

Çankaya Üniversitesi gündem

www.cankaya.edu.tr

Sayı: 39 Ocak 2011 ISSN 1304-9836

TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ

HASTANEMİZE

BEYİN CERRAHİSİ KADROSU SATIN ALINACAKTIR.

(0505) 930 53 90

HASTANEMİZE Staff Kaliteli Ekipman, Teşhis Yapan Bunuç, Yenilemiş Yoğun Bakım Ünitesi, Ebe ve parametreler en iyi Hibe İhtisat Kurum Definer Üzümü, Anestezi Ünitesi, Servislerdir. **0212 627 10 80**

HASTANEMİZE Servislerdir. **0212 546 07 07**

HASTANEMİZE Üstün Kaliteli Yoğun Bakım Ünitesi, Servislerdir. **0212 546 07 07**

HASTANEMİZE Servislerdir. **0212 546 07 07**

HASTANEMİZE Servislerdir. **0212 546 07 07**

GAZİ İNÖNÜ ANADOLU HASTANESİ

Arka Sırtüstü Cerrahiye, Uzmanlar ve diğer...

GÖZ HASTALIKLARI UZMANI

AYRICA İNİTYANİYE UZMANI

Alınacaktır

0506 350 84 53 - 0306 212 78 79

0306 214 91 21

ÖZEL MARMARIS HASTANESİNE

KBB Kadın Doğum Göz Hastalıkları UZMANLARI ARIYORUZ

0212 546 07 07

CAFE/RESTAURANT

BOSTANCI'da yeni açılan cafe/restaurant. **0330 776 35 13**

CAFE'de kaliteli yemekler, servisler ve diğer hizmetler. **0212 258 22 27**

HASEKİ'deki kaliteli öğle yemekleri ve diğer hizmetler. **0212 258 22 27**

KÜÇÜKÇEKMECE Fiyatlar uygun, servisler kaliteli. **0212 541 96 25**

SEYRANTEPE'deki kaliteli yemekler ve diğer hizmetler. **0212 258 22 27**

ELEKTRİK/ELEKTRONİK

ACILE Elektrik tesisatı, tesisatçı. **0212 541 96 25**

MUHASEBE

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0216 415 95 64**

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0216 415 95 64**

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0216 415 95 64**

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0216 415 95 64**

AVCILAR Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

BOYA ve Boya Sistemleri. **0212 694 22 46**

CELIK Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

MÜŞTERİ TEMSİLCİSİ

TURKCEL Müşteri temsilcisi, satış temsilcisi. **0212 694 22 46**

TURKCEL Müşteri temsilcisi, satış temsilcisi. **0212 694 22 46**

TURKCEL Müşteri temsilcisi, satış temsilcisi. **0212 694 22 46**

TURKCEL Müşteri temsilcisi, satış temsilcisi. **0212 694 22 46**

ATASEHIR

KURUMSAL Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

MAAS Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

MAAS Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

MAAS Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

İSTANBUL Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

İSTANBUL Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

İSTANBUL Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

İSTANBUL Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

BOSTANCI Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

BOSTANCI Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

BOSTANCI Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

BOSTANCI Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

ANADOLU Muhasebe, denetim, vergi danışmanlığı. **0212 694 22 46**

- ✓ Röportaj : Prof. Dr. Aykut Kansu
- ✓ Röportaj: Prof. Dr. Hamdi Mollamahmutoğlu
- ✓ Çankayadaki Çankayalılar
- ✓ Kadına Yönelik Şiddet Paneli

<i>Diplomalı Yoksulluğun Önlenmesi, Etik, Sosyal, Politik ve Ekonomik Bir Zorunluluktur</i> 3 Dr. A. Turan ÖZTÜRK	<i>Farklı Yönleriyle Kadına Yönelik Şiddet Paneli</i> 71 Doç. Dr. Filiz KARDAM, Dr. İlkur Yüksel KAPTANOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Şerife ÇAM, Av. Evren PAYDAK, Utku USTA
<i>Genç İstihdamı</i> 7 Dr. Necdet KENAR	<i>ULUSLARARASI KONFERANS: "Genel Girişimcilik, Aile Şirketleri ve İnovasyon" Uluslararası Konferansı</i> 84
<i>Türkiye'de Küresel Krizin İstihdama Etkisi</i> 15 Doç. Dr. Hakan ERCAN	<i>İnsan Kaynakları Eğitim ve Performans Değerlendirme Şefliği'nin Yıllık Değerlendirmesi</i> 86 Eda İMAMOĞLU
<i>Mezunlarımız Önde Gidiyor</i> 25 Mehmet ARINCI	<i>"İnandıktan Sonra Yapılamayacak Şey Yok"</i> 91 Hüseyin REİSOĞLU
<i>Memleket Sorunu: Genç İşsizliği</i> 27 Eren Cihan İNALTEKİN	<i>"Anınızı Kurtarmak İçin Değil; Geleceğinizi Kurtarmak İçin Yaşayın."</i> 95 Seval ALPASLAN
<i>KOSGEB Kobileri Destekleme Projeleri</i> 29	<i>"Çankaya Üniversitesi Benim Geleceğim Oldu"</i> 98 Hakan YURDUSEVEN
<i>Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Tebliği Hakkında Not</i> 34	<i>Öğrenci Toplulukları</i> 101 Çankaya Üniversitesi Müzik Topluluğu Çankaya Üniversitesi Elektronik Tasarım Topluluğu
<i>Tutuklama Paradoksu</i> 40 Doç. Dr. Mustafa T. YÜCEL	<i>Spor:</i> <i>Çankaya Üniversitesi 2010-2011 Eğitim - Öğretim Yılı</i> 104 Haluk BİLGİN
<i>Kurtuluş Savaşı Destanı İçinde Bir Destan: Sakarya Meydan Savaşı (23 Ağustos-13 Eylül 1921)</i> 44 Öğr. Elm. Dr. Tüzel ATICI	<i>Çankaya Üniversitesi Erkek Basketbol Takımı</i> 108 Erdinç AYDIN
<i>"İşyeri ve Kültür" Üzerine Düşünceler</i> 50 Öğr. Elm. Dr. Zeki ŞAHİN	<i>Tansiyon Nedir?</i> 109 Hikmet COŞKUN
<i>KADUM - Toplumsal Cinsiyet Eğitimi</i> 53 Öğr. Gör. Dr. Gülşen ÇULHAOĞLU	<i>Haberler</i> 111
<i>Tanrı İnsanı Yarattı... İnsan da Hollanda'yı...</i> 56 Eda DEMİR	<i>Topluluk Haberleri</i> 119
<i>Röportaj: "Hukukçu, Kanunlarla Birlikte Ahlak Kurallarını da Düşünmek Durumundadır."</i> 59 Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU	<i>Basında Çankaya Üniversitesi</i> 125
<i>Röportaj: "Üniversitenin Öğrenciler Açısından Sadece Not Almak İçin Okunan Bir Yer Değil; Yaşanılan Bir Yer Olmasını Tercih Ediyorum."</i> 63 Prof. Dr. Aykut KANSU	<i>Ekin Saatci'nin Objektifinden</i> 131
	<i>Fotoğraflarla Yeni Kampus</i> 133

Çankaya Üniversitesi adına Sahibi:
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli
genelsekreterlik@chankaya.edu.tr

Yayın Kurulu:
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç
Prof. Dr. T. Nahit Töre
Yrd. Doç. Dr. S. Cem Karadeli
Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul Koç
Öğr. Gör. Dr. Gülşen Çulhaoğlu

Okutman Kerem Gün
F. Besim Kavukçu

Yazı İşleri:
Ayça Tatoğlu

Yayın Hazırlık:
Ebru Güler

Fotoğraflar:
Doğan Dereağzı,
Şerafettin Karaköy

Yönetim Yeri:
Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü
Öğretmenler Caddesi No: 14
Yüzüncüyıl 06530 Ankara
Tel: 0312 284 45 00 / 140

Tasarım:
Turuncu Digital Reklamcılık
Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Basım yeri ve tarihi:
Ajanstürk Gazetecilik ve Matbaacılık
İnş. San. A.Ş.
İstanbul Yolu 7.km Necdet Evliyagil
Sokak No:24 Batıkent - Ankara,

28 Ocak 2011

Çankaya Üniversitesi
Yayın Müdürlüğü tarafından
hazırlanmıştır.

Dergide yayınlanan yazılar kaynak
gösterilerek kullanılabilir.

İmzalı yazılardaki görüşler
yazarlarına aittir.

Üç ayda bir yayımlanır.
Yerel süreli.

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ
Çankaya Üniversitesi Rektörü

BİR RESİM ÜZERİNE...

Tan yeri ağarmadan, binlerce inançlı vatansever bir araya gelmişler©
Biliyorlar, gün ışığıyla amansız düşmanın karşısına hep beraber dikilecekler
En zor günde gidilebilecek tek yer var ya, işte tam o yerdeler
Hep birlikte, O Büyük Huzura çıkmayı sakince beklemekteler
Beklerken, sessiz ve kalpten hep beraber dua etmekteler
O anda yaradana, her zamankinden daha yakın olduklarından eminler
Kişisel çıkarları için değil; vatan, namus ve dinin korunması için Büyük Huzura geldiler
Biliyorlar, burası Hak Kapısı, hakkın teslim edildiği yer
Amansız savaşın zaferle sonuçlanacağını, meleklerin yardımı ile görmekteler

devamı sayfa 36'da

F. Besim KAVUKÇU

Gelişmekte ve değişmekte olan ülkemizde, değişim ve gelişim sürecinin sancıları hissedilmekte. Bu sancılar, birçok alanda kendini gösterse de en çok ekonomik alanda etkileri göz önünde.

Geçmişten bugüne ekonomik olarak zor zamanlar yaşayan, krizler atlatan Türkiye, her krizden sonra biraz daha kemer sıkıyor. İş bulmadaki zorluklar, bulunan işi elde tutabilmek için katlanılan sıkıntılar, sosyal güvenlik sisteminin bazı yerlerde çatlaklar vermesi ve yeni istihdam yaratılamaması, belli başlı ekonomik problemler olarak karşımıza çıkıyor. Ülkemizin hayli genç olan nüfusu, Avrupa Birliği dâhil olmak üzere birçok kesimde gıpta duygusu uyardırsa da genç nüfusun verimli kullanılamaması nedeniyle elimizdeki büyük avantajı kaybediyoruz.

Genç nüfusun büyük bir oranının işsiz ya da gizli işsiz olması, belki de önümüzdeki en büyük ekonomik sorun. Yeni istihdam olanakları ve alanları açmadıkça da bu sorun, her geçen gün büyüyerek devam edecek gibi gözüküyor. Hemen her ilde açılan ve sayısı, vakıf üniversiteleriyle birlikte yüz otuz geçen üniversiteler de bu soruna maalesef çözüm olamıyor. İstihdam yaratamadıkça her sene bu

üniversitelerden mezun olan öğrenciler, işsiz ordu-suna bir nefer olarak katılıyor ve işsizlik konu başlığının içerisinde, ayrı ve kocaman bir parantez olarak karşımıza çıkıyor. Araştırmalara göre çalışanların sadece % 27'sinin eğitimlerini aldıkları alanlarda çalıştığını da düşünürsek, sorunun vahameti gün gibi ortaya çıkıyor.

Gündem dergisinin 39. sayısı olan Ocak sayısında işte bu sorunu ele aldık. Sebepleri, sonuçları ve çözüm önerileri birlikte sorunun derinliğine inmeye çalışarak, "Türkiye`de Genç İşsizliği" konusunu işledik. Mezun ve işsiz olan, çalışan; ama işinden memnun olmayan, yeni iş alanlarına yönelmek isteyen herkese çok faydalı olacağını düşündüğüm yazılarımız, "Kapak Konusu" başlığımızın altında.

Bunun dışında artık klasikleşen köşelerimizin de yer aldığı bu sayımızı keyifle okuyacağınızı düşünüyorum ve Yayın Kurulu adına hepimize mutlu bir 2011 diliyorum.

kavukcufb@cankaya.edu.tr

Dr. A. Turan ÖZTÜRK
Çankaya Üniversitesi
İnsan Kaynakları Daire Başkanı

DİPLOMALI YOKSULLUĞUN ÖNLENMESİ, ETİK, SOSYAL, POLİTİK VE EKONOMİK BİR ZORUNLULUKTUR

1. GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde, dünyanın herhangi bir bölgesinde yaşanan gelişme, dünyanın diğer bölgelerine de yayılmakta ya da küresel sistemin herhangi bir alt sisteminde görülen bir aksama, tüm sistemi değişik biçimlerde etkilemektedir. Kötü gidip, bütün şiddetiyle günümüzde de hissedilmekte, “yoksunluk, yolsuzluk ve yoksulluk sarmalı”, evrensel bir kriz olarak yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası arenada çözüm beklemektedir. Küreselleşmeye bağlanan umut ile “yoksulluk tüketilmemiş”; aksine “ODTÜ Öğr. Üyesi Prof. Oğuz IŞIK’ın on yıl önce yayımladığı *Nöbetleşe Yoksulluk* isimli kitabında da değindiği gibi, “*Geçmişteki nöbetleşe yoksulluğun yerini müebbet yoksulluk almış olup, bugünkü yoksulluk 15-20 yıl öncesinden daha kötü durumdadır*”. Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2007 yılında yayımladığı *Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması’na göre, en yoksul %20 ile en zengin %20 arasındaki gelir farkının sekiz kat olduğu tespit edilmiştir*. Zengin ve yoksullar arasındaki uçurum, fert ve ülke bazında azalmak yerine, giderek artmaktadır. Yoksulluk, sı-

nır tanımadan dünyanın belli bölgelerini adeta işgal ediyor; zenginlik ve refah ise belli devletler tarafından paylaşılıyor. Dünya Bankası da uluslararası bir aktör olarak, ilk defa 1980 yılında yoksulluk sorununu gündeme alarak “*Yapısal uyum, büyümeyi sağlar, büyüme yoksulluğu azaltır*” söylemi ile çözümlerin parçası olmaya niyetlenmiştir. *Yoksulluğun yok edilmesi, “İnsanlığın etik, sosyal, politik ve ekonomik bir zorunluluğu” olarak kabul edilmiştir*. Türkiye İstatistik Kurumu’nun Temmuz 2010 verilerine göre, 15–24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı, kentte yaşayanlarda %23,7; kırdaki yaşayanlarda %11,1’dir. Yine aynı dönemin verilerinde işgücüne katılma oranı, yükseköğretim mezunu erkeklerde %83,4, kadınlarda %70’dir.

İnceleme bölümünde de değinileceği gibi işsizlik ve yoksulluk, birey ve toplumlardaki dengeyi bozmakta özellikle kalkınmanın dinamosu olması gereken, diplomalı işsizlerin oranındaki artış, iktidarı elinde bulunduranlar için etik, sosyal, politik ve ekonomik bir zorunluluk olarak aciliyetini korumayı sürdürmektedir.

2. İNCELEME

Çalışma içerisinde değinilen bazı tanımları yaparak, kavramsal temelleri oturtmakta fayda umulmaktadır.

• **Yoksulluk:** Yoksul olma durumu, yoksuzluk, sefilik, sefalet, fakirlik (Türkçe Sözlük, 2005: 2188).

• **Mutlak Yoksulluk:** İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumudur (TÜİK, 2008 Araştırması).

• **Görelî Yoksulluk:** Bireylerin, toplumun ortalama refah düzeyinin belli bir oranının altında olması durumudur (TÜİK, 2008 Araştırması).

• **Küreselleşme:** Dünya milletlerini, ekonomi ve siyaset bakımından birbirine yaklaştırmaya ve bir bütün olmaya götürmek, globalleşmek. (Türkçe Sözlük, 2005: 2188)

Üzerinde çok fazla tartışılmasına rağmen, küreselleşme kavramının içeriğinde henüz görüş birliği sağlandığını söylemek mümkün değildir. Küreselleşme bazılarının göre, ulusal devletlerin dışındaki gelişmedir. Bazıları için, mali sermayenin artışı ile gelen işçi-sermayedar arasındaki mücadelenin yeni şeklidir. Bazılarına göre de çok uluslu şirketlerin yeni stratejisi ile güneyden yeni oyuncuların katılımı sonucu dünya ticaretinin gelişmesidir. (Tokol, 2000: 131)

Erinç Yeldan'a göre, "Küreselleşme olgusu, ulusal ekonomilerin dünya piyasalarına eklenmesi ve bütün iktisadi karar süreçlerinin giderek dünya kapitalizminin sermaye birikimine yönelik dinamikleriyle belirlenmesi" olarak yorumlanmaktadır. (Yeldan, 2000)

• **Yoksulluk Kültürü:** Yoksulluk kavramından farklı olup; yoksulluğun etkisi ile sosyal sistemin normlarından sapmayı ifade eder. (Bilgili, 2003: 64)

• **Objektif Yoksulluk-Subjektif Yoksulluk:**

Objektif yoksulluk (refah yaklaşımı), yoksulluğu, neyin meydana getirdiği ve kişileri yoksulluktan kurtarmak için nelerin gerektiği konusunda önceden belirlenen (normatif) değerlendirmeleri içerir.

Subjektif yaklaşım ise, yoksulluğun tanımlanmasında, kişilerin tercihlerine (fayda yaklaşımı) önem verir. Kişilerin elde ettiği toplam faydanın hesaplanmasında karşılaşılan güçlükler nedeniyle iktisatçılar, geleneksel olarak objektif yaklaşımı benimsemek eğilimindedir. (Aktan ve Vural, 2002: 4)

Gelir Yoksulluğu (Income Poverty): Yaşamı sürdürmek ya da asgari yaşam standardını karşılamak için kişi veya hane halkının ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerin karşılanması bakımından yeterli miktarda gelirin elde edilememesi durumudur. Yoksullar, salt gelir kaynaklarından mahrum kalmazlar; bunun yanı sıra, fırsatlardan da yoksun kalır. İmkânların az olması ve sosyal dışlanma nedeniyle iş bulmaları ve piyasalara erişmeleri zordur. Öte yandan, eğitim düzeylerinin yetersiz olması, yoksulların iş bulma ve yaşam kalitelerini arttıracak bilgiye erişim kabiliyetlerini olumsuz yönde etkiler.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1997 yılında yayımlanan İnsani Gelişme Raporu'nda geliştirilen "İnsani Yoksulluk" kavramı ise, insani gelişme ve insanca yaşam için parasal olanakların yanı sıra, temel gereksinimlerin karşılanabilmesi için iktisadi, sosyal ve kültürel bazı olanaklara sahip olmanın da gerekli olduğu fikrine dayanır (capabilities approach). Asgari gereksinimlerden daha fazla maddi refahın söz konusu olması nedeniyle yoksulluğun çok boyutlu bir kavram olduğunu dikkate alır. Aynı raporda insani yoksulluğu ölçmek için İnsani Yoksulluk Endeksi (The Human Poverty Index-HPI) geliştirilmiştir. İnsani yoksulluk Endeksi, yaşam süresinin kısalığı, temel eğitim hizmetlerinden mahrumiyet ve kamusal ve özel kaynaklara erişememe gibi, insani gelişim açısından ortaya çıkan mahrumiyetleri, yoksulluğun boyutlarını ve insani gelişim dışında kalmış insanların oranını ölçmektedir.

• **Hükümet Dışı Organizasyonlar (NGO):** Yasal olarak oluşturulmuş, tüzüğe sahip, üyeleri adına konuşma yetkisiyle donatılmış bir yürütme organı bulunan, açık bir amacı ve görünür aktiviteleri olan yerel, ulusal ya da uluslararası gruplardır. Bir ülkenin barış, demokrasi, iyi yönetim, sağlık, zenginlik ve eşitlik gibi hedeflerine ulaşması yolunda hükümet dışı organizasyonlar önemli rol oynar. (Tekeleli, 2004: 20)

• **Sağlıklı Toplum:** Yerel ve ulusal yönetimler, sivil toplum kuruluşları, vatandaş grupları ve özel sektörün ortak hareket etmesi, vatandaşlarda görüş birliği geliştirilmesi yöntemiyle toplumun yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan bir kavramdır. (Brown, 2003: 26)

• **Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik İndeksi (2004)**, yoksulluk, okur-yazarlık, eğitim, insan ömrü, çocuk doğum oranı ve diğer faktörleri temel alarak ülkeler arasında karşılaştırılmalı bir ölçüm yapmaktadır. Bu indeks, ilk olarak 1990 yılında Pakistanlı bir ekonomist olan Mahbub Ul Haq tarafından geliştirilmiştir. İndeks, üç temel unsura (uzun ve sağlıklı bir yaşam, bilgi ve yaşam şartları) bağlı olarak ortalama başarı durumlarını ölçmektedir. (<http://en.wikipedia.org/wiki/UN-Human-Development-Index>)

• **Güçsüzlük ve Sesini Duyuramama:** Yoksulların ortak özelliklerinden biri, yoksul kişilerin tercihte bulunmalarını kısıtlayan ve birbirleri ile olan ilişkilerinin kalitesini etkileyen güçsüzlük ve söz hakkının olmamasıdır. Yoksul kişiler, genellikle kısıtlı tercihte bulunma ve seçim yapma hakkına sahiptir ve başlarına gelen kötü şeyleri kontrol altına almak veya olumlu yönde değiştirmek için söz hakkına sahip değildir. Güçsüzlük (powerlessness), yoksul kişi veya hane halkının sahip olduğu çok boyutlu dezavantajlardan kaynaklanır ve bu durum, yoksulluktan kurtulmalarını da engeller. (Aktan ve Vural, 2002: 49)

• **“Fakirlerle Konsültasyonlar”** başlıklı bir Dünya Bankası Raporu’na göre (2007 yılında yayımlanmış olup 23 ülkede, 20000 fakir insan incelenerek hazırlanmıştır), fakir insanları zenginlerden ayıran en önemli şey, “seslerinin olmamasıdır”. Temsil edilememek, düşüncelerini yetkili insanlara iletememek, eşitsiz koşullarına ışık tutulmasını sağlayamamak. Kendileri ile röportaj yapılan bu insanların doktora dereceleri yok; ama fakirlik konusunda bilgileri var. İlk sözünü ettikleri şey de para değil; “seslerini duyuramamak ve kendilerini ifade edememek” (<http://www.turkish.turkey.usembassy.gov/ozgurluk-demokrasi>).

Türkiye’deki gelir dağılımını anlamak için bazı yılların rakamlarına bakmak gerekir. Gelir dağılımı eşitsizlik ölçütlerinden **“Gini Katsayısı”**, 2007 yılında bir önceki yıla göre iyileşme olduğunu göstermektedir (Gini Katsayısı sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, 1’e yaklaştıkça gelir dağılımında bozulmayı ifade eder). Yine 2007 yılı sonuçlarına göre, eşdeğer hane halkı geliri bakımından nüfusun %20,6’sı; yani her beş kişiden birinin yoksulluk sınırının altında olduğu tespit edilmiştir. Hiç şüphe yok ki bu sonuçlar, moral bozucu seviyededir. Türkiye’deki yoksullaşma-

yı, özellikle diplomalı yoksulluğu anlamak için, TÜİK tarafından Temmuz 2010 döneminde yapılan “Hane halkı İşgücü Araştırması’nın bazı verilerini paylaşmakta fayda umulmaktadır (TÜİK, 2010):

- Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus, 52 milyon 572 bin kişidir.
- Toplam işgücünün %18’ini, 15-24 yaş grubu (genç nüfus) grubundakiler oluşturmaktadır.
- Lise altı eğitimlilerde işgücüne katılma oranı, erkekler için %70,8; kadınlar için %25,4’tür.
- Yükseköğretim mezunu erkeklerde %83,4 olan işgücüne katılma oranı, kadınlarda %70’dir.
- Genç nüfusta işsizlik oranı, kentlerde yaşayanlarda %23,7; kırsallarda yaşayanlarda %11,1’dir.
- İstihdam edilenlerin %60,4’ü lise altı eğitimlidir.
- Yaptığı işten ötürü, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı %45,1’dir.
- İşsizlik oranı %10,6 olup kentsel yerleşim yerlerinde bu oran, %13,2; kırsal yerlerde ise %5,5’dir.
- Yükseköğretim mezunlarının işgücüne katılma durumu, kadınlarda %70,0 (işsizlik oranı %16,1); erkeklerde %83,4 (işsizlik oranı 8,8) dir.

Yükseköğretimin amacı, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 4. maddesinde belirtilmiştir. Bu kapsamda, “İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirmek” hususu, açıkça ifade edilmiştir; ancak TÜİK’in yukarıda açıklanan seçilen bazı araştırma sonuçlarından da görüleceği üzere, diplomalı işsizlerin oranlarındaki artış, dikkat çekici olup bu husus, karar vericiler için etik, sosyal, politik ve ekonomik bir zorunluluk olarak aciliyetini korumayı sürdürmektedir. Yükseköğretim kurumları sayısındaki artışa rağmen, Yükseköğretim mezunlarının işgücüne katılma durumu hâlâ istenilen seviyenin çok altındadır. Beklenen husus, bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve yeteneklerini kazandırmak üzere yetiştirilen, çalışmak isteyen diplomalı insanların tamamının istihdama katılması olmalıdır. Aksi durum, kaynakları etkin kullanmamak sonucunu doğurur.

Yoksulluğu kader olarak gören toplumlar, kendilerini değiştirmeden yaşantılarını sürdürmekte ve yaşadıkları anı, hayat olarak kabul etmektedir. İlk defa Antropolog Oscar LEWIS (1959) tarafından geliştirilen “yoksulluk kültürü” kavramı, yoksulluğun etkisi ile sosyal sistemin normlarından sapmayı ifade eder. Yoksulluk kültürü, yoksulluk kavramından farklı olup tarihsel süreç içerisinde yoksulluğa maruz kalmış grupların, ortak inanç, değer ve kültür sistemlerinin kurumsallaşmasıdır. Bu tür toplumlar da yoksulluk kültürünü yok etmek, yoksulluğu yok etmekten zordur.

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yoksulluk sarmalından kurtulmak; bireysel, kurumsal, ulusal ve uluslararası aktörlerin sistematik mücadelesini gerektirir. Diplomalı işsizlerin oranlarındaki artış dikkat çekici olup bu husus, karar vericiler için etik, sosyal, politik ve ekonomik bir zorunluluk olarak aciliyetini korumayı sürdürmektedir. Yükseköğretim kurumları sayısındaki artışa rağmen, Yükseköğretim mezunlarının işgücüne katılma durumu hala istenilen seviyenin çok altındadır. Beklenen husus, bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve yeteneklerini kazandırmak üzere yetiştirilen, çalışmak isteyen diplomalı insanların tamamının istihdama katılması olmalıdır. Aksi durum, kaynakları etkin kullanmamak sonucunu doğurur.

Yoksullukla öne çıkan etkenlerden dikkat çekilmek istenen bir diğer husus ise kaynakların hizmetler ve gücün dağılımındaki etkenleri, yetersizlikleri gidermek yetersiz olduğudur. Yoksulluk, “iktisadi” bir sorun olmakla birlikte aynı zamanda “sosyal” bir durumu da ifade eder. Bu nedenle sosyal sistemin normlarından sapma ifadesi olan “yoksulluk kültürü” yenilmeli; yoksulluk, “kader” olmaktan çıkarılmalıdır.

Yoksul insanları, zenginlerden ayıran en önemli şey, güçlerinin ve seslerinin olmamasıdır. Bu durum, onların kısıtlı tercihte bulunma ve seçim yapma hakları olduğu sonucunu doğurur.

Giderek huzursuzlaşan evrenimizde, çatışma ve gerginlikleri sona erdirecek olan şey, “zenginliklerin paylaşımı ve demokrasi kültürünün” yerleştirilmesidir. Bob Dylan’ın ifade ettiği gibi, “Bir şeyiniz yoksa yitirecek bir şeyiniz de yoktur”. Bu bağlamda geleceğimizin teminatı ve kalkınmanın dinamosu olması gereken genç nüfus ve özellikle “diplomalı iş-

sizler” sorunu öncelikli bir sorun olarak ele alınmalıdır. Çözüm, şüphesiz başta siyasi karar vericiler olmak üzere, sorumlu (aktif) vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları, yerel ve uluslararası yönetimler ve özel sektörün birlikte hareket ettiği “sağlıklı toplumların” ortak çabasını gerekli kılmaktadır.

Kaynakça

- Aktan, C. Can ve Vural, İ. Yaşar “Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri”, *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yayını, a, 2002
- Bilgili, E. “Bir Yardım Yönetim Modeli: Deniz Feneri Örneği”, *Yoksulluk Sempozyumu*, İstanbul, 2003
- Brown, D. “Uluslararası il/ilçe Yönetim Ortaklığından Görüntüler” ABD Dış İşleri Bakanlığı Elektronik Dergisi, Cilt 8, Sayı: 2, Ekim 2003
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu (UNESCO) “Kalkınma ve Yoksullukla Mücadele Stratejisi” UN, Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO’s strategy on Development and Poverty, 12 Eylül 2000
- Oğuz, Işık ve Pınarcıoğlu, M. Melih. *Nöbetleşe Yoksulluk*, İletişim Yayınları, 2000
- Öztürk, A. Turan, “Türkiye’de Kırsal Kesim Yoksulluğunun Sebepleri ve Çözüm Önerileri” *H.Ü. Toplum ve Hizmet Dergisi*, Cilt:16, Sayı:1, Nisan 2005
- Tekeli, İ. “Katılımcı Demokrasi, Sivil Ağlar ve Sivil Toplum Kuruluşları” *Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları*, Tarih Vakfı Yayını, 2004
- Tokol, A. “Küreselleşme ve Endüstri İlişkilerine Etkisi”, *Küreselleşmenin İnsani Yüzü*, Alfa Kitabevi, Bursa, 2000
- T. C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, *Hanehalkı İşgücü Araştırması*, Temmuz 2010 Dönemi Sonuçları
- T. C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, *Gelir ve Yaşam Araştırması*, 2008
- *Türkçe Sözlük Türk Dil Kurumu*, 10. Baskı, Ankara, 2005
- Yeldan, E. *Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000
- <http://en.wikipedia.org/wiki/UN-Human-Development-Index>
- <http://www.turkish.turkey.usembassy.gov/ozgurluk-demokrasi>

GENÇ İSTİHDAMI

1. GİRİŞ

Türkiye, ciddi ve yapısal istihdam ve işsizlik sorunları yaşamaktadır. Genel olarak diğer ülkelerle karşılaştırıldığında işsizlik oranı yüksek, istihdam oranı ve özellikle kadın istihdam oranı düşüktür. İstihdamın kalitesi açısından karşılaştırmalar da Türkiye'deki istihdam sorununun kronik yapısına işaret etmektedir. Tarım istihdamı, toplam istihdamın hâlâ dörtte birinden fazladır ve tarımda büyük ölçüde verimsizlik söz konusudur. Bunun sonucu, ücretli istihdamı düşük, ücretsiz aile işçiliği hâlâ yaygın ve tarım dışı işsizlik verileri daha endişe vericidir.

İşgücü piyasasının yapısal sorunları arasında en önemli olanların başında ise şüphesiz genç istihdamına ilişkin sorunlar gelmektedir. Esasında genç istihdamı, dünyanın diğer bölgelerinde de işgücü piyasalarının en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Örneğin ILO verilerine göre dünya genel istihdam oranı, %60,5 ve işsizlik oranı %6,4 iken bu oranlar, genç nüfusta sırasıyla %44,4 ve %13'tür (Tablo:1). Dünya ortalamalarında Türkiye'de de genç işsizliği, genel işsizliğin iki katıdır; ancak Türkiye, daha genç bir nüfusa sahip olduğundan (2009 yılı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre ülkemizde ortanca yaş 28,8) ve Türkiye diğer ülkelere göre ağır istihdam sorunları yaşadığından genç işsizliği ve gençlerin istihdam sorunlarını diğer ülkelere göre çok daha ağır yaşamaktadır.

Tablo 1: Türkiye ve Dünyada Genç İstihdam ve İşsizlik Oranları, 2009 (%).

		İK0(1)	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
Dünya Ortalaması	Genel	64,7	60,5	6,4
	15-24 yaş	51,0	44,4	13,0
Türkiye	Genel	47,9	41,2	14,0
	15-24 yaş	38,7	28,9	25,3

(1) İşgücüne Katılma Oranı

Kaynak: ILO ve TÜİK

Sorunu ortaya koymadan önce, genç tanımı üzerinde durmak gerekir. Genç tanımı, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) istatistiklerinde 15-24 yaş grubunu kapsamaktadır. Genç istihdamına ilişkin TÜİK ve-

Dr. Necdet KENAR
MESS Eğitim Vakfı Genel Müdürü ve
İŞ - KUR Eski Genel Müdürü

erileri söz konusu olduğunda, bu yaş grubu anlaşılmalıdır. Gerçi ülkemizde uygulanan bazı programlarda farklı tanımlar da söz konusudur. Örneğin Hükümetin genç istihdamını artırmak için 2008 yılında yayınladığı istihdam paketi olarak tanımlanan 5763 sayılı Kanunda genç istihdamı 18-29 yaş grubunu hedef almıştır. Farklı ülkelerde ve farklı amaçlar için genç tanımı değişiklikler gösterse de genç tanımı, ILO, Eurostat gibi uluslararası kurumlarda da istatistiksel olarak 15-24 yaş grubunu kapsar. Her ne kadar günümüzde okul süreleri artmakta ve gençlerin istihdama giriş yaşı yükselmekte ve 25 yaş ve üzerinde ilk kez iş hayatına atılan nüfus artış eğilimi gösterse de bu eğilim (henüz) istatistiklerde tanımları değiştirememiştir. 15 yaşından küçük nüfusun çalışması ise çocuk istihdamı olarak tanımlanmaktadır.

2. Demografik Fırsat Penceresi

Genç nüfus, dinamik ve yaratıcı yapısıyla ülke kalkınmasının motor gücüdür. Yeni fikirlere açık, yaratıcı, enerjik, dinamik gençler, ekonomik büyümeyi pozitif etkiler. Diğer koşullar sabit kaldığında genç nüfusa sahip ülkeler, diğer ülkelere göre ekonomide daha avantajlıdır, daha hızlı büyür; ancak hiçbir ülke için bu avantaj, sonsuz değildir. Hemen

her ülke demografik bir değişim sürecine tabidir ve genç nüfusa sahip her ülkenin nüfusu, bu değişim süreci sonunda er ya da geç yaşlanır. Nüfus biliminde bu değişim üç evreli bir geçiş sürecidir. Doğurganlığın yüksek olduğu ilk dönem, 0-14 yaş grubu olan bağımlı çocuk nüfusun yüksek olduğu dönemdir. Genç nüfusun görece yüksek olduğu ikinci dönemde, doğurganlık oranı azalır, çalışabilir yaştaki aktif nüfus (15-64) artar, bağımlı nüfus (0-14 ve 65 yaş üstü) görece daha azdır. Bu ikinci geçiş dönemi literatürde “demografik fırsat penceresi” olarak tanımlanır. Demografik değişimin üçüncü evresi, aktif-üretken nüfusun yaşlandığı ve özellikle 65 yaş üstü bağımlı nüfusun görece arttığı ve bu yapının süreklilik kazandığı devredir. Bugün başta Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkeler, “yaşlılık krizi” olarak da tanımlanan üçüncü evreye girmişlerdir; ancak yaşlılık krizi öncesi Avrupa ülkeleri genç nüfus avantajından yararlanarak hızlı kalkınma süreci yaşamışlardır. Keza, Doğu Asya ülkelerinin 1965-1990 dönemi gerçekleştirdiği hızlı büyüme ve kalkınma hızının üçte biri, genç nüfus avantajı diğer ifade ile “demografik fırsat penceresi” ile izah edilmektedir. Bu nasıl olmaktadır: Kısaca, aktif/üretken nüfus, bağımlı nüfusa göre daha hızlı büyümekte; bu durum, toplam üretimi, toplam istihdamı, toplam tasarrufu, toplam vergileri, toplam yatırımı, alt yapı stokunu; özetle ekonomik ve sosyal kalkınma hızını artırmaktadır; ancak bu süreç; yani demografik değişimin fırsat penceresine dönüşmesi, kendiliğinden olmamaktadır. Bunun için ülkedeki sosyal, ekonomik ve kurumsal yapının bu değişimi sağlaması, değişime destek olması gerekmektedir. Başta eğitim sistemi olmak üzere, sağlık sistemi, işgücü ve mali piyasalar, siyasi istikrar ve yönetim kalitesi, bürokratik yapı gibi faktörler demografik fırsatın değerlendirilme ölçüsünü belirlemektedir. Örneğin, ABD, Avrupa ve Doğu Asya ülkeleri demografik fırsat penceresini iyi değerlendirirken Latin Amerika ülkeleri bu fırsatı ıskalamıştır.

Türkiye, demografik değişim sürecinin ikinci evresini yaşamaktadır. Toplam doğurganlık oranı, 1980’de 4,2’den 2008’de 2,1’e düşmüştür. Keza aynı dönem içinde 0-14 yaş grubu bağımlı nüfusun toplam nüfusa oranı, %40’dan %25’lere düşmüş ve 15-64 yaş grubu aktif/üretken nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, %56’dan %66’ya yükselmiştir. Bu genç nüfus yapısı, Türkiye’ye ekonomik kalkınma-

da çok önemli bir avantaj, ekonomi jargonuyla ifade edersek “demografik fırsat penceresi” sunmaktadır; ancak bu fırsat penceresi, Türkiye’ye sonsuz dek açık kalmayacaktır. Demografik değişim sürecini gösteren Tablo 2, fırsat penceresinin 30 yıl içinde Türkiye’nin yüzüne kapanacağını söylemektedir. Kısaca, Türkiye genç nüfusa sahiptir; ancak hızla yaşlanma sürecine girmektedir. Demografik değişim fırsatından yararlanamayan Türkiye, yaşlandığında/yaşlılık krizine girdiğinde, gelişmiş ülkelere göre çok daha ağır bedel ödeyecektir. Özellikle yaşlı nüfusun getirdiği emeklilik, sağlık ve yaşlı bakımı faturası, bu bedeli ağırlaştıracaktır. Demografik pencereden bakıldığında bu günler, Türkiye’nin iyi günleridir. Türkiye, elini çabuk tutmalı, bu günleri iyi değerlendirmeli ve demografik değişimin sunduğu fırsattan yararlanmalıdır.

Tablo 2: Bazı Ülkelerde ve Türkiye’de Yaşlanma Hızı (1)

Ülkeler	%7 Oranına Ulaştığı Yıl	%14 Oranına Ulaştığı Yıl	Geçiş Süresi (Yıl)
Japonya	1970	1996	26
Fransa	1865	1980	115
Almanya	1930	1975	45
İsveç	1890	1975	85
İngiltere	1930	1975	45
ABD	1945	2020	75
Türkiye	2012	2039	27

(1) 65 Yaş ve Üstü Nüfusun 0-64 Yaş Arasındaki Nüfusa Oranının %7’den %14’e Geçiş Süresi

Kaynak: Joshi (Japonya Sağlık ve Sosyal Bakanlığı), ILO. (ÇSGB Sosyal Güvenlikte Reform, Beyaz Kitaptan Alıntı).

3. Genç İstihdamında Bazı Hoş Olmayan İstatistikler

Türk işgücü piyasasına ilişkin veriler, Türkiye’nin genç nüfus avantajından ne yazık ki yararlanamadığını göstermektedir. 2009 verilerine göre aktif/üretken nüfusta istihdam oranı, %42’dir; yani aktif nüfustaki her 100 kişiden sadece 42’si üretmektedir. Genç nüfusta istihdam oranı daha vahim, %30’dur (Tablo 3). Genç nüfusta işgücüne katılma oranı % 39, işsizlik oranı %25,3, tarım dışı işsizlik oranı %28,9’dur. Gençler içinde kadınlar daha dezavantajlıdır. Genç kadınlar, iş bulmakta genç erkeklerle göre daha zorlanmakta ve işgücü piyasasından

dışlanmakta, geleneksel rolleri olan ev kadınlığına sığınmaktadır. Her genç kadından sadece beşte biri istihdamdadır.

Kriz dönemlerinde gençler daha çok etkilenmektedir. Son yaşanan ekonomik kriz, genç işsiz sayısını bir önceki yıla göre dörtte bir oranında artırdı.

Gerçi 2010 yılındaki ekonomik büyüme ile genç işsizliği, eski seviyelerine doğru azalmaya başladı; ancak işsizlik sorunu karşısında gençler daha korumasızdır. Genç işsizler, toplam işsizlerin %32'sini teşkil ederken işsizlik ödeneğinden yararlanan genç işsizler, toplam yararlananların içinde sadece %9-10 civarındadır.

Tablo 3: Türkiye Genç İstihdam Verileri, 2009 Yılı Ortalama, 2010 Haziran Ayı.

Yıl		15-24 Yaş Nüfus	İşgücü	İKO	İstihdam	İstihdam oranı%	İşsiz	İşsizlik oranı%	Tarımdışı İ.0%
2009	Toplam	11.513	4.454	38,7	3.328	28,9	1.126	25,3	28,9
	Erkek	5.623	2.937	52,2	2.190	39,0	746	25,4	39,0
	Kadın	5.890	1.517	25,8	1.137	19,3	379	25,0	19,3
2010 Haziran	Toplam	11.547	4.613	40,0	3.732	32,3	882	19,1	32,3
	Erkek	5.642	2.967	52,6	2.415	42,8	552	18,6	42,8
	Kadın	5.905	1.647	27,9	1.317	22,3	329	20,0	22,3

Kaynak: TÜİK

Üstelik tarihsel verilere bakıldığında ve Hane Halkı İşgücü Anketleri'nin düzenlendiği ilk yıl 1988 ile karşılaştırıldığında, Türkiye'de genç istihdamı sorunu büyümektedir (Tablo:4). Yirmi yıl önceye göre bugün gençler, daha geç ve güç koşullarda işgücü piyasasına giriyor, iş bulmada daha zorlanıyor, nispi olarak daha az genç çalışıyor, işsizliği ve neden olduğu sorunları daha ağır yaşıyor.

Tablo 4: Genç İşsizlik Oranları (%), 1988-2009.

	1988	2009
İşgücüne katılma oranı	56	38,7
İstihdam oranı	46,2	28,9
İşsizlik oranı	17,5	25,3
Tarım dışı işsizlik oranı	31	28,9

Kaynak: TÜİK

Kısaca, işgücü piyasası verileri, bize Türkiye'nin yapısal bir genç işsizlik sorunu yaşadığını ve demografik değişim fırsatını ıskalamakta olduğunu göstermektedir. Maalesef Türkiye, genç nüfusundan ekonomide ve kalkınmada etkin bir şekilde yararlanmamaktadır. Yaratıcı, enerjik ve tüketim talebi yüksek özellikleri düşünüldüğünde Türkiye, bu potansiyeli verimli üretime ve tüketime kanalize edememektedir. Özellikle işgücüne katılma oranı %25,8 olan kadın genç nüfustan Türkiye, verimli üretim-

de istifade edememektedir. Bu potansiyelin atıl kılması, şüphesiz ülke ekonomisi için büyük kayıptır; ancak en az onun kadar önemlisi, genç işsizliğinin gençler ve toplum üzerinde yarattığı psikolojik ve sosyal sorunlardır. Uluslararası çalışmalar, genç işsizliği ile sosyal dışlanma arasındaki yakın ilişkiye işaret etmektedir. İşsizliğin yarattığı atıllık ve işe yaramazlık duygusu, gençlerde başta psikolojik olmak üzere sağlık problemlerine, şiddet ve suç eğilimine, çatışmalara, alkol ve uyuşturucu bağımlılıklarına neden olmaktadır (ILO, 2010). Genç nüfus atıl kalınca demografik değişim fırsatı, nerdeyse bir tehdede dönüşmektedir.

4. Genç İstihdamının Önündeki Engeller

Gençlerin istihdama geçişindeki engeller çok farklı olabilmektedir. Özellikle Türkiye'de gençlerin homojen bir yapıya sahip olmaması (bölgesel farklılıklar, ailelerin gelir ve eğitim düzey farklılıkları, kaliteli eğitime erişim imkânlarının eşit olmaması gibi nedenlerle), farklı nitelikteki gençlerin farklı engellerle boğuşması sonucunu doğurmaktadır. Genelleştirme yapıldığında bu engelleri, belli başlıklar halinde toplamak mümkündür.

4.1. Ekonomik Büyüme

Gençlerin istihdama geçişindeki engellerin başında şüphesiz *ekonominin performansı* gelmektedir. Tür-

kiye ekonomisi, aktif nüfusa yetecek sayıda iş yaratamamaktadır. Türkiye, artan nüfusuna iş yaratabilmek için yıllık en az %7 civarında bir büyüme gerçekleştirmeli ve bu büyüme, sürekli ve sürdürülebilir olmalıdır. Türkiye ekonomisi bazı yıllarda %7 ve hatta bu oranı da aşan büyüme performansı gösterse de Cumhuriyet'ten beri ortalama büyüme hızı %5 civarında kalmış; bu büyüme, aktif nüfusa yeterli işi yaratamamıştır. Tarihsel açıdan da bakıldığında Türkiye'nin büyüme için çok önemli bir genç nüfus yapısına sahip iken bu genç nüfus avantajını yeterince kullanamadığı ve potansiyel büyümesinin altında kaldığı görülmektedir. Özellikle ekonomide yaşanan iç ve dış kaynaklı krizler, işsiz sayısını sürekli üst seviyeye çıkarmıştır. Özetle, ekonominin istihdam yaratma performansının düşük olması, ekonomi tabiriyle ifade edersek işgücü talebinin arzın gerisinde kalması ve bunun sonucu oluşan genel yüksek işsizlik oranı, genç istihdamının önünde en büyük engeldir.

4.2. Eğitim

Gençlerin işgücü piyasasına geçişteki engellerden bir diğeri, *eğitim ve mesleki eğitimidir*. Eğitim ile ekonomik büyüme arasındaki pozitif ilişkiyi doğrulayan yüzlerce çalışma bulunmaktadır. Bir toplumda iyi eğitilmiş insanların işgücüne katılımı daha yüksektir. İyi eğitilmiş kişilerin; iyi ücretli, iyi iş bulma imkânları daha çok, işsiz kalma riskleri daha azdır. Düşük eğitilmiş, vasıfsız gençlerin işsiz kalma riski, düşük ücret, fakirlik ve sosyal dışlanma riski, daha yüksektir. Eğitim düzeyinin yarattığı işsizlik ve ücret farklılıkları 21. yüzyıl bilgi ekonomisi ile daha da açılmaktadır. 2009 yılı TÜİK verilerine göre, okur-yazar olmayan nüfusun sadece % 17,3'ü istihdamda iken bu oran, lise altı eğitimlilerde %39,4'e, lise mezunlarında %42,6'ya, meslek liselilerde %55,6'ya, yüksekokul ve fakülte mezunlarında %69,4'e yükselmektedir.

Kadınlarda eğitim düzeyi, istihdam açısından çok daha belirleyicidir. Okuryazar olmayan her 100 kadından 15'i istihdamda iken bu sayı, lise altı eğitimlilerde 19, lise mezunlarında 23, meslek lisesi mezunlarında 30, yüksekokul ve fakülte mezunlarında 60'dır. Üniversite eğitimi, kadın istihdamını en çok artıran eğitim düzeyidir. Kadınların işgücüne katılımı, eğitim düzeyi ile birlikte artmakta; ancak üni-

versite eğitimi ile adeta sıçramaktadır.

Eğitimin topluma getirisini, sadece ekonomik değildir. Eğitim düzeyindeki artış, toplumun yaşam kalitesini artırır. Eğitimli toplumlarda iş kalitesi, endüstriyel ilişkiler daha iyidir. Eğitimli toplumlar, daha demokratiktir; demokrasiyi daha iyi uygular. Eğitimli kişiler, yasal haklarının bilincinde, sosyal ve politik alanda daha aktif vatandaşlardır. Eğitimli toplumlarda gelir dağılımı daha adaletli, bölgesel farklılıklar daha az, sosyal bütünleşme ve sosyal sermaye daha güçlüdür. Tüm bunlar, bir ülkenin ekonomik büyümesi için gerekli beşeri, sosyal ve ekonomik altyapıyı ve inovasyon ortamını güçlendirmekte ve o ülkeyi iç ve dış yatırımlar için cazibe merkezi haline getirmektedir. Artan yatırım, genç işgücüne talebi artırır.

Ülkemiz eğitim sisteminin genç istihdamına ve kalkınmaya katkısını sınırlayan ana sorunlar; i. Temel eğitime herkesin erişiminin sağlanamaması, ii. Eğitim kalitesinin düşüklüğü ve iii. Demografik gelişmelere ve hızlı değişime cevap vermede yetersiz kalan sistemin hantal yapısıdır.¹ Özellikle sekiz yıllık zorunlu eğitime geçiş sonrası net okullaşma oranı; ilköğretimde %96,49'a, orta öğretimde %58,52'ye, yükseköğretimde %21,1'e yükselmiştir. Sayısal açıdan yaşanan bu iyileşmeler, olumlu gelişmelerdir; ancak gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında orta ve yüksek öğretimde okullaşma oranları bir hayli düşüktür. Ayrıca, özellikle eğitim sisteminde düzeltilmesi gereken birçok olumsuzluk ise halen ve kısmen derinleşerek devam etmektedir. Bunların başlıcaları, erken çocukluk eğitiminin yetersizliği, eğitimde cinsiyet eşitsizliği, yükseköğretim kapısında bekleyen milyonlarca genç lise mezunu sorunlarıdır.

Eğitim sisteminin en önemli sorunu, *eğitimin kalitesi ve etkililiği* ile ilgili sorunlardır. İyi eğitilmiş, yetenekli, nitelikli işgücü, küresel rekabetin en belirleyici unsurudur. Artık işgücü erken yaşta başlayan ve daha uzun süreli ve kaliteli eğitim almak, daha çok ve yüksek becerilere sahip olmak, çalışma hayatı boyunca birden fazla mesleğe sahip olmak ve bunlarda uzman olmak, bunun için de sürekli öğrenme alışkanlığına sahip olmak durumundadır. Bu durum, her seviyede eğitimin kalitesinin yükseltilmesini, daha güçlü bir örgün eğitim ve beceri eğitimi gerektirmektedir.

¹ Eğitim Reformu Girişimi, "Eğitim ve İnsangücü Çalışma Grubu Raporu" Türkiye İktisat Kongresi, 2004.

İşgücü piyasasına geçişte eğitimle ilgili bir diğer engel, *eğitim ile işgücü piyasası arasındaki ilişkinin/bağın güçlü olmamasıdır*. Bugün iş dünyası, gençlerin eğitim düzeyinden, temel ve sosyal becerilerinden memnun değildir. Eğitim programları ile işletmelerin ihtiyaçları örtüşmemektedir. Eğitim sistemi, değişen işgücü piyasasının gereklerine uygun mesleklerde ve nitelikte eğitim sunamamaktadır. Bölgesel düzeyde işgücü piyasası ihtiyaç analizleri yapılmamakta; okullar ve eğitim programları değişen piyasa ihtiyaçlarını, teknolojiyi ve değerleri takip edememektedir. Ayrıca, eğitimin kalitesini belirleyen en önemli unsur olan öğretmen eğitimi, yetersiz kalmaktadır. Keza, eğitim süresince gençler pratik eğitim ve staj imkânlarına yeterince ulaşmamaktadır.

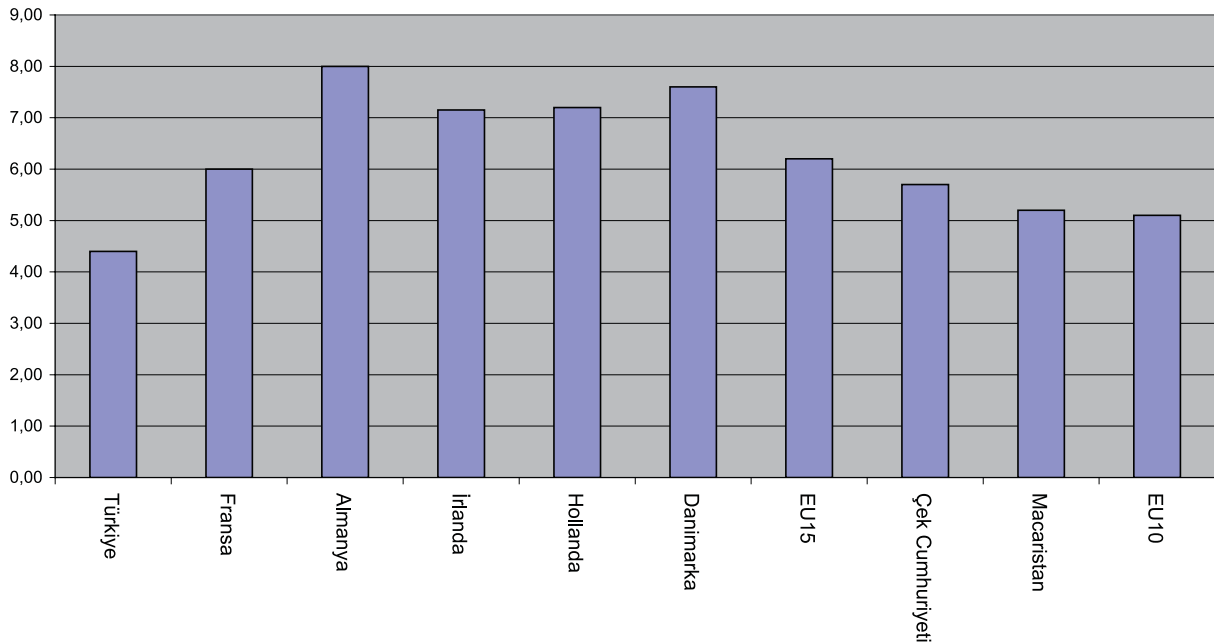
Eğitim kuruluşları ile işletmeler arasında etkin bir işbirliği kurulamamıştır. İş temelli mesleki eğitim kapasitesi zayıftır. İşletmeler, eğitim programlarının tasarımına ve sunumuna yeterince katılmamaktadır. İstihdam-eğitim ilişkisinin güçlendirilmesini destekleyecek Mesleki Yeterlik Kurumu'nun 2006 yılında kurulması, önemli bir gelişmedir; ancak sistem, henüz ihtiyaçlara cevap verememektedir. Şekil 1, Dünya Bankası uzmanı Maureen McLaughlin ve Sam W. Mikhail tarafından oluşturulan ve gençlerin eğitimden istihdama geçiş çatisını gösteren

endeks çalışmasında eğitim-istihdam ilişkisi endeksinin göstermektedir. En yüksek puanın 8 olduğu bu endekste diğer bazı ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye, en düşük puana sahiptir.

15 Temmuz 2010 tarihli *Resmi Gazete*'de "İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı", Hükümetin bu konuya önem verdiğini göstermektedir. Eylem Planı'nda dokuz öncelik alanı belirlenmiştir. Bunlar,

1. Ulusal Yeterlilik Çerçevesinin oluşturulması;
2. Ulusal meslek standartlarına göre eğitim ve öğretim programlarının uyumlaştırılması;
3. İşgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin periyodik olarak yapılması;
4. Mesleki ve teknik eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, eğitimcilerin niteliğinin artırılması ve yeni bir okul yönetim sistemi tasarlanması;
5. Mesleki eğitim ve öğretim kurum ve kuruluşlarının akreditasyonu;
6. Hareketlilik, yeterlilik ve mesleki eğitimle ilgili AB tarafından geliştirilen araçların uygulanmasında işbirliği;
7. İşgücü yetiştirme kurslarının etkinliğinin artırılması;
8. Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının ve Mesleki Yeterlilik Belgesi sahiplerinin istihdam edilmelerinde ve işyeri kurmalarında gerekli teşvik mekanizmalarının oluşturulması ve 9. Mesleki bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri alanında işbirliği ortamının geliştirilmesidir.

Şekil 1: Eğitim-istihdam ilişkisi endeksi Türkiye ve seçilmiş bazı Avrupa ülkeleri

Kaynak: The Youth Education to Work Transition Framework: Proposed Approach and Preliminary Results for Turkey and EU, 2007.

4.3. İşgücü Piyasası Düzenlemeleri

Gençlerin işgücü piyasasına geçişteki engellerden bir diğeri, *işgücü piyasası düzenlemeleridir*. İş kanunu ile getirilen düzenlemeler, işletmelerin işgücü talebini etkiler. Bu düzenlemelerin başında işçi alma ve çıkarma konusunda serbestlik ve esnek çalışma biçimleri gelir. Katı düzenlemeler, istihdama engel iken esnek düzenlemeler, istihdamı teşvik eder. İşletmeler, talepteki değişikliklere göre işçi alma, çalıştırma ve çıkarmada mevzuatın esnek olmasını istemektedir. Katı işgücü piyasası düzenlemeleri, istihdama girişleri engellemekte ve bu durumdan en çok gençler etkilenmektedir. Türkiye, OECD ülkeleri arasında katı düzenlemeler karşılaştırmasında Portekiz'den sonra ikinci sıradadır.

Esnek istihdamın bir diğer önemli türü, normal haftalık çalışma süresinden önemli ölçüde daha az süreli çalışma olan, *kısmi süreli (part-time) çalışmadır*. İş Kanunu'nun 13. maddesi ile ilk kez mevzuatta kısmi zamanlı çalışmaya yer verildi. Son on yıldır OECD ülkelerinin yarısından fazlasında yeni yaratılan işlerin en az yarısı, kısmi süreli işler olmuştur. Özellikle kadınların ve gençlerin bu çalışma türünde daha fazla istihdam edildikleri görülüyor. OECD ortalamasına göre, toplam kısmi süreli işlerin yüzde 70'inde kadınlar çalışmakta. Bu çalışma türü, ebeveynlik ya da eğitim gibi diğer faaliyetlere imkân tanınması nedeniyle kadınlar ve gençler tarafından tercih ediliyor. Türkiye'de kısmi süreli çalışma türü, kayıtlarda pek yaygın değil. Bu çalışma türü (çocuk bakımı, özel ders, ev temizliği ve bahçe bakımı gibi), daha çok kayıt dışı olarak uygulanıyor. Sosyal Güvenlik Mevzuatı, bu tür çalışmayı kapsayacak düzenlemelere sahip değil. Keza çağrı üzerine çalışma için de benzer şeyleri söylemek mümkün.

İşgücü piyasasına yönelik genç istihdamını engelleyen bir diğer argüman, *ulusal asgari ücret* uygulamasıdır. OECD dâhil birçok kurum, asgari ücretin özellikle gençlerin istihdama geçişinde engel olduğunu iddia etmekte, bölgesel asgari ücret uygulaması önermektedir.

"Gerice bölgelerde iş olanakları ve geçim maliyetleri, gelişmiş bölgelere göre oldukça düşük, dolayısıyla işsizlerin razı olacağı asgari ücret de düşük" argümanı, bölgesel asgari ücret tartışmasının arkasındaki temel düşüncedir. Buna göre, tüm ülke ge-

nelinde belirlenen asgari ücret, gerice yörelerdeki işgücü talebini engelliyor, işsizliği artırıyor, kayıt dışı çalışmayı teşvik ediyor.

Yüksek işgücü maliyetleri, genç istihdamının önünde bir diğer engel olarak ifade edilmektedir. Kayıtlı sektörde işletmeler açısından bir kişiyi istihdam etmenin maliyeti, sadece o kişiye ödenen ücretle sınırlı değildir. Vergi, sosyal güvenlik primi, iş kanunu ve diğer kanunlarla getirilen yükümlülükler (ör. zorunlu özürlü istihdamı) işçiye ödenen net ücretin yanı sıra işletmenin istihdama ilişkin üstlendiği diğer maliyetlerdir. Asgari ücret üzerinde vergi takozu (gelir vergisi ve işçi-işveren SSK ve işsizlik sigortası primi kesintileri toplamının işgücü maliyetine oranı) %35'dir. Türkiye, OECD ülkelerinde istihdam vergilerinin en yüksek olduğu ülkeler arasındadır ve bu yükler, ülkenin rekabet gücünü ve istihdam artışını engellemektedir.

Gerçi Hükümet ve TBMM, kamuoyunda "İstihdam Paketi" olarak bilinen 2008 yılında çıkardığı 5763 sayılı Kanun ile sigorta primlerinin, işveren hissesinin 5 puanlık kısmının Hazine tarafından karşılanmasına karar verdi. Ayrıca, 18-29 yaş arası gençler ile 18 yaşından büyük kadınlardan 26.05.2008 tarihinden itibaren 1 yıl içinde işe alınanların, işveren SSK prim tutarının işsizlik fonundan karşılanmasını ve bu kişilerin prime esas kazanç alt sınırı (asgari ücret) üzerinden hesaplanan işveren SSK primi; beş yıl için ve ilk yıl için tamamı olmak üzere izleyen yıllarda azalarak ve sırasıyla %80, %60, %40 ve %20 oranında işsizlik fonundan karşılanmasını öngördü. Bakanlık, bu teşviklerin etkilerini kamuoyu ile paylaşmadı; ancak bu teşviklerin krize denk gelmesi, 5 puanlık genel bir indirimin uygulamasının daha kolay olması, genç teşvikinin genç işsizliğine etkisinin sınırlı olmasına yol açtığını düşünmekteyim.

Özellikle gençlerin işgücü piyasasına girişinde önemli rol oynayan *geçici iş ilişkisi*, OECD ülkelerinin üçte ikisinde esnek çalışma biçimlerinin en önemli araçlarından biridir. Diğer ülkelerde uygulanma biçiminde üçlü bir istihdam ilişkisi söz konusudur. Şöyle ki üretimi yapan işveren, bu işverene işçi temin eden bir firma (genellikle özel-geçici istihdam bürosu) ve işçiler. İşçiler, işverene işçi temin eden geçici istihdam bürosu ile belirli süreli iş sözleşmesi yapmakta, bu büro mal veya hizmet üretken işletmeyle hizmet sözleşmesi akdetmektedir.

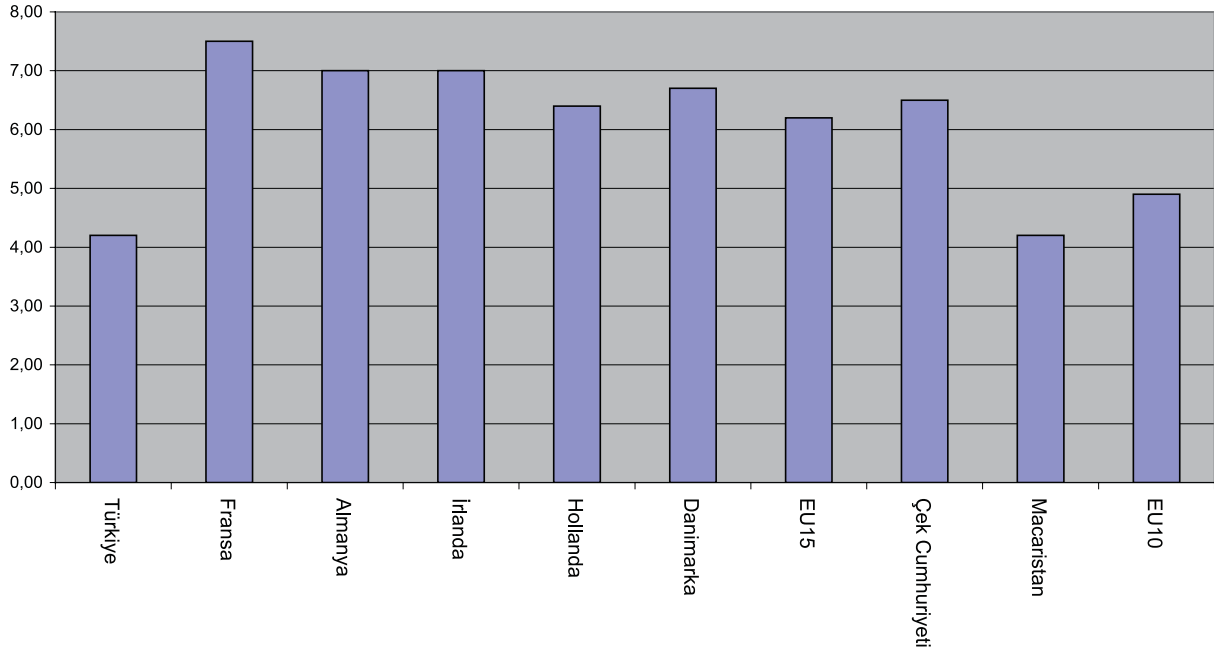
İş Kanunu'nun 7. maddesinde düzenlenen geçici iş ilişkisi, sadece aynı holding bünyesi ya da aynı şirketler topluluğu içinde olması, en fazla altı ayı geçmemesi ve en fazla da iki defa yenilenebilmesi kısıtlamaları nedeniyle uygulanamamaktadır.

4.5. Yönetim, Politikalar ve Kurumsal Kapasite

Gençlerin istihdama geçişini etkileyen bir diğer unsur, *yönetim ve politikalar*dır. Hükümetin ve

diğer kamu kurumlarının gençlerin istihdamına geçişini kolaylaştıran politikalar, kurumsal yapı, kurumların uygulama kapasiteleri ve işbirlikleri, önemli bir politika aracıdır. "Türkiye, gençlerin işgücü piyasasına girişlerine yardımcı olacak etkin çalışan bir sistemi henüz kuramamıştır" desek pek yanlış olmaz. Maureen McLaughlin ve Sam W. Mikhail Endeksi, Türkiye'nin bu konuda diğer ülkelerden oldukça geri olduğunu göstermektedir (Şekil 2).

Şekil 2: Yönetim ve politika endeksi Türkiye ve seçilmiş bazı Avrupa ülkeleri

Kaynak: The Youth Education to Work Transition Framework: Proposed Approach and Preliminary Results for Turkey and EU, 2007.

Türkiye'de *kariyer rehberlik sistemi* çok zayıftır. İşgücü piyasası ve meslekler hakkında bilgi verecek, kişilerin kendilerini tanımalarına ve en uygun mesleği seçmelerine yardımcı olacak etkin bir sistemimiz yoktur. Bu konuda İŞKUR il müdürlüklerinde olması gereken iş ve meslek danışma merkezleri etkin değildir. Okullardaki rehberler ise işgücü piyasası ve meslekler konusunda yetersizdir.

Gençlerin iş aramalarına yardımcı olacak *kurumsal yapı* zayıftır. Gençlere işgücü piyasası hakkında bilgi verecek, işleri ve işyerlerini tanıttacak, kendilerine en uygun iş seçiminde yardımcı olacak, işverenle genç işsizleri buluşturacak etkin işleyen bir sistem, hâlâ yoktur.

Geçerlerin istihdama geçişlerine yardımcı olacak *aktif istihdam politikaları* da yetersizdir. İŞKUR, özellikle 2000 yılından itibaren yeniden yapılanma süreci ile birlikte pasif ve aktif istihdam politikaları (AİP) geliş-

tirme sürecini başlatmış ve bu alanda oldukça başarılı projeler de uygulamıştır; ancak özellikle gençlere yönelik AİP hizmetleri, sayısal ve nitelik olarak yetersizdir. Yerel düzeyde gençlerin istihdama geçişinde yardımcı olacak programları uygulayacak İŞKUR müdürlüklerinin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi, bu konuda en önemli politika aracıdır.

Gençlere *girişimcilik ve iş kurmada* yardımcı olacak programlarda etkin uygulanamamaktadır. KOSGEB'in koordinasyonunda bu konuda bazı eğitim ve teşvik politikaları uygulanmaktadır; ancak bunların yeterli olduğunu ve etkin uygulandığını söylemek zordur.

Toplum olarak belirgin özelliklerimizden biri de her şeyi devletten beklemek, sadece şikâyet etmek, çözümün bir parçası olmamaktır. Hükümet dışında meslek kuruluşlarının, sendikaların, üniversitelerin ve sivil toplum kuruluşlarının kısaca *sosyal tarafların*, gençle-

rin istihdama geçişine yardımcı olacak politikalar geliştirdiklerini ve uyguladıklarını söylemek zordur. Haksızlık etmemek için bu konuda örnek olabilecek çok iyi uygulamaların olduğunu söylemem gerekir. Koç Holding'in "Meslek Lisesi Memleket Meselesi Projesi", MESS Eğitim Vakfı'nın, MEB ve İŞKUR'la yaptığı meslek edindirme projeleri, TOBB'un MEB ve İŞKUR'la yapmayı planladığı "UMEM Projesi", Bahçeşehir Üniversitesi ve TOBB Ekonomi ve Teknik Üniversitesi'nin CO-OP Uygulamaları, bu konuda örnek programlardır. Şüphesiz, yeterli bilgi sahibi olmadığımız için yazamadığımız ve bunun için özür dilediğimiz başka çok iyi uygulamalar vardır; ancak sadece 15-24 yaş grubunda 11,5 milyon genç nüfusun olduğu bir ülkede, bu uygulamaların yetersiz kaldığını söylemek zorundayız.

Son olarak, gençlerin istihdama geçiş sürecinde sorumlu kurumlar arasındaki *koordinasyon* eksikliğini belirtmek gerekir. Gerek kamu, gerekse özel sektör ve sosyal taraflarca uygulanan programlar arasında koordinasyon ve etkin işbirliğini garanti eden bir sistemin eksikliği hissedilmektedir. Bu koordinasyonu sağlayacak yapının kurulmasına yönelik önemli bir adımın, Hükümet tarafından 15 Temmuz 2010 tarihli *Resmi Gazete*'de "İstihdam ve Meslekî Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem Planı" olduğuna inanmak istiyoruz.

5. Gençlere Düşen Görev

Artan küresel rekabet ve gittikçe her işin küresel rekabete konu olması, fırsatlar ve tehditleri beraberinde getirmektedir. Yeni ekonominin getirdiği fırsatlardan yararlanmak ve tehditlerden korunmak için iyi eğitilmiş, nitelikli işgücü olarak tanımladığımız insan kaynağının diğer ifadeyle beşeri sermayenin önemi, her geçen gün artmaktadır.

Esasen, içinde yaşadığımız ve bilgi ekonomisi/toplum olarak tanımlanan sanayi ötesi toplumunun temeli, beşeri sermayedir. Bilgi toplumunun en önemli unsuru ise bilgi işçisidir. İşinde yoğun bilgi kullanan bilgi işçileri, hemen her iş kolunda, her meslekte ve her üretim sürecinde yer alabilir. Örneğin, mühendis, teknisyen, operatör, öğretmen, yönetici, uzman, doktor, programcı, sekreter vb. olabilir. Bilgi işçisi olabilmek için iyi düzeyde formel eğitim gerekir. Bilgi işçiliği, teorik ve analitik bilgiyi öğrenmeyi-almayı ve onu uygulamayı gerektirir. Devamlı öğrenme alışkanlığını içerir.

Okul öncesi eğitim, bilgi işçiliği için önemli bir başlangıçtır. Zekâ, kişilik ve sosyal davranışların; yani zihinsel gelişimin yarısının dört yaşına kadar tamamlandığı ileri sürülmektedir. Erken çocukluk dönemlerinde bilinçli eğitim sürecinden yararlanan çocuklar, okul hayatlarında daha başarılı, sosyal ve duygusal olarak daha yeterli ve daha iyi bir zihinsel gelişim göstermektedir.

Bilgi işçiliğinde ikinci önemli durak, örgün eğitim; yani okullardır. Okur-yazarlık, sayısal yetenekler, temel matematik ve fen bilgisi, bilgisayar okuryazarlığı, problem çözme yeteneği, yabancı dil, takım çalışması, öğrenme ve araştırma alışkanlığı gibi bilgi toplumunun temel becerileri, esas olarak okullarda edinilir. İyi bir örgün eğitim, iyi okullarda kaliteli eğitimle mümkündür. İlköğretimden üniversiteye okullar, bilgi toplumunun anahtar kuruluşlarıdır. Bu nedenle okulların performans ve temel değerleri, toplumda giderek artan bir ilgi alanı olmaktadır. Kısaca eğitim, bilgi toplumunun merkezidir ve okullar, anahtar kuruluşlardır; ancak, önemi artmakla birlikte sadece örgün eğitim yeterli olamamaktadır. Bilgilerin eskime süresinin kısalığı, yeni teknolojiler ve inovasyon, bazı meslekleri ortadan kaldırmakta; yeni meslekler yaratmakta veya işlerin yapılış şeklini değiştirmektedir. Birey için bu değişime ayak uydurmak, sürekli öğrenmek ile mümkündür. Bilgi toplumunda uzmanlaşma önemlidir. Pratik bilgi, sadece uzmanlaşma ile etkin olur. Ne kadar uzmanlaşmışsanız o kadar yetkinsinizdir; ancak bir işten diğerine geçiş yeteneği, bir diğer işte uzmanlaşma yeteneği daha önemlidir. Bireyler, istihdam hayatı boyunca birden fazla iş ve kariyer süreci yaşamaktadır. Bu nedenle bilgi işçisi, kendi kariyerini yönetmek durumundadır. Bu, yaşam boyu öğrenmeyi gerektirir. Yaşam boyu iş garantisi, yaşam boyu öğrenme yeteneğine bağlıdır. Bilgi toplumunda eğitilmiş insanın tanımı, "Nasıl öğreneceğini öğrenen insandır".

Bilgi toplumu, bireyler için rekabetin en yoğun olduğu toplum ve bu toplumda başarı, şiddetle önem kazanıyor. Bazı insanlar, eskiye göre çok daha başarılı, bazıları ise çok daha başarısız olacak ve başarısızlığın mazereti yok; çünkü fırsatlar herkese açık (liderlik, yöneticilik, uzmanlık) ve bilgi evrensel olarak herkese açık. Fırsatları değerlendirmek ve başarılı olabilmek, bilgiyi daha iyi elde etmek ve onu işe daha iyi uygulamak, fark yaratabilmek ve uyanık olmakla mümkün. Bu nedenle gençler, kendilerini iyi yetiştirmek, sürekli geliştirmek, kendi kariyerlerini yönetmek ve uyanık olmak zorundadır.²

² Bu konuda daha fazla bilgi için "Kendini Yönetmek", Peter Drucker, Harvard Business Review, MESS Yayın No:500, 2005.

TÜRKİYE'DE KÜRESEL KRİZİN İSTİHDAMA ETKİSİ*

Özet

Bu makalede, küresel krizin ülkemizdeki istihdama olan etkisi değerlendirilmektedir. Türkiye'ye kriz geç ulaşmış; ancak kısa sürede ve şiddetle etkilemiştir. 2009 yılında yaşanan kayıplardan sonra, 2010 yılında istihdamda ve işsizlikte olumlu gelişmeler gözlenmiştir.

Ne var ki bu olumlu gelişmelerin arkasında hem gerçek formel istihdama geri dönüş kazançları hem istenmeyen türde; yani ILO'nun insana yakışan iş çerçevesinin uzağındaki istihdam artışları hem de 'sanal' etmenler vardır. İhracat ve üretimdeki gelişmeler sonucunda imalat sanayisinde ciddi bir işe geri dönüş olgusu vardır. İkinci olgu ise kadınların kayıtsız olarak kendi hesabına çalışarak evlerinin geçimine katkıda bulunmalarıdır. Sanal istihdam artışı ise, ücretsiz aile işçiliği olarak tarımda yaşanmıştır.

Türkiye'de krizde gözlenen işsizlik oranları, demografik baskı (kırdan kente göç) nedeniyle zaten önümüzdeki yıllarda gözlenecekti. Kriz, bu oranları öne çekmiştir. İşsizlik, bir kere yükseldiğinde geri alınması zor bir olgudur. Bir kişiye iş yaratmanın yüksek maliyeti de düşünüldüğünde, Türkiye daha uzun yıllar, yüksek bir platoda seyredecek olan işsizlik oranları ile birlikte yaşayacaktır. Enformel istihdam dinamikleri de bir işgücü piyasası gerçeği olarak kalmaya devam edecektir. Kırdan kente göçün beslediği bu yapının bir süre daha kırılması zor olacaktır.

Türkiye'de alınan kriz önlemleri geç kalmıştır. İlk geniş kapsamlı istihdam paketi, Mayıs 2009'da (yerel seçimlerden sonra) açıklanmıştır. Esasen, kriz öncesinde (Mayıs 2008) Türkiye, bir istihdam paketi açıklamıştı. Paketteki uygulamaların 2008 yılı sonuna doğru uygulamaya konulması bekleniyordu. Gençlerin ve kadınların istihdamı özellikle hedeflenmek-

Doç. Dr. Hakan ERCAN
ODTÜ İİBF İktisat Bölümü
Öğretim Üyesi

teydi ve bu yönde işgücü maliyetini azaltıcı teşvikler verilmişti. Bu paketin etkisi önümüzdeki yıllarda hissedilecektir; ancak 2008 yılı sonuna gelindiğinde, bir milyonun üzerinde iş kaybı zaten yaşandığından ve vergi gelirlerindeki düşme nedeniyle kaynak sıkıntısı çekildiğinden, teşvikler nakit katkıdan ziyade vergi indirim ve prim indirim olarak tasarlanmak zorunda kalmış; sonuçlar da istihdam açısından ya da yeni yaratılan işler açısından tatmin edici olamamıştır. Teşvikler, yeni formel istihdam gerektirdiği, bu istihdam da kriz sırasında yaratılmadığı için, etkileri sınırlı olmuştur.

Bu dönemde Türkiye'nin elindeki tek hazır kaynak, işsizlik sigortası fonu idi. Her ne kadar bu fonun kaynaklarının nasıl kullanılacağı yasalarla belirlenmiş ise de fon kaynakları yine de altyapı yatırımlarına yönlendirilmiştir (Kriz tedbirlerinin ayrıntılı ve genel bir değerlendirmesini, yukarıdaki dip notta yer alan yayındaki bölümlerinde Taymaz ve Yeldan yapmaktadır).

1. Giriş

Türkiye'de küresel krizin etkisini en ağır biçimde hisseden kesim, işgücünün en dezavantajlı kesimi-

* ILO Ankara temsilciliği için Erol Taymaz ve Erinç Yeldan'la birlikte hazırlanan *Küresel Krizin Türkiye'ye Etkisi* adlı yayındaki (basılıyor) ilgili bölümden kısaltılarak ve vuruca noktaları öne çıkartılarak derlenmiştir. Siyasi olarak tartışmalı olan konulara (güvenceli esneklik gibi) bu makalede yer verilmemektedir.
hercan@metu.edu.tr

mi olmuştur. Yakın zamanda yaşanan toparlanma-ya rağmen, işini kaybetmiş olan ücretlilerin tamamı henüz işlerine dönebilmiş değildir. Türkiye’de, ihtiyaca göre tasarlanmış sosyal refah devleti uygulamaları yoktur. Bu nedenle, krizin toplumsal etkisi ağır yaşanmıştır.

Her ne kadar Türkiye toparlanmaktaysa da ekonomik büyüme yavaş veya büyüklüğü belirsiz olabilir. Bunun nedeni ise, Türkiye’nin ihracat pazarlarında halen gözlenen yavaş toparlanma olacaktır. Bu durumun Türkiye’deki istihdam üzerinde, ILO’nun tanımladığı insana yakışır iş kapsamına girebilecek formal istihdam bileşeni açısından olumsuz etkileri olacaktır. İşsizlik yeniden artacaktır; çünkü tarıma dönüşün (ya da kriz sırasında) tarımdan çıkmamanın) bitmesi; yani ücretsiz aile işçisi olarak sınıflanan istihdamın azalması ve cesareti kırıldığı için kriz sırasında iş aramayanların (yani işsiz sayılmayanların) işgücüne dönüşü ile birlikte, işsiz sayısı yeniden artacaktır.

İş kayıpları, bütün kesimlerde ve mesleklerde aynı şekilde yaşanmamıştır. Krizin etkisini en çok enformel kesimdekiler ve işsizler hissetmiştir. Türkiye’de tarımsal istihdamın yüksekliği, enformel istihdama katkıda bulunan en önemli etmendir. Tarımsal istihdam, hemen tamamen kayıt dışıdır. Kırdan kente göçenler ise eğitimsiz ve niteliksizdir. Bu kişiler, kentsel istihdamın yevmiyeli ve kendi hesabına çalışan vasıfsız kesimini oluşturur. Yevmiyeliler hemen tamamen, kendi hesabına çalışanlar ise üçte iki oranında kayıtsızdır. Eğitim ve kayıt dışılık olguları, ters orantılıdır. Eğilim giderek eğitim seviyesinin artması ve kayıt dışılığın azalması yönündedir. Ne var ki bu süreç, ağır işlemektedir.

AB ülkelerinden farklı olarak (örneğin Almanya), Türkiye’deki kendi hesabına çalışma, girişimciliğin önemli bir parçası değil; birincil katmanda yaratılmayan işler için bir başa çıkma mekanizmasıdır. İstihdamın önemli; ancak kötü bir parçasıdır. Hane halkı İşgücü Anketi (HİA) Mikroverisi incelendiğinde görülmüştür ki Türkiye’de krizin istihdam üzerindeki etkisi, sınıflı bileşenlerden ziyade (ki buradaki etki için, tarım ve sanayi gibi ana sektörler bazında genel saptamalar yeterli olmaktadır) işteki statü ve mesleki dağılım üzerinden anlamlı olarak incelenebilmektedir.

İkinci kısımda, küresel krizin istihdam üzerindeki etkisi incelenmiştir. Üçüncü kısımda, güncel işgücü piyasası eğilimleri ve bu eğilimlere olan kriz etkisi incelenmiştir. Beşinci kısımda, son değerlendirme yer almaktadır.

2. İstihdam Açısından Kriz Değerlendirmesi

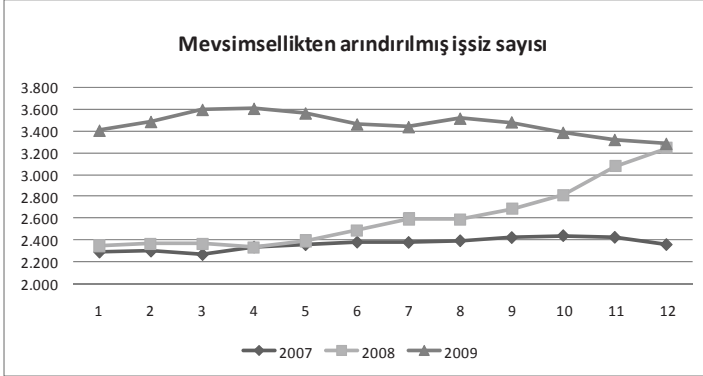
Düşük gelirli hane halklarının varlık birikimleri de düşük olduğundan, ücret gelirine ihtiyaçları vardır. İş kaybı sonucunda, harcama gücünde ani ve şiddetli bir etki oluşur. Türkiye’deki krizde, ilk dalga istihdam kayıpları 2008 sonunda yaşanmış, bu kayıplar hemen tamamen enformel çalışanlarda görülmüştür. Bu kesim, işsizlik sigortasından da yararlanmamaktadır.

Türkiye, krize hızlı bir tepki vermemiştir. Daha sonra da ‘pahalı’ ya da köklü önlemler almamıştır. Kimi mütevazı mali genişletme politikaları uygulanmıştır. Daha fazlasının yapılamamasının nedeni de daralan ekonomide düşen vergi gelirleri olmuştur. Bu dönemde kamunun elindeki tek hazır kaynak ise birikmiş olan işsizlik sigortası fonu olmuş, bu fonun kaynaklarının önemli bir kısmı da kullanım amacının dışında GAP yatırımlarına aktarılmıştır. Aktarılan bu kaynağın fona geri dönüşü ise beklenmemektedir.

Uzun vadeli teşvikler ve güncel kriz tedbirleri, Ercan, Taymaz ve Yeldan (basılıyor) tarafından incelenmektedir. Bu önlemlerin hiç biri, yeni kurulan işletmelere ya da kendi hesabına çalışmak isteyenlere *doğrudan* maddi destek olarak tasarlanmamıştır.

Türkiye’de 2007 yılında yaklaşık 2.4 milyon işsiz vardı (Çizim 2.1). Haziran 2008’den itibaren, inşaat ve turizm sezonuna rağmen bu sayı artmaya başladı. Bu artış, Eylül’de hızlandı. Aynı yılın sonunda, 800 bin kişi işini kaybetmişti. İş kayıpları tepe noktasına Nisan 2009’da ulaştığında ve işsiz sayısı 3.6 milyonu bulduğunda, bu sayının 1.2 milyonu kriz nedeniyle işini kaybetmişti. İşsizlik sigortası ödemelerinin en fazla sayıda yapıldığı ay ise, 313 bin kişi ile Mayıs 2009 idi. Aynı ayda, Türkiye’deki işsiz sayısı, bu sayının on bir katı idi. Mayıs 2010’a gelindiğinde, işsizlik sigortası alan 190 bin kişi kalmış, ortalama aylık ödeme, kişi başına 340 TL olmuştu. Aradaki 123 bin kişilik fark, işsizlik sigortasına hak kazanıp, yıl içinde bu hakkı kullanmış olanlar idi. Bu sayı, kriz

nedeniyle işini kaybetmiş olanların %10'u civarındadır. Bu oran ise, büyük ve çalışanları genellikle sendikalı olan formal özel sektörün, toplam özel sektör içindeki payına denktir. (Türkiye’de sendikalaşma oranı %7-8 civarındadır.) Kamu kesimi istihdamı krizden etkilenmemiştir.

Çizim 2.1. Türkiye’de mevsimsellikten arındırılmış işsiz sayısı, 2007-2009.

Kaynak: TÜİK.

Kriz sırasında, firmalara yapılan en önemli nakit yardımı kalemi, kısa çalışma ödeneğidir. 2009 yılı içinde 508 bin kişi bu ödenekten yararlanmıştır. Kişi başına ortalama 160 TL /ay ödeme yapılmış, ortalama yararlanma süresi de bir ay olmuştur. Türkiye, ayrıca, ‘gelecekte’ teşvik mekanizması olan istihdam yüklerini azaltıcı politikaları da uygulamaya koymuş; ancak işsiz sayılarının da gös terdiği üzere, başarılı olamamıştır. (Diğer önemli yaygın teşvik uygulaması ise dayanıklı tüketim ve otomotiv sektörlerinde yapılan KDV indirimidir ki istihdamı koruyucu etkisi olmuştur.) Bu yılın ilk sekiz ayında işsiz sayısında gözlenen 325 bin kişilik düşüş ile tarım istihdamında ‘gözlenen’ 350 bin kişilik kayıtsız istihdam artışı, hemen hemen bire bir örtüşmektedir. Elbette ki kamunun sağladığı bütün teşvikler formal istihdam içindir.

Kriz 2008 sonunda Türkiye’yi vurduğunda, ihracatçı firmalara iş yapan küçük taşeron firmalardaki enformel istihdam öncelikle vuruldu. Bu firmalar, parça başı çalışan firmalardı. Ağırlıklı iş kayıpları, Bursa ve İstanbul’da yaşandı. Türkiye’nin ürettiği otomotiv, dokuma ve giyim ve dayanıklı tüketim mallarına olan Avrupa talebi, 2009’da azaldı. Sınaî istihdamdaki kanama devam etti. Kaybedilen bu işlerin yaklaşık %90’ı işsizlik sigortası kapsamında değildi.

Türkiye’nin az gelişmiş bölgelerinde yaygın olarak kullanılan bir teşvik aracı, istihdam üzerindeki yüklerin azaltılmasıdır. Son kırk yıldır çeşitli biçimlerde uygulanan bu teşvik politikaları sonuç vermemiştir. Anlamlı bir başarı ölçütü, bu bölgelerdeki kişi başına gelirin Türkiye ortalamasına yakınsamasıdır. Bu durum gerçekleşmemiştir. Kriz tedbirlerinin de etkilerin tekrarı biçimde olmasından anlaşıldığı kadarıyla, hükümet ve kamu bürokrasisi, eski reflekslerini – yani maliyetleri düşürerek ihracatı ve istihdamı canlandırma refleksini - dış kriz nedeniyle işe yaramayacak olmasına rağmen, terk edememiş, krizin ağırlığını ve küresel yaygın niteliğini başlarda kavrayamamıştır. Daha sonraları ise, düşen vergi gelirleri nedeniyle zaten elde yeterli kaynak da kalmamıştır.

3. İstihdamda Büyüme ve İşsizlik: Genel Eğilimler ve Kriz

3.1 Demografik ‘Derin’ Eğilimler¹

Türkiye’nin demografik dinamiklerinde, işgücü piyasasını anlamak için olmazsa olmaz olarak bilineni gereken konu, kırdan kente göçün henüz tamamlanmamış olduğudur. Gelir düzeyine göre anormal olan bu durumun, 1950-2000 arasında uygulanmış olan tarımsal destek politikalarında aranması gerektiği ve kentsel dinamikler açısından bu durumun doğurduğu sonucun, eğitimsiz ve vasıfsız çalışma çağı nüfusu olduğu bir gerçektir. Bu genel olgu, enformel istihdamdan, düşük işgücüne katılım oranlarına kadar, Türkiye işgücü piyasasının temel örüntülerini açıklar.

Vasıfsız olarak kırdan kente göçen kesimin, ILO’nun tanımladığı biçimiyle ‘insana yakışır iş’ kapsamında istihdamı pek mümkün değildir. Genç erkek göçmenler, inşaat ve turizm sektörünün kayıtsız kesiminde, genç kadın göçmenler ise varoşlarda kayıtsız dokuma ve giyim sektöründe iş bulmaktadır. Genç vasıfsız kadınlar, evlenince işgücünden çekilmekte; göçmen kadınların çoğu ise işgücüne zaten katılmamaktadır. Bu koşullar, Türkiye’de kayıtsız istihdamın yüksek oranını açıklamaktadır. Tarımdaki yaygın taban fiyat uygulaması, Türk çiftçisini on yıllar boyunca az sayıda ürüne yöneltmiş, tarımda verimlilik artışının önünü kesmiş, nüfusun büyük çoğunluğunu eğitimsiz bırakmış, 1950’lerde başlayan tarımdaki mekanizasyondan sonra olması beklenen göçün önünü kesmiştir.

¹ Bu konu ayrıntısı ile Ercan (2007) kaynağında yer almaktadır.

Bu durumun kentsel işgücü piyasaları üzerindeki etkisi derindir. Kayıt dışılık ve eğitimsizlikten kaynaklanan verim düşüklüğünün yanı sıra, kadınlarda işgücüne katılım oranları da çok düşüktür (%26). Sonuç olarak, Türkiye, işgücüne katılım oranlarının düşüklüğü ve verim düşüklüğü nedeni ile kendi nüfusunun yarısı kadar olan bir ülke kadar bile üretememektedir. (Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin sorunu da esasen budur.) Kişi başına gelir, olabileceğinin altındadır (Erken kentleşme ile doğurganlık oranı daha önce düşecek ve eğitim seviyesi yükselmiş olacaktır). Bu spiralın yönü sadece aşağı doğrudur; çünkü bu işgücü yapısı ile Türkiye, teknolojik gelişmeleri özümseyip bunları verimlilik artışlarına dönüştürmekte zayıf kalacaktır.

Böyle bir tablodan bekleneceği üzere, İŞKUR'un yılda iki kez yapmaya başladığı işyeri araştırmasında, kadınlarda ve erkeklerdeki ilk on 'mesleğin' sekizer tanesi, beden işçiliği ve tezgâhtarlık gibi vasıfsız mesleklerdir. Kentleşme ile artacak olan eğitim ve işgücüne katılım oranları, önce gençlerde işgücüne katılım oranlarını düşürecek (çünkü okulda olacaklar), sonra işsizlik oranlarını yükseltecektir (çünkü demografik baskı ortadan kalkınca ya kadar okuldan sonra iş arayacak olanların hepsine iş bulmak mümkün olmayacaktır). İlk evlilik yaşı da yükseldiğinde, nihayet, yirmi -yirmi beş yıl içinde de verimlilik, üretim artışı ve gelir döngüsü arzu edilen bir düzeye gelmiş olacaktır; o noktada ise Türkiye, yaşanan nüfus olgusu ile karşılaşacaktır.

Bu tabloyu kavramadan, bugünkü Türkiye işgücü piyasası eğilimlerini ve mesleki dağılımı algılayabilmek ya da anlamlı sınıflama politikaları önerileri üretmek mümkün değildir. Bu durumun idaresi ve planlaması, bugüne kadarki günü kurtarma amaçlı kısa vadeli politikalarla mümkün değildir. Nitelikli, rafine ve teknik bir yaklaşım, bu yaklaşımın uygulanmasını sağlayacak bir uzak görüşlülük gerekmektedir.

3.2 Güncel Eğilimler ve Krizin Etkisi

Türkiye, 2002 ve 2007 yılları arasında kesintisiz olarak büyüdü. Bu büyüme, işgücüne katılım oranlarına yansımada. İşsizlik oranı da artmaya devam etti. Kadınların düşen işgücüne katılım oranları nedeniyle, toplam katılım oranı da düştü. Bu durumun nedeni,

tarımsal istihdamda ücretsiz aile işçisi olan göçmen kadınların, kentlerde işgücüne katılmamasıdır. Bu eğilim, kentleşme ile artacak olan eğitim düzeyi nedeniyle tersine dönecektir. İşsizlik oranındaki kararlı artışın nedeni ise, daha iyi eğitilmiş kesimin (ilkokul yerine lise) işgücüne daha fazla katılması ve şimdilik, kentsel ekonominin çalışma çağı nüfusunda ve katılım oranlarının eğitimle beraber artıyor olmasına koşut sayıda iş üretememesidir.

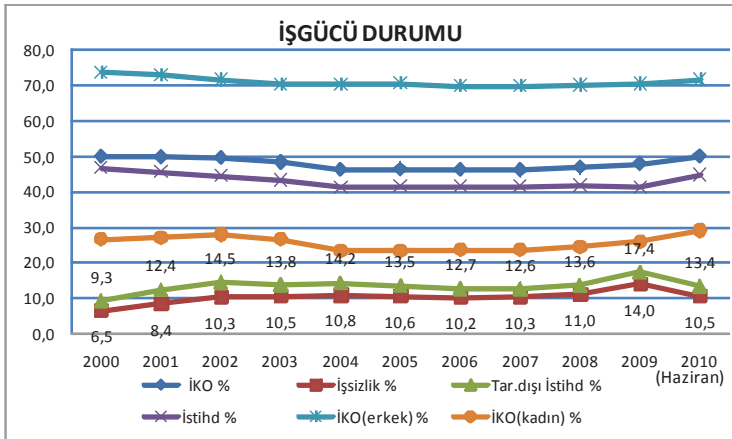
Tarım istihdamından çıkış daha sürecektir olduğundan bu dinamikler, bir süre varlığını koruyacaktır. Tarımın istihdamdaki payının %27 seviyesinden %10'a düşmesi demek, şimdi yaklaşık dört milyon kişinin, nüfus artışı nedeniyle de sonuçta yaklaşık beş milyon kişinin tarımdan çıkması demektir. Daha sonra görüleceği gibi, 2000 ila 2008'deki 2.75 milyonluk tarımsal istihdam azalması hızını sabit varsaydıysak bu çıkış, on iki ila on beş yılda gerçekleşecektir. Bu olgu, bugün yaşanan kriz dinamiklerinden bağımsızdır. Her ne kadar, kriz nedeniyle 2009'da bugüne kadarki en yüksek işsizlik oranını Türkiye'de görmüş olsak, bu oranlar zaten önümüzdeki yıllarda kaydedilecekti. İşsizlik oranlarındaki kötü durum, en fazla, genç işsizlik oranında gözlenmektedir. Bu günkü durumun devamı halinde, bu oranlar, on yıl içinde, genel işsizlik oranları olacaktır.

Kriz sırasında alınan genel önlemlerin, gençlerin istihdamını artırmak konusunda hiç katkısı olmamıştır. Üstelik bu teşvikler, özellikle de gençlerin istihdam edilmesi kaydıyla tasarlanmıştır. Demek ki gençlerin işgücü piyasasına geçişte karşılaştıkları engeller, geçici ücret maliyeti önlemlerinin üstesinden gelemeyeceği engellerdir. Niteliksizlik gibi, çocuk bakımı olanaklarının yaygınlaşması gibi...

Haziran 2010'da, Türkiye'de kurumsal olmayan sivil nüfus, 800 bin kişi artarak 71.3 milyon kişiye ulaştı (TÜİK – HİA). Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 860 bin kişi artarak 52.5 milyon kişiye ulaştı. İşgücü 26.2 milyon kişiden oluştu. Kentsel işgücü 17.3 milyon kişi oldu. İstihdamda 23.5 milyon kişi vardı. Kentsel istihdamda 15 milyon kişi vardı. İşsiz sayısı, 2.75 milyon oldu. Bu sayının 2.26 milyonu kentte idi. Bir yıl içinde bu sayılar 3.27 milyondan ve 2.67 milyondan aşağı indi; yani Türkiye, kriz öncesi göstergelerine yeniden kavuştu.

Haziran 2010'da işgücüne katılma oranı (İKO), %50 oldu (erkeklerde %72, kadınlarda %29; bütün oranlar biraz arttı). İşgücünün %18'i, 15-24 yaş arasındaydı. Erkek üniversite mezunlarında İKO %84, kadın üniversite mezunlarında İKO %70'tir. Genel işsizlik oranı, %10.5 oldu. Ne var ki uluslararası karşılaştırmalar için bu oranın bir anlamı yoktur, çünkü tarımsal istihdam yüksektir. Kentsel işsizlik oranı, %13.1 oldu; geçen yılki %16 düzeyinden düştü. Tarım-dışı işsizlik oranı, %13.4 oldu; o da üç puan düştü. Gençlerde işsizlik oranı, %19; kentte ise %23'tür. Geçen yıla göre beş puanlık bir iyileşme yaşandı. Çizim 3.1'de, bu gelişmeler gösterilmektedir (2010 için Haziran ayı değerleri kullanılmıştır).

Çizim 3.1'de görüldüğü üzere, 2010'un ilk yarısında istihdam oranı arttı (yine de %45'tir ancak). Kadınların istihdam oranı ise sadece %24 oldu (OECD'de %57'dir). Kasım 2009'dan sonra güçlü bir kentsel istihdam artışı yaşandı (Çizim 3.2). Bu nedenle de işsizlik oranları, kriz öncesi seviyelerine döndü. (AB'de işsizlik Mayıs 2010'da %9.7 idi, ABD'de ise %9.7, Eurostat). Türkiye'deki genel oran da bu sayılara yakındır; çünkü büyük bir ücretsiz aile işçisi statümüz vardır. Uluslararası karşılaştırmalarda kullanacağımız anlamlı istatistikler, tarım-dışı işgücü istatistikleridir.

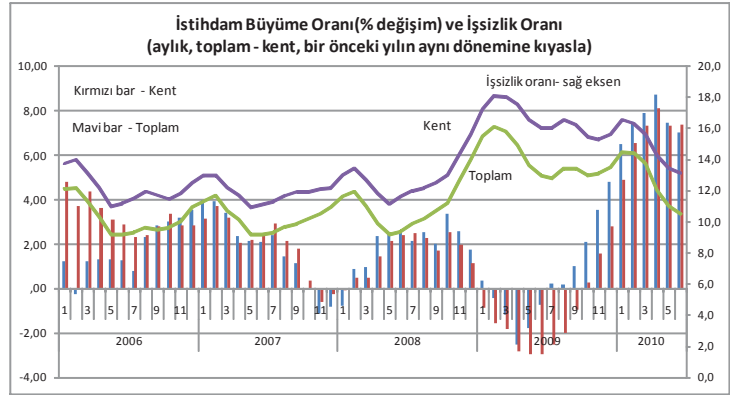
Çizim 3.1. İşsizlik ve işgücüne katılım oranları.

Kaynak: TÜİK.

Dikkat edilmelidir ki 2009'un ikinci yarısı ile 2010'un ilk yarısında genelde istihdamın büyüme oranı, kentsel istihdamın büyüme oranından yüksektir. Genel oran, Haziran 2009'da artıya geçmiş; kentsel istihdam, daha üç ay kanamaya devam etmiştir. Bu mucizenin sebebi, kırsaldaki istihdam artışıdır. Bu

² Dayıoğlu ve Ercan (yayınlanacak) içinden seçilerek derlenmiştir.

artış, istatistikleri kurtarmış; ancak tarımsal üretimi kurtaramamıştır (tarım üretimi artmamıştır). Kısaca, dönen göçmenler ya da köyünden kriz nedeniyle çıkmayanlar, ücretsiz aile işçisi olarak sınıflanmış ve yüz binlerce kişi, 'istihdam' edilmiştir.

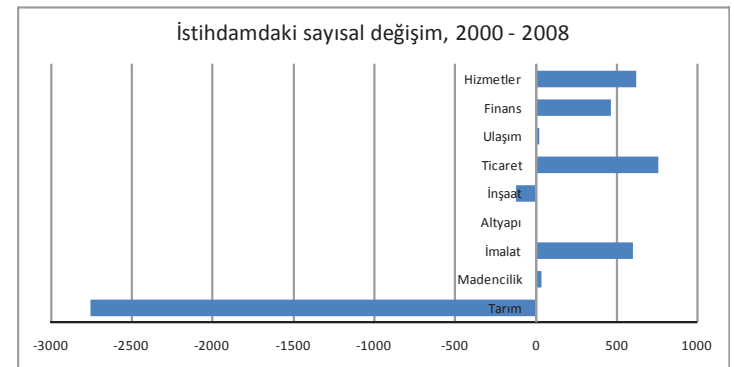

Çizim 3.2. İstihdam büyüme oranı ve işsizlik oranı (aylık değerler).

Kaynak: TÜİK - HİA.

3.3 İstihdam Eğilimleri²

TÜİK'in 2000-2008 HİA verileri kullanılan çizimde (Çizim 3.3), Türkiye ekonomisinin istihdam yaratma açmazı gösterilmektedir. Bu dönemde tarım istihdamında 2.75 milyon kişilik bir azalma olmuştur. Tarım dışı ekonomide ise 2.4 milyon iş yaratılmıştır. Bu durumda denklik bile sağlanamamıştır. Eğer Türkiye'de İKO- özellikle de kadınlarda İKO-, bu denli düşük olmasaydı, işsizlik sorunu ağırlaşır. İlgili dönemde, imalat sanayii 630 bin iş yaratmış, hizmetler kesimi ise 1.9 milyon iş yaratmıştır.

Çizim 3.3. İstihdamda sayısal sektörel değişim (2000-2008).

Kaynak: TÜİK - HİA.

En azından önümüzdeki on yıl için, benzer bir örüntüyü gözleyecek olduğumuzu varsayabiliriz. Tarım-

da istihdam kaybı olacak, diğer sektörlerde, imalat sanayisinde görece bir artış gözlenecek olmakla birlikte, sayılar pek değişmeyecek, hizmetler kesiminde istihdam artışı olacaktır.

3.4 Vasıfsız Çalışanlara Olan Etkiler

Vasıfsız olarak kabul edebileceğimiz bir grup, uzun süreli işsizlerdir (12 ay ve daha fazlası). İşsizlikte geçen süreler, Türkiye’de bir süredir artmaktadır. Uzun süreli işsizlerin toplam işsizler içindeki oranı, 2000 yılında; yani istihdam için iyi olan bir yılda, %21 idi. Ne var ki 2005 yılına gelindiğinde bu oran, %39’a çıktı. 2009 yılında ise %25’e indi (OECD için %24’tür). Toparlanma yılı olan 2010’da (Haziran) ise yeniden %31’e çıktı. Bu eğilime ne sebep oldu? Uzun süreli işsizlik, Türkiye’de artmaktadır. Krizde ise, cesareti kırılmış olanlar kategorisine geçtikleri için, toplam işsizler içindeki payları azalmıştır. Toparlanma sırasında ise istatistiklere geri dönmüşler ve anketle toplam işsizlik sürelerini beyan etmişlerdir.

Türkiye’de ortanca eğitim düzeyi hâlâ beş yıldır (ilkokul). Ücretsiz aile işçilerinin dörtte birinden fazlası, diplomasızdır; %87’si, lise-altı eğitimlidir. İlkokul mezunları, yevmiyeli çalışanların ve kendi hesabına çalışanların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. İşveren statüsündekilerin ortanca eğitim düzeyi, ortaokuldur (sekiz yıl). En yüksek eğitim düzeyi ücretli-maaşlı kesimdedir (lise, on bir yıl). Bu kesim, toplam işgücünün yarıdan fazlasını oluşturmaktadır. Türkiye’deki durumdan çıkarabileceğimiz sonuç, *kendi hesabına çalışanların (AB’deki durumun aksine), işverenlere değil; yevmiyelilere benziyor olduklarıdır*. Anlaşılan, bu statüde çalışanlar, vasıfsızlıkları nedeniyle düzenli ücretli iş bulamadıklarından, işgücü piyasasının ikincil katmanında varlıklarını sürdürmektedir. AB’de ise bu grup, nitelikli girişimcilerdir ve kadınlar da kendi hesabına çalışanların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Yaygın olan bir anlayışa göre, işini kaybeden formel sektör çalışanları, enformel kesime gitmektedir. Bu durumda, bir kriz sırasında enformel istihdamda artış beklenir. Bu krizde ise Türkiye’de bu durum gözlenmemiştir; çünkü en ağır kayıp enformel kesimde yaşanmıştır. Bu durum, Türkiye’deki sınıflar yapısının bir sonucudur. Formel beyaz eşya ve otomotiv sektörünü besleyen yan sanayide kayıtsız istihdam yaygındır. Doküman ve giyim sektörlerinde de

kayıtsız istihdam yaygındır. Türkiye’nin en büyük ihracatçı sektörlerinde ihracat yavaşlayınca, enformel istihdam da azalmıştır. Kayıtsız çalışanların işgücündeki oranı, son üç yılda %42 olmuştur (sınıflar kayıplar, tarımda ve kendi hesabına çalışmada yerine konulmuştur). Erkeklerde biraz azalma da gözlenmiştir. Tarım dışında kendi hesabına çalışan kadınların oranı ise, buraya kadar anlatılan öyküye uygun olarak, 2008’deki %80.6 düzeyinden Mart 2010’da %85.7’ye kadar çıkmıştır. Bu kadınlar, tarımdaki ücretsiz aile işçilerinden sonra, Türkiye işgücü piyasasının en alt katmanını oluşturmaktadır. Sosyal güvenceleri yoktur. *Türkiye’de kendi hesabına çalışma, ücretli çalışmanın iyi bir alternatifi değildir*. Hükümetler, kriz sırasında kayıtsız çalışmanın üzerine gitmez; çünkü işsizliğin daha da artacağından çekinir. Kendi hesabına çalışanların istihdamın beşte birini oluşturur.

Özet olarak, kadınların tarım dışı kendi hesabına çalışmaları ve 2009’da gözlenen ve 2010 başında da (zorunlu olarak?) devam eden tarım istihdamı artışı nedeniyle, mevsimsel inşaat ve turizm istihdamındaki gerilemeye rağmen, Türkiye’nin istihdam resmi iyi görünmüştür.

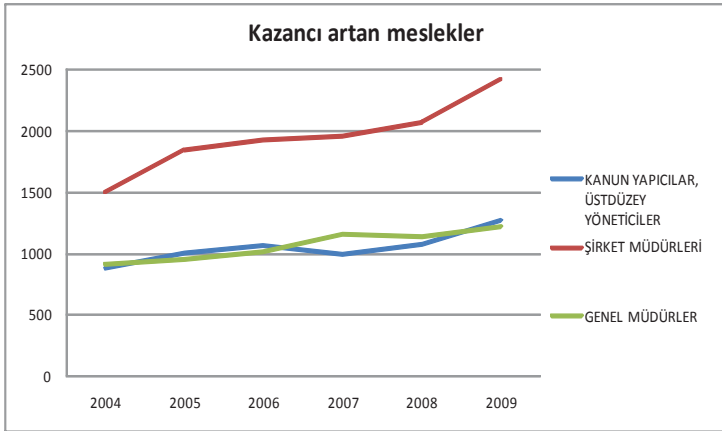
3.5 Mikroveri Kaynaklı Analiz Desteği: 2004-2009

Bu bölümde, 2004-2009 yıllarına ait TÜİK-HİA kişi bazındaki verileri kullanarak, ayrıntılı bir meslek dağılımı resmi elde edilecektir (2-haneli ISCO88 sınıflamasında). Daha önceki yıllar için benzer veri yoktur. Veri setinde aynı zamanda 2-haneli sanayi sınıflaması da bulunmaktadır. Bu iki ayrıntıda kesit alındığında, bazı hücreler boş kaldığından, Türkiye’deki resmi çok daha iyi çeken meslek ayrıntısı öne çıkarılmıştır. (İhracatçı sektörlerde istihdamın azaldığı, tarımda istihdamın arttığı zaten daha önce gözlenmişti.) En kalabalık meslekler, ücretli ve yevmiyeli boyutunda net olarak ikiye bölünmektedir. Buradaki bulgular, daha önce anlatılan öyküyü desteklemekte ve daha çok ayrıntı gösterebilmektedir.

Çizim 3.4a’da, kriz sırasında aylık kazançları artan meslekler gösterilmiştir (yöneticiler). Özel sektör yöneticileri ortalama ücretin iki buçuk katını kazanmaktadır. En düşük gelirli mesleğin ise on katını kazanmaktadırlar. Çizim 3.4b’de ise kriz sırasında aylık

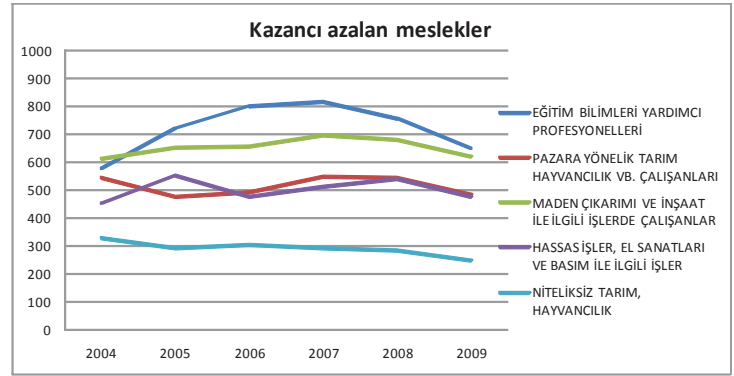
kazançları azalan meslekler gösterilmektedir. Burada da sürpriz bir sonuç yoktur. Çarpıcı olan gözlem, tarımdaki yevmiyeli işçilerin, asgari ücretin yarısına ya da daha azına çalışıyor olmalarıdır. Yakın zamana kadar Türkiye'deki durum bu değildi. Asgari ücret kayıtsız kesimde de bir anlamda bağlayıcı idi; güvencesiz net olarak alınırdı. Bu gelişme üzücüdür. TÜİK'in toplulaştırılmış istatistik tablolarında da görünmemektedir.

Çizim 3.4a. Tepedeki mesleklerde aylık kazanç (2009 fiyatları).

Kaynak: HİA Mikroverisi'nden yazarın derlemesi.

Çizim 3.4b. Dipteki mesleklerde aylık kazanç (2009 fiyatları).

Kaynak: HİA Mikroverisi'nden yazarın derlemesi.

Çizelge 3.1'de, 2008 ve 2009 yılları için mesleki dağılım gösterilmektedir. Burada yeşil ve kırmızı renkli kodlar kullanılmıştır. Yeşil olan meslekler, 2009'da oranı düşen mesleklerdir (yani 2008'deki işlerini korudukları için ücretli-maaşlılar içindeki payları artan meslekler; TÜİK meslek ve ücret bilgilerini ücretli ve yevmiyelilerden toplamaktadır). Yeşil kodlar, yöneticiler ve nitelikli vasıta operatörleridir. Kırmızı kodlar ise 2009'da oranları yükselen (çıkılan işlere geri dönüş olan) mesleklerdir. Bunlar, tarım ve satış çalışanlarıdır. Veriye nasıl bakılırsa bakılsın krizin kaybedenleri aynı çıkmaktadır.³

Meslek (ISCO-88)	2008	%	2009	%
KANUN YAPICILAR, ÜSTDÜZEY YÖNETİCİLER VE MÜDÜRLER	597	0,4%	677	0,5%
ŞİRKET MÜDÜRLERİ	2378	1,8%	2512	1,8%
GENEL MÜDÜRLER	8901	6,6%	8859	6,3%
FİZİK MATEMATİK VE MÜHENDİSLİK BİRİMİ MENSUPLARI	1102	0,8%	1256	0,9%
YAŞAM BİLİMLERİ VE SAĞLIK İLE İLGİLİ PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	925	0,7%	1226	0,9%
EĞİTİM BİLİMLERİ İLE İLGİLİ PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	4574	3,4%	5029	3,6%
DİĞER PROESYONEL MESLEK MENSUPLARI	1851	1,4%	1558	1,1%
FİZİK VE MÜHENDİSLİK BİRİMLERİ İLE İLGİLİ YARDIMCI PROFESYONELLER	2392	1,8%	2153	1,5%
YAŞAM BİRİMLERİ VE SAĞLIK İLE İLGİLİ YARDIMCI PROFESYONEL LER	1541	1,1%	1480	1,1%
EĞİTİM BİRİMLERİ YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	349	0,3%	255	0,2%
DİĞER YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	5074	3,8%	4893	3,5%
BÜRO ELEMANLARI	6136	4,5%	6252	4,5%
MÜŞTERİ HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	2381	1,8%	2602	1,9%
KİŞİSEL HİZMETLER VE KORUMA HİZMETLERİ VEREN ELEMANLAR	8848	6,5%	9538	6,8%

³ Esasen, her yıl için iş statüsündeki geçişleri gösteren bir matrisi ve geçiş katsayılarını göstermek daha basit olurdu. 2009 yılında HİA'daki kimi sorular değiştiği için bu analiz yapılmadı. Ayrıca, 2009 soru kağıdı ile veri setindeki cevap seçenekleri, örneğin, geçen yılki iş statüsü sorusunda eşleşmemektedir (vbasılı kağıttaki dokuz cevap şıkkı yerine on bir cevabın olması gibi).

MANKENLER, SATIŞ ELEMANLARI VE TANITIM ELEMANLARI	7242	5,4%	7786	5,6%
NİTELİKLİ TARIM HAYVANCILIK	24551	18,2%	27315	19,5%
KENDİ GEÇİMİNE YÖNELİK TARIM HAYVANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	2765	2,0%	2595	1,8%
MADEN ÇIKARIMI VE İNŞAAT İLE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	5887	4,4%	5726	4,1%
METAL İŞLEME VE MAKİNE İLE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	6221	4,6%	5995	4,3%
HASSAS İŞLERDE, EL SANATLARI VE BASIM İLE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	1515	1,1%	1907	1,4%
DİĞER SANATKARLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	5394	4,0%	5313	3,8%
SABİT TESİS OPERATÖRLERİ	1081	0,8%	894	0,6%
MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILARI	5425	4,0%	4765	3,4%
SÜRÜCÜLER VE HAREKETLİ MAKİNELERİN OPERATÖRLERİ	7374	5,5%	7151	5,1%
NİTELİKSİZ SATIŞ VE HİZMETLER	8596	6,4%	9359	6,7%
NİTELİKSİZ TARIM, HAYVANCILIK	5957	4,4%	6578	4,7%
NİTELİKSİZ MADENCİLİK, İNŞAAT, ULAŞTIRMA VE İMALAT	6191	4,6%	6613	4,7%
TOPLAM	135248	100,0%	140287	100,0%

Çizelge 3.1. 2008 ve 2009'da mesleklerin dağılımı.

Kaynak: HİA mikroverisinden yazarın derlemesi.

3.6 Kriz Önlemleri: Neden Etkisiz Kaldılar?

Türkiye, acil nitelikli ve yaratıcı kriz önlemlerini tasarlamamış ve altı - yedi aylık bir süre zarfında krize tepkisiz kalmıştır. İlk aylarda, krizin Türkiye'yi etkilemeye başladığı/veya Türkiye'ye ulaştığı kabul edilmemiştir. Daha sonra gerçekten kriz önlemleri düşünlmeye başlanmış, ancak düşen vergi gelirleri nedeniyle kaynak bulunamamıştır.

Krizin Türkiye'ye girdiği ve (daha sonraki istatistiklerin de göstereceği gibi – işgücü istatistikleri ölçüm ayından iki buçuk ay sonra yayınlanmaktadır) hızla ve çok ağır vurduğu uzun bir süre kabul edilmemiştir. Kriz öncesi %10 olan işsizlik oranı, bir kaç ay içinde %16'ya ulaşmış, 2009'un ilk çeyreğinde ekonomi, %14 küçülmüştür. Bu oran, ikinci dünya savaşı sonrasında yaşanan en şiddetli küçülme oranıdır. Mayıs 2009'da açıklanan 'istihdam' paketi o kadar tek yanlı hazırlanmıştı ki (Firmalara geçici işçi sağlamak için kurulacak özel istihdam büroları düzenlemesi) büyük bir sendikal ve toplumsal muhalefet sonucunda, bu paket uygulanamamıştır.

Ne yapılabilirdi? Yavaşlamakta olan sanayi sektörlerinde İŞKUR destekli aktif işgücü politikaları uygulanabilir; yani mesai saatleri içinde kamu sübvansiyonlu mesleki nitelik arttırma eğitimleri yaygın ola-

rak uygulanabilirdi. Bu uygulama, hem istihdam kayıplarını önler, hem de daha sonra verimlilik artışı sağlardı. İŞKUR, bu uygulamayı Haziran 2009'da ilan etti; yani Türkiye'de ilk yavaşlama belirtilerinin gözlenmesinden bir yıl, büyük istihdam kayıplarının başlamasından tam dokuz ay sonra! (Bu satırların yazarı, bu öneriyi, Ekim ayı işgücü istatistiklerinin açıklandığı Ocak ayında acil önlem olarak ulusal bir televizyon kanalında önermiş; sosyal tarafların ve kamunun da temsil edildiği bir ILO toplantısında da dile getirmişti.) Böyle bir uygulama, AB'nin eylem için öncelikli alan olarak belirlediği iki konuyla da tam olarak örtüşecekti: istihdamı muhafaza ve vasif iyileştirme.

Bu dönemde Türkiye'nin karşılaştığı en önemli sorun, Kasım ve Mart ayları arasında yaşanan bir milyon kişilik istihdam kaybıdır. İşsizlik oranı, tam dört puan sıçramıştır; çünkü işini kaybedenler, çaresizce iş aramaya devam etmişlerdir. Bu kesimin yüzde 10'u bile işsizlik sigortası alamamıştır. Zaten %45'in kayıtsız çalıştığı bir ekonomide, işsizlik sigortasına hak kazanma şartları ağırdır. Bu durum karşısında hükümet, Nisan ayında bir açıklama yaparak 500 bin kişiyi alt yapı projelerinde istihdam edeceğini açıklamıştır. Bütçe büyüklükleri ortaya çıkınca, 500 bin kişi 120 bin kişi olmuş, tasarı Meclis'e sevk edilirken 'hedef' 'temenni'ye dönüşmüş, daha sonra da sessiz sedasız öneri ortadan kaybolmuştur. Bu önlem, AB'nin üçüncü ve

son önceliği ile ilgili olacaktı: İlk kez işe gireceklerin istihdama geçişini kolaylaştırmak. Bu kesim, kriz süresince bundan sonra da tamamen ihmal edilecekti; çünkü artık öncelik, işini kaybedenlerin istihdama geri dönmesi idi.

Bu noktadan sonra, hükümet tarafından zaman zaman ilan edilen 'önlemlerin' hiç biri kapsamlı bir kriz paketi niteliğinde olmadı. Bu 'paketlerin' hiç birinin hazırlanmasında sosyal taraflardan katkı istenmedi.

Hükümet, 2009 yılı için öngörmüş olduğu %4 büyüme hedefini Nisan ayına kadar revize etmedi. Halile, o zamana kadar öngörülen bütün bütçe gerçekleştirme hedefleri şaşmış oldu; yani istihdam kayıpları başladıktan sonraki sekiz boyunca, hükümet ne kadar geliri ve gideri olabileceğini, eldeki kaynaktan hangi önleme pay ayrılabilceğini bilecek durumda değildi! Sonuç olarak, elde İŞKUR'un yönettiği işsizlik fonundan başka hazır bir kaynak olmadığı anlaşıldı, bu kaynağın da önemli bir bölümü, GAP'a aktarıldı. Krizin ilk dönemlerinde, İŞKUR kaynakları kullanılarak, bir aktif işgücü politikası ve çıraklık eğitimi temelli bir niteliklendirme paketi tasarlanabilirdi. Eğitimler işyerlerinde, kriz nedeniyle atıl kalmış saatlerde verilebilir, böylesi bir uygulama da sosyal tarafların desteğini alırdı. Her ne kadar formal kesimle sınırlı kalacak olsaydı bile, kriz sonrası dönemde işgücü verimliliğinde artış gözlenebilirdi.

Baştan beri ne kadar kaynağın kriz önlemlerine aktarılabilceği bilinseydi bile, Türkiye'nin belirli büyüme ve istihdam öncelikleri (DPT plan ve programlarındaki genel kalıplar dışında) tartışılmış, belirlenmiş ve belgelenmiş olmadığı için, eldeki kaynak çok da etkin olarak kullanılamayabilirdi. (Türkiye ile AB, halen, Ortak Değerlendirme Belgesi üzerinde uzlaşıp ilan etmiş değildir, belgenin ilk taslağı yedi yıl önce hazırlanmıştır.) Zaten, sosyal tarafların aktif olarak içinde olmadığı bir yerin de mesleki eğitim hamlesi ne tasarlanabilir ne de uygulanabilirdi.

İki önlem ise etkili oldu. İlki KDV ve ÖTV indirimi uygulaması ki otomotiv ve beyaz eşya stoklarını eritti; diğeri ise kısa zaman çalışma ödeneği uygulaması ki bir kısım istihdamı korudu.

İŞKUR'un kapasitesi, üstlendiği rol için son derece yetersizdir. İki yıl önceki çalışan sayısı 2400 olan kurum, işsizlik tepe noktasını vurduğunda, 24 milyon-

luk bir işgücü pazarı ve 3.8 milyon işsizde hitap etmek durumundaydı. O dönemde yapılacak en iyi uygulamalardan biri, bizzat İŞKUR'a 50 ila 100 bin kişi alma programını başlatmak, bu çalışanları da ofiste değerlendirmek yerine, çeşitli eğitimlerden geçirip sahaya sürmek olurdu.

Elbette ki yukarıdaki değerlendirmelere katılmayanlar olabilir. İstihdamdaki kanama, hükümetin önlemleri olmasaydı daha fazla olurdu da denilebilir. Ne var ki bu toparlanma resminin temel bileşenleri kırsala (ve tarıma) geri dönüş veya hiç çıkmayıp, cesareti kırılanların iş aramaktan vazgeçmesi ve işsiz kalanların evlerindeki kadınların kendi hesabına çalışma statüsünde niteliksiz istihdama geçmesi olmuştur. Üst üste konulduğunda, bu üç kategori, işgücü resmine bir milyona yakın bir 'olumlu' katkıda bulunmuştur!

4. Sonuç

Küresel kriz, Türkiye'ye geç girmiş; ancak sert vurmuştur. 2008 sonu ve 2009 başında istihdam kayıpları büyük oranda gerçekleşmiş, özellikle de gençler arasında işsizlik sıçramıştır. Bu oranlara zaten bir süre sonra demografik baskı nedeniyle ulaşılabilecekti. Kriz nedeniyle birkaç yıl önce yaşanmış oldu.

İyi olan ise genel işgücüne katılım ve istihdam göstergelerinde gözlenen iyileşmedir. İşsizlik ve tarım dışı işsizlik oranları, 2009'da kötüye gitmiş; 2010'da ise düzelme eğilimine girmiştir. Bu 'iyileşmenin' üç önemli nedeni vardır. İlk neden, 'gerçek' bir iyileşmedir. Kriz nedeniyle işini kaybeden formal sektör çalışanları, on aylık işsizlik sigortası döneminden sonra, ihracat ve üretim artışıyla birlikte, işlerine dönmektedir (çoğunlukla erkekler). Tarım dışı istihdam artışı, Haziran ayında yıllık 1.1 milyon kişi olmuştur. Aynı zamanda, krizde kendi başına çalışmaya başlamış olan kadınlar da halen işgücündedir.

İkinci neden ise, tarımsal istihdamdaki 'sanal' artıştır. Tarım üretiminde belli belirsiz bir kıpırdanma varken, tarımdaki 450 bin kişilik istihdam artışı, başka şekilde açıklanamaz (Haziran 2009'dan Haziran 2010'a). İşini kaybedenler kıra dönmüş ya da kırdakiler kente hiç çıkmamış, tarımda ücretsiz aile işçisi olarak sayılmışlardır.

Nihayet, cesareti kırılmış olan çalışanlar, 2009'un yaz aylarında 500 bin kişi artmış, bu durumun işsizlik oranına yansımaları, tam iki puan olmuştur. Kriz-

den hemen önce %40 dolayında olan uzun süreli işsizlerin iki ve üç yıllık bileşeni iş aramaz olunca, krizde Türkiye'nin uzun süreli işsizlik problemi 'çözüme' kavuşmuştur.

Yukarıdaki nedenlerden iki tanesi (tarım ve cesareti kırılanlar), kriz öncesi duruma dönmeye başladığında etkisini kaybedecek, işsizlik oranlarımız da yükselecek ve yeni platosuna (toplamda %12, tarım dışında %14 olarak) oturacaktır.

TÜİK'ten elde edilen mikro-verilerin incelenmesi sonucunda, ücretlerde rahatsız edici bir bulguya ulaşılmıştır. Yüksek ücretli meslekler ile düşük ücretli mesleklerin arasındaki kazanç makası, son yıllarda artış göstermiştir. Krizde bu durum daha da belirginleşmiştir. Bu bulgu, bu makalenin konusu olmamakla birlikte, ileride araştırılması gereken bir konudur.

Yukarıda bahsedilen gözlem, Türkiye'nin büyüme potansiyeli ile de yakından ilgili bir konudur. Son yıllarda, yavaş da olsa artan üniversite mezunu sayısına rağmen, 'tepe' mesleklerde ücretler artmaktadır. Bu gözlem, bir vasıf kısıtına işaret ediyor olabilir; yani yüksek vasa olan talep, arzdan şimdilik daha hızlı artmakta olabilir. Aynı zamanda, mesleksiz gruplardaki ücretlerde gözlenen reel azalma, Türkiye'nin beşeri sermayesini en iyi biçimde kullanamamış olduğunun göstergesidir; yani Türkiye, nüfusunun büyük bir bölümünü, günümüzün nitelik gereksinimlerine uygun olarak donatamamıştır.

Bibliyografya

Behar, Cem (1999). "The general panorama of Turkey's population: 1923-2023," C. Behar (ed.) *Turkey's Window of Opportunity: Demographic Transition ve Its Implications*. İstanbul: TÜSIAD yayını (www.tusiad.org) .

Dayioğlu, Meltem, ve Hakan Ercan (2009). "Labour Market Policies ve Institutions with a Focus on Inclusion, Equal Opportunities and the Informal Economy - Turkey." Cenevre: ILO proje raporu.

Dayioğlu, Meltem ve Hakan Ercan (yayınlanacak). "Developing more effective labour market policies and institutions in emerging economies – Turkey." Cenevre: ILO proje raporu.

Dayioğlu, M. ve Tunalı, I. (2003) "Falling Behind While Catching Up: Changes in the Female-Male Wage Differential in Urban Turkey, 1988 to 1994". Yayınlanmadı.

Dayioğlu, M. ve Kırdar, M. (2009) "Determinants of and Trends in Labor Force Participation of Women in Turkey", Dünya Bankası Raporu arka plan çalışması: *From Crops to Jobs: A Report on Female Labor Force Participation in Turkey*.

De Soto, H. (2000). *The Mystery of Capital: Why Capitalism Triumphs in the West and Fails Everywhere Else*, NY: Basic Books.

Dünya Bankası, 2010. "Informality: Causes, Consequences, Policies". Türkiye Ülke Ekonomik Memorandumu.

Ercan, H. ve A. Tansel (2006) "How to approach the Challenge of Reconciling Labor Flexibility with Job Security and Social Cohesion in Turkey", Avrupa Konseyi FORUM 2005 yayını (Strasbourg).

Ercan, Hakan (2007). *Youth Employment in Turkey*. Ankara: ILO yayını.

Ercan, Hakan (2008). "The Evolution of Demand for Skills in Turkey," Dünya Bankası Raporu arka plan çalışması: *'Closing the Skill Gap: The Role of Education in Supporting Growth and Competitiveness in the ECA Region'*.

International Labour Office (2009). *Country level rapid impact assessment of crisis on employment*. Cenevre: ILO.

International Labour Office (ILO) (2009). *Protecting people, Promoting Jobs, A Survey of country employment and social protection policy responses to the global economic crisis*. G20 Liderler Zirvesine sunulan ILO raporu (Eylül).

OECD Employment and Labour Market Statistics (www.oecd.org , 1 Ekim 2010'da ulaşıldı).

Verick, Sher ve İyanatul İslam (2009). "The Great Recession of 2008-2009: Causes, Consequences, and Policy Responses," IZA tartışma makalesi no. 4934 (Mayıs).

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home> , 2 Ekim 2010'da ulaşıldı.

www.iskur.gov.tr Eylül 2010 içinde çeşitli tarihlerde ulaşıldı.

www.tcmb.gov.tr : 30 Eylül 2010'da ulaşıldı.

www.tuik.gov.tr : Eylül 2010 içinde çeşitli tarihlerde ulaşıldı.

Mehmet ARINCI
Çankaya Üniversitesi
Kariyer Yönlendirme ve Geliştirme Birimi Müdürü

MEZUNLARIMIZ ÖNDE GİDİYOR

Günümüz dünyasında birçok ülkede işsizlik rekor seviyelerde. Her ne kadar durumun düzeleceği yolunda sinyaller olduğu üzerinde konuşulsa da Dünya Çalışma Örgütü (ILO)'nun açıkladığı son rakamlar, çok da iç açıcı değil. Dünya üzerindeki genç işsizliği halen çok yüksek seviyelerde. Örgütün raporu, dünya üzerinde 15-24 yaş arası 81 milyon gencin işsiz olduğunu gösteriyor. Ayrıca ne yazık ki beklentiler önümüzdeki süreçte bu rakamın artması yönünde. Diğer bir açıdan bakarsak da dünyada genç nüfusun %90'ı gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor ve bu ülkeler, işsizlik dışında yoksullukla da aynı anda boğuşmak zorunda kalıyor.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)'in açıkladığı rakamlara bakılırsa Türkiye'de ise gelişmeler dünya geneline kıyasla daha pozitif gibi gözükmemekte. 2010 yılı son çeyreğinde gençler arasında işsizlik, son iki yılın en düşük seviyesine geriledi. 2010 yılının Haziran ayında kriz öncesi dönem olan 2008 yılının aynı ayına göre %2 artış gösterdi. Son bir yılda istihdam

edilen genç nüfusta 270 bin kişilik artış yaşanırken; bu dönemde işsiz sayısı, 194 bin kişi azaldı. 2008 yılı Ağustos ayında %19,7 düzeyinde olan genç işsizliği, ilk defa Haziran 2010'da bu seviyeleri tekrar görmüş oldu. Krizin istihdam üzerindeki etkilerinin en yoğun olarak yaşandığı Şubat 2010'da işsizlik oranı, %28,7 -yani her dört gençten birinin işsiz olduğu görünürken- son veriler, her beş gençten birinin işsiz olduğunu gösteriyor.

Genç işsizler arasında eğitilmiş olanların da oranı küçümsemeyecek ölçüde yüksek ve bu durum, en yoğun olarak kentsel bölgelerde yaşanmaktadır. Bu durumu tek yönden değerlendirmek yanlış olacaktır. Duruma, iş arayan yönünden bakıldığında, kişinin eğitim hayatı boyunca kendisini yeterince vasıflandıramaması, ayırt edici özelliklerinin farkında olmayıp geliştirmek için çaba harcamaması, kendisine uygun meslek ve bölüm tercih etmek konusunda hatalar yapmış olması, eğitim süresi boyunca edinmesi gereken tecrübe ve

stajlara verilen önemdeki eksiklik, bunların yanında çalışarak kariyer basamaklarında yükselmek yerine yüksekte başlama isteği ve maaş konusunda esnek olamamak sayılabilir. Diğer bir yönden; yani işveren yönünden bakarsak şayet, burada da karşımıza aranan niteliklerdeki artış, beklentilerin yükselmesi, okul isimlerine takılıp kalmaları, mülakat aşamalarında adayları çok yönlü olarak ele almamaları ve üniversitelerle kuruluşların ortak projeler üretmemelerini görüyoruz. Tabii bu yaşanan sorunun bir de bu kesimler dışında gelişen yönleri bulunmakta. Ana başlıklar olarak onları da şu şekilde özetleyebiliriz: Geçim şartlarındaki zorluklar nedeniyle emekli çalışan sayısının fazla olması ve genç istihdam yaratmakta güçlük yaşanması, nüfustaki artış, gençlerin hedeflerini net olarak belirleyememesi, istihdama olan ihtiyaç ile yeni mezun sayısı arasındaki fark, ödenmek istenen maaşların beklentileri karşılayamaması, girişimci sayısındaki düşüklük, makinelerin insanın iş hayatındaki yerini her geçen gün biraz daha fazla almaya başlaması, dünyadaki ekonomik durumdaki değişkenlik öncelikli olarak sayılabilir.

Küreselleşen dünyada işe girişte aranan şartlar ve niteliklerin sayısı artmakta, mezun sayısındaki artış, bu durumu daha da güçleştirmektedir. Deneyim, yabancı dil bilgisi, belli bir yaşın altında olmak, öncelikli aranan özellikler olurken yüksek lisans yapmış olmak tercih edilme sebebi olabilmektedir. Son mülakat aşamasında ise adayların yaratıcılığı, esnekliği ve analitik düşünmesi gibi kolay ölçülemeyecek nitelikler de belirleyici olmaktadır. Bunları göz önünde bulundurarak iş hayatına atılmaya aday kişilerin eğitim süreleri boyunca dönemsel ve kısa süreli işlerde çalışmaları, öğrenci topluluklarının düzenlediği etkinlikler ve projelerde yer almaları, staja önem vermeleri, hedeflerini iyi belirlemeleri gerekmektedir. Üniversitelerin bölgelerinin ekonomik kalkınmasına somut katkılar sağlayacak projeler geliştirmesi de son derece önemlidir. Bu konuda bir öncü olan Çankaya Üniversitemiz öğrencilerinin avantajlı olduğunu söylemekte yanlış olmaz. Üniversitemiz, gerek OSTİM'le beraber yürütülen ve tüm Türkiye'ye yayılan "Kümeleşme Projesi" ile öğrencilerimize sahaya inme fırsatı vermenin yanı sıra bölgesel kalkınmaya da önemli katkı-

lar yapmaktadır. Bunun dışında KOSGEB'le yürütülen projeler ve girişimcilik merkezimiz de girişimciliğin geliştirilmesi adına çok çok önemli. Üniversitemiz bünyesinde kurulacak olan "İş Geliştirme Merkezi" sayesinde daha da gelişecek olan bu yapılanma ve çalışmalar sonunda ortaya çıkacak her pozitif proje, istihdam sağlamakta önemli katkılar sağlayacaktır. Bunların dışında yürütülen diğer projelerle beraber, üniversitemizin sosyal sorumluluğu çerçevesinde üstlendiği bu misyon, bölgemiz ve ülkemiz için de çok önemlidir. Bu projelerde ve eğitimlerde kendini yetiştirecek mezunlarımız ise iş hayatına atılırken diğerlerinden bir adım önde başlamanın avantajını yaşayacaklardır.

Biz de "Çankaya Üniversitesi Kariyer Yönlendirme ve Geliştirme Birimi" olarak mezun olacak öğrencilerimizin hayatları boyunca sürdürecekleri standartların yüksek olması ve eğitim hayatından iş hayatına geçişlerinde onlara yardımcı olmak amacıyla düzenlediğimiz seminerlerle, gerek davet ettiğimiz dallarında başarılı olmuş konuklarımızın tecrübeleri, kişisel gelişimlerini arttırmalarına yönelik düzenlediğimiz eğitimlerimiz, gerekse iş hayatında karşılaşılabilecekleri zorluklar konusunda farkındalık yaratmaya yönelik seminerler, internet sitemiz, hazırladığımız kitapçıklar ve bireysel görüşmelerimizle katkı sağlamaya çalışmaktayız. Böylece mezunlarımız, gerek üniversitemizde aldıkları eğitimle işin gerektirdiği niteliklere sahip olarak gerekse katıldıkları eğitimler, projeler ve saha tecrübeleriyle farklılıklarını ortaya koyarak tercih edilmede öncelik sahibi olacaklardır.

MEMLEKET SORUNU: GENÇ İŞSİZLİĞİ

Bu sorunu ciddi bir biçimde yaşamış birisi olarak size genç işsizliğini anlatmaya çalışacak, çok çarpıcı örnekler verecek, uzun vadede sıkıntılardan bahsedecek ve bu yollardan ileri bir dönemde yürüyecek arkadaşlarımıza birkaç husustan bahsetmeye çalışacağım.

İşsizlik, bir ülkede 15 yaş ve üzeri yaş diliminde yer alan bireylerin mevcut piyasa ve ekonomik şartlar içinde ekonomiye çalışarak dâhil olmak istemesi; ancak iş bulamaması durumudur. Kişisel şartlarından ötürü mecburen çalışması gereken, her şartı ve kanunsuzluğu kabul etmeye zorlanan bireylere de “milyenyum kölesi” diyoruz. Çevremize baktığımız zaman ülke olarak bu işsizlikle yaşamayı çok iyi öğrenmiş bulunuyoruz. Kimse bir şey yapmıyor ve işsizlikle boğuşan gençler üzerinden faydalanılabilecek sektörler doğuyor. Kısaca “mazlum girişimciliği”, hat safhada...

Ülkemizde işsizliğin olmasının başımıza uzun vadede ne işler açacağından bahsetmek istiyorum. Geçtiğimiz günlerde çok önemli bir alışveriş merkezinin açılışında, dikkat çekerek küçük çocukları eğlendirmek isteyen bir animatör, 40 derece sıcaklığın altında kendinden 10 kat daha ağır kostümlerin içerisinde gösteri sergileyerek para kazanmaya çalışıyor. Bazılarımız “Olsun bu da iş” diyecektir. Ben, buna sonuna kadar itiraz ederim ve bunu kesinlikle iş olarak kabul etmem. Üstelik üniversite mezunu... Mezun olup da bu işleri yapacağını bilseydi, sizce eğitim almak ister miydi ya da kıt kaynaklarını eğitime harcamaya? Bu örneği vermemin sebebi, kalifiye elemanların mevcut ekonomik şartlardan ötürü köle gibi kullanılması... Bugün benim rastladığım köle gibi kullanılan bir genç işsizimiz var, yarın bu sayıların arttığını göreceksiniz. Sonrası, siz değerli okuyucularımızın evlatlarına da bu şartlar dayatılacak...

İçinizi karartmak istemem; ancak durumun bu noktalara gelmesinde çok boyutlu bir sorun yatıyor. Gençlerin meslek liselerine özendirilememesi, okul-iş dünyası kombinasyonunun gerçekleştirilememesi, dünyanın teknolojik şartları, iş geliştirme

Eren Cihan İNALTEKİN
Çankaya Üniversitesi
2009 Uluslararası Ticaret Bölümü Mezunu,
MBA Öğrencisi

mantığının etkin bir biçimde yürütülememesi, girişimcilere verilmiş gibi yapılan desteklerin yetersizliği, gençlerimizin iş aramayı bilmemesi... Belirttiğim gibi durum vahim; sorun, çok boyutlu... Hem işsiz hem de işverenin hem ekonominin hem de politikaların suçu var bu konuda...

Ciddi bir işsizlik oranı mevcut... İş bulmak zaman ister, emek ister ve kişisel gelişimle alakalı bir olgudur; ancak hiçbir zaman iş bulmak bir yılı aşkın bir süreyi geçmez... Velilerimizin düşüncesine göre üç yıllık bir süreç normal. Kendimizi gelişmiş ülkelerle kıyasladığımız zaman parlak bir öğrenci üniversiteye girişinden itibaren takip edilir, üniversite sonlarına gelindiği zaman kademeli olarak işe başlatılır, kariyer yolculuğu başlar. Bizim ülkemizde ise kariyer bir yana aç kalmamak adına üniversitelere giriş söz konusu.

Hal böyle olunca gençler, ciddi bir psikolojik bunalmaya giriyor. Genç adam özgeçmişini göndermedik yer bırakmaz, cevap bekler, bekler, bekler... Cevap gelecek diye ne seyahate çıkabilir ne şehir dışına gidebilir ne de telefonunu kapatabilir... Olur ya bir gün aranır... Mülakata gider... Mülakat sonucu olumlu ya da olumsuz dönüş yapılacağı genç adama belirtilir... Beklemeye devam edilir, edilir, edilir...

Bütün bu süreç, asgari ücret ya da biraz üstü (işvereni merhametli ise) ücret alıp hayatta kalabilmek için... Bir düşünelim, bu süreci üç yıl yaşayan bir genç işsiz psikolojisi ne halde... Aynı süreci yaşayan bir tanıdık kendini camdan atmıştı... Bu psikolojinin düzeltilmesinde velilere çok iş düşmektedir. Küçük; yürek ferahlatıcı bir söz, bazı durumların normalleşmesine yeterli olacaktır.

Belirttim ya, sorun çok boyutlu... Genel olarak işverenlere yüklendik biraz...Biraz da gençlerimize bakalım. Genç bayan, ucu bucağı görünmeyen ve istihdam kolu olmayan bir bölüm mezundur. İş arar bulamaz...Daha sonra hiç alakası olmayan bir işte çalışmaya başlar; ama yakınır.. Kendi işimi yapmıyorum vs.. Bende diyorum ki yakınma lütfen bu böyle olacaktı zaten. Sen eni sonu başına gelecek felaketi üniversite yılları boyunca erteledin. Felaket başına gelince üzülüyorsun.. Bu noktada anlatmaya çalıştığım olgu, ileride ülkemizde istihdama dahil olmanın imkansız olduğu bölümleri tercih etmeyin... Ülkemizin altyapısı, her dalda mezunlarımızı istihdam edecek kadar gelişmiş ve sağlıklı değil..

İşte sorunlar birike birike, psikolojiler bozula bozula, kendine zarar veren gençler, zamanla topluma, ülkemizdeki yabancılara karşı kinlenmeye ve topluma zararlı bir birey olmaya sebebiyet veriyor. Bu nokta, şu hususta önemli: Üniversite mezunu genç bir işsiz yaratabileceği tehlikenin boyutu çok daha tehlikelidir.

Peki çok büyük orandaki genç işsizlerimiz neler yapar, diye soracak olursanız, umudunu yitirmeyenler ikinci üniversitelere kayıtlar yaptırıyor, kişisel gelişim ve sertifika programlarına dâhil oluyor. Durumu müsait olanlar yüksek lisans programlarına dâhil olup eğitime devam ediyor, bir yandan iş arıyor, yılda milyonlarca kişinin girdiği KPSS'ye hazırlanıyor, sınavda iyi puan alanlar, atanmayı bekliyor...

Umudunu yitirenler ve yukarıda bahsettiğim süreci tüketenler ise, girişimci kredilerine yüklenip sermaye batırıyor; çünkü ticaret tecrübesi az, özgeçmişlerini yıllık cirosu rekorlar kıran insan kaynakları sitelerine iletiyor, pazarlarda tezgah açıyor, havacılık mühendisleri çok alakasız işlerde yeteneklerini ispat etmeye çalışıyor, aile işine devam edenler de var...

Kısaca, durum bu...

Bakalım bu durumu nasıl çözeriz...

Lise çağlarından itibaren ortaya çıkan kişisel yatkınlıklarla birlikte öğrenci, kendisi için uzun vadede gelecek gördüğü bir eğitim kurumuna nakledilmelidir. Bu kurum sağlık liseleri, ticaret lisesi, teknik liseler ya da meslek liseleri olabilir. Böylelikle bu işlere gönül ve emek verenler bu yolda devam eder. Bir kısım öğrenci, ülkemizin ihtiyaç duyduğu avukat, doktor, mühendis, mimar ve öğretmenlik gibi majör dallarda eğitimlerine devam eder. Bir kısım öğrenci, üniversitede akademik kariyerine devam ederek akademisyen kadrolarını doldurur. Bir kısım, devlet kanallı kurumlarda çalışır. En çok sıkıntı yaşayan iktisadi bilimler ise tamamen iş dünyası ve okul işbirliği ile eğitilerek idari eleman istenilen kıstaslarda yetiştirilir.

Sıkıntı, bu yönlendirmeyi yapamayan okullarda, özel sektör temsilcilerinde ve ekonomik altyapıda...

Kişi, kişisel ve mesleki gelişimini belirli bir seviyede tamamlayıp, iş ahlakını da sahip olduysa iş bulmak, çok da zor olmayacaktır. Bu raylar yerine oturmadıysa, özel sektörden bir insan kaynakları personelinin doktora öğrencisi, bir elektronik mezununun unlu mamuller satış temsilcisi olarak mülakata çağırmasını yadırgamayın...

Bütün öğrenci ve mezun arkadaşlarıma sabır diliyorum. Durumun bu noktalara gelmesinde bizlerin suçu olmadığını da belirtmek istiyorum. Sadece memleketimizin değil; bütün dünyanın sorunu şu an, bu. Bu sorun, dünyada orta vadede değişmeyecek. Bize düşen görevler ise çalışmayı hedeflediğimiz iş kolu hakkında en derin bilgilerle donanmak, fedakâr olmak ve arayışa devam etmektir. Herkese iş ve eğitim yaşamında başarılar diliyorum.

KOSGEB KOBİLERİ DESTEKLEME PROJELERİ

1. KOBİ PROJE DESTEK PROGRAMI

PROGRAMIN AMACI VE GEREKÇESİ

- İşletmelere özgü sorunların işletmeler tarafından projelendirildiği ve projelendirilen maliyetlerin desteklenebildiği bir programa ihtiyaç duyulması,
- KOBİ'lerde proje kültürü ve bilincinin oluşturulması,
- İşletmelerin proje yapabilme kapasitelerinin geliştirilmesi,
- Esnek destekleme sistemine ihtiyaç duyulması.

PROGRAM VE PROJE LİMİTLERİ

Program Süresi: 3 yıl

Proje Süresi: 6-24 ay (+12ay)

Destek Üst Limiti: 150.000 TL

Destek Oranı: 1.ve 2. Bölge için %50, 3.ve 4. Bölge için %60

DESTEKLENECEK PROJE KONULARI

- İşletmelerin; üretim, yönetim-organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve bunlarla ilişkili alanlarda sunacakları projeler desteklenir.

DESTEKLENECEK PROJE GİDERLERİ

- Bu program kapsamında desteklenecek proje gi-

derlerine kurul karar verir; ancak arsa, bina, inşaat, tadilat, tefrişat ve benzeri, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji ve su giderleri, kira giderleri, finansman giderleri, proje ile ilişkilendirilmemiş diğer maliyetler, desteklenmez.

- Proje ile ilişkilendirilmiş makine-teçhizat, hammadde ve malzemeye ilişkin KOSGEB desteği, Kurul tarafından karar verilen toplam KOSGEB destek tutarının % 10'unu aşamaz. Proje kapsamında alınacak yazılım için sağlanacak KOSGEB desteği, bu sınırlamaya dâhil değildir.

2. TEMATİK PROJE DESTEK PROGRAMI

PROGRAMIN AMACI VE GEREKÇESİ

- KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve Meslek Kuruluşları tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesi,
- Makro strateji dokümanlarında işaret edilen öncelikler dikkate alınarak belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel ihtiyaçların karşılanması,
- KOBİ'lerin uluslararası mevzuat ve önceliklere uyumunun sağlanması.

	Çağrı Esaslı Tematik Program	Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı
Başvuru Yapabilecekler	KOBİ'ler ve Meslek Kuruluşları	Meslek Kuruluşları
Program Süresi	-	3 Yıl
Proje Süresi	Proje teklif çağrısında belirlenir	24 Ay (+12 Ay)
Destek Oranı	1. ve 2. Bölgede % 50 3. ve 4. Bölgede % 60	1. ve 2. Bölgede %50 3. ve 4. Bölgede % 60
Destek Ödemesi	Geri ödemeli ve geri ödemesiz seçeneklerle	Geri ödemesiz
Destek Üst Limiti	Proje teklif çağrısında belirlenir	150.000TL

Çağrı Esaslı Tematik Program Desteklenecek Proje Giderleri

- Personel ücretleri ve seyahat giderleri,
- Makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri (azami %25),
- Sarf malzemesi giderleri,
- Hizmet alım giderleri,
- Genel idari giderler (azami %10).

Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı Desteklenecek Proje Giderleri

Kurul tarafından uygun bulunan ve aşağıda belirtilenler *dışında kalan* giderler, destek kapsamındadır:

Bina inşaat yapımı, tadilatı, gayrimenkul alımı, makine-teçhizat, tefrişat, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, finansman giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji, su, kira giderleri, proje ortaklarından alınan danışmanlık ve hizmet alımı giderleri ve proje ile ilişkilendirilmemiş maliyetler.

Çağrı Esaslı Tematik Program Desteklenecek Proje Giderleri

- Personel ücretleri ve seyahat giderleri,
- Makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri (azami %25),
- Sarf malzemesi giderleri,
- Hizmet alım giderleri,
- Genel idari giderler (azami %10).

Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı Desteklenecek Proje Giderleri

Kurul tarafından uygun bulunan ve aşağıda belir-

tilenler *dışında kalan* giderler, destek kapsamındadır:

Bina inşaat yapımı, tadilatı, gayrimenkul alımı, makine-teçhizat, tefrişat, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, finansman giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji, su, kira giderleri, proje ortaklarından alınan danışmanlık ve hizmet alımı giderleri ve proje ile ilişkilendirilmemiş maliyetler.

3. İŞBİRLİĞİ - GÜÇBİRLİĞİ DESTEK PROGRAMI

PROGRAMIN AMACI VE GEREKÇESİ

- KOBİ'lerin işbirliği-güçbirliği anlayışında bir araya gelerek "Ortak Sorunlara Ortak Çözümler" üretilmesi,
- KOBİ'lerin tedarik, pazarlama, düşük kapasite kullanımı, rekabet gücü zayıflığı, finansman başta olmak üzere tek başlarına çözümünde zorlandığı birçok soruna çözüm bulunması,
- KOBİ'lerin bir araya gelerek kapasite ve rekabet gücü yüksek işletmelere dönüşmesi,
- Ölçek ekonomisinden yararlanılarak kaynak tasarrufu sağlanması,
- KOBİ'ler arasında ortaklık ve işbirliği kültürünün geliştirilmesi.

İŞBİRLİĞİ - GÜÇBİRLİĞİ ORTAKLIK MODELLERİ

- Proje ortağı işletmelerin mevcudiyetlerini koruyarak kurulacak olan işletici kuruluşa ortak olması,
 - Proje ortağı işletmelerin bir kısmının ya da tamamının kendilerini feshederek kurulacak işletici kuruluşa ortak olması,
 - Proje ortağı işletmelerin bir kısmının kendilerini feshederek ortaklardan birinin bünyesinde birleşmesi,
- Her bir ortaklık modelinde en az 5 işletmenin bir araya gelmesi şartı aranır.

DESTEKLENECEK PROJE KONULARI

- Hammadde, ara mamul, mamul, lojistik ve diğer hizmetleri daha hızlı ve ucuz temin edebilmeleri amacıyla ortak tedarik,
- Müşteri istekleri ve pazarın talebi doğrultusunda ürün ve hizmet geliştirmeleri, ürettikleri ürün ve

hizmetleri yeni pazarlara sunmaları amacıyla ortak tasarım,

- Ürün ve hizmet kalitelerini yükseltmek, ulusal ve uluslararası pazar paylarını artırmak, marka imajı oluşturmak, Uluslararası pazarın ihtiyaçlarına cevap vermeleri amacıyla ortak pazarlama,

- Ürün ve hizmet standartlarını geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,

- Üretim ve hizmet kapasitelerini, çeşitlerini, verimliliğini ve kalitelerini artırmak amacıyla ortak imalat ve hizmet sunumu konularında sunacakları projeler desteklenir.

PROGRAM VE PROJE LİMİTLERİ

Proje Süresi: 6-24 ay (+ 12 ay)

Destek Üst Limiti: 250.000 TL (Geri ödemesiz), 500.000 TL (Geri ödemeli)

Destek Oranı: 1. ve 2. Bölge için %50, 3. ve 4. Bölge için %60

4. AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI

PROGRAMIN AMACI VE GEREKÇESİ

- Bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi,
- Teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin desteklenmesi,
- KOBİ'lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması,
- Mevcut Ar-Ge desteklerinin geliştirilmesi,
- İnovatif faaliyetlerin desteklenmesi,
- Ar-Ge ve İnovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamasına yönelik destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulması.

PROJE SÜRESİ

- Ar-Ge ve İnovasyon Programı için en az 12 (on iki), en çok 24 (yirmi dört) ay,

- Endüstriyel Uygulama Programı için en çok 18 (on sekiz) ay,

- Her iki program için de Kurul kararı ile 12 (on iki) aya kadar ek süre verilebilir.

AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI

AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI		Destek Üst Limiti (TL)	DESTEK ORANI (%)
Ar-Ge ve İnovasyon Programı			
İşlik Desteği		İşliklerden bedel alınmaz	
Kira Desteği		12.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği		100.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		200.000	75
Personel Gideri Desteği		100.000	75
Başlangıç Sermayesi Desteği		20.000	100
Proje Geliştirme Desteği	Proje Danışmanlık Desteği	25.000	75
	Eğitim Desteği	5.000	
	Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği	25.000	
	Proje Tanıtım Desteği	5.000	
	Yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik	15.000	
	İşbirliği Ziyareti Desteği	25.000	
Endüstriyel Uygulama Programı			
Kira Desteği		18.000	75
Personel Gideri Desteği		100.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gid. Desteği		150.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		200.000	75

5. GİRİŞİMCİLİK DESTEK PROGRAMI

PROGRAMIN AMACI VE GEREKÇESİ

- Ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması,
- Başarılı ve sürdürülebilir işletmelerin kurulması,
- Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması,
- İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması ile girişimciliğin geliştirilmesi,
- İstihdamın artırılması,
- Yerel dinamiklere dayalı girişimciliğin desteklenmesi.

Girişimcilik Destek Programı, 3 alt programdan oluşur:

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

- Yeni Girişimci Desteği
- İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

- Minimum 60 saatlik eğitim ve atölye çalışmasından oluşan eğitim programını kapsar (girişimcilik özelliklerinin sınaması, iş fikri egzersizleri yapılması ve iş planı hazırlanması)
- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri KOSGEB veya diğer kurum ve kuruluşlar (üniversite, İŞKUR, meslek kuruluşu, belediye v.b. tarafından düzenlenebilir)
- Eğitimler, genel ve özel hedef grupları (gençler, kadınlar, dezavantajlı gruplar) için düzenlenir,
- Eğitimlere katılanlardan ücret alınmaz.

Yeni Girişimci Desteği

Bu destekten,

- Uygulamalı girişimcilik eğitimini tamamlayarak işi ni kuran girişimciler ve
- İŞGEM girişimcileri faydalanabilir.

Yeni Girişimci Desteği Destek Unsurları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİT (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3. ve 4. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri ödemesiz	5.000	60 (Kadın veya özürli girişimci:70)	70 (Kadın veya özürli girişimci:80)
Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteği	Geri ödemesiz	10.000		
İşletme Giderleri Desteği	Geri ödemesiz	12.000		
Sabit Yatırım Desteği	Geri ödemeli	70.000		

İş Geliştirme Merkezi Desteği

- İş Geliştirme Merkezleri, bünyesinde barındırdığı işletmelere, işletme geliştirme danışmanlığı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı, ofis hizmetleri gibi hizmetler sunarak işletmelerin en kırlıgan oldukları ilk yıllarını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlamak amacıyla kurulan ve işletilen merkezlerdir.
- İşletme Geliştirme Merkezlerinin kuruluş başvurusu; belediyeler, üniversiteler, özel idareler, kalkınma birlikleri, meslek kuruluşları ve kâr amacı gözetmeyen kooperatifler tarafından münferiden veya birlikte yapılabilir.

İş Geliştirme Merkezi Desteği Destek Unsurları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİT (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3. ve 4. Bölge)
İŞGEM Kuruluş Desteği (18 ay)	Geri ödemesiz	750.000	60	70
• Bina tadilatı		600.000		
• Mobilya Donanım		125.000		
• İŞGEM Yönetim		25.000		
İŞGEM İşletme Desteği (36 ay)	Geri ödemesiz	100.000	60	70
• Personel		30.000		
• Eğitim, Danışmanlık		50.000		
• Küçük tadilat		20.000		

6. GENEL DESTEK PROGRAMI

PROGRAMIN AMACI VE GEREKÇESİ

- Proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ'ler ile KOSGEB hedef kitlesine yeni dâhil olmuş sektörlerdeki KOBİ'lerin de mevcut KOSGEB desteklerinden faydalanması,
- KOBİ'lerin kaliteli ve verimli mal/hizmet üretmelerinin sağlanması,

- Mevcut KOSGEB desteklerinin revize edilerek daha fazla KOBİ'nin bu desteklerden yaygın şekilde faydalanması,
- KOBİ'lerin rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek amacıyla genel işletme geliştirme faaliyetlerinin teşvik edilmesi,
- KOBİ'lerin yurt içi ve yurt dışı pazar paylarını artırmak amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi.

BAŞVURU VE DEĞERLENDİRME:

Destek Programlarından yararlanacakların KOSGEB Veri Tabanı'nda yer alması gerekmektedir.

KOSGEB Veri Tabanı'nda yer almak ve desteklerden yararlanmak için KOSGEB'in www.kosgeb.gov.tr internet adresinde belirtilen belgelerle birlikte KOSGEB Birimi'ne başvuru yapılması gerekmektedir.

Başvurular, ilgili destek programı ve uygulama esaslarına göre değerlendirilmektedir.

PROGRAM DESTEK ÜST LİMİT VE ORANLARI

	GENEL DESTEK PROGRAMI DESTEKLERİ	DESTEK ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%)	
			1. ve 2. Bölgeler	3. ve 4. Bölgeler
1	Yurt İçi Fuar Desteği	30.000	% 50	% 60
2	Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	10.000		
3	Tanıtım Desteği	15.000		
4	Eşleştirme Desteği	15.000		
5	Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	20.000		
6	Danışmanlık Desteği	15.000		
7	Eğitim Desteği	10.000		
8	Enerji Verimliliği Desteği	30.000		
9	Tasarım Desteği	15.000		
10	Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	20.000		
11	Belgelendirme Desteği	10.000		
12	Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği	20.000		

ULUSLARARASI REKABETÇİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİNİN DESTEKLENMESİ TEBLİĞİ HAKKINDA NOT

İhracata dayalı kalkınma modelini benimsemiş olan ülkemizin, sürdürülebilir ihracat artışını sağlamak, şirketlerimizin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmak ve açıklanan ihracat stratejisindeki hedefleri gerçekleştirmek amacıyla ihracatta Devlet Yardımları uygulamaları yeni bir anlayışla ele alınmaktadır. Bu kapsamda, kümelenme anlayışını temel alan, proje bazlı hedef pazar ve hedef sektör odaklı, terzi işi bir anlayışla "Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" isimli yeni bir devlet yardımı mekanizması 23 Eylül 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ ile kümelenme anlayışı ve proje yaklaşımı çerçevesinde şirketlerimizin proje bazlı eğitim ve/veya danışmanlık, istihdam, yurt dışı pazarlama veya alım heyeti ve bireysel danışmanlık programlarının birbirine bağlı şekilde uygulanabileceği bütünlük bir destek mekanizması tasarlanmıştır.

Proje Bazlı Eğitim ve/veya Danışmanlık Programları,

Eğitim ve/veya danışmanlık programları kapsamında, programa katılacak KOBİ'lerimiz için gerçekleştirilen ihtiyaç analizi çerçevesinde şirketler ihtiyaç, ölçek ve donanımlarına göre gruplandırılarak her bir grup için ayrı eğitim ve danışmanlık programları tasarlanacaktır. Söz konusu programlarda,

- Eğitim ve/veya danışmanlık ihtiyacının analizi,
- İş planı ve ihracat stratejilerinin hazırlanması, izlenmesi,
- İhracat potansiyelinin belirlenmesi ve ihracat yapmaya hazır hale getirilmesi,
- Süreç iyileştirme ve yönetimi,
- Bilgi ve iletişim teknolojileri danışmanlığı,
- Aynı değer zincirinde yer alan, birbirleriyle ticari ilişki ve coğrafi yakınlık içinde olan şirketlerin uluslararası rekabetçilik yönünde yol haritalarının hazırlanması,

konularında eğitim ve danışmanlık verilerek KOBİ'lerimizin bir sonraki aşama olan yurt dışı pazarlama programlarına hazırlıklı hale getirilmesi ve yurt dışı pazarlardaki rekabet gücü artırılmaya çalışılacaktır.

Eğitim ve/veya danışmanlık programları çerçevesinde verilen eğitim, danışmanlık faaliyet giderleri ile program organizasyonuna yönelik faaliyet giderlerinin % 75'i proje bazında 400.000 ABD Dolarına kadar karşılanmaktadır.

Yurt Dışı Pazarlama veya Alım Heyeti Programları

Eğitim ve/veya danışmanlık programına katılan şirketler, proje bazlı yurt dışı pazarlama programları (ortak pazar araştırmaları, pazar ziyaretleri, küme tanıtım faaliyetleri, ticaret heyetleri, yurt dışı fuar ziyaretleri, eşleştirme vb organizasyonlar) ile proje bazlı alım heyetleri organizasyonlarına dâhil edilerek KOBİ'lerimizin uluslararası pazarlara açılmalarına ve yurt dışındaki alıcıların ülkemizden alım yapmalarına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Böylece, aynı değer zincirinde yer alan, birbirleriyle ticari ilişki ve coğrafi yakınlık içinde olan şirketlerimizin rekabet güçlerinin artırılması ve uluslararasılaşma süreçlerinin tüm aşamalarının proje bazlı olarak yürütüldüğü/desteklendiği bir program hazırlanmıştır.

Yurt dışı pazarlama programları (ortak pazar araştırmaları, pazar ziyaretleri, küme tanıtım faaliyetleri, ticaret heyetleri, yurt dışı fuar ziyaretleri, eşleştirme vb organizasyonlar) için her bir program bazında 150.000 ABD Dolarına kadar, yurt dışındaki alıcı firmaların Türkiye'den alım yapmaları amacıyla düzenlenen alım heyeti programları için ise her bir program bazında 100.000 ABD Dolarına kadar, aşağıda yer alan giderlerinin % 75'i karşılanmaktadır.

a) Ulaşım: Yurt dışı pazarlama veya alım heyeti programları kapsamında uluslararası ve/veya şehirlerarası ulaşımında kullanılan ekonomi sınıfı uçak, tren, gemi, otobüs bileti ve toplu taşımaya yönelik araç kiralama giderleri,

b) Konaklama: Yurt dışı pazarlama veya alım heyeti programları kapsamındaki konaklama giderleri,

c) Yurt Dışı Pazarlama veya Alım Heyeti Programları Kapsamındaki Tanıtım ve Organizasyon Giderleri:

- Tercümanlık gideri,
- Seminer, konferans, toplantı ve ikili görüşmelerin yapıldığı yerlerin kiralama giderleri,

- Görsel ve yazılı tanıtım giderleri,
- Halkla ilişkiler hizmeti gideri.

Bireysel Danışmanlık Programları

Eğitim ve/veya danışmanlık programına/programlarına ve yurt dışı pazarlama veya alım heyeti programına/programlarına katılan şirketler, proje bazlı bireysel danışmanlık desteği alabilmektedir.

Bu kapsamda, en az doktora unvanına sahip kişiler veya Müsteşarlıkça uygun görülen danışmanlık şirketlerinden alınacak proje bazlı bireysel danışmanlık programları desteklenecektir.

Şirketlerin yıllık 50.000 ABD Dolarına kadar 3 (üç) yıl alacakları danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderleri % 70 oranında karşılanır.

İstihdam Programı

Kümelenme potansiyeli olan bölgelerdeki küme oluşumlarının ortaya çıkartılması ve söz konusu küme oluşumlarının desteklenmesi amacıyla İşbirliği Kuruluşlarına istihdam desteği sağlanmaktadır. Eğitim ve/veya danışmanlık programına/programlarına katılan aynı değer zincirinde yer alan, birbiriyle ticari ilişki ve coğrafi yakınlık içinde olan şirketlerin uluslararası rekabet amacıyla birlikte düzenledikleri faaliyetlerin kümelenme anlayışı temelinde planlanması, organizasyonu ile koordine edilmesine yönelik hazırlanan projelerde görevlendirilen en fazla 2 (iki) uzman personelin istihdam giderleri desteklenmektedir. Bu projelerde istihdam edilen uzman personelin her biri için proje süresince ve toplamda 3 (üç) yılı aşmamak üzere, ilgili İşbirliği Kuruluşunun emsal personeli brüt ücreti tutarı kadar destek kapsamındadır.

Sonuç olarak, Dış Ticaret Müsteşarlığı, "Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" ile "İhracat Koçluğunu Kurumsallaştırmaktadır.

Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ, İhracat Koçluğu programının temelini teşkil edecek ve adı geçen programın kurumsallaşmasına ivme sağlayacaktır.

Bürokrasiyi azaltılmakta;

KOBİ'lerin bireysel bazda bürokratik işlemlerle uğraşmaları sonucu desteklerden etkin bir şekilde yararlanamadıkları tespitinden hareketle, Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ ile doğrudan şirketlerin desteklenmesi yerine;

- İhracatçı Birlikleri,
- İl Ticaret ve Sanayi/Sanayi Odaları,
- Organize Sanayi Bölgeleri,
- Sektörel Üretici Dernekleri,
- Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ),
- İmalatçıların kurduğu dernek-birlik veya kooperatiflerden

oluşan İşbirliği Kuruluşlarının İGEME Koordinasyonunda KOBİ'lere yönelik faaliyetlerinin desteklenmesi anlayışına geçilmiştir. Diğer bir ifadeyle, sürecin basitleştirilmesi amacıyla şirket bazlı bireysel başvuru anlayışından doğrudan proje sahibi İşbirliği Kuruluşunun desteklenmesi anlayışı oluşturulmuştur. Böylece, bürokratik işlemlerden kaynaklanan etkinsizliğin özellikle KOBİ'ler nezdinde giderilmesi amaçlanmıştır.

İşbirliği Kuruluşları, Projeleri, İGEME'nin sekretaryasını yürüteceği Proje Değerlendirme Komisyonuna sunacak ve Komisyon projelere ilişkin kabul ve/veya red mercii olmaktan ziyade, işbirliği kuruluşlarının projesine değer katacak bir yaklaşım içinde çalışacaktır.

Türkiye'deki İhracat Potansiyeli Olan Tüm Firmalar İhracatçı Firma yapılmakta,

İhracat potansiyeli olan ancak henüz ihracat yapmayan firmalarımızı ihracatçı yapıyoruz, 48 bin civarında olan ihracatçı sayısını 100 bine çıkarmayı hedefliyoruz.

İhracatçı Firmaların Pazar Çeşitliliği ve Nitelikli İhracatçı Sayısı Arttırılmakta;

Halen ihracat yapan firmalarımızın düzenli ve planlı bir şekilde ihracat yapmaları ve pazar çeşitliliğine gitmelerini sağlayacağız, firmalarımızın müşteri çeşitliliğini arttıracacağız. Böylelikle, krizlerden, döviz kurlarından etkilenmeyen nitelikli ve sürekli ihracat yapan firmaların sayısını arttıracacağız.

Ülkemizdeki Küme Oluşumlarının Uluslararası Rekabetçilikleri Geliştirilmektedir;

Daha önce Müsteşarlığımız tarafından yürütülmüş olan Ulusal Kümelenme Politikasının Geliştirilmesi Projesi kapsamında kümelenme yol haritaları hazırlanan illerde ve sektörlerdeki (Bursa, Eskişehir-Kütahya-Bilecik, Denizli-Uşak, İzmir, Konya, Ankara, Manisa, Mersin, Muğla) küme yapılarının desteklenmesini amaçlıyoruz.

“...baş tarafı 1. sayfadadır”

Diğer tarafta ise, sömürgecilerin sömürgelerinden toplanmış bir ordu

Çok uzaklardan gemilerle gelen, mahşer gibi işgal ordusu

Komutanların kalplerinde olan tek şey, tarihe mal olmuş bir medeniyeti yok etme arzusu

Sömürge askerlerinin kafasında ise, neden getirildiklerinin sorgusu

Bütün askerlerin kalplerini, inanmadıkları savaşın sarmış endişesi ve ölüm korkusu

Değişik din ve kültürlerden olan bu zavallı insanlar

Her biri gemilerinde Tanrılarına yardım için mırıldanarak yakarıyorlar

Bütün gayretlerine rağmen kalplerindeki korkuyu bir türlü atamadılar

Huzurda kapıları defalarca çaldılar, çaldılar

Yakarışlarına karşılık, hiç alamadılar

Getirilirken kendilerine anlatılanları düşünerek, bu durumu da anlayamadılar

Telaş ile karışık duaların arası daha da sıklaştı

Nafile, bir türlü üzerlerindeki korku dağılmadı; aksine çoğaldı

Ne yazık ki Büyük Huzura yanlış talepler ile çıktıklarını gören, düşünen olmadı

Ama sömürgecilerin komutanları, olup bitenlerin hep farkındaydı

Ellerinde dünyanın en güçlü silahları olduğunu anlatarak, askerlere moral aşılama çalıştı

Kesin zafer için hemen amansızca, bütün silahları ile saldırmayı planladı

Biliyorlardı, savaş uzarsa eğer, askerleri kalplerindeki korkuya mağlup olacaktı

Gün ağardı, vakit çattı, düşman denizden amansızca saldırmaya başladı

Atılan top mermilerini saymak, nerdeyse imkânsızdı

Boğazın her iki yakasında dövülmedik toprak parçası kalmadı

Korkunç patlamalar, yerin altını üstüne çıkardı

Düşmanın çok üstün silah gücünün yarattığı bu manzara, komutanları şımarttı

Mehmetlerin çoğunun öldüğünü veya korkup kaçtıklarını düşünmeye başladı

Yüz binlerce askeri karaya çıkartmanın, sanki tam zamanıydı
Görünen manzara, korkan sömürge askerlerinin bile iştahını kabarttı
Düşlerindeki zafere, daha yakın olamazlardı

Kolayca, büyük bir medeniyeti yok eden kahramanlar olacaklar
Hıristiyanlığın en büyük kahramanları olarak ülkelerinde karşılanacaklar
Onlar da cesaretlerini abartarak çevrelerine anlatacaklar
Bu düşüncelerin verdiği heyecan ve şımarıklıkla karaya ayakbastılar
Neden buradayız, sorusunu bile unuttular

Bir yandan gemiler, ağır topları ile Türk mevzilerini sürekli bombaladılar
Askerler ise erzak ve mühimmatlarını indirmek için hemen kıyı şeridini tuttular
Yeter sayıya ulaştıklarında, tepelere doğru çıkmaya başladılar
Sancaklarını tepelere dikmek için adeta sabırsızdılar
Sağ kalan Mehmetlerin, korkudan teslim olacağı hayali ile tırmandılar
İnanılacak gibi değil; Mehmetler, top mermilerinin parçaladığı toprağın sanki içinden çıktılar
Düşman askerine ateşle karşılık vermeye başladılar
Askerler, şaşkınlık ve korkudan hemen mevzi alıp saklandılar
Türklerin şiddetli ateş altında tutulmaları için, panikle gemilerine haber saldılar

Yerleri belli olan Mehmetlerin üzerine, yoğun top mermileri yağmaya başladı
Gemiler top atışları yaparak kıyıya daha da yaklaştı
Mermiler, kıyidan daha derin yerleri de etkisi altına almaya başladı
Mehmetlerin mevzileri, karadan ve denizden yoğun ateş altında kaldı
Düşman askerleri rahat nefes aldı ve tekrar tırmanmaya başladı
Bu cehennem ateşine dünyada hangi kul dayanırdı?
Hayallerindeki zafer, sanki onlar için çok yakındı

Yeni sürgün gibi topraktan çıkan Mehmetler

Bedr'in ve Malazgirt'in aslanlarını yanlarında gördüler

Korkusuzca amansız ateşe, ateş ile karşılık verdiler

Düşman ateş gücünü hırsla daha da arttırdı

Ama nafile, şehit olan Mehmetlerin yerine hep yenileri katıldı

Sırası gelen, ölümü arzularcasına öne atıldı

Önlerinde, meleklerin gösterdiği cennetin bütün güzellikleri vardı

İnsanlık tarihinde böyle bir olay, daha önce hiç yaşanmadı

Komutanlarını telaş, askerlerini korku bastı

Mehmetlerin bölgesinde ise korku hiçbir zaman olmadı

Türkler için söz konusu olan, vatanın ve medeniyetin korunmasıydı

Haklı davalarında, Hakkın desteği her zaman yanlarındaydı

Düşmanın haklı gerekçesi olmadığından kaybetmesi, elbette kaçınılmazdı

İşgalciler, az sayıda kendi, yüz binlerce sömürge askeriyle savaşa geldiler

Ne acıdır ki yüz binlerce sömürge askerini bir hayal uğruna feda ettiler

Sömürgeciler, ülkelerine tarihlerindeki en büyük yenilgiyle döndüler

Bu büyük yenilgi ile sonlarını hazırladılar, henüz farkında değiller

Burnu havada, çelik zırhlılarına, silahlarına ve sayılarına güvenen bu sömürgeciler

Uğradıkları hezimetten, ölülerini bile toplamadan kaçıp gittiler

Arkalarında bıraktıkları, yaşamını kaybetmiş yüz binlerce zavallı asker

Artık onlar, şehit olan kahraman Mehmetçiklerle kan kardeşler

Dünya siyasi tarihini deęiřtirdi, Mehmetler

Örnek oldu bütün sömürülen ülkelere kahraman Türkler

Özgürlükleri için sömürgecilere karşı direnmeye başladı, bütün köle ülkeler

Mazlum ülkeler de artık, özgürler

Onurlu bir şekilde yaşamlarını sürdürmekteiler

Sevgili gençler, sizlerin çalışkanlığı ile bağımsızlık mücadelesi daha anlamlı olacaktır

Ekonomik ve bilimsel gücün kaynağı, değerli insan ve çalışkanlıktır

Bütün bunlar, birlikte tam bağımsızlığın kaynağını oluşturmaktadır

İşte o zaman kahraman ecdadımız, yüce makamlarında rahat olacaktır

Ecdadımızın üzerimizdeki haklarını, ancak dürüstlikle, çok çalışmak azaltacaktır

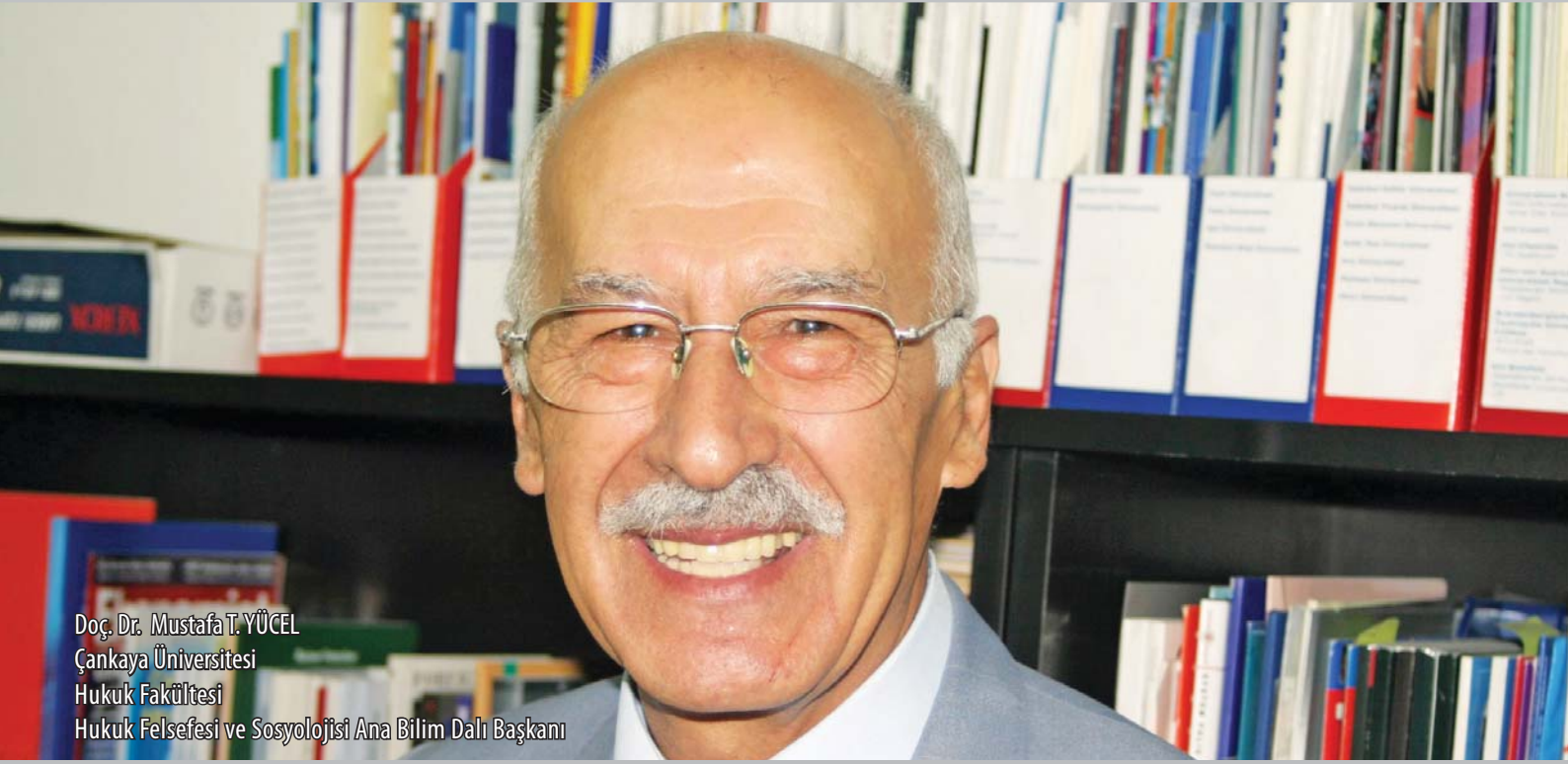
Büyük Şair ne güzel söyler "Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak"

En hakiki mürşit olan ilim ve fen ile gelir gerçek özgürlükler ancak

Bu işin temelinde mutlaka, yalansız ve haramsız yaşam tarzı olacak

İstiklalimizin korunması için de ihtiyaç duyacağımız tek şey, çok çalışmak

©ZBG

Doç. Dr. Mustafa T. YÜCEL
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Ana Bilim Dalı Başkanı

TUTUKLAMA PARADOKSU

Paradoksal bir anlatımla devlet, güvenliği sağlamak/vatandaşını korumak için ceza kavuşturmasını ancak diğer vatandaşlarına kötü bir şey yaparak (*zorunlu kötülük*) gerçekleştirebilmektedir. Devlet "iyi olanı" ancak "kötü olanı" da yaparak hak kısıtlamalarına başvurarak sunmaktadır. Önlenemez tahribatı göz önüne alınarak bu zorunlu kötülüğün mümkün olduğunca en alt seviyede tutulması, siyaseti "*de facto*" benimsenmelidir. Burada söz konusu olan, benimsediğimiz etik anlayış¹ bilincini vurgulamaktır: Devlet kendi davranış biçimleri açısından suçluların davrandığı gibi davranamaz; kendini onlarla aynı konumda göremez. Bu yaklaşım, doğal olarak, devletin suçlulara göre biraz daha dezavantajlı bir konumda olduğunu göstermektedir. Bu çıkarımın benimsenen uygarlık düzeyi ve insana saygı için ödenecek bir bedel olduğu bilinmelidir.

Yeni CMK ile sağlanan özgürlükçü yaklaşıma karşın adli kültür ve alışkanlıklar sonucu *de jure* tutuklama

siyaseti gerçekleştirilemedi. Tartışma, sanığın suçlu olup olmadığına yönelik olmayıp, yargılama sürecinin tutuklu sürdürülüp sürdürülemeyeceğine yöneliktir. Tutuklamanın istisnai bir tedbir olarak ele alınması, kişinin isnat edilen suçu işlediği hakkında makul şüphe ile (*Kaçması tehlikesi, *adaletin işleyişine müdahale etmesi tehlikesi,*ciddi bir suç işlemesi tehlikesi) gerekçelerden bir veya birkaçının varlığına ait kuvvetli sebeplerin varlığı halinde ancak tutuklamaya karar verilebilmesi, genel bir ilke olarak uygulamaya egemen olması, *adli kontrol² uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukuku ve fiili nedenlere yer verilmesi* (CMK 101-1) gerekirken, CMK 100/3 maddesinde yer alan katalog suçlarda, başkaca bir gerekçe aranmaksızın, tutuklamaya başvurulması temel ilke olmuş; CMK ile tutuklamaya getirilmek istenen anlayış uygulamaya yansımamıştır.³ Tutuklu olan sanıklardan ne kadarının beraat/mahkûm olduğu bilgisine ulaş-

¹ Bkz. Bangolar Yargı Etiği İlkeleri

² CMK md. 109(1) adli kontrol uygulamasında ön görülen hapis cezası üst sınırının üç yıl olması sonucu bu tedbir sınırlayıcı niteliktedir.

³ Bkz. B.Öztürk, D.Teşcan, R.Erdem ve... **Ceza Muhakemesi Hukuku**(Ders Kitabı) Seçkin, 2009, s.5,7: "*Yasada değil, kafada devrim gerçekleştirilmedikçe halkımız layık olduğu bir sisteme kavuşamayacaktır. Mahkemelere düşen görev eski alışkanlıklara göre değil yeni CMK'ya uygun işlem yapmaktır. Burada alt yapı eksikliği bahane olarak gösterilmemelidir. Bu eksikliklerle alakası olmayan, örneğin tutuklama kararı gibi işlerde yasaya uyulmaması düşündürücüdür.*"; M.T. Yücel. "Tutuklama Siyasetinin Aritmetiği" **Güncel Hukuk**, (Ocak 2010/1-73), ss.16-19: *Bir kimsenin yaşamından günlerini, yıllarını almak için binlerce yol bulabilirsiniz. Yalnız bir dakikasını iade etmek için tek bir yol bile yoktur. Ne var ki, uygulamada tutuklama evresel çerçeveyi aşarak ceza haline dönüşmektedir. Ayrıca bkz. M. Feyzioğlu. "Tutuklamaya dair Uygulamada Görülen Bazı Sorunlar" Prof. Dr.Ali Naim Armağanı 2009;TBB. Tutuklama Raporu Ankara, 2010; E.Şen. "Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri ve Gündeme Gelen Sorunlar" **Güncel Hukuk** Eylül 2010/9-81, ss..36-40. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Esas.2009/116 Karar 2010/111 kararı.*

www.ksg.harvard.edu/criminaljustice

lamadığı için Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, tutuklu veri bankasından (örneğin 2005 yılına bilgilerin) *Adli Sicil Bilgi Bankası'ndan* taranması ve bu yöntemin sistematik bir uygulamaya dönüştürülmesi önerilebilir. Bilgi eksikliği, CMK m.101/5 uyarınca tutukluluğa itiraz üzerine verilen kararlar (kabul/ret) için de geçerlidir.

Ülkemizdeki tutukluluk harekâtına bakıldığında, yıllar itibariyle 1 Haziran tarihinde cezaevlerinde bulunan tutuklu sayısı, toplam cezaevi nüfustaki yüzde oranı ve değişimi şöyledir:

Yıl	Tutuklu	%	Değişim
1986	18.770	35.9	100
1987	18.614	37.6	99
1988	18.291	36.6	97
1989	18.355	38.4	98
1990	15.712	34.9	84
1991	14.552	54.9	78
1992	16.752	58.0	89
1993	16.218	54.5	86
1994	22.842	56.3	122
1995	23.390	50.5	128
1996	24.466	46.0	130
1997	25.814	43.8	138
1998	24.900	39.1	133
1999	26.183	37.6	139
2000	27.029	37.2	144
2001	28.068	50.5	150
2002	25.203	43.0	134
2003	31.776	49.8	169
2004	33.020	48.0	176
2008	56.820	60.2	302
2009	60.606	51.8	322
2010	59.365	49.7	316

Tutuklu sayısının, hükümlü sayısına yaklaşması, burada işlerin iyi gitmediğine karine oluşturmaktadır. Bu durum, soyut olanın *de facto* yoğun bir mutasyona uğratıldığına işaret etmektedir. Diğer bir anlatımla, önlem olarak sınırlı bir işlevi olan tutuklama, iddianın kışkırtması ve hâkimin otonom ve aşkın tutumuyla cezaya dönüşmektedir. Takdirin

kontrol altına alınması, temellendirmeye mümkündür. Güncel kararlar, tutukluluğun hangi öncüllere yaslanarak, kendisini geçerli kıldığı, geçerliliği besleyen güvence, temel ve desteklerin neler olduğunu hiçe sayarak, toplumsal meşruiyet, hukuk ve yasa arasındaki optimum uyumu, bir başka bahara bırakılmaktadır.

Bu çerçevede, 1 Ekim 1992 tarihi itibariyle seçilmiş Avrupa Ülkeleri cezaevleri toplam nüfustaki tutuklu oranı, İtalya dışında (% 57,1), Türkiye'deki oranın altında seyretmektedir. Şöyle ki bu oran, Fransa'da (% 43.6), Avusturya'da (% 40.2), Portekiz'de (%39.6), Yunanistan'da (%36.5), İsviçre'de (%29.4), Danimarka'da (%29.0) ve İsveç'te (%20.5)'dir. 1986-1994 yıllarındaki tutukluluk seyri incelendiğinde; 1991 yılı oranında %20'lik bir artışa, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan değişiklikler (12.04.1991) bağlamında, genişletilmiş şartlı salıverme (1/5) ve suç olmaktan çıkarılan fiiller sonucu yaklaşık 18.000 hükümlünün salıverilmesi nedeniyle oluştuğu ve 1995 yılına kadar devam ettiği görülmüştür. 2000/2001 yılında 4616 sayılı Şartlı Salıverme ve Erteleme Yasası uyarınca on yıllık indirimden yararlanan hükümlü sayısı ayrı olmak üzere Haziran 2002 tarihi itibariyle toplam 40.000 kişi salıverilmiş ve yaklaşık 400.000 sanık da ertelemeden yararlandığı için tutuklama oranında (*oransal*) artışa tanık olunmuş ise de 2008-2009 yıllarında reel bir artışa tanık olunmaktadır.

Ülkemizde tutuklama nedenleri üzerine toplanmakta olan istatistikler bulunmadığından sistemdeki ajanları ve kamuoyunu bilinçlendirmek üzere bu türden verilere gereksinme vardır. Bu konuda Almanya örneğine ait verilere aşağıda yer verilmiştir. Almanya'da 2007 istatistiğine göre, hükümlü oranı % 79 iken tutuklu oranı, % 17 idi. **Tablo 25.**

Tutuklama Nedenleri Sayısal Dağılımı (2006)

Nedenler	Sayısı	%
Kaçma riski	22.666	93.1
Kanıtı etkileme	1.446	5.9
Suçun ciddiyeti	1.124	4.6
Mükerrirlik riski	2257	9.3
Toplam	24.352	112.9*

(*) Tutuklama olgusunda birden fazla neden olabildiğinden toplam % 100'ü aşmaktadır.

CMK'da tutukluluk süresi için "makullük" kavramı, (AİHS m.5/3) yerine azami süreler vaz edilmiştir. Ağır Ceza Mahkemeleri görevine girmeyen işlerde süre en çok bir yıl artı altı ay (CMK m.102/1); ağır cezalı işlerde ise süre en çok iki yıl artı üç yıldır (CMK 102/2). Yalnız, CMK m250/1-c bendinde sayılan suçlar açısından bu süreler iki kat olabilir (CMK m.252/2).Eski CMUK'a göre toplam tutukluluk azami süresinin bir/üç yıl iken fahiş bir artış kaydetmesi, ceza adaleti sisteminde iş yükü sorunuyla baş edemeyen yaklaşımın yeni bir sorun daha yaratma becerisinden başka neyle açıklanabilir? Bu düzenleme biçimi, dava yönetiminde tutuklu işlere özgü sürat sağlamak üzere yeni metotların geliştirilmesine ihtiyaç göstermektedir. İşte tutuklu işlerin yarattığı iş yükü stresi yanında giyabı tutuklu dosyaları da mahkemeler için iş yükü artışı anlamına gelmektedir.

Bu düzenlemelere karşın her tutuklama olgusunda sürenin Anayasa m.19/8 ve AİHS m.5/3 bağlamında makullük testinden geçirilmesi gerekmektedir (12/12/1991 tarihli Clooth-Belçika Davası ve 17/03/1997 tarihli Müler-Fransa Davası). Tutukluluk süresinin makul olup olmadığı teorik olarak değil; her davanın özel niteliklerine göre değerlendirilmelidir. "Devam eden tutukluluk durumu ancak davada masumiyet karinesine rağmen, kişisel özgürlüğe saygı kuralından daha önemli olarak ortaya çıkan gerçek bir kamu yararı gereğinin belirli göstergelerinin bulunması halinde haklı çıkarılabilir" (22.09.2005 tarihli Kalay-Türkiye Davası).

Almanya'da (2006) tutukluk süresi dağılımına bakıldığında ise, bu sürelerin Türkiye'ye göre kısa, % 75,5'inin 6 aya kadar tutuklu olduğu; % 18,4. ünün 6 - 12 ay arasında ve % 6.2'sinin ise bir yıldan fazla tutuklu kaldığı görülmektedir: **Tablo 26.**

Tutukluluk süresinin sayısal dağılımı

Süre	Sayısı	%
1 aya	6272	25.8
1-3 ay	5869	24.1
3-6 ay	6227	25.6
6-12 ay	4485	18.4
1yıl'dan yukarı	1499	6.2

Kaynak: J-M.Jehle. *Criminal Justice in Germany*, Federal Ministry of Justice 5. Bası 2009.

Almanya'da tutukluluk istatistikleri seyrine bakıldığında, yıllar itibariyle tutuklu sayısında azalma görülmesi (1998 yılında 40.860 iken, 2006 yılında 24.352 inmesi) ötesinde kısa süreli tutuklu kalan sayısında da artışa tanık olunmuştur. Ülkemiz açısından da süreler itibariyle tutukluluk süre dağılımının saptanarak kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir.

31 Aralık itibariyle Türkiye'de tutuklu sayısının yıllar itibariyle seyrine bakıldığında Almanya'nın aksine bir artış trendine girdiği görülmektedir. **Tablo 27.**

Yıl	Tutuklu	%
2004	27.565	(47.5)
2005	26.425	(47.3)
2006	34.412	(49.0)
2007	38.028	(42.0)
2008	40.832	(43.2)
2009	60.606	(52.0)

Nisan 2010 tarihi itibariyle 12-17 yaş arasındaki çocuklarda tutuklu oranı ise %90'u bulmuştur (!).

Tablo 28.

100.000 Risk Grubundaki Tutuklama Oranı

Alman Ceza Usulündeki tutuklama koşulları,

Yıl	Tutuklama %	100.000'deki risk
1991	8	8415
1992	9	8674
1993	7	6554
1994	7	7308
1995	7	7182
1996	7	6763
1997	7	6657
1998	5	5111
1999	5	4660
2000	5	4568
2001	3.3	3303
2002	3.9	3928
2003	4.4	4419
2004	3.8	3823
2005	3.4	3428
2006	4.1	4054
2007	3.9	3879

CMK'ya benzerlik içinde şöyledir:

- Zanlı/sanık hakkında kuvvetli suç şüphesinin olması ve
- Zanlı/sanığın kaçması veya kaçması riski bulunması veya
- Zanlı/sanığın şerikleri veya tanıkları etkileme riski taşıması ve
- Ek olarak, tutuklama, suça ve beklenen yaptırma orantılı bulunmasıdır.
- Çok ciddi suçlar ve yeniden suç işleme riski halinde de tutuklamaya gidilebilir.

Tutuklama siyaset ve uygulaması açısından önemli olan bir öge de savcı ve hâkimin bu konudaki kararı neye dayandığıdır? Yalnızca kolluktan gelen bilgiye mi dayalı kalmaktadırlar? Kolluk yalnızca suçu değil; zanlının kişisel durumunu (SAR) soruşturmak için yeterli zaman ve personele sahip midir? Ülkemizde kolluktan gelen bilgiler, karara egemen olmaktadır. İkinci soru açısından kolluk yeterli zaman ve personele sahip değildir. Bu eksiklik, diğer ülkeler için de geçerli olduğundan denetimli serbestlik kurumu devreye sokulmaktadır. Örneğin Almanya'da bu hizmetin sorumluluk alanının en önemli kısmı, suçlu ve çevresi hakkında tutuklamaya ilişkin değerlendirmeyi rapor etmek üzere ayrıntılı bilgi edinmektir. "Haftentscheidungshilfe" olarak adlandırılan bu işlev, hâkime tutuklama kararı üzerine tavsiye anlamına gelmektedir. Savcının denetimli serbesti ile temas mecburiyeti yoksa da ilgili savcılıkta bu birimden rapor isteyebilmektedir. Bu rapor doğrultusunda daha zecri tedbirlerle tutuklama amacına hizmet edileceği görüldüğünde, tutuklama tedbirine başvurulmamakta veya sonlandırılmaktadır. Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin birkaç kararında vurguladığı üzere, suçlunun kişilik değerlendirilmesi aynı zamanda suçun koşullarını saptamak açısından da önemlidir. 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Kanunu'nda benzer hükümler (Md. 11/a, 12/b, 13/b) yer almasına karşın uygulamada varlığına tanık olunmamıştır-*boşluk teorisi*.

Kuşkusuz, tutukluluk bakımından herhangi bir ülke sistemini ideal bir sistem olarak benimseyip, bunun diğer ülkelerde uygulanmasına girişmek

mümkün değildir. Tutukluluk sistemi, gerçekten de geniş kapsamlı sosyal ve ceza siyasetleri ile uygulamanın bir ögesidir ve tüm olarak toplumu yansıtmaktadır. Yalnız, bu yaklaşım biçimi, müspet yönler ve girişimlere ilişkin olarak yabancı ülkelerdeki örnek ve uygulamaların benimsenmeyeceği anlamına da alınmamalıdır. Önemli olan, bu karşılaştırmalarda, *sistemlerin "iyi" veya "kötü"* olarak sınıflandırılmasına yönelik değerlendirmelere yer verilmemesidir.⁴

Çıkarım olarak birey, hükümlerle tanışmadan onun yarattığı etki ve sonuçla yaşamaya icbar edilmektedir. Uygulama tutukluluk veya onunla benzer hedefleri amaçlayan kurumların varlık sebebini (ratio legis) ziyadesiyle öğrenmek ve öğrendiklerini yaşama geçirmeye çalışmalıdır.

⁴ Avusturya hukukunda tutuklamanın amacına daha hafif tedbirlerle ulaşılabilecekse, tutuklama kararı verilemez veya devam ettirilemez (m.180/1) Bk. N. Centel. "Karşılaştırmalı Hukukta Tutuklamanın İşlevini Gören Diğer Kurumlar ve Türk Hukuku" **Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000**'e sunulan bildiri (12-16 Ocak 2000) Ank.

Öğr. Elm. Dr. Tüzel ATICI
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü

KURTULUŞ SAVAŞI DESTANI İÇİNDE BİR DESTAN: SAKARYA MEYDAN SAVAŞI (23 AĞUSTOS-13 EYLÜL 1921)

I. Dünya Savaşı, 1914 yılında başlayıp, 1918 yılında sona ermiştir. Büyük savaş sonucunda yenilen devletler (İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan, Japonya, ABD...) yenilen devletlere (Almanya, Avusturya- Macaristan, Osmanlı İmparatorluğu, Bulgaristan) amaçlarını kabul ettirmek için bazı antlaşmalar yapmışlardır (Almanya ile Versay, Avusturya ve Macaristan ile Saint Germain ve Trianon, Bulgaristan'la Neuilly, Osmanlı İmparatorluğu ile Sevr). Yenilen bütün devletler varlıklarını inkâr eden, bağımsızlıklarını ve saygınlıklarını büyük ölçüde yok eden bu antlaşmaları kabul etmişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğu dışındaki diğer devletlerin toplumları bu antlaşmaları kabul ederken, Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihteki yerini alacağı öngörüsünde bulunan, bağımsız yaşama konusunda tarihi boyunca hiçbir ayrıcalığa tahammül edemeyen Türk toplumu, Sevr Antlaşması'nı kabul etmemiştir.

19 Mayıs 1919'da başlatılan Kurtuluş Savaşı, 30 Ağustos 1922'de Büyük Taarruz ile kazanılan zafere sonucu yeni kurulan Türk Devleti'nin Kurtuluş Savaşı'na girme amacı, Lozan Antlaşması'yla I.

Dünya Savaşı'nın galibi olan devletlere kabul ettirilmişdir.

Harp ile muharebe terimleri arasında bir ilişki ve bir fark vardır. Devletlerin siyasal amaçlarını uygulamada bir araç olan harp, birçok muharebeden oluşabilir. I. Dünya Savaşı (Harbi) içinde Çanakkale Savaşları (Muharebeleri) örneğinde olduğu gibi, Kurtuluş Savaşı (Harbi) içinde de Sakarya Savaşı (Muharebesi, Meydan Muharebesi) bu kullanımlara örnek olarak verilebilir. Doğal olarak her iki savaş şeklinin de amaçları daha farklıdır. Muharebelerin amacı, harbin genel amacına hizmet etmektir.

Bugün Ege Denizi'nin doğu ve batı kıyılarında yerleşik, dost ve gerek uluslararası diğer kuruluşlarda (Avrupa Konseyi), gerekse uluslararası güvenlik kuruluşlarında (NATO) aynı idealleri paylaşan iki devletten Yunanistan ve Türkiye, bağımsızlığımızı kazandığımız Kurtuluş Savaşı boyunca savaşımlar, bunların en uzun süreni ve savaş alanında kanlı olanı da Sakarya Nehri kıyılarında olmuştur.

Sevr Antlaşması'nı kabul ettirmek isteyen Batılı devletlerin aracı olarak Yunan Ordusu, İzmir'e çık-

tığı 15 Mayıs 1919'dan beri çeşitli katliamlar yaparak ve bazen de savaşarak muharebe alanında, örneğin I. ve II. İnönü Muharebeleri gibi, yenilmiş olduğu halde genel durum üstünlüğü nedeniyle saldırılarına devam etmekteydi.

Batıdan gelecek büyük askeri kuvvetlerin doğu yaylasına geçmesi açısından coğrafi özellikler taşıyan ve özellikle stratejik ve siyasal büyük önemi olan Ankara'yı koruyan yapısıyla askeri açıdan değer kazanan Sakarya Bölgesi; Kuzey Anadolu kenar dağları, doğuda Kızılırmak Nehri, güneyde Batı ve Orta Toros Dağları ve batıda İç Anadolu Batı eşiği dağları ile çevrelenmiş bir bölgedir.

Dağ, ova, yayla ve çeşitli akarsuları (Sakarya, Porsuk, Ankara Çayı, Ilıcaözü Dere) barındıran bölgede Eskişehir (Sivrihisar, Seyitgazi, Mihaliççık), Afyonkarahisar (Bolvadin, Emirdağ, Sandıklı, Sincanlı, Çivril, Dinar) ve Ankara (Ayaş, Beypazarı, Bala, Polatlı, Çubuk, Haymana, Kalecik, Nallıhan, Kızılcahamam) gibi yerleşim merkezleri bulunmaktadır.

Savaşın Yol Açan Gelişmeler:

Sakarya Savaşı, İtilaf Devletleri'nin I. Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'ne Sevr Antlaşması'nı kabul ettirmek için araç olarak kullandıkları ve İngilizler tarafından desteklenen Yunan Ordusu ile yaşam mücadelesi veren Türk toplumu arasında olmuştur. Yunan Ordusu'nun maddi boyutu, gerek Yunanistan gerekse başta İngiltere olmak üzere İtilaf Devletleri tarafından; ideolojik ve psikolojik yönü de gerek daha önce Anadolu'da yerleşik, gerekse Yunanistan ve Ege Adaları'ndan 15 Mayıs 1919'dan sonra göç ettirilmiş Rum azınlık tarafından desteklenmekteydi. Türk toplumu ise canını dişine takmış olarak bütün maddi ve manevi varlığı ile savunmakta ve İngiliz diplomasisi ile güçlendirilmiş Yunan Ordusu ile mücadele edebilecek bir ordu kurmaya ve geliştirmeye çalışmaktaydı.

Sakarya Savaşı'nın taraflarının içinde buldukları durum, 1921 yılı itibarıyla ana hatlarıyla şu şekildedir:

1. Yunanistan'ın içinde bulunduğu İtilaf Devletleri Bloğu:

a. İngiltere:

İngiltere, Sevr Antlaşması ile doğrudan ya da uluslararası ilişkilerle dolaylı olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun tamamı üzerinde söz sahibi ol-

mak istemekteydi. Bunun için sadece parasal anlamda kayıplara mal olabilecek; ancak getirisinin büyük olacağını değerlendirdiği Yunan Ordusu'nu güçlendirerek onu kullanmaktan geri durmamaktaydı. Ayrıca cephe gerisinde kendisine daha az maliyet getiren isyanlar çıkarmak, Türk halkının moralini çökertmek gibi etkinliklerde de bulunmaktaydı.

b. Fransa:

Osmanlı İmparatorluğu topraklarında en fazla ekonomik çıkarı olan ve Osmanlı Devlet borçlarının en yüksek olduğu devlet olan Fransa, bu alacaklarını alabilmek ve çıkarlarını kaybetmemek düşüncesiyle hareket etmekteydi. Bu nedenle Türkiye'nin Fransa dışında bir devletle - ki bu sıralar Türk-Rus ilişkileri gelişmekteydi - ilişkiler geliştirmesi işine gilmemekteydi.

Yunanistan'ın İngiltere tarafından hararetle desteklenmesi, Fransa'nın Anadolu üzerindeki üstünlüğünün, savaşı Yunanistan'ın kazanması halinde zarar göreceği endişesi bulunmaktaydı. Ayrıca Fransa'nın yaptığı ve işletim imtiyazı, ayrıcalığı bulunan İzmir-Aydın Demiryolu, Adana-Mersin Demiryolu gibi çıkarları da dolaylı olarak İngiliz-Fransız rekabetinde Fransa aleyhine sonuçlanabilirdi, kaybedilebilirdi.

Venezelos'a hayranlık duyan Fransa, Kral Konstantin'e 1916 yılında, Almanya'ya yakınlığının bir göstergesi olan bir olay nedeniyle Yunanistan'ın Pire Limanı'na çıkmış olan Fransız askerlerine Zappeion denilen yerde ateş açtırması sonucunda 160 Fransız deniz askerinin ölümüyle sonuçlanan (Akyüz, 1988,237) olaydan dolayı, öfkeliydi. Bu nedenle de Kralın öncülüğünde yapılan her girişime Fransa, soğuk bakmaktaydı.

Fransa, bu endişelerine karşı olarak "Kilikya" dedikleri Güney Anadolu'daki askeri harekâtının Yunanistan'ın batı - doğu yönündeki ilerlemesinden olumlu olarak etkileneceğini de umuyordu.

Fransa, kaynakların gereksiz yere harcanması veya savaş nedeniyle tahrip olmasına karşı olusunun yanı sıra, ayrıcalıkların sürdürülebilmesi taraftarıydı.

Bu nedenlerle Fransa, Anadolu'daki Yunan harekâtını ve Türk toplumunun mücadelesini ihtiyatla izliyordu.

c. İtalya:

İngiltere ve Fransa ile karşılaştırıldığında zaten gücü zayıf olan İtalya, Osmanlı'dan sömürgeleştirdiği Kuzey Afrika'daki bölgelerin yönetimini güçlendirmeye çalışmaktaydı. Osmanlı İmparatorluğu'nun paylaşım projelerinden biri olan Saint Jean de Maurienne Antlaşması'yla, Yunanistan'la rekabete sokulmuş olmasının da etkisi altında Anadolu'daki macerasından vazgeçme anlamına gelebilecek bir gelişme olarak Antalya'yı tek taraflı olarak anlaşma, sözleşme olmadan 1 Haziran 1921'de boşaltmışlardı. Burada, İtalya'nın Çanakkale ve İstanbul Boğazları'ndaki iddialarını, Oniki Ada ve Kuzey Afrika'daki Osmanlı topraklarını halen elinde tuttuğunu da göz önüne almak gerekmektedir.

d. Yunanistan:

Kendilerine, Ege Bölgesi'nde İtilaf Devletleri tarafından verilen toprakların son çizgisi olan Milne Hattı'nı İngilizlerin isteği ile geçtikten sonra, İnönü mevzilerinde yeni kurulmakta olan Türk Ordusu'na yenilmelerinin ardından, yine İngilizlerin diplo-

matik destekleriyle Londra Konferansı ve Paris Konferansı'yla dünya kamuoyunu etkilemeyi başaran Yunanistan, İnönü Muharebeleri'nin devamı olan Kütahya- Eskişehir Muharebeleri'nde elde ettiği başarıyı abartarak, Küçük Asya (Anadolu'daki) ordusunun siyasi ve stratejik önemi olan Ankara ve gerekirse daha doğuya doğru hareket ederek, Anadolu'yu, Ermenistan topraklarına kadar ele geçirebileceği psikolojik baskısını yaratmaktaydı.

1453'de İstanbul'un fethi ile yok olan Bizans'ın son İmparatoru XII. Konstantin'in halefi olduğunu ima edencesine XIII. Konstantin adıyla Yunanistan halkı tarafından seçilen Kral, ihtiraslarını hem Yunan Ulusu'na hem de dünya kamuoyuna aşılama çabasındaydı. Kral Konstantin, Almanya'da eğitim görmüş, Sophie adlı Alman bir prensesle evlenmişti (Akyüz,1988,236). Bu özellikleriyle Almanya tarafı gibi görünmekte, bu da örneğin Alsas Loren Bölgesi nedeniyle Almanya'ya düşmanlığını sürdüren Fransızların tepkisini çekmekteydi.

Amaç ve araç uyumsuzluğu açısından, Yunanistan'ın Sakarya'daki bir savaş için güçlü olan ordusu, Ankara ve doğu yönündeki bir harekât için gerekli birlik ve asker sayısı açısından çok yetersizdi. Bu nedenle Kral bir hayale kapılmıştı, ayrıca Anadolu halkının yurdunu savunan bir halk olduğunu ve bunun da özellikle Türk Ulusu olduğunu hesaba katması gerekirdi. Yunanistan, ihtirasları nedeniyle bu konuları iyi hesaplayamamıştı.

e. İç bölgelerdeki İtilaf Devletlerinin etkinlikleri:

Her toplumda bulunabilen hassasiyetlerin o toplumun kötülüğüne kullanılabileceğinin bir kanıtı olan Koçkiri Ayaklanması (Mart 1921- 17 Haziran 1921) ve azınlıkların cephe gerisinde Türk Ordusu'nu meşgul etme çabalarının sonucu Pontusçu terörizm faaliyetleri, Sakarya mevzilerinde yapılan bu savaş sırasında Türk Ulusunun baş etmesi gereken güvenlik etkinliklerindendi.

2. Türk Ulusu:

TBMM, kurulduğu 23 Nisan 1920'den itibaren Kurtuluş Savaşı'nı yönetmekteydi. Meclis Hükümeti sistemi uygulandığından, TBMM Hükümeti, her türlü icraatını derhal Meclis'te tartışmaya açarak, Meclis'in vereceği karara göre uygulamalara devam ediyordu.

Londra Konferansı sonrasında kendi inisiyatifleriyle İtilaf Devletleri'yle tek tek anlaşmalar yapan Dışişleri Bakanı Bekir Sami Bey'in bu girişimi, kapitülasyonlara yol açabileceği nedeniyle TBMM tarafından Mayıs 1921'de reddedilmişti.

15 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da bütün öğretmenlerin katıldığı bir Eğitim Kongresi toplanmış; Atatürk, bu kongrenin açış konuşmasını yaparak öğretmenlerden "Milli Türkiye'nin milli eğitimini kurmalarını" istemiştir (Hâkimiyet-i Milliye, 21 Temmuz 1921). Bu kongre, Türk ulusunun savaşların olumsuz etkisinden bunaldığı bir dönemde bile ileri doğru yaşama azmini ortaya koyan toplumsal bir etkinlik olarak önem kazanmıştır.

Yunanlılar, Sevr Anlaşması hükümlerini Anadolu'da uygulamak, yeni kurulmakta olan Türk Ordusu'nu daha fazla kuvvetlenmeden yok etmek ile I. ve II. İnönü Muharebeleri'ndeki yenilgilerinin öcünü almak amacıyla Anadolu'da ilerlemeye başlamıştı. Kütahya ve Eskişehir bölgesinde yapılan muharebelerle ilerleme sağlamışlar; ancak harbin nihai amacı olan silahlı gücün; yani Türk Ordusu'nun yok edilmesini sağlayamamışlardı.

Cephenin gücüne göre çok fazla genişlemiş olması, Türk Ordusu'nu bulunduğu Eskişehir - Seyitgazi Hattı'nda düşmanın yapacağı yarma ve kuşatma manevralarına karşı tehlikeli duruma düşürebileceği için, Garp (Batı) Cephe Komutanlığı Karargâhı'na gelen Atatürk'le beraber Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak ve Cephe Komutanı İsmet İnönü, Ordunun 21/22 Temmuz 1921 gecesinden itibaren, sadece askeri teknikler açısından, Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmesi kararını vermişlerdir.

Böyle bir karar, Eskişehir-Afyon Hattı'ndan Sakarya Nehri'ne kadar yüzlerce kilometrelik alanın savaşmadan düşmana terk edilmesi anlamına geliyordu. Bunun neticesi, ordu ve halkın maneviyatının sarsılması, milli davamız aleyhinde her tarafta fena düşüncelere meydan verilmesi ve nihayet düşmanın olumsuz propagandalarına yol açabilirdi; fakat Türk Ordusu Sakarya Nehri doğusuna çekilmekle kuvvetlerini yeniden düzenleme imkânı bulabileceği gibi, ikmal yolları da kısalmış olacaktı. Buna karşılık Yunan Ordusu, üslerinden ve ikmal kaynaklarından uzaklaşacağı için büyük güçlüklerle karşılaşacaktı (Baykoç, 1944, 8).

70.000 askerden ancak 30.000 kadarı Sakarya'nın doğusuna çekilmiştir. Bu büyük bölgenin savaşmadan düşmana terk edilmesinin anlamını kavrayamayan bazı milletvekillerinin sorusu üzerine, TBMM'de yapılan tartışmalar sırasında Fevzi Çakmak milletvekillerine, "Biz, şehir ya da bölge harbi yapmıyoruz, hedefimiz zaferdir. Ordumuz, stratejik bakımdan en elverişli yerde harbe devam edecektir. Bu nedenle Meclis'i Kayseri'ye taşıma kararı aldık" diyordu (Atay, 1969, 298). TBMM Ankara'dan daha iç bölgelere taşınma kararını, gerekirse kendilerinin de çarpışarak vatan savunmasına katkıda bulunabileceklerini ifade ederek kabul etmemiştir.

5 Ağustos 1921'de Mustafa Kemal, TBMM tarafından Başkomutan seçilmiştir. Bu görevin hakkıyla yapılabilmesi için de Meclis'in bütün yetkileri üç aylığına Atatürk'e verildi. Bu dönemde verdiği emirler ki "Tekâlif-i Milliye" (Ulusal Yükümlülükler) emirleri olarak bilinen on adet emir, kanun olacaktı. Bu yetki, Meclis tarafından ordunun Sakarya'dan sonra Büyük Taarruz'a hazırlanması amacıyla üç kez daha uzatılmıştır.

Böylece Mustafa Kemal, TBMM'nin isteği ve teveccühü ile "tek adam"; yani tek yetkili olmayı kabul etmiştir (Kongar, 2003, 271).

Sakarya Savaşı'nda askeri durum:

Konu savaş olduğuna göre, ana hatlarıyla Türk ve Yunan Ordularının da bu savaşa girerken askeri amaçlarının ne olduğunu gözden geçirmek, konu hakkındaki bilgilerimizi daha güçlendirecektir.

a. Türk Ordusu:

Sakarya doğusuna çekilen Türk Ordusu'nun amacı, Yunan Ordusu'nun İzmir üs bölgesinden desteklenerek, Afyon, Kütahya ve Eskişehir üs bölgelerini kullanarak asıl kuvvetleriyle Sakarya Savunma Hattı'nın güney kanadına taarruz etmesi ihtimalinin oldukça kuvvetli olarak değerlendirilmesi üzerine bu savunma planı şu ana düşünceye dayandırıldı:

"Batı Cephesi'ni teşkil eden kuvvetler ile Ankara Çayı - Ilıcaözü (Göksu) arasındaki hatta Sakarya Nehri boyunca batıdan gelecek Yunanlılara karşı savunma tertibi alınacaktır. Bu savunma hattının gerisinde herhangi bir kanadın kuşatılma ihtimaline karşı kuvvetli ihtiyatlar bulundurmak suretiyle

düşmanın taarruz azim ve iradesi kırılıncaya kadar bu hat savunmaya devam edilecektir” (Gnkur. Bşk. lığı broşürü, 1997, 26).

Askeri açıdan cephe kadar cepheyi destekleyecek üs bölgeleri de önem taşıdığından, Türk Ordusu'nun lojistik desteği, İnebolu İskelesi ve İnebolu - Ankara Yolu, Ankara Polatlı Demiryolu, bu savaşın can damarı olma özelliğini taşıyordu. Ana ulaşım aracı, ağırlıklı olarak kağnılardı.

b. Yunan Ordusu:

Yunan taarruz planı şu düşünceye dayanmaktaydı:

“Takviyeli bir tümenle Porsuk Nehri kuzeyinden Mihaliççık yönünde, iki kolordu ile Sakarya güney kolu boyunca Nehrin kuzey ve güneyinden Türk mevzilerine taarruz edecekti. Süvari birliği de bu taarruzların güney bölgesini destekleyecekti” (Gnkur. Bşk.lığı broşürü, 1997, 28).

Yunan Ordusu'nun Sakarya Savaşı'na gelinceye kadar ana ikmal üssü İzmir olmakla beraber, Sakarya Savaşı'ndan önce Mudanya (Bursa) Bölgesi olmuştur. Bu bölgeden oldukça iyi bir yol şebekesi vardı ve başta İngiltere olmak üzere İtilaf Devletleri'nin desteğini alması nedeniyle ana ulaşım aracı, kamyonlardı.

Bu durumda savaşın cereyan ettiği alan, 100 km. genişlik ve 25 km. derinlikteki bölge olmuştur. Türk Ordusu, bu geniş arazinin önemli bölgelerine yerleşerek ve Sakarya Nehri'ni bir engel olarak önüne alarak Yunan kuvvetlerini durdurmayı planlamıştır. Bu savaşa kadar yapılan savunma savaşlarında bir hat, çizgi üzerinde yerleşilerek düşmanın bu hat önünde yığılmasını sağlamaya ve bundan sonra ona yanlarından taarruzlar ederek onu yok etmeye yönelikti. Bu savaşta ilk defa Atatürk'ün “Hattı müdafaa yoktur; sathı müdafaa vardır, o sath bütün vatandır” emri ile formüle edilebilecek bir derinlik kazanmıştır.

Böylelikle klasik savunma savaşlarındaki bir mevzi tutulup, düşmanın buranın bir parçasını veya tamamını ele geçirmesi halinde topluca geriye başka bir mevziye çekilme tekniği, terk edilmiş oldu. Yapılan savunma ile her birlik mevziini koruduğu gibi, korunamayanlar diğer mevzilerle kanat kırarak, yön değiştirerek birleşerek savunulmak suretiyle, terk edilmeden, Yunan Ordusu'nun harp

etme gücünün yıpratılması sonucuna ulaşılmıştır.

Gerçekten de Yunan Ordusu, batı - doğu yönünde daha zayıf kuvvetlerle saldırırken, büyük kuvvetleriyle Afyon - Polatlı - Ankara yönünde hareket etmiş; ancak Polatlı batısı ve güneyinde ordumuzun güçlü savunması karşısında çaresiz kalarak, Afyon Bölgesi'ne çekilmek zorunda kalmıştır. Türk Ordusu çekilmeyi takip de etmiş ve Yunan Ordusu'nun mevzilenmesini engellemek istemiştir; ancak elde yeterli gücün bulunmaması, buna imkân vermemiştir.

Sakarya Savaşı'nın sonuçları:

a. Doğrudan sonuçlar:

Sakarya Savaşı ile TBMM Hükümeti'nin uluslararası alanda itibarı artmıştır. Bunun sonucunu bazı siyasal gelişmelerde görmek mümkündür:

(1) 13 Ekim 1921'de Sovyetler Birliği'nin teşviki ile TBMM Hükümeti ile Güney Kafkasya'da bulunan Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'la Kars Antlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma ile daha önce Ruslarla Yapılan Moskova Antlaşması, bu ülkeler için de kabul edilmiştir. Bunun anlamı, Doğu Sınırının daha geniş bir güvence altına alınması ve doğudan - gerekirse - batıya bazı imkânların, örneğin askeri birliklerin kaydırılabileceğiydi.

(2) 20 Ekim 1921'de Fransa ile TBMM Hükümeti arasında Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Fransa, bu anlaşma ile bugünkü Hatay ilimiz hariç belirlenmiş güney sınırımızın güneyine çekiliyordu. Bu aynı zamanda, “Kilikya” dedikleri bölgede macera aramalarının sonu anlamını da taşımaktaydı. Böylelikle Güney Sınırımızın güvenliği ile de imkânlarımızın Batı'ya aktarılabilme olanağına kavuşulmuş olunuyordu.

(3) İtalya, Sakarya Savaşı'ndan sonra 1921 yılı sonuna kadar Batı Anadolu'da işgal etmiş olduğu yerleri fiilen, tek taraflı olarak terk ederek boşalttı. Bu, hukuki olarak değilse bile İtalyanların siyasetlerindeki Anadolu'daki maceralarından vazgeçme anlamını taşımaktaydı.

(4) Sakarya Savaşı'ndan sonra İngiltere politikalarında da bir yumuşama görülmektedir. Buna örnek olarak 23 Ekim 1921'de imzalanan, I. Dünya Savaşı'nda tutsak alınan Türk Komutanları ile Malta Adası'na sürdürdükleri Türk Devlet adamları

rı ve aydınlarını serbest bırakmaları karşılığında Türklerin de Atatürk tarafından Anadolu'da tutuklatılan İngiliz uyrukluları serbest bırakmayı kapsayan "Tutsakların Serbest Bırakılması Antlaşması" verilebilir.

(5) Sakarya Savaşı sonunda yenilgiye uğrayan Yunanlılar artık "Bizans'ı yeniden kurabilecek" güçlerinin olmadığını, Anadolu içlerine ilerleyebilecek kadar kuvvetlerinin olmadığını anlamışlardı. Politikalarını, Batı Anadolu'yu elde bulundurabileceklerine inandıkları yönde, bir "İyon Devleti" kurma yönünde oluşturma çabalarına girmişlerdi; ancak Türk Milleti, henüz son sözünü söylememişti, böyle bir politikaya kendi topraklarında izin vermezdi.

b. Diğer gelişmeleri etkileyen sonuçlar:

(1) Öğretmenler Kongresi:

Sakarya Savaşı öncesinde, 15 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da Öğretmenler Kongresi'nin toplanmış olduğundan söz etmiştik. Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitimin amacına yönelik ilk düşüncelerini Ankara'da toplanan bu kongrede ortaya koyduğu gözlemlenmektedir.

Kongreyi açış konuşmasında Atatürk, "Bugün Ankara, 'Milli Türkiye'nin, Milli Maarifini kuracak Türkiye Öğretmenler Kongresi'nin toplanmasına sahne olmaktan gurur duymaktadır" (Hâkimiyeti Milliye, 21 Temmuz 1921) sözü ile gerek Türk toplumunun yapısını gerek eğitim ve öğretimin hedefini belirleyici düşüncesini açıklamıştır. Bu, Türk toplumunun zafere olan inancını gösterdiği gibi, eğitimi yönlendirecek köklü kararları almada önemli bir başlangıç sağlamıştır.

(2) Tekalif-i Milliye (Ulusal Yükümlülük) Emirleri:

7-8 Ağustos 1921 tarihinde Atatürk tarafından yayımlanan bu yükümlülükler, Sakarya'da savaşıcak ordumuzun savaşma gücüne maddi etkisi olacak malzeme ve hizmetlere yönelik olmasına karşın, bu yükümlülüklerle uymada gösterdiği başarının Türk milletinin, elinde avucunda bulunan, verebileceği her şeyi bağımsızlığı için feda edebileceğine dair bir gösterge olduğu değerlendirilmektedir.

(3) Sakarya Zaferi üzerine Atatürk'e 19 Eylül 1921 günü TBMM tarafından kanunla "Müşir" (Mareşal) rütbesi ve "Gazi" unvanı verilmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nın her aşaması, bir destandır. Bu destan içinde Sakarya Meydan Savaşı da ayrı bir destan olarak tarihe geçmiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

Nutuk. (1927). Mustafa Kemal Atatürk. (Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, 1999)

Akyüz, Yahya. (1988). **Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu 1919-1922.** (2nci baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Atay, Falih Rifki. (1969). **Çankaya.** İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık Sanayii Basımevi.

Baykoç, Hulusi. (1944). **Askeri Mecmua.** İstiklal Savaşında Sakarya Meydan Muharebesi. İstanbul: Askeri Matbaa.

Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Broşürü. (1997). **Sakarya Meydan Muharebesi.** Ankara: Genelkurmay Basımevi.

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi. Maarif Kongresi, 21 Temmuz 1921, "**Pek Veciz Bir Nutuk.**"

Kongar, Emre. (2003). **Devrim Tarihi ve Toplum-bilim Açısından Atatürk.** (8. Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi IV. Cilt. (1931). Maarif Vekâleti Yayınları. İstanbul: Devlet Matbaası. (Türk Tarihini Tetkik Cemiyeti tarafından hazırlanmıştır.)

Öğr. Elm. Dr. Zeki ŞAHİN
Çankaya Üniversitesi
Uluslararası Ticaret Bölümü

“İŞYERİ VE KÜLTÜR” ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Hollandalı yazar Profesör Geert Hofstede, işyerindeki değerlerin kültür tarafından nasıl etkilendiğinin belki en kapsamlı çalışmasını yürütmüştür. Aşağıdaki tabloda, 40 ülkede yürütülen çalışmalarla ilgili olarak, bazı ülkelerde varılan sonuçlar listelenmiştir.

“Uluslararası ticaret için yabancı ülkelerde yapılan operasyonlarda, ülke halkı kültürünün işyerinde yerleşik değerleri nasıl etkilediği önemlidir”. Bu bulunduğu takdirde, yatırımların yönlendirilmesinde ve işyerlerinin yönetilmesinde büyük avantajlar sağlanabilir.

Bu konuda en meşhur çalışma, bu makalenin konusu olan, Geert Hofstede tarafından, 1967 yılından 1973 yılına kadar 100 binin üzerinde çalışan ile yapılarak, elde edilen verilerle 40 ülke arasındaki kültür boyutlarının karşılaştırılması sağlanabilmiştir.. Hofstede bu çalışmasında özetle **sınıfsal ayırım, toplumculuğa karşı bireycilik, belirsizlikten kaçınma-risk almama ve feminizme karşı erkek egemenliği** olmak üzere, özetle dört kültürel boyut olduğunu belirlemiş, daha sonraları, Çin’de yapmış olduğu araştırmaların so-

nunda bunlara bir de **Konfüçyüs Dinamizmi boyutunu** da eklemiştir. Bu çalışmada, tabloda verilen dört boyut araştırmasına dair sonuçlar üzerinde durulacaktır.

1. Sınıfsal ayırım ve eşitsizlik boyutunun, zaman geçtikçe, fiziki ve zihinsel farklılıklara göre değil; güç ve zenginliğe dayalı olarak büyüdüğüne ve aşağı sınıfa itilenlerin bu durumu kanıksayarak, zaman geçtikçe önemsemediğine odaklanmıştır.

2. Toplumculuğa karşı bireycilik boyutu, bireyin çevresindekilerle ilişkilerine odaklıdır. Bireyci toplumlarda, toplum ve birey arasındaki ilişkiler gevşektir ve bireysel özgürlük ve başarı yüksek değerdedir. Toplumculuğun vurgulandığı toplumlarda bireyler arasındaki bağlar sıkıdır. Bu toplumlarda insan, geniş ailelerde olduğu gibi, ortaklık için doğmuştur ve herkesin toplumun menfaatini gözeticeği varsayılır.

3. Geert Hofstede’nin belirsizlikten kaçınma-risk almama boyutu, hangi farklı kültürlerin üyelerini belirsiz durumları kabule ve şüpheli durumlara katlanmaya ne kadar yönelttiğini ölçer. İleri

düzye de belirsizlikten kaçınan toplum fertleri için; iş güvencesi, kariyer modelleri, emekli maaşı ve benzerleri önceliklidir. Bunlar, ayrıca kanun ve kurallara çok fazla ihtiyaç hisseder; yöneticilerin talimatlarını net olarak vermesi ve astların davranışlarını sıkı bir şekilde kontrol etmeleri beklenir. Belirsizlikten kaçınma - risk almama boyutu düşük olan kültürlerde risk almaya daha büyük bir hazırlık ve değişikliklere daha az direnme duygusu vardır.

4. Hofste'nin feminizme karşı erkek egemenliği boyutu, işyerlerindeki cinsiyet ve işteki rolü arasındaki ilişkiyi inceler. Erkek egemen - maskülen kültürlerde cinsiyetin rolü keskin bir şekilde ayırt edilmekte ve geleneksel - başarı ve güç etkin kullanımı gibi "erkeksi değerler", kültürel ideallerle tayin edilmektedir. Kadın egemen - feminen kültürlerde cinsiyetin rolü, daha az keskin bir şekilde ayrılmakta ve aynı işte kadın ve erkekler arasında daha az ayırım yapılmaktadır.

14 (Sonbahar 1983), pp 75-89.

Ülkeler	Sınıfsal Ayırım	Belirsizlikten Kaçınma	Bireycilik	Erkek Egemenlik
Arjantin	49	86	46	56
Avustralya	36	51	90	56
Brezilya	69	76	38	49
Kanada	39	48	80	52
Danimarka	18	23	74	16
Fransa	68	86	71	43
Almanya	35	65	67	66
İngiltere	35	35	89	66
Hindistan	77	40	48	56
İsrail	13	81	54	47
Japonya	54	92	46	95
Meksika	81	82	30	69
Hollanda	38	53	80	14
Panama	95	86	11	44
İspanya	57	86	51	42
İsveç	31	29	71	5
Tayland	64	64	20	34
TÜRKİYE	66	85	37	45
A. B. D.	40	46	91	61

Geert Hofstede tarafından 20 ülke seçilerek düzenlenen ve 0 ile 100 arasında derecelendirilen, yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere; ABD, Kanada ve İngiltere gibi ülkelerde bireycilik oranı yüksek ve sınıfsal ayırım düşüktür. Bireyciliğin kınanarak kolektivizmin (birlikte yaşamının) vurgulandığı Latin Amerika ve Asya ülkelerinde ise sınıfsal ayırımın yüksek olduğu görülmektedir. Japon kültüründe belirsizlikten kaçınma oranı ve erkek egemenliği oranı yüksektir. Belirsizlikten kaçınma, şirketlerde ömür boyu istihdam olarak açıkça görülür. Japonlar için, hem işçi hem de işveren açısından yaklaşım budur. İsveç ve Danimarka'da erkek egemenliği düşük seviyede ve feminizm yüksek, belirsizlikten kaçınma derecesi de düşüktür. Hofstede'nin sonuçları, kültürler arasındaki farklar hakkında, bize söylenenlerle genel olarak uyumludur.

Geert Hofstede tarafından son çalışmalarıyla varlığı ileri sürülen **Konfiçyüs Dinamizmi boyutu**, uzun dönemli kültürel eğitimin öğretmiş olduğu değerlerin, kısa dönemli eğitimlere göre daha kalıcı olduğunu belirlemektedir. Bu boyutun hem pozitif hem de negatif olarak ölçülen kültür değerlerinin, en fazla, MÖ. 500 yıllarında yaşamış Çinli filozof Konfüçyüs'den etkilendiği anlaşılmıştır.

Bu çalışma sonucu olarak ortaya çıkan yukarıdaki tabloda ulaşılan sonuçları ülkemiz ve ülkemiz insanı bakımından değerlendirecek olursak,

1. Araştırma 1967 - 1973 yılları arasındaki dönemi yansıtmaktadır.

2. O dönemde yapılan gözlemlere göre, Türkiye'nin puanı 64; geleneğinde var olan siyah - beyaz ayırmıcılığından o yıllarda, henüz tam anlamıyla kurtulamamış olan A.B.D.'nin puanı 40; geleneğinde krallıkla yönetilmek olan ve halen kraliçe tarafından yönetilmekle beraber hâlâ "avam kamarası" ve "lordlar kamarası" olarak somut sınıf ayırmıcılığının eseri bulunan İngiltere'nin puanı 35; İngiliz Genel Valilerinin görevde olduğu Kanada'nın puanı 39 ve Avustralya'nın puanı 36; halen krallık sistemleri ile yönetilen İspanya'nın puanı 31, Danimarka'nın puanı 18 ve Hollanda'nın puanı 38 ile kıyaslandığında fiziki ve zihinsel farklılıklara göre değil; güç ve zenginliğe dayalı sınıfsal ayırım ve eşitsizlik boyutunun ülkemizde çok dikkate değer yüksek bir oranda olduğu ve sömürge olmaktan yeni kurtulmuş olan ve halen kast sisteminin egemen olduğu Hindistan'ın puanı 77; sömürge olmaktan henüz

kurtulmuş Endonezya'nın puanı 78; ve Tayland'ın puanı 64 gibi ülkelere yakın olduğu görülmektedir. Araştırmanın yapıldığı yıllar ve Cumhuriyet Devrimi'nin ilkeleri ile değerlendirildiğinde, özellikle ayırıcılık ve tutuculukla mücadele konularında "Az gidildiği, uz gidildiği ve bir arpa boyu yol gidildiği" söylenebilir. Bu araştırmanın, eğitim seviyesi belli bir düzeye erişmiş ve üstelik çalışan kesimde yapılmış olduğu düşünülürse Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş felsefesinin temel esası olan "Eşit vatandaşlık" hedefiyle uyumlu olmadığı gözlemlenmektedir. Araştırmacı tarafından gözlenen bu ayırıcılığın, günümüzde farklı etnik köken ve inanç düzleminde gelişerek, daha da artmış olabileceğini düşünmek, tüyler ürperticidir. Bu konuda yeni bir toplumsal konsensüs çalışmasına ihtiyaç olduğu açıktır.

3. Yukarıdaki tabloda verilen "erkek egemenliği - maçoçluk" derecelendirmesi de ilginç sonuçlar vermektedir. Bu oran, Türkiye'de 45, A.B.D.'de 62, Kraliçe tarafından yönetilen İngiltere'de 66, II. Dünya Savaşı'nda erkek nüfusu büyük oranda kırılan ve araştırmanın yapıldığı dönemde, araştırmada rol alanların çoğunluğunun babasız büyüdüğü Almanya'da 66, savaş tutsağı Japonya'da 95, olarak görülmektedir. Demek oluyor ki Türkiye, yukarıdaki gelişmiş sanayi ülkelerine kıyasla, "feminizmin" magazin sayfalarında dahi yadırgandığı sanılan o dönemde dahi aslında kadın egemen - feminen bir toplum durumundadır. Yine tabloya bakıldığında, Fransa'nın puanı 43, İspanya'nın puanı 42 ve inanç sistemlerine göre kadın egemen - feminen bir toplum olan İsrail'in puanı 47'dir ve ülkemiz insanının anılan ülke toplumlarıyla bu boyutta benzer toplum kültürüne sahip olduğu söylenebilir.

4. Türkiye'de, araştırmanın yapıldığı o dönemde 37 puan olarak gösterilen bireyciliğin, tarıma dayalı ekonomiden ihracata ve sanayi malı üretimine yönelik yapılanmaya dönüşmesi ve diğer birçok nedene bağlı olarak ortaya çıkan köyden kente göç hareketi ve tarımsal ekonominin gereği olan büyük ailelerin, gün geçtikçe sanayileşen Türkiye'de parçalanarak dağılması sonucunda yaşanan süreç içinde, artmış olduğunu gözlemekteyiz.

5. Belirsizlikten kaçınma boyutu oranının Türkiye için o dönemde 85 olarak belirtilmiş olması; köyden kente, ülkemizden yabancı ülkelere başlayan

işçi göçünün, gönüllü nedenlere dayalı olmadığını ve tamamıyla ekonomik ve sosyal baskıların eseri olan zorunluluktan kaynaklanan bir olgu olduğunu iddia edebiliriz. Belirsizliklerden kaçınma oranı yüksek olan kültürel yapımızın, ülkemizdeki sosyal ve ekonomik dönüşüm çalışmalarını da yavaşlattığını ve hatta birçok konuda başarısızlığa uğrattığını da rahatlıkla söyleyebiliriz. Toplum yönetenlerin veya kanaat önderlerinin toplumun bu kültür özelliğini ve yapısını hatırd tutmaları ve dönüşüm çabalarının ne derecede başarılı olabileceğini bu gerçeğe göre değerlendirmeleri, herhalde doğru olacaktır.

Günümüzde de bu türden kapsamlı çalışmaların yapılarak toplumu yakından ilgilendiren olaylara karşı duyarsızlık, ilgisizlik, tepkisizlik ve sessiz itaat ile genel tutum ve davranışlarımızda görülen özelliklerin nedenleri ve sonuçları üzerinde durulması ve herkese yol gösterici bir rehberlik hizmeti verilmesi gerekmektedir.

Kaynak : International Business, Seventh Edition, Mc GRAW-HILL International Edition, By Charles W. L. Hill, University of Washington

Sayfa : 108 - 110 and Table 3.1 Work - Related Values for 20 selected Countries

Kaynak : Geert Hofstede, "The Cultural Relativity of Organizational Practices and Theories," Journal of International Business Studies,

Öğr. Gör. Dr. Gülşen ÇULHAOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü

KADUM - TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİ

25 - 26 Mayıs 2010 tarihlerinde, Çankaya Üniversitesi Kadın Çalışmaları ve Uygulama Merkezi (KADUM) Yönetim Kurulu Üyeleri, Prof. Dr. Uğur Öner, Doç. Dr. Filiz Kardam ve Öğr. Gör. Dr. Gülşen Çulhaoğlu tarafından, Üniversitemiz idari personelinden 20 kişilik bir gruba, "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi" verilmiştir.

Eğitimde öncelikle "biyolojik cinsiyet" ve "toplumsal cinsiyet" arasındaki farklar üzerinde durulmuştur. Bu konuda, toplumsal cinsiyetin öğrenildiği ilk yerin aile olduğu, kadınlar ve erkeklerin farklılıklarını belirlediği, tarih, kültür, gelenek, toplumsal normlar gibi yapılarla ilişki içinde belirlendiği, yaşadığımız kültür içinde öğrenildiği, toplum yaşamı içerisinde kadın ve erkeklerin toplumsallaşmasını belirlediği, zaman ve kültüre göre değişebildiği/değiştirebildiği gibi noktalar üzerinde odaklanılmıştır.

Kadın ve erkek olmanın, doğduğumuz andan itibaren aileden başlayarak toplum içinde öğrendiğimiz bir rol, bir kalıp olduğu; toplumsal cinsiyetin, biyo-

lojik cinsiyetin bir sonucu olmadığı; kadın ve erkeklerin biyolojik farklılıklarına dayanarak toplumdaki rolleri ve konumlarının "doğal ve kaçınılmaz" olduğunu düşünmenin ve onları kadın ve erkek rolleriyle ve olanaklarıyla ayırıştırma ve sınırlandırmanın doğru ve adil bir yaklaşım olmadığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda, "Farkların Eşitsizliği Dönüşmesi"nin üzerinde durulmuş ve kadınların yaşam alanlarının sınırlandırılmış olmasının, kendileri için var olan hakları bilmelerinin ve kullanmalarının olanaksızlığı vurgulanmıştır. İş, eğitim ve sağlık hizmetlerinden

bu nedenle yararlanamayan kadınların güçsüz kılındığından; bu kısıtlamaların nüfusun yarısının, yaratıcı gücünün kullanılmamasından dolayı erkekleri de güçsüz kıldığı belirtilmiştir. Kadınlar ve erkeklerin günlük uğraşları, işleri, sorumlulukları ve zaman kullanımları farklıdır ve kadınlar, erkeklerden daha az kaynağa, seçme şansına ve karar alma yetkisine sahiptir. Bu durumlar, kadın ve erkeklerin toplumsal statüsünü belirlerken aralarındaki eşitsizlikleri de ortaya koymaktadır. Bu konudaki temel sorun, bu farklılıkların her iki cins için de eşitsizlik durumu yaratmasıdır. Bu "alanların ayrılması", toplumdaki işlerin paylaşılması sorunu olmayıp, eşitsizliğe kaynak oluşturduğu, kadınları ve erkekleri olumsuz etkilediği için ve toplumsal güçsüzlüğe yol açtığı için üzerinde önemle durulup, farkındalık yaratıp üstesinden gelinmeye çalışılması gereken bir eşitsizlik sorunudur.

Eğitimde katılımcılara, "Türkiye'de Kadının Durumu" hakkında da bilgi verilmiştir. Bu bağlamda, her on kadından dördü fiziksel şiddete, %15'i cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Yetişkin nüfus içinde her beş kadından biri okuma - yazma bilmemektedir.

Dört kadından sadece biri işgücüne katılmaktadır, işsiz kadınların iş arama süresi, erkeklere göre daha yüksek olmaktadır, kadınların %58.4'ü kayıt dışı çalışmaktadır, gibi çarpıcı verilere yer verilmiştir.

Eğitimin bir diğer başlığı, "Eşitlik"tir. Eşit olmak, aynı olmak anlamına gelmemektedir. Kadın - erkek eşitliği, kadınlar ve erkeklere toplumsal yaşamda eşit hak ve sorumluluklar verilmesi ve yaşamın tüm alanlarında her iki cinsin de eşit biçimde yer alması, görülebilmesi, güçlenmesi, temsil edilmesi ve katılımı anlamına gelmektedir. Eşitlik sağlanırken, kadın ve erkeklerin birbirlerinden farklı olduğu kabul edilerek, bu farklılıkların gözetilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Eğitimin son alt başlığı, "Eşitlik İçin Neler Yapılabilir?"dir. Bunun için öncelikle çeşitli alanlardaki eşitsizliğin farkına varmak gerekmektedir. Daha sonra, bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için neler yapılabileceği saptanmalıdır. Eşitliğin erkekler için de faydaları olacaktır. Toplumsal cinsiyet, onlar için dar bir kalıp oluşturmaktadır. Kadın - erkek eşitliği, erkekler için daha uygar, daha demokratik ve daha insanca bir toplum yaratabilmek anlamına gelmektedir. Kadın - erkek eşitliği, erkeklerle de yeni ve güzel bir dünya sunacaktır.

Yukarıda içeriğinden kısaca bahsedilen "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi" sonucunda, katılımcıların tamamı, Toplumsal Cinsiyet Eğitimi çalışmasının harcadıkları zamana değdiğini düşünmüştür. Kendilerine, eğitim sırasında anlatılan ve tartışılan konulardan akılda en fazla kalan konuların ne olduğu sorulduğunda verilen cevaplar, şu doğrultuda olmuştur: "Yapılan istatistiklerde kadının yerinin beklediğim yüzdelerden çok daha düşük olması", "Kadınların sahip oldukları güçlerinin ortaya çıkartılarak özgüvenlerinin desteklenmesi", "Erkeklerin inanmış olduğu edilgen ve boyun eğen profiline eğitimle yok edileceği mesajlarına fazlaca yer verilmesinin çok faydalı olduğu", "Tarımsal alandaki kadınlarımızın çok ağır şartlarda çalışması ve hiçbir sosyal güvencesinin olmaması", "Eğitilmiş ve çalışan kadınların dahi evdeki her türlü sorumluluğu üstüne alması", "Eşler arasında paylaşım olmaması", "Hemen hemen her kadının ev ve çocukla ilgili işlerin kendisinden başka görevi olmadığını ve bunu

benimsediği”, “Erkeklerin ev içi ve çocuk bakımı yapamayacağına yine kendimizin zemin hazırladığını görüyoruz”, “Erkeklerin sıkıntılarını kolay kolay gösteremediklerini ve bunu paylaşamadıklarını görüyoruz”, “Biyolojik - toplumsal cinsiyet kavramlarının yarım elma değil; tam elma olması”, “2000’li yıllarda kadının toplum içindeki konumu”, “Geçmişten alışlagelmiş bir takım doğruların aslında kadın-erkek eşitsizliğine yol açtığı”, “Erkeklerin hak ve fırsatlarının kadınlardan daha çok olduğu”, “Fedakârlığı yapanın hep kadın olduğu”, “Kadın-erkek eşitliğinin lafla kaldığı”, “Kadın haklarının yasalarla korunduğu”, “Biyolojik-toplumsal cinsiyet ayrımı”, “Toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesinin zaman alan bir olgu olduğu”, “Kadınların haklarının yasalarla korunduğu”, “Rollerimizin toplum tarafından daha biz doğmadan biçimlendiği”, “Ülkemizde kadın-erkek farkı”, “Erkek çocuk isteği”, “İstihdam sırasında kadın-erkek gözetimi”, “Kadın eğitimlerinin, erkeği de kadını da yine kadının yetiştiriyor olmasından dolayı çok önemli olması”, “Erkeğe ve kadına doğduğu andan itibaren toplumsal cinsiyet farklılığının öğretiliyor olması. Örnek olarak çocukları severken kullanılan sözcükler, onlara alınan oyuncaklar vb.”, “Kadın-erkek farklıdır”, “Eşitlikten kasıt, biyolojik değil; sosyal bir eşitliktir”, “Kadın her zaman, her eko-

nomik sınıfta erkekten daha fazla çalışıyor”, “Kadına eşitlik verilmemesi, erkeğin kendisine denk bir hayat arkadaşı bulamaması; bu yüzden aslında onun sosyalliğinin de kısıtlandığı anlamına gelmektedir”, “Kadınların ve erkeklerin eşit şartlarda hareket edebilmesi ve sorumluluk alması”, “Erkeklerin ev hayatında aldıkları sorumlulukların az, beklentilerinin çok olması”, “Eşitlik”, “Kendine güvenme”, “Eğitimin önemi”, “Doğuştan gelen farklılıklar ve toplumsal farklılıklar”, “Kadın-erkek herkesin eşit olarak dünyaya gelişi”, “Toplumun kadına yüklediği yükler”.

Katılımcıların verdiği cevaplar değerlendirildiğinde, eğitimin kendilerinde kadın-erkek eşitliği konusunda belirli bir farkındalık yarattığı, farkındalık içinde olunan alanlarda ise bunu desteklediği gözlemlenmiştir. Eğitime katılan bir erkek personelin, “Eşitiz; ama farklıyız” yorumu, söz konusu farkındalığı destekleyecek en iyi örneklerden biridir; ancak eğitime katılan erkek personel sayısının azlığı, kadınların eğitime erkeklerden daha çok ilgi göstermesi, eğitimciler tarafından önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların çoğu, eğitimlerin tekrarlanması gerektiği konusunda fikir birliği içinde olmuştur. Katılımcılardan alınan olumlu geri bildirimler sonucunda, söz konusu eğitimin önümüzdeki dönem de yapılmasına karar verilmiştir.

TANRI İNSANI YARATTI... İNSAN DA HOLLANDA'YI...

Eda DEMİR
Çankaya Üniversitesi
Rektörlük Personeli

Hollanda topraklarının büyük kısmının deniz seviyesinin altında kalmasından dolayı ülke, Flemenkçede Neder Landen anlamına gelen, "The Netherlands" ismiyle anılmaktadır. Hollandalılar tarih boyunca sel baskınları yaşamış, bütün düzenleri sular altında kalmış ve bu durumla başa çıkabilmek için birçok önlem almayı denemişlerdir. Denizlerden ve nehirlerden gelen suyun yerleşim alanlarına ulaşmaması için büyük kum tepeleri yapmışlar, başka

bir yöntem olarak suyun pompalanarak karadan uzaklaştırılması için yel değirmenleri kullanmışlar; ancak ne yaparlarsa yapsınlar sel baskınlarını tam olarak önleyememişlerdir. Son çare olarak ise, deniz ve nehirlerle karşı kurulan setlerle su taşkınlarını önlemeye çalışmışlardır. Bu setlerden, denizde olanlarına "Dayk", nehirde olanlarına ise "Dam" ismini vermişlerdir. Ülkede günümüzde de bu yöntem kullanılmaktadır.

Hollanda halkının kendilerini ülkenin yaratıcısı olarak görmesinin en büyük nedeni de ülkeyi su baskınlarından sonra yeniden inşa ettiklerini düşünmeleridir. Ayrıca ülkede birçok konuda özgürlüklerin olmasının nedeninin, halkın "Nasıl olsa Hollanda birgün sular altında kalacak, o yüzden istediğimiz gibi yaşayalım." düşüncesinden geldiği söylenmektedir...

Bazı yerlerde gittiğimiz yoldan deniz kenarına baktığımızda denizin daha üst seviyede olduğunu hissetmek, Hollanda'nın deniz seviyesinin ne kadar altında kaldığını anlamamın en büyük göstergesi olmuştu. Hatta Avrupa'nın en büyük ve en işlek havalimanlarından olan Amsterdam Schiphol Uluslararası Havalimanı'nın bulunduğu yerde batık bir gemi olduğu düşünüldüğünden dolayı, buraya "Schiphol"; yani batık gemi isminin verildiğini öğrendik.

Hollanda'da ilk durağımız, ismini yakınındaki Amstel Nehri'nden alan, Amsterdam şehri oldu, "Özgürlükler şehri"... Şehre girer girmez ilk dikkatimi çeken, kanallardı. Sanki ikinci bir Venedik gibi geldi bana... Ancak iki şehri birbirinden ayıran en önemli özelliklerden biri, Venedik'te doğal olarak oluşmuş kanalların Amsterdam'da insanlar tarafından yapılmış olmasıydı. Kanalların üzerine kurulan köprüler, Amsterdam şehrine değişik bir büyü katmış, akşamları kanalların kenarındaki ışıklandırmanın suya yansması şehri ışıltılı yapıyordu. Bence Amsterdam'da yapılabilecek en güzel şeylerden biri, kanal turuyla yol boyunca gezmekti, böylece kanalların mimarisini daha yakından inceleme fırsatı bulabildik. Kanalların etrafındaki tarihi evlerin üzerlerindeki kancalar dikkatimizi çekti ve daha sonra bunların evler arasında eşya taşımak için kullanıldığını öğrendik. Ayrıca Amsterdam'ın en eski ulusal meydanlarından biri olarak bilinen

Dam Meydanı'nı gezmek, Hollanda'nın tarihi yapılarının inceleyebilmemiz açısından faydalı oldu. Bu meydanın, ülkenin en eski meydanlarından olduğu ve çok geniş bir alanı kapladığını öğrendik. Meydanda merkezi İngiltere'nin Londra şehrinde bulunan, Madame Tussaud Müzesi, İkinci Dünya Savaşı'nda ölenler anısına yapılan Özgürlük Anıtı ve çeşitli mağazalar bulunuyordu; ancak Dam Meydanı'nda bulunan büyük bir alışveriş mağazasının içinde çok yüksek fiyatlı ürünler satılırken, hemen birkaç sokak öteye geçtiğimizde, fiyatları 10 - 15 Euro'ya kadar inen ürünler bulabildik. Bu meydanda özellikle lale tohumu satan dükkânların sayıları oldukça fazlaydı; ancak lale tohumunun asıl vatanının İstanbul olduğunu göz önüne alırsak ve şu an Hollanda'nın lale tohumlarının ihracatı konusunda çok başarılı olduğunu ve hatta Türkiye'ye bile ihraç ettiğini düşünürsek, bir Türk olarak bu konuda üzülmemek elde değil...

Amsterdam'ın bir başka yüzü olan "Red Light District", Kırmızı Fener Semti'ne doğru yaklaştıkça burunumuza keskin bir koku geliyordu bölgede çok fazla miktarda bulunan coffee shop'lardan gelen bu koku, iç kısımlara doğru geçtikçe daha da yoğunlaşıyordu. Aynı zamanda iç kısımlarına gidildikçe sokaklar darlaşıyor ve akşam saatleri ilerledikçe de bu dar sokaklar kalabalıklaşıyordu; hatta rehberimiz, bizi gece saat 12'den sonra bu bölgede bulunmamamız için uyardı... Amsterdam'da hafif dozda uyuşturucu içeren birçok ürünün sakız, şeker ve kek şeklinde bu semtteki marketlerde bile bulunduğunu öğrendik. Bence Red Light District, çok garip bir bölgeydi coffee shopların kilise ve okulların karşısına inşa edildiğini gördüğümde çok şaşırılmıştım...

Amsterdam'ın mimari yapısına bakıldığında, şehrin altyapısının bataklık olmasından dolayı, evlerin çakılan kazıklar üzerine inşaa edildiği ve zamanla bataklık olan alt zeminde kayma olmasından dolayı evlerin yer yer sağa ya da sola doğru eğildiği, dış görünüşlerinden açıkça fark ediliyordu.

Yalnızca Amsterdam'da değil; Hollanda'nın hangi şehrine gittiysem, halkın en önemli ulaşım aracının bisiklet olduğunu gördüm. Amsterdam'da taşıtların kullandığı yolların bir bölümü, bisikletliler için ayrılmış. Biz de bir bisiklet kiralayıp gezmek istedik; ancak rehberimiz burada bisiklet kullananlara göre kurallar olduğunu ve bu konuda bizim biraz acemi kalabileceğimizi söyledi. Ancak bir anne babanın arkasında üç küçük çocuğun da kendi bisikletleriyle onları takip ettiğini görmek çok şirin bir tabloydu. Ayrıca şehrin birçok noktasında da tramvay hatları görmek mümkün oldu.

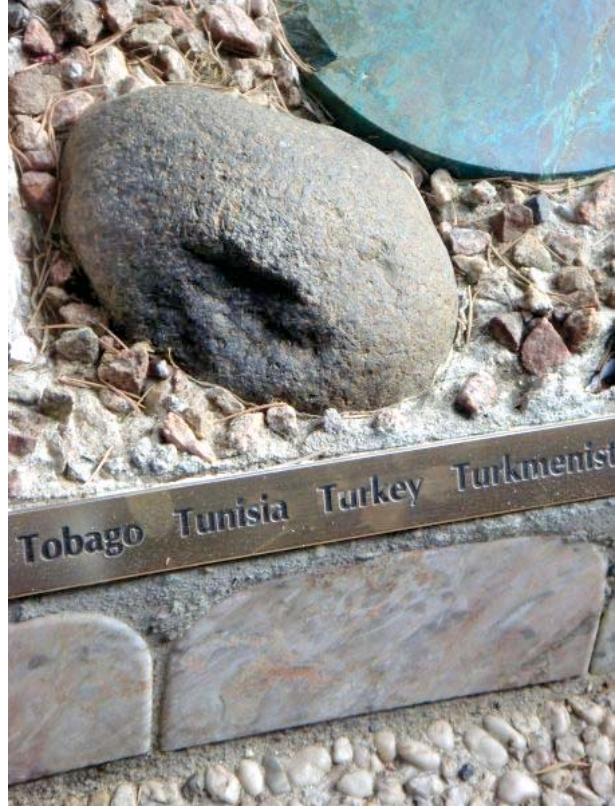
Amsterdam, içerisinde bulunan birçok müzeyle müzeler şehri ismini almış. Bunlardan en önemlileri, Van Gogh Müzesi, The Rijksmuseum, Rembrandt Evi, Anne Frank'ın Evi, Madame Tussaud ve bunların yanı sıra haşhaş ve esrar müzesi dikkat çekenler arasındaydı.

Amsterdam'dan sonra ikinci durağımız, Hollanda'nın kuzeyinde bulunan Marken ve Volendam ismi verilen iki balıkçı kasabası oldu. Bu iki kasabada da karanın deniz seviyesinden ne kadar alçakta olduğu açıkça ortaya çıkmıştı; hatta Marken Kasabası'nın daha önce bir ada olduğunu ve denizin üzerinin doldurularak karayla bağlan-

tısının kurulduğunu ve bugünkü halini aldığını öğrendik. Eylül ayında gitmemize rağmen hava oldukça soğuktu. İki kasabada da müstakil, şirin, rengarenk evler vardı. Kuzey Denizi balıklarını tatma fırsatı bulduk. Bu balıklar, Kuzey Denizi balıkları oldukları için daha yağlıydı ve yağlı oldukları için de daha lezzetliydi... Bu kasabalarda bulunan hediyelik eşya dükkanlarında Hollanda'ya özgü tahta süs ayakkabılar, peynir kesme bıçakları ve bunlar gibi ülkeye özgü birçok şey bulmak mümkün oldu. Ayrıca Hollanda'nın meşhur Gouda adı verilen peynirinden tatma imkanı da bulabildik. Bu peynirin sütün 29 derecede mayalandırılmasından oluştuğunu ve hatta mayalanma süresinde peynirin altında biriken suyun hayvan yemi, kozmetik ve ilaç sanayinde kullanıldığını öğrendik. Bu iki kasabanın arasında insanların ulaşımını kanallar ve bisikletler ile sağladığını öğrendik. Doğayla baş başa kalmayı sevenler için bu iki kasaba görülmeye değer...

Buradan sonraki durağımız, hükümet, kraliyet binaları, bakanlıklar ve Uluslararası Adalet Divanı'nın bulunduğu, Lahey şehri oldu. Uluslararası Adalet Divanı'nın, Barış Sarayı'nın içerisinde yer aldığını, sarayın dışında 2002 yılından beri dünya barışını temsil eden sembolik bir meşaleyi gördük. Bunun yanı sıra, Hollanda'da yer alan önemli yapıların küçük maketler halinde sergilendiği, Maduradam Açık Hava Müzesi'ni gezme fırsatı bulabildik. Bu müze bana İstanbul'daki Minyatürk Müzesi'ni çağırıyordu. Ayrıca şehrin içerisinde bir sayfiye yeri şeklinde yer alan ve Kuzey Denizi'ne kıyısı bulunan Scheveningen Plajı'nı da görme fırsatı bulabildik.

Lahey şehriden sonra Hollanda'nın bir başka büyük şehri olan ve Türk nüfusunun bir hayli fazla olduğu Rotterdam şehri, son durağımız oldu. Şehre girerken gördüğümüz cami, buradaki Müslüman nüfusun azımsanmayacak kadar çok olduğunun bir göstergesiydi. Ayrıca Rotterdam'ın bir özelliğinin de Avrupa'nın en büyük limanına sahip olması olduğunu ve şehrin bugünkü ekonomik ve kültürel gelişmişliğini de bu limana borçlu olduğunu öğrendik...

Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dekanı

“HUKUKÇU, KANUNLARLA BİRLİKTE AHLAK KURALLARINI DA DÜŞÜNMEK DURUMUNDADIR.”

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hamdi Mollamahmutoğlu ile makamında, hukuk ve üniversite üzerine bir röportaj gerçekleştirdik.

• **Sayın Mollamahmutoğlu, öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?**

1951 yılında doğmuşum. Ailemin dört çocuğunun en küçüğüyüm, Trabzonluyum. 1973 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldum. 1983 yılında Fransa'da Strasbourg Hukuk Fakültesi'nde doktoramı tamamladım. 1996 yılında profesörlük unvanını kazandım. Uzun yıllar Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyeliği görevimi sürdürdüm. Sonra bir dönem dekanlık görevinde bulundum. 2004 yılında Çankaya Üniversitesi ile çalışmaya başladım. Görevli olarak, İş Hukuku derslerini veriyordum. 2009 yılının Ekim ayından itibaren de fakültenin kadrolu öğretim üyesi oldum. 1 Mart 2010 tarihinden itibaren de dekanlık görevini yürütmekteyim. Evliyim ve iki oğlum var.

Aslına bakarsanız Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'yle ailevi bir yakınlığım var. Yeğenim ve eşi bizim fakültemizden mezunlar, ayrıca büyük oğlumun eşi de bir tesadüf sonucu fakültemizin me-

zunu. Dolayısıyla üç yakınımın mezun olduğu bir fakültede dekanlık görevini sürdürüyorum. Ayrıca onların hocaları da oldum, bu da benim için büyük bir mutluluk kaynağı.

• **Neden Hukukçu olmaya karar verdiniz?**

İtiraf etmek gerekirse benim için çok bilinçli bir tercih değildi hukuk okumak. Elbette tercihlerimin arasında vardı; ancak “olmazsa olmaz” diye düşünmüyordum. Önceliklerimin arasında hukuk yoktu. Dolayısıyla hukukçuluk, koşulların getirdiği bir seçim oldu; fakat hukukçu olduktan sonra “iyi ki bu fakülteyi tercih etmişim” dedim ve halen bu kanaatimi muhafaza ediyorum.

• **Peki, hukuk alanında seçebileceğiniz birçok dal vardı ve siz, neden akademisyen olmayı seçtiniz?**

Benim ağabeyim, emekli ceza hâkimi. Ben, üniversiteyi bitirdiğim sıralarda da görevine devam ediyordu. Kendisi çok iyi bir hukukçudur. Üniversiteyi bitirip hâkimlik stajındayken bana “ikimiz de hâkim

olmayalım" dedi. Ağabeyimin bu telkiniyle birlikte, çevremden de ağabeyimi destekleyen görüşler aldım. Bu görüşler beni etkiledi ve akademik kariyer yapmaya karar verdim.

• **Bilebildiğimiz kadarıyla ailenizde birçok hukukçu var. Bu durum aile ortamında ne gibi avantaj ya da dezavantajlara neden oluyor?**

Avantajları, öncelikle, hukuku aile ortamında öğrenme imkânım var. Aile ortamında hukuki meseleleri tartışabiliyoruz. Çok daha rahat bir ortamda, sıkıntılı hukuk konularını derinlemesine tartışma imkânımız oluyor ki bunun, çok önemli bir şans olduğunu düşünüyorum; çünkü tartıştıkça gerçeğe yaklaşma ya da gerçeği bulma olanağınız bir hayli artıyor. Olumsuz yönleri olduğunu düşünmüyorum.

• **İş ve sosyal güvenlik hukuku dalında birçok yayımlanmış eseriniz ve devlet kademesi de dâhil olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlarda, üst düzey çalışmalarınız var. Bizlere Türkiye'deki iş ve sosyal güvenlik sorunlarından bahseder misiniz?**

Bu sorunlar halen Türkiye sosyal gündeminin bir numaralı maddesidir, diye düşünüyorum. Özellikle işsizliği, genç işsizliğini dikkate aldığımızda, problemin vahametini daha da görebiliyoruz. Gerçekten ciddi ve nitelikli bir işsizlik söz konusu. Bu durum, gerek çalışma yaşamında gerek sosyal yaşamda ve gerekse ekonomik yaşamda büyük problemlere sebep oluyor. Bunu çözümlenmesi, geniş ölçüde, ekonomik yapılanmaya ve ekonominin istikrarına bağlı olduğu gibi, çalışma yaşamını düzenleyen kanun ve mevzuatların yapısına da bağlı. 2009'un Yaz aylarında, bir kanun komisyonuna ka-

tıldım. Bu komisyonda, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunları üzerine revizyon çalışmaları yaptık. Hem yaşımdan hem konumumdan dolayı beni komisyon başkanlığına getirdiler. Yoğun geçen çalışmalar sırasında, iş hukuku sorunlarını pratik olarak çok yakından inceleme, sorunlar üzerine daha fazla düşünme ve çözüm yaratmak için çalışma fırsatı buldum. Gördüm ki iş mevzuatının ciddi bir revizyona ihtiyacı var. Hatta yeniden tanımlanması gereken birçok alan var.

Sosyal güvenlik alanına baktığımız zaman, bugün bir reform olarak lanse edilen 5510 sayılı kanuna rağmen, halledilmemiş birçok yön olduğunu görüyoruz. Sosyal güvenliğin toplumun tamamını kapsayamadığını biliyoruz. Bunlar çok ciddi sıkıntıdır. İş ve sosyal güvenlik hukuku sorunlarının çözümü, öncelikle ekonomik yapıya ve istihdam kapasitesine bağlıdır. Salt hukuksal düzenlemelerle bir sonuca varılamayacağı da açıktır. Sorunların detayına girersek ifade edeceğim çok fazla şey olur; ancak ana başlıklar halinde geçmek gerekirse işsizlik, istihdamın korunamaması ve iş güvencesi sorunları çok önemli. Sosyal güvenlikte ise toplumun tamamını şemsiye altına alamamamız, efektif çözümlerin getirilememesi gibi problemler de karşımızda dağ gibi duruyor.

Bunların yanında, ekonominin ihtiyaç duyduğu, istihdama elverişli üniversite mezunları da maalesef az. Birçok üniversite mezunu, üniversitenin onlara vermesi gereken nitelikli eğitimi almadan mezun oluyor. Hal böyle olunca üniversite mezunu işsizlerimiz artıyor ve bu insanlar, kendi eğitimlerinin dışındaki alanlarda faaliyet göstermek durumunda kalıyor. Basit el melekesi gerektiren işlerde çalışıyorlar. Örneğin, kamu kuruluşlarının temizlik işlerinde çalışmak için sıraya giren birçok üniversite mezunu var. Buradan da anlaşılacağı gibi, salt üniversite açmak, istihdam sorununa bir çözüm olmaktan çok uzak.

• **Akademisyen olmanızın yanında, üniversite bünyesinde dekanlık da dâhil olmak üzere, yönetici kimliğiniz de mevcut. Hangisi meşakkatli?**

Tabii ki biz profesyonel yönetici değiliz. Yönetici olmak üzere yetiştirilmedik. Biz öğretim üyesiyiz, hocayız. Bu durum, rektör için de dekan için de böy-

ledir. Biz hocalık formasyonuna sahibiz. İdarecilik, akademisyenin üzerinde, aslına bakarsanız, külfet gibi durmaktadır. Açıkçası bu. O nedenle meşakkatli gelmektedir. "Benim hoca olarak araştırmam gereken, yazmam gereken, çalışmam gereken birçok konu var" düşüncesindediniz; ancak bir bakıyorsunuz, önünüzde bir yönetim göreviniz de var. Hukukçu bir yöneticisiyseniz hele, detaylara daha da dikkat etmek zorundasınız. Bu açılardan bakarsanız zor; ancak mensubu ve yöneticisi olduğunuz akademik birimde iç huzuru sağlıyorsanız, öğretim üyeleri rahat çalışma ortamı buluyorsa, onların problemlerine çözüm getirebiliyorsanız hem akademisyenliği hem yöneticiliği aynı potada eritebiliyorsanız, görevinizi iyi yapıyorsunuz demektir. Dekanlık çok onurlu bir görev. Zorluğu kadar onurunu da sırtınızda taşıyorsunuz. Şunu belirtmeliyim ki fakültemizde bu onurlu görevi yürütmekten de büyük mutluluk ve gurur duyuyorum.

• **Geçtiğimiz senelerde Adalet Akademisi Genel Kurul Üyeliği'ne seçildiniz, Adalet Akademisi hakkında bilgi verir misiniz?**

2009 yılında dört senelik bir dönem için Akademik Genel Kurul Üyeliği'ne seçildim. Kuruldaki otuz kişinin arasında, YÖK Temsilcisi olarak görev yapmaktayım. İsmi akademi olmakla birlikte, itiraf etmem gerekir ki henüz akademik bir yapıya sahip değiliz. Adalet Akademisi'ne kanunla verilmiş çeşitli yükümlülük ve görevler var. Bu görevlerin başında meslek eğitimi geliyor. Adli, idari ve askeri hâkim ve savcıların meslek eğitimleri, şayet barolar talep ederse baroya bağlı avukatların, Noterler Birliği talep ederse noterlerin eğitimleri, kurum tarafından verilmektedir. Adalet Akademisi, bu eğitimleri iki farklı kategoride vermektedir. Birincisi; adaylara meslek öncesi eğitim, ikincisi ise mesleğe geçmiş insanlara meslek içi eğitimlerdir. Bunun dışında danışmanlık hizmetleri, dokümantasyon hizmetleri de vardır; ancak az önce de ifade ettiğim gibi, henüz akademik bir yapıya kavuşmuş değildir.

Bu hizmetleri daha ziyade kurs şeklinde veriyoruz. Örneğin, hâkimlik ve savcılığa geçmek isteyen adayların, meslek öncesi eğitiminde, dört aylık bir

hazırlık eğitimi, stajlarının bitmesine dört ay kala da son eğitim verilmektedir. Bu eğitimleri de savcılar, yargıçlar ve bazen de akademisyenler vermektedir. Adli hâkim ve savcı adayları, idari hâkim adayları için bu kursları almak mecburidir.

• **Öğrencileriniz sizi, derslerde çok disiplinli ve sınavlarda zor sorular soran bir hoca olarak tanımlıyor. Geçmişten bugüne hukuk fakültesi öğrencisinin profilinden bahsedermisiniz?**

Haksızlık yapmak istemem; ama benim öğrenciliğimden itibaren, hukuk öğrencilerinin çok donanımlı yetiştirildiğini söylersem abartmış olurum. Elbette herkes için geçerli bir durum değil bu. Gelenler arasında hukuku gerçekten isteyen ve seven öğrenciler de var. Genel olarak Türkiye'de hukuk eğitiminin seviye kaybettiği görüşümdedir. Burada tek bir suçlu aramanın manası yok; zira hepimiz bu durumda suçu biraz da kendimizde aramalıyız. Teknolojik gelişme ve olanakları, bilgiye ulaşmadaki kolaylıkları dikkate alacak olursak bizim öğrenciliğimize göre, bu seviye kaybetmenin düşündürücü olduğu görüşümdedir.

Benim öğrencilik yıllarımda, dönemin siyasal gelişmelerinden de kaynaklı olarak, ülkenin sosyal problemlerini kendine dert edinen, şu veya bu yöntemle çözüm arayışı içerisinde olan bir gençlik vardı. Bütün düşüncelerin yerinde olduğunu söylemek elbette doğru olmaz; ama sosyal problemlerle daha çok ilgili ve sorgulayan bir nesil vardı. Şimdiki öğrencilerde, daha bireysel, daha fazla kendi geleceği ve çıkarlarını düşünen bir gençlik gözlüyorum. Bunu elbette herkes için söylemiyorum. Verilen eğitimi çok iyi alan, çalışan ve ileride iyi birer hukukçu olacak öğrenciler de var.

Yukarıda saydıklarımın yanında, hukuk eğitimi gerçekten çok zordur, birçok sıkıntıyı içerisinde barındırır. Sürekli takip etmeyi, okumayı gerektirir. Müfredatı ağırdır. Diğer bölümlerde okuyan öğrencilere nazaran daha çok ders çalışmak durumunda kalınır, çok fazla boş vakit olmaz. Bu, öğrencileri biraz da isyana sevk edebilir.

• Hukukun içinde de biraz isyan olması gerekli değil midir?

Adalet ve özgürlük kavramı bize bunu çağırıyor, yorsa da hukukçular ve hukuk eğitimi alanlar, biraz muhafazakârdır. Bundan kastım, kurulan dengelerin pek bozulmasını istemezler. Mevcut durumun korunmasını isterler; çünkü dengelerin bozulması, kaos yaratır ve hukukçu kaosu sevmez. Stabil ve istikrarlı bir düzeni sever. Herkesin hakkını ve hukukunu bildiği bir düzen, hukukçunun işine gelir.

Buradan da ailelere bir şey söylemek istiyorum: Hukukta başarılı olmanın en önemli şartı hukuku sevmektir, merak etmektir, araştırmaktır ve içselleştirmektir. Eğer çocuklarında bu eğilimler yoksa çocuklarını hukuka yönlendirmeleri yanlış olacaktır. Çocuğun merakları, eğilimleri ya da yetenekleri göz ardı edilerek hukuk eğitimi almaları konusunda baskı yapılıyor. Bu da maalesef mesleğini sevmeyen ya da gerekli çalışmaları yapmadığı için mesleğini tam manasıyla uygulayamayan bireyler olarak karşımıza çıkartıyor. Hukuk dediğiniz şey, ömür boyu sürecek bir meslektir. Evet, hukuk mezunu olunca avukat, savcı ya da hâkim olabilirsiniz; ancak bunların hiçbiri kolay işler değil. Ankara'da yaklaşık on bin avukat var ve sizin çocuğunuza bu pastadan düşecek oran çok az. Asgari ücretle, deneyimli bir avukatın yanında çalışan yeni avukat olmuş arkadaşlarımız var. Savcı ya da hâkim olmak ise hayli zor aşamaları geçmeye bağlı. Hâkimlik ve savcılık sınavları son derece

zor. Bugün Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) bile daha kolay olmaya başladı hâkimlik ve savcılık sınavlarından. Hâkimlik, icrası zor ve çok sorumluluk isteyen bir meslek. Küçük bir kasabaya atanıp oradaki bir sürü sorunla baş etmek zorunda kalıyorsunuz. Aklınıza bile gelmeyecek birçok hukuksal problem oralarda sizi bekliyor. Bu sorunların çözümüne bilginiz ve deneyiminiz yetmiyor ve dolayısıyla problemler yaşamaya başlıyorsunuz. Bunların yanında hukukun hangi dalını seçerseniz seçin, mesleğin ahlaki ölçülerini de gözetmek durumdasınız. Hukukçu, mesleğini icra ederken kanunların yanında işin ahlaki boyutunu da düşünmek zorundadır. Hatta gün gelip emeğinin karşılığını maddi olarak alamayacağı da olacaktır; ancak realite şudur ki hukukçuluk, dünyanın her yerinde muteber bir meslektir. Hukuk öğrenciliğinden başlamak üzere hukukçu farklılaşır. Fransa'da doktoranı yaparken hukuk öğrencileriyle, edebiyat fakültesi öğrencilerinin giyim kuşamlarından, sosyal hayatlarına kadar birçok fark olduğunu gözlemledim. Onun içindir ki hukuku sevecek ve bu işe emeğiyle birlikte gönlünü verecek öğrencilerin varlığı önemli.

• Son olarak *Gündem* dergisi okurlarına neler söylemek istersiniz?

Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, gerek devlet gerek vakıf üniversiteleri arasında çok iyi bir imaja sahip. Akademik kadrosuyla güçlü bir duruş sergiliyor. Bulduğumuz konum, gerçekten takdir edilecek bir düzeydedir. 13 senelik bir fakülte olmamıza rağmen, hızla kurumsallaşma yolunda ilerlemekteyiz. Ben herkese, hukuku seven, isteyen herkese fakültemizi tercih etmelerini tavsiye ediyorum. Bu fakültenin bir mensubu olmaktan da gurur duyuyorum. Hepimiz Üniversitemiz ve fakültemizin sesini daha fazla yükseltmek için çaba sarf ediyoruz. Buradan öğrencilerime bir kez daha, hâkimlik ve savcılık sınavlarını göz ardı etmemelerini ve hazırlanmalarını salık veriyorum. Avukatlığı çoğunlukla tercih ettiklerini görüyorum; ancak var olan hâkim ve savcı mezunlarımıza yenilerini eklemeyi arzu ettiğimi de belirtmeliyim.

Röportaj: F. Besim Kavukçu

Prof. Dr. Aykut KANSU
Çankaya Üniversitesi
İİBF Dekanı

“ÜNİVERSİTENİN ÖĞRENCİLER AÇISINDAN SADECE NOT ALMAK İÇİN OKUNAN BİR YER DEĞİL; YAŞANILAN BİR YER OLMASINI TERCİH EDİYORUM.”

Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Aykut Kansu ile makamında, bir söyleşi gerçekleştirdik.

• Sayın Kansu öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?

1955 yılında Münih'te doğmuşum. Eğitim için Almanya'ya giden ailem, ben iki yaşındayken Ankara'ya dönmüş. Ulus'ta dedem Nafi Atuf Kansu'nun yaptırdığı ve babamın da çocukluğunu geçirdiği Arda Apartmanı'nda büyüdüm. İlkokulu kaleye yakın, babamın da okumuş olduğu, Necati Bey İlkokulu'nda bitirdim. Ortaokul ve liseyi de TED Ankara Koleji'nde okudum. Kolej'den 1973 yılında mezun oldum. Lise son sınıfa doğru, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler okumak istediğime karar vermiştim. O dönemler, devlet üniversiteleri için ayrı Orta Doğu Teknik Üniversitesi için ayrı giriş sınavları yapılırdı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne mi; yoksa ODTÜ'ye mi girmeliyim konusunda tereddüdüm vardı. Sonunda ODTÜ'yü tercih ettim, sınavına girdim ve kazandım; ancak ODTÜ değil, Boğaziçi Üniversitesi mezunuyum.

• Neden böyle bir tercih yapmak durumunda kaldınız?

Benim okuduğum dönemler, siyasi olarak çalkantılı zamanlardı. ODTÜ'de 1973-1974 Eğitim-Öğretim Yılı olaysız geçti; ancak daha sonraları işler kızıştı. 1974-1975 Eğitim-Öğretim Dönemi'nde uzun süreli boykotlar eğitimi sekteye uğrattı. Hem ODTÜ hem diğer üniversiteler öğrenci olayları dolayısıyla karışık bir dönemden geçmekteydi. Okulun uzun süreli kapalı kaldığı. 1975'in Yaz aylarında Boğaziçi Üniversitesi'ne geçiş yapmak üzere başvuran sınıf arkadaşlarımdan bir tanesiyle birlikte gittiğim Boğaziçi Üniversitesi'ni ilk görüşte beğendim. Ben de müracaat ettim ve 1975 Sonbahar'ında Boğaziçi'ne geçtim. Yıl kaybetmemek için gittiğim Boğaziçi Üniversitesi'ne girdikten sonra, orada da boykotlar başladı ve bir dönem boyunca okul kapalı kaldı. Boykotlar yüzünden aksayan eğitimi telafi etmek amacıyla Üniversite Yönetimi 1976 Yaz Tatili'ni kal-

dırdı. Yazın da kaybettiğimiz süreyi telafi amacıyla derslere girdik ve sonunda dört yıllık lisans eğitimimi normal zamanında bitirerek 1977 yılında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ikincisi olarak mezun oldum.

Kendimi şanslı bir lisans öğrencisi sayarım; çünkü hem ODTÜ’de hem Boğaziçi’nde benim ufkumu açan son derece iyi hocalardan ders alma fırsatını buldum. ODTÜ’deyken iktisat dersleri aldığım ve yirminci yüzyıl Türkiye iktisat tarihi üzerine son derece önemli eserler vermiş olan Selim İlkin’i tanımak, benim eğitim hayatımdaki dönüşümün başlangıcıdır. Gerçek anlamda iyi bir insan olan Selim Bey’le otuz küsur yıldır görüşür, ondan akıl alır ve onun gibi iyi ve ciddi araştırma yapmaya çalışırım. Benim belki de erken yirminci yüzyıl tarihine ilgin onun yazdıklarından etkilenmem sayesinde. Boğaziçi Üniversitesi’nde de çok değerli hocalardan dersler aldım. Taha Parla, Çiğdem Kağıtçıbaşı, Faruk Birtek, Sabri Sayarı, Şerif Mardin ve Metin Heper gibi Türk sosyal bilimler dünyasında ismi olan akademisyenleri onlardan aldığım derslerde yakından tanımak fırsatını buldum. Sonraki akademik çalışmalarım da bir yandan mutlaka yapmam, diğer yandan da kesinlikle kaçınmam gerekenleri onlardan almış olduğum dersler bana öğretti.

• Doktoranızı Amerika Birleşik Devletleri’nde yaptığınızı biliyoruz. Biraz doktora hayatınızdan bahseder misiniz?

Boğaziçi Üniversitesi’nden mezun olmama yakın, hocalarımdan, ama özellikle de Sabri Sayarı ve Taha Parla’nın, yönlendirmesiyle Amerika’da doktora yapmak için başvurulara başladım. Columbia University ve Massachusetts Institute of Techno-

logy (M.I.T.) beni kabul ettiğinde sınıf arkadaşlarımla paylaştığım sevinci hâlâ hatırlarım. Sabri Bey’in önerdiği M.I.T.’nin şöhretinden o zamana kadar haberdar değildim; sadece Harvard ile aynı şehirde olduklarını biliyordum. Ülkemizde sosyal bilimler alanında bugün de çok iyi tanınan bir okul değil M.I.T. Hâlbuki diğer dallarda olduğu gibi, sosyal bilimler alanında da Amerika’da sürekli ilk beşe giren okullardan biridir. Tercihimi M.I.T. yönünde kullandım. Aklıma gelip düşündüğümde hâlâ neden New York gibi bir metropoldeki Columbia’ya seçmediğimi merak ederim; ama şunu söyleyebilirim ki M.I.T.’yi tercih ettiğim için de hiç pişman olmadım. M.I.T.’de eğitime başladığım ilk dönemde tanıştığım hocam Suzanne Berger, benim üzerimde son derece etkili oldu. Kendisi son derece iyi bir hoca ve çok iyi bir insandı. Karşılaştırmalı siyaset ve sosyal teori konusunda çok bilgili olmasının yanında, modern ve çağdaş Fransız siyasal tarihi üzerine de iyi bir uzmandı. Fransız siyasal yaşamını Boğaziçi’nde yken Sabri Sayarı’nın karşılaştırmalı siyaset dersinde, onun da yazarlarından biri olduğu kitaptan okumuş ve tarihsel yaklaşımını çok beğenmişim. Ekonomi politik üzerine de uğraşan Suzanne Berger’in yine kendi konusunda çok tanınan Michael Piore ile birlikte verdikleri Ekonomi Politik dersiyse Charles Sabel’in sosyal teori üzerine verdiği dersler benim akademik düşünce sistemimin oluşumunda belirleyici oldu. Amerikan Siyaseti dersini aldığım Walter Dean Burnham, bana bir akademisyenin yalnızca kendi konusunda değil; ilgili yan dallarda da ne kadar çok bilgili olması gerektiğini kendi örneğiyle ispatlamış, saygı duyduğum hocalardan biriydi. M.I.T.’deki öğrenciliğim sırasında Harvard’tan da siyasal teori konusunda Judith N. Shklar’dan ders alıyordum. M.I.T. ve Harvard’ta okuduğum için kendimi çok şanslı hissediyorum; çünkü görmek ve dinlemek istediğim akademisyenlerden bir kısmı bu okulların hocasıydı. Örneğin, yazdığı kitapların hemen hepsini okumuş olduğum iktisat tarihçisi ve teorisyeni John Kenneth Galbraith, Harvard’taydı ve konferanslarını dinlemekten büyük zevk aldığım ender insanlardan biriydi. Yazdıklarında hicivle bezeli eleştirel bir stili vardı; konuşmalarında da sivri dilli üslubuyla dinleyenlere mesajını ustalıkla aktarıyordu. Tıpkı M.I.T. hocası olan ve yine hemen hemen her konferansını takip ettiğim Noam Chomsky gibi.

• Neden siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler okumaya karar verdiniz?

Üniversiteye başlayacağım yıllarda diplomat olmayı hayal ediyordum; fakat ODTÜ’de birinci sınıfın sonunda, diplomatlığın benim için uygun bir tercih olmadığını anladım. Daha eğitim hayatımın başında Dışişleri Bakanlığı Bürokratı olmaktan vazgeçmiş olduğum için çok memnunum; çünkü Boğaziçi Üniversitesi’ndeki en yakın arkadaşlarımdan biri diplomat oldu ve hayatı boyunca devlet adına söylemesi gerekenleri söylemek durumunda kaldığı için iş hayatında aradığı tatminkâr ortamı bulamadı. Hâlbuki ben, yapmak istediğim araştırmaları yaptım ve yazmak istediğim şeyleri yazdım. Daha fazla araştırmak ve yazmak istediğim şeyler de var elbette; ama şu anda, zamansızlıktan olamıyor. İyi ki diplomat olmamışım ve iyi ki Amerika’da iyi bir okula gitmişim. Eğitim programları ve öğretim kadroları son derece iyi üniversitelere gittim. MIT olsun, Harvard olsun bana çok şey kattı. İki üniversiteden de ufku genişleten dersler aldım. Bu, benim için çok büyük bir şanstı. Başka büyük bir şans ise iki üniversitenin de muhteşem kütüphanelere sahip oluşuydu. Özellikle Harvard’taki Harry Elkins Widener Memorial Library, koleksiyonu açısından çok zengindi. 15 milyon kitabı bünyesinde barındıran bu kütüphanede neredeyse merak edip aradığım her şey vardı. Dünyanın her bölgesi üzerine hemen hemen tüm konularda kitap barındıran bu kütüphanede Türkiye üzerine de hem Türkçe hem değişik dünya dillerinde yazılmış birçok eser tarama fırsatı buldum. Bu kütüphanede dünya üzerinde matbaanın icadından beri basılmış çok eski kitaplar da vardı. En kıymetlileri Houghton Library’de bulunurdu. Bu bakımdan On altıncı Yüzyıl’da basılmış kitaplar benim için varlığı bilinir; ama erişilmez nesnelere değildi. Arayıp da bulamadığım harita veya fotoğraf neredeyse yoktu; bu konuda da yine Harvard’taki Pusey Library ve Fine Arts Library mükemmeldi. Benim için bir müddet sonra bu durum o kadar doğal oldu ki dünyanın başka yerlerinde bu tip şeyleri görmediğimde artık bana bu durum anormal geliyor.

Benim okuduğum dönem, Türkiye’de darbe yıllarıydı. 1980 yılındaki 12 Eylül Darbesi’ni, yaz tatilimin sonunda, Boston’a dönmek üzere Ankara’dan ayrılıp geceyi geçirdiğim Darmstadt’ta öğrendim. Frankfurt Havaalanı’nda gördüğüm tüm dünya gazetelerinde, ilk sayfadan Türkiye’deki darbenin haberini okumamın şokunu hâlâ atlatabilmiş değilim. 1982 yılında Türkiye’de geçirdiğim sekiz aydan sonra, anayasa oylamasının hemen ertesi günü, Türkiye’yi terk ettim ve ondan sonra da 1990 yılı başına kadar Türkiye’ye, kısa süreli de olsa, hiç gelmedim. İçinde yaşadığım toplumun sorunlarını ve acılarını dışarıdan izlemek bir bakıma benim için iyi, bir bakıma da kötü oldu. Olaylara mesafeli bakabilme yeteneğim bu koşullarda çok daha bilinçli bir şekilde gelişti, diyebilirim. Darbe yıllarını dışarıda geçirmiş olmam, beni Türkiye’de çağdaş anlamda liberal bir siyasal ve sosyal düzenin niçin tam anlamıyla yerleşmemiş olduğu sorusunu çok daha derin bir şekilde irdelemeye itti. Tez konumun seçiminde, yaptığım tercihle yaşamış olduğum dönemin koşulları arasında ciddi bir ilişki olduğunu düşünmüşümdür hep.

Burada yeri gelmişken tezimden de bahsetmek isterim. Tezimle ilgili yapmaya başladığım ön araştırmada “Niçin Yirminci Yüzyıl’ın önemli bir kısmında Türkiye’de liberal demokratik bir ortam yoktu?” sorusuna cevap aramaya başladım. İlk niyetim, karşılaştırmalı siyaset dalında yazacağım bu tezde Almanya ile Türkiye’yi karşılaştırmaktı; fakat bu işlerin içerisine derinlemesine girip de Almanya üzerine yazılmış çok sayıda çalışma okuduğumda, Türkiye’nin bu dönemine ait birçok soruya cevap teşkil edebilecek çalışmaların çok eksik, var olanların da ciddi anlamda sorunlu olduğunu anladım. Böylece tezimin eksenini git gide Türkiye’nin Yirminci Yüzyıl başındaki hikâyesine doğru kaymaya başladı. Benim bu konu üzerine uğraştığım yıllarda, Birinci Dünya Savaşı öncesi Türkiye’deki siyasal ve ekonomik hayat ile bu dönemin savaş sonrasıyla olan bağlantısı derinlemesine çalışılmış değildi. Bu nedenle, baktığım her kaynak, karşıma bilinmeyen pek çok şey çıkardı. Sonuçta yepyeni ve büyük ölçüde bambaşka bir tarihle karşılaşmış ol-

dum. Tezimi, Türkiye’de yapmamamın avantajını buna bağlıyorum. Elimin altında kolaylıkla ulaşabileceğim yabancı araştırmalar vardı; Türkiye’de kolayca ulaşılamayacak olan Amerikan ve İngiliz elçilik raporları vardı. Hem Türkiye’de hem dünyanın değişik ülkelerinde çıkmış olan zamanın gazeteleri ve dergileri vardı. Türkiye’de özellikle yabancı dilde yayımlanmış ve bugün artık Türkiye’deki kütüphanelerde bulunmayan dergi ve gazetelerin elimin altında olması çok büyük bir şanstı. Tez danışmanım olan Suzanne Berger’in sağlam teorik yaklaşımı ve Avrupa On dokuzuncu ve Yirminci Yüzyıl siyasal ve sosyal hayatı üzerine engin bilgisi bana tez yazım aşamasında büyük kolaylık sağladı. M.I.T.’de Tarih Bölümü’ne 1981 yılında katılan Philip S. Khoury ile The University of Massachusetts Boston Tarih Bölümü hocalarından Feroz Ahmad de tez jürimin diğer üyeleri. Her ikisi de erken Yirminci Yüzyıl tarihçileriydi ve her ikisinden de büyük dostluk ve akademik yardım gördüm. Geniş bakış açıları ve önyargısız yaklaşımları sayesinde tezimde sorup cevaplamaya çalıştığım tüm noktaları büyük bir serbestlik içinde şekillendi. Kendileriyle bu konuları tartışma imkânı bulduğum için onlara ne kadar teşekkür etsem azdır.

• 1987 yılında bir dergi kurduğunuzu biliyoruz. Bu fikir nasıl gelişti ve dergiciliğe bakış açınız nedir?

Bu akademik dergi benim ve benim gibi tarihsel bir bakış açısıyla Türkiye’nin modern siyasal, ekonomik ve sosyal hayatı üzerine uğraşanların sıkıntılarından doğdu. 1980’li yıllarda, akademik dergilerde Türkiye üzerine çıkan makaleler, hem kullandıkları teorik çerçeve hem içerik itibarıyla tatminkâr olmaktan büyük ölçüde uzaktı. Alışagelmiş ve basmakalıp tarih yorumu fazlaca sorgulanmadan kabulleniliyor ve bu nedenle yapılan akademik araştırmalar bize göre önemli teorik sorulara cevap veremiyordu. Bu akademik dergilerin yayın yönetmeliğini yapan akademisyenlerin büyük çoğunluğu da alışlagelmiş yaklaşımların dışına çıkan çalışmaları fazla desteklemiyordu. İçlerinde benim de bulunduğum ve çoğunluğu o zaman daha çok Amerika’nın Doğu Yakası’ndaki doktora öğrencileri olanlarla “Acaba yeni yaklaşımlara açık bir akademik dergi hazırlayabilir miyiz?” düşüncesiyle bir araya geldik. Tabii ki bu, çok kolay olmadı; mali desteğimiziz

yoktu ve en önemlisi, hemen hemen hiçbirimiz henüz akademik bir kadroya sahibi değildik. Tüm zorluklara rağmen, 1987 yılında derginin ilk sayısını çıkartmayı başardık. Sosyal bilimlerin tüm dallarında yeni bakış açılarını destekleyecek bir akademik dergi olmasını istiyorduk. Amacımız Türkiye üzerine ufuk açıcı araştırmaların çıktığı ve yeni bir bakış açısına sahip kaliteli bir dergi yayımlamaktı ve bunu da sanıyorum başardık. Dergimiz *New Perspectives on Turkey* ismiyle yayın hayatına başladı ve ilk dönemde, mali açıdan yaşanan birkaç krizden sonra, Türkiye üzerine araştırma yapanların ilgilendiği bir dergi oldu. 1990’lardan itibaren derginin yönetimi, bizlerin çoğunun da Türkiye’ye dönmesiyle birlikte, Türkiye’ye taşındı. Boğaziçi Üniversitesi’nde kendine yuva bulan bu dergi, sonra İstanbul’daki Homer Yayınevi’nin desteğiyle yayımlanmaya devam etti.

• Üniversitede yöneticilik yapmakla sadece akademisyen olmak arasında ne gibi farklar var?

Açık konuşmak gerekirse yalnızca kendi araştırmalarımı yapan bir akademisyen olmayı yeğledim; çünkü idari işler, akademik çalışmaları baltalıyor. Burada dekan olarak göreve başladığımdan beri istediğim gibi okuyamıyorum ve yazamıyorum. İş yoğunluğu yüzünden, elimde işi hemen hemen bitmiş olan iki kitap metni var; fakat bu metinler, gerekli gördüğüm düzeltmelerini tamamlayamadığım için, hâlâ yayınevine teslimi bekliyor. 1908 ile 1913 yılları arasının Türk siyasal hayatını incelediğim ve Hollanda’daki Brill Yayınevi tarafından İngilizce olarak yayımlanmış olan *Politics in Post-Revolutionary Turkey, 1908-1913* adlı kitabımın çeviri metninin tüm kontrollerinin geçtiğimiz Ağustos ayında bitmiş olması gerekiyordu. Yaz aylarında bu işi elimden çıkarabileceğimi düşünüyordum; ancak düşündüğüm gibi olmadı. Diğeri ise birincisinin işinin bitmesini bekliyor! Bunları düşününce, yöneticilik, araştırma yapmak kadar cazip gelmiyor bana. İdareciliğin iyi tarafları olduğunu yadsımıyorum elbette; ama dürüstçe söylemek gerekirse yapmak istediklerimi engellemesinden dolayı da mutsuz oluyorum. Örneğin, şu anda 20. yüzyıl başlarında Ankara’nın imarıyla ilgili bir çalışmayı yazmaya çalışıyorum. Kimsenin şimdiye kadar bakmadığı bir bakış açısından Ankara’nın bir başkent olarak gelişim tarihine bakmaya çalışıyorum.

Ankara, bana çocukluğumdan beri tam anlamıyla bir 'şehir' izlenimi vermemiştir. Ankara'nın bir başkente ya da beş-altı milyon nüfuslu bir metropole hiç de benzemeyen bir yapıda olduğunu düşünüyorum. Ankara'da her şehre görkem katan büyük bulvarlardan bir tane bile yok. Cadde ve sokaklarda insanların yürüyebileceği kaldırımlar yok. Nefes alacak ve insanın kendini içinde isterse kaybedebileceği büyüklükte parkları yok. Her büyük şehirde görülmesi sıradanlaşmış opera, tiyatro, müze, belediye sarayı gibi şehre kimlik katan kamusal binalar yok. Bunlar kadar önemli olduğunu düşündüğüm ve her şehre damgasını vuran meydanlardan bir tane bile yok Ankara'da. Geçmişinden miras kalan yapılarını ya tamamen yok etmiş ya da yaşayan şehrin parçası haline sokmamış bir Ankara var elimizde. Dolayısıyla, 1930'lu yıllarda Jansen'in tasarladığı bu mekân, bana hiç de 'şehir' izlenimi vermiyor. Ankara'da o günden bugüne kadar egemen olan ve Jansen'in damgasını vurduğu bu şehircilik anlayışının bana verdiği rahatsızlığı, ilk olarak yine tasarımını onun yaptığı Bahçeli Evler örneği ile incelemeye başladım ve bir makale olarak yayımladım. Ankara'nın bütünü üzerine yaptığım çalışmayı ya tek başıma ya da halen Frankfurt'ta siyasi felsefe doktorası yapan bir eski öğrencim aracılığıyla tanıştığım ve Technische Universität Berlin'de Jansen'in Ankarası üzerine yazdığı tezini bitirmekte olan 'öğrencimle ortaklaşa yayımlamayı planlıyorum.

• Sizin öğrenciliğiniz zamanındakiyle bugünkü öğrenci profili arasında ne gibi değişimler oldu?

Değişik kıyaslamalar yapılabilir. Benim öğrenciliğim dönemindeki öğrencilerle şimdiki öğrenciler arasında bir kıyaslama yapılabilir. Bir de, 1991 yılı başından beri hoca olarak gözlemlediğim kadarıyla o zamanki öğrencilerle aradan geçen yirmi yıl boyunca diğer öğrenciler arasında. İster istemez bir değişiklik var. Genelde herkes yaşlandıkça kendi gençliğini daha bir övmeye başlar; ama ben, olaya o açıdan bakmayacağım. Bana göre, geçmişe özlem duymak, insanın gerçekçi gözlem yapabilme imkânını büyük ölçüde ortadan kaldırıyor. Benim öğrenciliğim sırasında son derece akli başında ve bilinçli öğrenciler de vardı, tamamen ilgisiz tipler de; fakat o dönemdeki Türkiye'nin siyasallaşması, yüksek dozda bir ortamın içinde olduğu için, bazı öğrenciler istemeseler de kendilerini o siyasal ortamın içerisinde buldu. Ben, ilginç bir şekilde, o dönemde hiçbir siyasi hareketin destekçisi ya da takipçisi olmadım. Benim siyasi olarak bilinçlenmem, Amerika Birleşik Devletleri'nde geçirdiğim toplam on iki yıl içinde oldu, diyebilirim. Türkiye'ye uzaktan bakmak, Türkiye üzerine ilgimi azaltacağına tam tersine artırdı.

Şu anda benim öğrencilik dönemimdeki öğrenci profili yok. O dönemin siyasal anlamda bilinçli tar-

tışma ortamı, bizim algıladığımız biçimiyle, bugün yok. 1991 yılı başından beri, ODTÜ olsun, İstanbul Bilgi Üniversitesi olsun, Ufuk Üniversitesi olsun—ya da burası, Çankaya Üniversitesi olsun—çalıştığım üniversitelerde benim öğrencilik zamanımda olduğundan çok daha fazla siyasal bilince sahipler; ancak bu, toplu hareket bilinci değil. “Benim zamanımda öğrenci hareketleri vardı; şimdi yok. Demek ki o zamanlardaki öğrenciler daha bilinçliymiş” demek yanıltıcı olur, diye düşünüyorum. Şimdiki siyasal ortam, o günlerden çok farklı.

• Siyaset bilimi mi; yoksa tarih mi?

Ben, söz konusu bu tercihe, bu konularla uğraştığım otuz yıl boyunca hiç karar veremedim. Bunların hepsi yapay ayrıntılar gibi gözüküyor bana. Eğitim hayatım boyunca sosyoloji ve sosyal teori ile ilgilendim. Aldığım iktisat dersleri dışında, iktisat tarihi konusunda, özellikle de feodalizmden kapitalizme geçiş hakkında, çok fazla okumuşluğum var. Benim ilgimi çeken dünya, 18. yüzyıldan itibaren başlıyor ve o günden bugüne kadarki dünya bana hiç ‘geçmiş’ tarih gibi gözüküyor. Özellikle de 20. yüzyıl başı bana ‘dün’ gibi geliyor; başkalarının ‘tarih’ dediği kategoriye sokmuyorum yüz yıl önce dünyada olup bitenleri. O dönemler gü-

nümüzü etkilemiş olan ve halen de etkileyen dönemler. 19 ve 20. yüzyıl hakkında etraflı bir bilgi olmayan bir kişi, nasıl siyaset biliminden veya uluslararası ilişkilerden söz edebilir, bilemiyorum. Bana göre, olaylara tarihsel bir perspektiften bakmamak çok vahim bir durum. Tarih bilinci olmayan bir sosyal bilimcinin-ister sosyolog, ister iktisatçı, ister siyaset bilimci olsun—çok da anlamlı sözler söyleyebileceğini sanmıyorum. Bunu söylerken kendimi pek tarihçi saymıyorum. Türkiye’deki tarihçiler de beni ‘tarihçi’ olarak görmüyor zaten. Klâsik Türk tarihçilerin tarihçilik anlayışı, olaylar arasında nedensellik ilişkileri kurmadan belli olayları basmakalıp bir şekilde anlatmak, teorik bir çerçeveye koymadan anlatmak. Hâlbuki teorik bir yaklaşım içermeyen bir tarih, bugünün sosyal bilim dünyasında ne tarih ne de sosyal bilim sayılıyor. Bunu düşününce Türkiye’deki baskın tarihçilerin, beni tarihçi olarak görmemesi beni yalnızca mutlu ediyor.

• 2005 yılında gazetelerde yayımlanan iki röportajınızla gündem yarattınız. Bu röportajlarla ilgili nasıl tepkiler aldınız?

Yakın çevremden ve okuyuculardan oldukça olumlu tepkiler aldım. O zamanlar sürdürmekte olduğum çalışmalarla da bağlantılı olduğu için, bu rö-

portajların konuları benim için çok canlıydı. “1920 ile 1923 arası *Birinci Meclis* Dönemi’nde, Türkiye’de siyasi düşünce nasıldı ve anayasal düzen hakkında kamuoyunu yönlendiren kişilerin görüşleri nelerdi?” sorusuna aradığım cevabı, şu anda Sabancı Üniversitesi’nde İnkılâp Tarihi derslerini vermekte olan Cemil Koçak’ın derlediği Birinci Meclis adlı kitaba yazmıştım. O dönemdeki siyasal tartışmalar üzerine yazılmış iki ya da üç kitap, şimdiye kadar söylene gelen basmakalıp sözleri yeniden paketlemek dışında, özgün bir şey söylememişti. Birçok konuda olduğu gibi, o konuda da ilk kaynaklara gittiğimde, ilginç şeyler bulabildim. Meclis tartışmalarını teorik bir arka planla okuduğumda, çoğu akademisyenin gözünden kaçanları yakalama fırsatı buldum. 1920 ile 1923 arasında Meclis’teki anayasa tartışmalarını değişik bir çerçeveye oturtarak anlamlı bir sonuca ulaşmaya çalıştım. Sonuçta, şimdiye kadar kimsenin düşünmediği bir şekilde, ortada anayasal anlayış farklılıklarından doğan siyasal bir çatışma olduğunu görmüş ve göstermiş oldum.

Erken dönem 20. yüzyıl hakkında ortaya attığım görüşlerin çoğu, bana göre, konu hakkında yazılan birçok makale ve kitabı ciddi anlamda sorguluyor; fakat Türkiye’deki akademik çevre, genellikle yeniliklere ve farklı bakış açılara açık değil. Bu yüzden de yazdıklarımın etkisi, çok uzun yıllar sonra görülmeye başlanıyor. *1908 Devrimi* adlı kitabım, 1995 yılında Türkçe, 1997 yılında da İngilizce olarak yayımlandı. 1908 yılında Türkiye’de bir devrim olduğu fikri, bugün hâlâ basmakalıp hikâyeleri tekrarlayan tarihçiler tarafından göz ardı edilmeye çalışılsa da akademik dünyada bu olgu git gide kabul görür oldu. Yazdıklarımın yazıldığı zaman tartışılmasını tercih ederim; ama bu tartışma, Türkiye’deki akademik ortamda pek yapılmıyor. Akademisyenler okumuş olsalar da eleştirecekleri şeyleri yazıya dökmüyorlar maalesef.

• Tam bir sinemaseversiniz. Türk ve dünya sinemasının geldiği nokta hakkında neler söylemek istersiniz?

Bu soruyu sormanız hoşuma gitti. Ben, çocukluğumdan beri, sinemaya giden ve bundan da büyük zevk alan biriyim; ancak 1977 yılında, Türkiye’den ayrılana kadar, dünya sinemasının bütün örneklerini görememişim. Amerika’da bu eksikimi oldukça hızlı bir şekilde telâfi ettim. Boston’da her gün de-

ğişik iki eski film gösteren dört-beş tane sinema salonu vardı. Olabildiğince programlı bir şekilde görmemiş olduğum filmleri, adını duyduğum ünlü yönetmenlerin hemen hemen tüm yapıtlarını görmeğe çalıştım. Bazen günde üç yeni film seyrederek eksiklerimi tamamlamaya uğraştım. Amerikan filmlerine karşın bir önyargım vardı. Onun için dünya sinemasının örneklerini seyretmeyi tercih ediyordum. Harvard Film Archive, verdiği eğitimin bir parçası olarak, ticari sinemalarda gösterilmeyen eski ya da yeni filmleri düzenli bir program dâhilinde gösterirdi. Hem orada hem Museum of Fine Arts’ın düzenlediği programlarda Orta ve Doğu Avrupa, Latin Amerika, Asya ve Uzak Doğu ülkelerinin yönetmenlerini dinlemek ve filmlerini görmek şansına sahip oldum. Boston Film Festivali esnasında işi-gücü bırakıp tüm günümü sinemada geçirdiğim çok olmuştu.

Benim film seyretmeye merakım, aslında geçmişten günümüze kadar var olan dünyada olup bitenleri kuramsal açıdan daha iyi anlayabilmek içindir. İddia edebilirim ki iyi yazılmış bir roman ya da iyi yapılmış bir film, iyi yazılmış akademik bir kitaptan daha etkileyici olabiliyor. Ayrıca bunun daha keyif verici olduğu da kesin. Örneğin Kurosawa’nın *Ran* filmi bize feodal dönemde siyasal yapının kırılmasını sıradan tarih kitaplarından çok daha iyi anlatıyor. Tıpkı Bondarchuk’un Tolstoy’un romanından sahneye aktardığı *Savaş ve Barış* adlı filminin Fransız Devrimi’nin mutlakiyetçi Rus yönetimi ve toplumu üzerindeki etkisini dört yüz dakikada bize anlatması gibi. Visconti’nin *Leopar* filmi, Sicilya’nın 1860’larda merkezi bir devlet olarak yeni kurulan İtalya’ya katılmaya zorlanması ve Sicilyalı aristokratların siyasal ve ekonomik hayatlarının bir daha geri dönülemez şekilde dönüşümünü anlatır. Bana göre Visconti, bu hikâyeyi İtalya’nın birleşmesi üzerine yazılmış birçok tarih kitabından çok daha anlamlı bir şekilde yorumlar. Schlöndorff’un Günter Grass’ın romanına dayanarak yaptığı *Teneke Trampet* ya da Fassbinder’in Alfred Döblin’in aynı adlı romanını filmleştirdiği *Berlin Alexanderplatz*, 1930’larda Alman toplumunun Nazizm’e kayışını çoğu sosyologa nazaran daha iyi açıklar. Kubrick, soğuk savaşın dehşetini hicvettiği *Dr. Strangelove* filmi ile çoğu siyasetçinin yapamadığı eleştiriyi kamuoyuna sunar.

• Son olarak *Gündem* okurlarına iletmek istedikleriniz nelerdir?

Üniversite, ufkumuzu genişletecek işlerin yapıldığı ve tartışıldığı yer olmalıdır. Bu anlamda da bana 'öğretim' sözcüğü ters geliyor; 'eğitim' sözcüğü çok daha anlamlı. Ayrıca, kimin kimi eğittiği konusunda da şüphelerim var. Öyle sorgulayıcı yüksek lisans öğrencilerim oldu ki dikkatimi benim o zamana kadar önemsemediğim konulara çektiler. Önemsemediğim konuların, aslında ne kadar önemli olduğunu ve onların işaret ettiği açılardan bakılmasının konuya nasıl derinlik kattığını öğrendiğim birçok öğrencim oldu. Meslektaşlarımdan birçok şey öğrendim; ama genelde Türkiye'de bu garip karşılanıyor. Meslektaşların birbirlerinden bir şeyler öğrenmesi üzerine kurgulanmış bir akademik yapıımız yok. Aksine, herkes birbirinin ürettiğinden habersiz bir şekilde akademik dünyada yükselmek için çaba sarf ediyor ki bence bu da üzücü. Ortaklaşa anlama, anlatma ve akademik tartışma ortamı yok. Dışarıda ne kadar var, ondan da emin değilim; ama dışarıda bu işe kafa yoran akademisyenler var. Türkiye'de henüz bunun bir eksiklik olduğunun çok fazla farkında değiliz ve bunu bir sorun olarak tanımlamıyoruz. Akademik dertleri olan insanların, toplu bir şekilde akademik dünyayı zenginleştirecek işler yapabilmesi çok zor.

Uzun yıllardır Tarih Vakfı'nın üyesiyim. Bu vakıf, benim ilgilendiğim konularda çalışmalar yapanlara destek olan bir kuruluş. Bu vakfın düzenlediği toplantılar, yayımladığı kitaplar ve aylık dergisi *Top-*

lumsal Tarih, Türkiye'deki tarih anlayışına yıllar içinde çok büyük farklılıklar getirdi; ama akademisyenlerle tarih öğretmenlerini ya da öğrencilerle akademisyenleri bir araya getirmek istemesine rağmen, bunu istediği ölçüde başaramadı. Bunun nedenine baktığımızda böyle bir anlayışımızın olmadığını görüyoruz maalesef. Herkes her şeyi bildiğini zannediyor. Bunu aşmalıyız.

Benim görmek istediğim üniversite, bu kulvarda yarışan diğer eğitim kurumlarının yapmadığı işleri yapmak isteyen bir üniversite. İşin kolayına kaçmadan, hayatımızı etkileyen her dalda dönüşüm başlatabilecek bir merkez olmasını isterim ben üniversitelerin. Standart ve kabullenilmiş bakış açılarının, her zaman çok sağlıklı olmayacağını bilincinde olmalıyız. Üniversiteler, öğrencilerini okudukları konular dışında da değişik konulara teşvik eden kurumlar olmalı. Öğrencilerin gerçek anlamda insan olabilmeleri ve kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri, onların salt akademik konularda değil; sanat ve sporun değişik dallarında da amatör açıdan ilgilenmesi ya da kendilerini ilgilendiren konularda topluluk bünyelerinde bilfiil çalışmaları ile mümkün. Biz Çankaya Üniversitesi olarak bunu yapıyoruz. Üniversitenin, öğrenciler açısından sadece not almak için okunan bir yer değil de yaşanılan bir yer olmasını tercih ediyorum. Ben, böyle bir ortamı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eğitim hayatım boyunca yaşadım. Bunu neden Türkiye'de de yapamayalım?

Röportaj: F. Besim Kavukçu

Düzenleyen: Çankaya Üniversitesi
Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KADUM)
Doc. Dr. Serife
Av. Evren PA

FARKLI YÖNLERİYLE KADINA YÖNELİK ŞİDDET PANELİ

PANELİSTLER

Doç. Dr. Filiz Kardam Çankaya Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi ve KADUM Müdürü

Dr. İlknur Yüksel Kaptanoğlu Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

Yrd. Doç. Dr. Şerife Çam Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

Av. Evren Paydak Kadın Dayanışma Vakfı ve Kırkkörük Kadın Kooperatifi Kadın Kolları Gönüllü Hukuk Danışmanı

Utku Usta Orta Doğu Teknik Üniversitesi Doktora Öğrencisi

25 Kasım, Birleşmiş Milletler tarafından "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Dayanışma Günü" olarak ilan edilmiştir. Bunun sebebi ise 25 Kasım 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti'nde gerçekleşen bir olaydır. DOMİNİK Cumhuriyeti'nde, Trojillo Diktatörlüğü'ne karşı direnen Mirabel Kardeşlerin, 25 Kasım 1960'da cezaevinde bulunan eşlerini ziyaret ettikten sonra tecavüz edilerek öldürülmelerinin ardından tüm dünyada kadına yönelik şiddete karşı kampanyalar düzenlendi. Mirabel kardeşlerin ölümü kayıtlara trafik kazası olarak geçti.

Kolombiya'nın başkenti Bogota'da 1981'de toplanan I. Latin Amerika ve Karayip Kadınlar Kongresi'nde Mirabel Kardeşlerin öldürüldüğü gün olan 25 Kasım, "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Dayanışma Günü" ilan edildi. Birleşmiş Milletler, 1999'da aldığı kararla 25 Kasım'ı "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Dayanışma Günü" ilan etti.

Kelebekler, özgürlüğü çağırır. Mirebal kardeşler de dünyada "kelebekler" adıyla efsaneleşti. Onların vahşice öldürüldüğü 25 Kasım günü ise kadınların şiddete karşı seslerini yükselttikleri ve dayanışmalarını güçlendirdikleri bir gün olmaya başladı. Bu olay, kadınlara yönelik şiddetin ne ilk örneği ne de sonuncusu oldu. Bugün de kadınlar, yaşamın her alanında, aile içerisinde ve kamusal alanda şiddetin çeşitli biçimlerini yaşamaya devam etmektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadelede tüm dünyada alınan mesafeye karşın fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet, hâlâ kadınları yaşamını tehdit ediyor, onları baskı altında tutuyor, haklara erişimi kısıtlıyor ve özgürlüklerini engelliyor. Halen dünya çapında üç kadından biri yaşamalarının bir noktasında şiddete maruz kalıyor.

Doç. Dr. Filiz Kardam:

Kadına yönelik şiddet yeni olan bir sorun değil. Böyle yeni olmayan bir sorunu niçin sürekli gündeme getiriyorsunuz diye sorabilirsiniz, biz de işte tam bunun için bu sorunu gündeme getiriyoruz. Bu sorun, "nasıl olsa var" diye düşünülmediği için, normalleştirildiği için gündemden düşürmüyoruz. Dünyanın tüm ülkelerinde, gelişmişlik seviyesine bakmadan var olan bir sorun. Sadece kamusal alan değil; ev içi şiddet de önemli. Nerede olursa olsun kadına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlali sorunu.

Sadece kamusal alanda değil; ev içerisindeki şiddet de önemli ve nerede olursa olsun bu, bir insan hakları ihlali sorunu. Bunu biz söylemiyoruz, artık bugün uluslararası belgelerin birçoğunda kadına yönelik şiddet, hem kadın sorunları arasında kritik bir alan olarak kabul ediliyor hem de bir insan hakları ihlali olduğu. Kadının kendi haklarını özgürce kullanamamasının önünde büyük bir engel yarattığı söyleniyor. Kadına yönelik şiddet, sadece fiziksel, duygusal, cinsel ya da ekonomik değil. Erken ve zorla evlendirilme, namus cinayetleri, kadın ve kız çocuğu cinayeti, evlilik içi tecavüz gibi birçok konu da artık şiddet kapsamında değerlendiriliyor. Bu alanlara yönelik önlemler, hükümetlere öneriliyor; programlar geliştirilmesi tavsiye ediliyor. Peki, ne oluyor?

Eskisi gibi değiliz elbette. Bu konu üzerinde kadınların ve özellikle vurgulamam gerekir ki feminist kadınların çabalarıyla kadına yönelik şiddet, üzerinde çok durulan bir alan haline geldi. Devletimiz, ülkemizin yönetim kadrosu, içinde kadına yönelik şiddet ve kadın hakları maddelerini içeren birçok karara imza attı, kararlar alındı, yasalar adım adım, kadın hareketinin de katkılarıyla 80'li yıllardan sonra çıkartılıyor. Yeterli mi? Elbette değil. Bugün yine

çok ciddi bir şiddet tablosuyla karşı karşıyayız. Niçin kararlar, programlar yeterli olmuyor dersenez, çok geniş ve ciddi bir tartışma konusu ortaya çıkar; çünkü şiddet dediğimiz şeyin kaynağı olan, şiddeti oluşturan ve kırılması çok zor olan yapılar var. Bu yapılar sosyal ve ekonomik yapılar, birbirinin içine geçen ve şiddetin üretilmesine neden olan yapılar. Bunlar, toplumumuzun çok derinine gidiyor ve birkaç programla ya da yasayla değişecek şeyler değil. Bu da hepimizin sırtındaki yükü arttırıyor, diye düşünüyorum. Biz de KADUM olarak bu konuyu çeşitli boyutlarıyla ortaya koyup, herkesi çözüm için yönlendirmek amacıyla bu sene yine bu konuda çalışmaları olan arkadaşlarımızı bir araya topladık.

İlk konuşmacımız, şiddetin yaygınlığı ve nedenleri, Türkiye'de farklı şiddet biçimleri konusunda 2008 yılında yapılmış bir araştırmanın sonuçlarını bizlere sunacak. İlknur Yüksel Kaptanoğlu. Kendisi ODTÜ Kadın Çalışmaları'nda yüksek lisansını yaptı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde doktorasını yaptı şu anda halen orada Öğretim Görevlisi olarak çalışmalarını sürdürüyor. Kadına yönelik şiddet, kadın sağlığı, demografi, kadın yoksulluğu konularında çalışmaları var.

Dr. İlknur Yüksel Kaptanoğlu:

Şimdi sizlere 2008 yılında yapılmış bir araştırmayı paylaşacağım. Bu konuda daha önce de yapılmış araştırmalar olduğunun da altını çizmeliyim; ancak bahsi geçen araştırmanın bazı farkları var. Öncelikle Türkiye'de yapılmış en kapsamlı araştırma ve devlet tarafından Ulusal İstatistikler kapsamına alınmış ve ulusal olarak kabul görmüş bir araştırma. Daha önce kadına şiddet konusu açıldığında insanlar, "Yaygın diyorsunuz; ama ne kadar yaygın?" sorusunu bize yöneltiyorlardı, bu araştırmadan sonra devlet artık kaçamayacağı bir noktaya geldi. Çalışmayı

2008 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü olarak üçlü bir **konsorsiyum** olarak gerçekleştirirdik; ama araştırmamızın yararlanıcı kurumu, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ydü. Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle 15 ayda ve oldukça geniş bir saha ekibiyle araştırmayı sürdürdük. Değişik üniversitelerden arkadaşlarımız bize bu konuda yardımcı oldu. İki yöntem kullandık. Öncelikle bir niteliksel araştırma yaptık. Kişilerin deneyimleri, tutumları, inançları konularında bilgi edinmeyi hedefledik, o yüzden derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmeleri yaptık. Filiz Kardam Hocam da bu niteliksel araştırmanın uzman kişisi olarak görev yaptı.

Kimlerle derinlemesine görüşmeler yaptık kısmına gelirsek, şiddet yaşamış kadınlarla görüşmelerimiz oldu. Ailesinde şiddete tanıklık eden annelerle ve kayınvalidelerle görüştük, onların konuya nasıl baktıklarını öğrenmeye çalıştık, şiddet uygulayan erkeklerle görüştük ki bu, en zoruydu. Şiddete maruz kalan kadınlara destek hizmeti sunan meslek sahipleriyle görüştük. Odak grup görüşmelerini de farklı yaş ve eğitim gruplarından bekâr ve evli erkeklerle ve aynı şekilde meslek sahipleriyle yaptık. Sahaya çıkmadan önce de sınıf içi eğitim gerçekleştirdik. Bir hafta içinde hem şiddet hem de toplumsal cinsiyet konusunda çalışmalar yaptık.

Araştırmanın ikinci aşaması, sayısal verileri elde ettiğimiz, şiddet biçimlerinin yaygınlığını öğrenmeye çalıştığımız aşamasıydı. Biz, 24.048 kişilik hane halkıyla ve 12.795 kadınla görüştük. Dünyada da kadına yönelik şiddet konusunda yapılmış en kapsamlı araştırma bizim araştırmamız. Ülke genelinde, kent - kırsal ve on iki bölge düzeyinde şiddet biçimlerinin yaygınlığı konusunda tahminler verdi ve doğru tahminler bunlar. Hepiniz takdir edersiniz ki Dünya Sağlık Örgütü'nün birçok ülkede yapmış olduğu kadına yönelik şiddet araştırmaları var biz de bu soruları kullandık ve takdir edersiniz ki konu çok hassas. Özellikle bir araştırma olarak. Hem görüşme yaptığımız kadınların hem de görüşme yapan kadın arkadaşlarımızın güvenliğini sağlamak için, etik kurallar ve güvenlik önerilerini kullandık. 189 kişilik bir ekip, 15 aylık bir sürenin iki ayında sahada yer aldı. Görüşmecilerimizin çoğunun da kadın olduğunun altını çizmeliyim.

Peki, hangi şiddet biçimlerini ölçtük? Biz iki çeşit şiddetle ilgili bilgi elde etmeye çalıştık. Birincisi, kadının kocası ya da sevgilisi tarafından kadına yöneltilen farklı şiddet biçimleri ikincisi, birlikte olduğu kişi tarafından kadına yönelen ve 15 yaşından sonra yaşadığı, fiziksel şiddet, cinsel şiddet ayrıca da 15 yaşından önce yaşadığı cinsel istismar. Fiziksel şiddeti nasıl ölçtük konusuna gelirsek, altı adet eylem belirledik ve ölçmeye çalıştık. Fiziksel şiddet yaygınlığı ülke çapında her 100 kadından 39'unun hayatının bir döneminde eşi ya da birlikte olduğu erkek tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını gördük, bir diğer manayla her 10 kadından 4'ü bu şiddete uğruyor. Oldukça büyük bir rakam. Görüşülen kadınlara hem hayatları boyunca gördükleri şiddeti hem de son 12 ayda gördükleri şiddeti sormuştuk, son 12 aydaki rakamlara bakınca, biraz daha düşük rakamlar elde ediyoruz. Bunu da son zamanlarda yaşanan şiddetin söylenmesinin zorluğuna bağlıyoruz. Tek tek rakamlar üzerinde durmak istemiyorum; ama bölgesel farklılıklara değinmek istiyorum. Kuzey Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan her iki kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığını görüyoruz. Fiziksel şiddeti kadınların nasıl yaşadığını da sorduk. Kadının ailesinin içinde de şiddete maruz kaldığını gördük. Şiddetin nesilden nesile aktarılıyor olmasının, kadınların şiddeti kabullenmelerine ve çaresizlik hissetmelerine neden olduğunu düşünüyorum. 50 yaşında evli bir kadından yapılan alıntının çok doğru anlattığı görüşümdedir, "Babam gider gelmezdi, yatar kalkmazdı, kumar oynardı, diyom ya, daştan çıktım demire girdim, daş kapıdan çıktım demir kapıya girdim". Hem babasının evinde hem de eşinin evinde fiziksel şiddete maruz kaldığını ve bunun kendisi için bir kader olduğunu düşünen bir kadındı. Erkekler açısından baktığımızda, bunun bir meşrulaştırma olarak dile getirildiğini gördük. "Zaten baba evinde şiddete tanıklık ettim, bunu gördüm benim de yapmam normal" biçiminde karşımıza çıktı. Cinsel şiddet içinde üç adet eylemi yaşayıp yaşamadıklarını sorduk kadınlara, burada fiziksel güç olarak cinsel ilişkiye girmeye zorlanma ya da aşağılayıcı küçük düşürücü bazı cinsel eylemlere zorlanma biçiminde sorduk. Türkiye genelindeki kadınların % 15'inin hayatlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete uğradıkları sonucuyla karşılaştık. Burada rakamlar düşüyor, bunu da dikkatli ele almak lazım. Sonuçta bu

konuyla ilgili bilgi vermek de diğerinden zordu. Bölgesel farklarda burada da görülüyor. Cinsel şiddet açısından da Kuzey Doğu Anadolu Bölgesi'nde daha fazla. Dediğim gibi, cinsel şiddet konusunda bilgi vermekte zorlanıldı; ama şuna da dikkat çekilmeli: Cinsel şiddet biraz da fiziksel şiddetle birlikte yaşanıyor. Yine bir alıntı doğru anlatacaktır diye düşünüyorum: "Kumar oynayıp parayı kaybettikten sonra eve gelen eşim eve geldikten sonra beni dövüyordu ve beraber olmak istiyordu hem döverdi hem de amacını gerçekleştirirdi" şeklindeki ifade, aslında cinsel şiddetle fiziksel şiddetin bağlantısını gösteren ifade.

Üçüncü şiddet biçimimiz, duygusal şiddet. Takdir edersiniz ki duygusal şiddet, diğerleri kadar tanımlanması kolay değil; algılara göre değişiyor. Biz burada dört adet eylemle sorularımızı sorduk. Hakaret, küfür, sizi üzecek davranışlar ve tehdit soruları sorduk. Ülke genelinde kadınların %44'ü hayatlarının bir döneminde duygusal şiddete maruz kaldıklarını söyledi. Kadınlara, yaşadıkları yere ya da eşlerine göre farklılık gösterebiliyor. Mesela, "Çamaşırılarımı yakardı, sevdiğim eteği giyemedim" diyen bir kadın buna örnek gösterilebilir.

Ekonomik şiddet, en zorlandığımız alanlardan biri oldu. Kadınların zaten çalışmak istemedikleri durumlarda, engel olmak ya da işten ayrılmasına neden olmuyor, gibi bir söylem var; ama başka harcamalar için parası olduğu halde ev ihtiyaçları için para vermemek ya da gelirini elinden almak da ekonomik şiddet olarak tanımlanabilir. Ülke genelinde çalışmayan kadınlar da dâhil, % 37'lik bir kadın nüfusunun, eşleri tarafından çalışmalarına engel olunduğunu ya da işlerinden ayrılmaya zorlandıklarını söylemek istiyorum.

Şimdi de eş dışındakilerden kadına yönelen şiddetten bahsetmeliyim. 15 yaşından sonra fiziksel şiddete maruz kaldıklarını söyleyen kadınların oranı % 18, burada yakın çevrenin ön sıralarda olduğunu söylemeliyiz. Baba, erkek kardeş, anne ve kayınvallide, şiddet gösteren insanlar olarak karşımıza çıkıyor. Cinsel şiddette ise % 3 civarında, çocukluk dönemindeki cinsel istismarda %7 olarak bulundu.

Bu rakamların dışında, kadınlara, hem toplumsal cinsiyete yönelik hem de şiddete ilişkin tutumlarını öğrenmek için kendilerine bazı ifadeler okuduk ve

bu konulara katılıp katılmadıklarını sorduk. Şunun altını çizmeliyim, kadınların %14'ü haklı dayak olduğuna inanıyor. Bu önemli bir bulgu; çünkü daha önceki araştırmalar, bize bu rakamların % 30 - 40 civarında olduğunu söylüyordu. Kadınların artık dayığa "hayır" demeye başladıklarını gösterir; ama diğer sorulara baktığımız zaman, çelişkili durumlar söz konusu. Kadınlar inanmasalar da bazı geleneksel tutumlarını devam ettiriyor, diyebiliriz.

Peki, ne oluyor bu şiddetin sonunda? Araştırmamızın verdiği rakamı belirtmek gerekirse kadınların %24'ü, her tür şiddetten yaralanıyor. Yine bölgesel farklılıklar söz konusu. Orta Anadolu'daki her üç kadından biri, yaşadığı şiddet sonucunda yaralanmış durumda. Nedenlerini, niceliksel araştırmalarda sormaya çalıştık. % 32'lik bir oranda erkeğin ailesiyle sorunlar olduğu ortaya çıktı, onu takip eden maddi sorunlar ve evdeki sıkıntıları, çocuklarla ilgili sorunlar takip etti.

Erkeklerle sorduğumuzda, değişik ve ilginç cevaplar aldık. Örneğin, lise eğitiminin altında olan genç bir erkek katılımcı şöyle dedi: "Erkeğin bazı doğruları var; yani çevresinden kaynaklanan, ailesinden kaynaklanan bazı kurallar. Kadın bile erkeğin üzerine gidiyorsa bu, şiddete yol açar. Mesela erkek, eve misafir geldiğinde kadının fazla ortada dolaşmasını istemez; ama kadın, inadına inadına dolaşıyorsa erkek, buna şiddet yapar. Bazen kadınların da hak ettiği durumlar oluyor" diyerek erkeklerin hiç suçu olmadığını anlatmış oldu. Başka bir katılımcı da "%50 kadınlar kışkırtır % 50 de gelir durumu, işsizlik gibi ekonomik sorunlar şiddete yöneltir" dedi; yani erkekler açısından bakarsak ortada bir sorun olmadığını görüyoruz. Bir ifade daha okumak istiyorum, 56 yaşında şiddet uygulamış; ama şiddet uyguladığını kabul etmeyen bir erkek katılımcı, "Ben de dayanamadım böyle; yani aşırı bir şey değildi; yani; yani böyle ufak, elimi almışım yüzüne iterek götürmüşüm, o da sen böyle yapıyorsun, diye gururuna yediremedi. Mesela ben kendim kesin olarak dövmedim yani" dedi. Tokat atmasını o kadar yumuşak anlattım ki bu da bize erkeklerin uyguladıkları şiddeti ne kadar küçümsediklerini gösterdi.

Peki, kadınlar ne yapıyorlar bu şiddet karşısında? Susuyorlar, kaderlerine boyun eğiyorlar, çoğunlukla çaresiz durumdadır. Elbette hiçbir şey yapmıyor değiller; çevreleriyle paylaşıyorlar, her zaman

olumlu bir sonuç elde etmeseler de ya da bazı geçici durumlara başvuruyorlar: Evi terk etmek, eşine küsmek, yemek yapmama vb. Kadın kuruluşlarına başvurmak ya da yasal süreçleri başlatmak konusunda da çok az sayıda kadın olduğunu üzülerek söylemek durumundayım. Ülke genelinde şiddete maruz kalan kadınların sadece %8'inin kurumsal destek mekanizmasına başvurduklarını gördük. Yine görüşmelerde "Sizce ne yapmak gerekir şiddetle mücadele konusunda?" diye sorduğumuzda, genelde hem erkeklerin hem kadınların, bütün sorumluluğu kadınların üzerine attığını söyleyebiliriz; çünkü iki taraf da kadınların daha uyumlu olmaları, eşine daha saygılı olması gerektiği gibi ifadeler kullandı. Sadece kadınlar arasında, kadının güçlenmesi gerektiği, farkındalığın artması gerektiğine yönelik bazı söylemlerde bulunanlar oldu. Örneğin 63 yaşında bir kadının söylediği, "Kadının otoritesi çok önemli, kendini ifade edebilecek ve ilk dayakta tepkisini ortaya koyması gerekiyor" dediğini de söylemeliyim.

Ailenin yetiştirme biçimiyle başlıyor aile içinde şiddet, kadın için de erkek için de normalleşen bir durum oluyor. Medyanın şiddeti meşrulaştırdığını biliyoruz. Kadınların eğitim ve istihdam olanaklarından erkeklerle aynı oranla yararlanamamaları, bütün bu sistemin cinsiyet ayrımcı geleneksel bir yapı üzerine kurulmuş olması, eğitim ve istihdam politikaları gibi uzun vadede yapılması gereken çok şey var ve bütün bu yapılması gerekenlerin, kadının güçlendirilmesi hedefiyle baz alarak yapılması gerekiyor, bu da köklü bir zihniyet dönüşümüyle olabilir. Kısa vadede Kadın Danışma Merkezleri var, çoğunluğu feminist kuruluşlarca yürütülen. Sığınma evlerinin sayısının artması önemli, şu an da Türkiye'de 55 kadar sığınma evi var; ama 73 milyon gibi bir nüfus olarak düşünürseniz ki Belediyeler Kanunu'na göre de elli bini geçen yerde bir sığınma evi olması gerekiyor. Bunların sayısının artması gerekiyor, sadece sayının artması değil; burada çalışan personelin duyarlılığının artması gerekli. Yine farklı meslek gruplarını da polisler, hâkimlere, doktorlara yönelik bilgi verilmesi önemli, yasal değişiklikler önemli ve bütün bunların, koordinasyon ve işbirliği içerisinde oluşturulması gerekli. Araştırmacıları da sizlerle paylaşmak gerekli. Bizimle bu kadar olumsuz deneyimlerini paylaştıkları için kadınlara teşekkür etmek istiyorum; ama ikinci teşekkürüm bizimle birlikte saha-

da çalışan, arkadaşlarımıza; çünkü onlar olmasa biz bu araştırmayı gerçekleştiremeyecektik.

Doç. Dr. Filiz Kardam:

Şimdi, sözü Yrd. Doç. Dr. Şerife Çam'a bırakmak istiyorum. Şerife, medya alanında çalışmalar yapıyor. Doktorasını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı'nda yaptı. Halen de Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde Öğretim Üyesi. Milliyetçi ve atarkele ideoloji başta olmak üzere, medya çalışmalarında ideoloji çözümlenmeleri, ilgi alanı. Bugün de bize, "Popüler Medya" alanında yapılmış bir araştırmadan, dizilerde kadına yönelik şiddet temsilleri konusunda bir sunum yapacak.

Yrd. Doç. Dr. Şerife Çam:

Benim araştırmam da 2008 yılında yapılmış bir araştırma. Geniş kapsamlı, Mine Gencer Bek'in koordinatörlüğünde medyada aile içi şiddet temsillerini konu alan bir araştırmaydı. Ben o genel araştırma içinde dizilerdeki kadına yönelik şiddeti ele almıştım. Kendi araştırmamı sunarken Mine Gencer Bek ve Abdürrezzak Altun'un da haber medyasındaki kadına yönelik şiddet temsillerine ilişkin değerlendirmelerine de kısa kısa referans vermek istiyorum; çünkü medya deyince sıradan insanların aklına haber medyası geliyor. Bu sunumda aslında dört temel noktayı tartışmaya açmak istiyorum.

Bunlardan ilki, dizi söyleminde kadına yönelik şiddet eylemlerine ilişkin olarak şiddet kavramının hemen hiç kullanılmaması. Tabii meselenin medyada çok bireysel bir sorunmuş gibi değerlendirildiğinin, bunun karşısında toplumsal uzantıları olan, toplumsal içerimleri olan, sorun olarak görülmediğini gösteriyor. İkinci sorunlu nokta, dizi söyleminin anlatısının kadına yönelik şiddeti çok keskin bir

karşıtlık ilişkisi içinde ele aldığı. Burada basitçe, zalim ve mazlum karşıtlığı ya da cani ve caninin eline düşmüş masum karşıtlığı çok sık karşımıza çıkıyor. Üçüncü sorunlu nokta, bu karşıtlık içinden kadınlar, kendilerine yönelik olarak yapılan şiddet eylemine nasıl tepki veriyor? Burada eğer şiddet, anlatının iyi, anlayışlı, eğitilmiş erkek karakterlerinden geliyorsa kadın, bunu belli bir süre sonra da olsa hoş görme ve affetme tepkisini veriyor. Özü itibarıyla çok zalim, acımasız karakterlerden gelen şiddet eylemlerine çok net bir biçimde tepki veriliyor. Dördüncü sorunlu nokta, bu temsillerde karşımıza çıkan şiddetin karikatürleştirilmesi ya da mizahleştirilmesiyle birlikte, kimi zaman şiddetin erotik bir anlatının bir parçası olarak vurgulanması.

Şimdi ilk noktayı, kadına yönelik şiddetin bireyselliği olarak adlandırmak mümkün. Dile girmiş değil aslında şiddet. Kavram olarak hemen hiç kullanılmıyor televizyon dizilerinde. Bu şunu mu düşünüyorsunuz? Şiddet kavramı senaryoda hiç yer almıyor mu? Yer alıyor. Sadece erkekten gelen ve erkeğe yönelmiş olan şiddet kavramları şiddet olarak nitelendiriliyor; ama kadına yönelik olan şiddet edimi, ister kadından gelsin ister erkekten gelsin, şiddet olarak adlandırılmıyor. Dolayısıyla henüz lisana girebilmiş bir kavram değil. Bireysel bir kavram derken bundan bahsediyorum. Daha çok ima ediliyor. "Zulüm" deniliyor, "eziyet" deniliyor, "koca dayağı" deniliyor, "gaddarlık" deniliyor, "bak şu eşek herifin yaptığına" deniliyor, "sapıklık" deniliyor, "töre", "namus", "çekilmesi gereken çile" olarak adlandırılıyor; ama "şiddet" kavramı kullanılmıyor. Neredeyse bir tür söz yitimi yaşanmış gibi; ama bunu söz yitimi olarak düşünmek mümkün değil; çünkü henüz dile girmemiş, henüz lisanın bilmediği bir kavrammış gibi duruyor. Hiç sıra dışı, istisnai örnekler yok mu? Bir iki tane var. "Avrupa Yakası" dizisi, şiddeti telaffuz edebilen bir dizi; ama zaten bu kadına karşı şiddete karşı son kampanyasının afişleri, Gülse Birselle konuşularak yerleştirilmiş bir dizi. 111. bölümünden başlayarak 129. bölüme kadar, bu afişler çeşitli mekânlarda asılı kaldı. Hem konu edildi hem telaffuz edildi hem de bir şekilde yer aldı dizide. Bunun dışında karakterler, kendi aralarında bahsederken çok istisnai durumlarda bahsediliyor. 2008 döneminde, popüler olan pek çok dizi şu an yayında değil; ama o günün şartlarında en çok izlenen kanallardan ikişer dizi seçilmişti: Atv'den "Avrupa

Yakası"yla, "Sıla", Show Tv'den "Eşref Saati" ve "Ezo Gelin", Kanal D'den "Menekşeyle Halil" ve "Bıçak Sırtı" dizileri, Star Tv'den de "İki Aile" ve "Vazgeç Gönülüm". Tek tek görececek olursak, "Avrupa Yakası" dizisi, Aslı Sütçüoğlu'nun, ana karakter olarak *Avrupa Yakası* adıyla derginin çalışanlarını Aslı'nın hem iş hem ev yaşamını konu alıyor. Kullanılan mekânlar, hem dergi ofisi ki afişlerde çoğunlukla dergi ofisinde asılı kaldı. Bu şeyle ilgili olarak aslında ad veremiyor dizi söylemi artık; yani kadına yönelik şiddete, "şiddet" diyemiyor. Dediğimiz gibi şiddet, hiç telaffuz edilmeyen bir kavram değil. Sadece erkekten gelip erkeğe yönelen, çok ciddi çatışmaların, büyük kavgaların olduğu, durumlar şiddet kavramında kullanılıyor. Görsel kodlar açısından baktığımızda, daha ifade düzeyine geçmiş durumda. Genel çekimler sıklıkla şiddet görüntülerinde kullanılıyor ki genel çekim etki olarak yanımızdaki insanlarla bizi, etki içerisinde kullanıldığı için olumlu bir gelişme olarak nitelendirtebilir; ama kamera açıları açısından çoğunlukla şiddete uğrayan kadın görüntülenmiş oluyor. Aslında önemli bir değişim, popüler medyadaki önemli bir değişim, şiddete maruz kalanı değil; şiddeti uygulayanı görüntülemek; yani onu vurgulamak daha tercih edilen bir temsil tarzıdır; ama Türkiye'deki dizilerde şiddete maruz kalan -ki onlar genelde kadınlar ve çocuklardır- onlar görüntüleniyor. Bu görüntüleme tarzı, izleyicide nasıl bir duygunun oluşmasına yardımcı oluyor? Acıma, merhamet etme gibi duygular izleyicide daha kolaylıkla uyandırılmış oluyor.

Kısaca, Mine Gencer Bek ve Abdürrezzak Altun'un haber medyasına ilişkin araştırmasında bu birinci sorunu değerlendirdiğiniz zaman, şiddet haberleri, bireysel şiddet öyküleri olarak gazetelerin üçüncü sayfasında yer alıyor. Bu öykülerde, özellikle ölümle sonlanan eylemin haberi daha fazla yapılıyor, sayısal olarak çok ciddi bir rakamsal farklılık var. Gazetelerde yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin % 80'i bireysel şiddet öykülerinin yer aldığı 3. sayfa haberleri olarak yer alıyor, bireysellik, yine orada da ortaya çıkıyor. "Şiddet", kavram olarak kullanılmıyor; "aile içi şiddet" kullanılmıyor; dolayısıyla aslında, bir kavram düzeyinde söyleme girmiş değil. Şiddetin medya söylemine girmediğinden bahsetmek mümkün.

Şiddet sorun edilirken, şiddetin gerekçesi neyle açıklanıyor? Dizi söyleminde baktığımız zaman ya da ge-

nel anlamda medya söyleminde baktığımız zaman, çok bireysel nedenlerle ön plana çıkıyor. Yobaz, kaba - saba, psikopat, takıntılı, kıskanç, öfkeli kimseler, şiddet uygular. Bu kimseler günün birinde, anlayışlı, sabırlı, olgun ve özellikle eğitilmiş olduğu zaman, şiddetin sona erebileceği hem dizilerde hem de haber medyasında sanki üstü örtük olarak kabul edilmiş durumda. Şimdi bu sıfatların hiç toplumsal uzantısı yoktur, demek istemiyorum; ama bunlar çoğunlukla bireyin karakteristik nitelikleridir. Şiddet, aslında toplum içinde, cinsiyetler arası eşitsiz iktidar ilişkilerinin sonucu olarak hiçbir zaman kavranmıyor dizi söyleminde. Asıl anlatmak istediğim nokta bu. Şimdi bu durum, bu bireysel karşıtlık, bir süre sonra anlatıyı da keskinleştiren daha ikili karşıtlıklar üzerinde yükselmesine neden olan bir rotaya sokuyor. Bu, karşıtıma zalim - masum karşıtlığını çıkarmaya başlıyor; yani şiddet esas itibarıyla, zalimlerin, gaddarların, psikopatların eylemi gibi değerlendiriliyor. "Menekşe ile Halil" isimli dizide, çok belirgin bir anlatı tarzı var. Almanya'da yaşayan Menekşe adındaki kızla Halil adındaki gencin aşkını konu alıyor. Kızın ailesi, kızlarını sevdiğinden başka bir adamla evlendirmek istiyor, para karşılığında. Ailenin başlık parasına ihtiyacı var. Kız sevdiğiyle birlikte Türkiye'ye kaçıyor, peşinden abisi ve kardeşleri de Türkiye'ye geliyor. Burada bir genç kız var ve birisiyle birlikte olmak için kaçıyor, dizi çok uzun bir süre, bu aşkın çok temiz olduğunu izleyiciye anlatmaya başlıyor sözlü ve görsel olarak. Bu da ana kadın karakteri genel anlatı içinde, temizliği, masumluluğu, el değmemişliği, tabii ki zaman zaman açık, zaman zamansa kapalı olarak vurgulanan temizlik, masumluk, bekârete referans veren bir olgu. Bu temizlik ve masumluk anlamı, hangi karşıtlıkla ona atfediliyor? Tabii karşısında olan, kötü, pis, kirli bir tür "evil" rolünde olan kişiler şiddet uyguluyor ona. Bu karşıtlık ilişkisi, ister istemez daha aşkın bir özneliğin gelip bu karşıtlığı sonlandırmasını talep ediyor. Dizi anlatılarında o kurtarıcı kahraman rolünü, anlatıcının esas erkeği oynamış oluyor. Burada Halil, aşkın erkek özne rolünü oynuyor; ama izlenen diziler açısından bakarsak, bu kurtarıcı erkek karakter rolünü, Boran karakteriyle "Sıla" dizisinde görüyoruz. "Sıla" dizisi, Mardin ilinde geçiyor. Boran, bir aşiretin reisi. Devamlı olarak tüm yardıma ihtiyaç duyanların kurtarıcısı. Kadınlar açısından bakarsak, yardıma ihtiyaç duyan, başı sıkışan, kötüler tarafından sürekli eziyet gören kadınları kurtaran bir karakter. Bu görsel

olarak da olabildiğince vurgulanan bir tarz. Dizinin başlangıcında, Boran'ın reisi olduğu aşirette bir berdel sorunu ortaya çıkıyor, Boran'ın kız kardeşi Narin, birisiyle kaçıyor. Bunun sonucunda ya berdel olmalı ya da Narin'in kaçtığı kişiyle öldürülmesine hükmediliyor. Berdelde karar kılınıyor, tabii kararı alan da uygulayacak olan da Boran. Genellikle bu durumda kadınlar Boran'a müthiş bir minnettarlık duyuyor. Bununla birlikte aşkın erkek özne tarafı biraz daha pekişmiş ve kuvvetli hale geliyor. Çoğunlukla el öpmeye ifade ediliyor ve bu sahneler, genellikle yakın çekimle gösteriliyor. Yakın çekim, görsel olarak yazıyı italik yapmaya benzer, yakın çekimle vurgu yaparsınız. Genel çekimde karakterlerin birbirlerine olan konumları nettir. Teşekkür, minnet sahneleri, kadınların. Çoğunlukla erkekler ayakta, kadınlar diz çökerek, el öperek bu aşağı - yukarı konum farklılığı, aşağı - yukarı sembolik bir farklılığı da ifade eder. Boran'a sığınan kadınlar, genellikle üst açıyla çekiliyor ki üst açı sembolik olarak, küçülmüşlüğü, baskıyı, çaresizliği ifade eden bir kamera açısı. Tabii burada erkeği de alt açıdan çekmek zorundasınız ki o, olduğundan daha haşmetli gözüksün. Eski askeri rejimlerde, liderlerin fotoğrafları alt açıyla çekilir ki o lider, daha haşmetli, büyük gözüksün. Bu kadar alt çekim yapmak rastlanan bir tarz değildir, bu açıdan baktığınızda aslında erkek bir böceğe bakıyormuş gibi olur. Kamera, neredeyse zemine konulmuş. Tabii erkek, kendisine duyulan minnetle kadını yukarı doğru kaldırıyor. Bir başka tarzda, yine kendisine sığınan Ümmü'yü kocasının ölümünden sonra kocasının kardeşiyle evlendirmeye çalışıyorlar. Boran'a haber veriliyor, alt açı - üst açı gerginliği, burada da var. Bunlar, aynı zamanda sembolik anlamları olan çekimler, cinsler arası iktidar vurgusunun da çok net bir biçimde yapıldığını görebiliyoruz. Şiddete uğramış kadınlar bir şekilde, erkek karakterlere gidiyor. Bu, bir şekilde anlatımın uzlaşım sal kodu haline gelmiş durumda. Kadın, ne zaman kendi başına bir iş yapmaya kalksa bir sıkıntıyla karşılaşılıyor. Bütün problemlerde aslında, çözümlü erkek karakter üretmiş oluyor, üst açı çok net bir biçimde görülüyor, yalvaran bir kadın bakışıyla.

Aslında bunlar, çok belirgin emareler; ama bir şekilde görülmüyor. Buna aslında ideolojik bir etki demek de mümkün. Genellikle erkek öznenin bu kudretli bakışı, kendi yanında, kendine yakın duran, kadın öznenin rızasıyla oluyor. İlk yardım istenilen kadın, erkek karakterin yanındaki oluyor. Boran'ın hiz-

metçisi ondan yardım isterken önce Sıla'ya bakıyor, Sıla da Boran'a bakarak bu durumu iletmış gibi oluyor. Yukarıdan bakan erkek öznenin net bakışı, ona toplumsal konum olan en yakın kadının bakışıyla birleşip, o görkeminden biraz uzaklaşmış oluyor; ama kendisinden yardım istenen, hep Boran. Bu zalim ve kurban karşıtlığını bu kadar keskin kurgularsanız eğer, bu ister istemez o aşkın özneliklelerine gelip, karşıtlığı sonlandırmasıyla sonuçlanıyor.

Üçüncü sorunlu nokta, kadına yönelik şiddetin edimlerinin, dizi söylemlerine yansımalarına gösterilen tepkilerle ilişkili. Aslında televizyon dizilerinde şiddete ilişkin tepkilere gösterilen farklılıklar da hiç yok değil. Eskiden şiddet, ana karakterin başına gelen bir sorun değildi; hep uzak ya da yan karakterin başına gelen bir durumdu. Böyle dizler yok mu var. Örneğin "Bıçak Sırtı". Yan karakterin başına olay geliyor, esas karakterler hep onunla ilgi konuşuyorlar; ama konuşmalar hep merhamet, acıma şeklinde oluyor. Sadece sorunu değil; sorunu yaşayan kadını toplumsal olarak uzaklaştırıyor; çünkü bu temsiller, genelde alt - orta sınıf kadının şiddete uğradığını ima eden hikâyeler. Kadınlar tarafından nasıl tepkiler veriliyor? Eğer iyi niyetli olan kimseler tarafından şiddete uğrarlarsa bunu şiddet olarak algılamıyorlar. Ne diyorlar? "Bir anlık öfkesiyle oldu, aslında beni sevdiğini biliyorum". Kadın kendisinin sevildiğini, korunduğunu biliyorsa -ki bu genelde babadan gelen şiddet oluyor- kendisinin aslında babayı kışkırtacak hareketler yapabileceğini ima ediyor. Kız okuldan kaçıyor, baba onu eve kapatıyor ve okula gitmesine izin vermiyor. Burada tepki, "Ben de biraz abarttım galiba" oluyor; yani şiddeti uygulamayı meşrulaştıracak söylemleri kadın karakter, doğrudan kendi ağzından söylüyor.

Şiddetin karikatürleştirilmesi ve erotikleştirilmesi hususuna gelmek istiyorum. Karikatürleştirmekten başlamak gerekirse, çoğu zaman komedi tarzında bir anlatım formunda ortaya çıkıyor. "Eşref Saati" dizisinde, ağabeyine yakalanıyor kızımız, sevdiğiyle buluşmak istiyordu aslında. Bu şiddet tipi, literatürde "keyifli şiddet" olarak adlandırılır. Çizgi filmde çizgi film karakterlerinin başına gelen şiddet türüdür. Çoğunlukla baş çekim yapmak zorunda kalınır; çünkü mimiklerin görünmesi gerekir. Kodlamanın komik olduğu şekilde görülmesi gerekir. Zaman zaman medya izleyicileri suçlanır ve denir ki

"Ortada bir şiddet var ve siz, buna gülüyorsunuz". Bunlar haklı eleştiriler değil bence. Zaten bu kodlamayı yapan, onu komik olarak kodluyor. Bence, izleyici buna güler. Burada tabii "şiddetin hiç parodisi yapılmayacak mı?" gibi bir sorunla karşılaşıyoruz. Tekrar ettiği şeyi, kimi zaman pekiştiriyor da eleştirmenin yanında. Dolayısıyla komedilerde, şiddet gibi, ırkçılık gibi, ayrımcılık gibi sorunları ele almak çok zor. "Avrupa Yakası"ndan bir örnek daha vermek istiyorum. "Kadına Yönelik Şiddete Son" kampanyasının afişlerinin artık kaldırılacağı zamanlarda, Makbule karakteri, sevgilisiyle beraber. Ondan sokak ortasında dayak yiyor. İlk başta absürt mizahın örnekleri gibi bir şeyin örneklerinden bahsetmek mümkün; çünkü dayak yerken birden bire boks eldivenleri çıkıyor, anlamsız bir şey; ama nasıl konu edeceksiniz komedi anlatı tarzı içerisinde, bunu anlatmanın yolu çok fazla yok. Video klip gibi gösteriliyor, fonda sadece Erkin Koray'ın "Deli Kadın" şarkısı çalıyor; yani bir tür dans ediyormuş gibi görünüyorlar. Yine bu tip şeylerde "Niye gülünüyor?" denebilir. Ortada çok ciddi bir sorun varmış gibi görünüyor; ama şaşılmıyor; çünkü bu şekilde kodlandıysa izleyici buna güler. Makbule dayaktan sonra kendi evine girecek; ama giremiyor utanıyor ve eski sevgilisi Burhan'ın evine gidiyor. Burhan, aslında anlatıda, hiç öyle kudretli bir erkeği canlandırmıyor; ama kadınlar ne zaman başları sıkışsa hep erkeklerle gidiyor; çünkü bu kadınlar, çok yalnız. Sıla'nın hiç arkadaşı yok keza Menekşe'nin de öyle. Kadınların yata dayanışma içerisinde olabileceklerine dair çok belirgin bir emare yok dizilerde.

Özellikle cinsel şiddet söz konusu olduğu durumlarda, şiddetin kimi zaman erotikleştirilmesi, romantikleştirilmesi, kimi zaman da daha ileri giderek pornografikleştirilmesi sorununa değinebiliriz son olarak. Benim izlediğim dizilerde iki tecavüz sahnesi var. Bir tanesi, "Sıla"da. Boran, Sıla'ya tecavüz ediyor. İkincisi, "Menekşeyle Halil"de. Görsel kod olarak baktığımızda bu sahneler, tecavüz değil. Burada yine, medya profesyonellerinden bir itiraz geliyor. Diyorlar ki "Tecavüz sahneleri çok seviliyor, biz de bunun için çekimlerin arasına bunları koyuyoruz". Bizler sadist miyiz? Neden saldırıyı izlemeyi sevelim? Burada da dikkat edilmesi gereken noktalar var. Bunu erotik bir anlatım olarak kodlarsanız, zaten görsel imge, sözü aşar. Burada Sıla "Hayır" diye bağırırsa da sahne bize saldırı olarak görünen

bir sahne değil. Çok özenli bir mizansende, mumlar, egzotik bir hava, uçuşan tüller yatak kenarında, süzülen güneş ışıkları. Saldırı sahnesinden sonra da Boran alkollü olarak yattığı için özür diliyor. Gerçekten çok yüksek reytingler alıyor. Bundan bir önceki bölümün internet üzerinden tıklanma oranı üç binen bu bölümün oranı sekiz bine fırlamış, bundan sonraki, tekrar üç bine inmiş. Diğer tecavüz sahnesine gelirse görümlen şey, bir sahne; ama bu kadar saldırıya uğrayanı verme ve baş çekimle verme, görüntü olarak da saldırı olduğunu düşündürüyor; ama artık saldırılan gösterilmiyor; genelde saldıran ön plana çıkartılacak şekilde çekimler yapılıyor.

Doç. Dr. Filiz Kardam:

Doğrusu, ben de izliyorum dizleri; ama hiç bu gözle izlememişim. Zaten kamera ve teknikle ilgili eğitim, birçoğumuzda yok; ama gerçekten alttan alttan nelerin nasıl çekildiğini keşfetmemiz açısından Şerife'nin anlattıkları, çok işimize yaradı. Tekrar çok teşekkür ediyoruz. Şimdi bir başka panelistimiz, Avukat Evren Paydak. Onun getireceği bakış açısı çok yakından. Kadına yönelik şiddet, taciz, tecavüz konularını izleyen, bilfiil onların içerisinde bulunan, özellikle de Kadın Dayanışma Vakfı ve Kırkkörük'te bu tür sorunları olan kadınların davalarına bakan avukat arkadaşımız Evren Paydak.

Av. Evren Paydak:

Konuyu akademiden, adliye koridorlarına doğru taşıyacağım. Şimdi, cinsel şiddetle bitirdiniz ben de oradan devam etmek istiyorum. Cinsel şiddet, kadına yönelik şiddetlerin en ağırlarından bir tanesi. Cinsel şiddet, güzellik ya da çirkinliği gözetmiyor, kadın olmak cinsel şiddete maruz kalmak için maa-

lesef yeterli sebep. Genelde şöyle bir algı vardır, tecavüzcüler, serseri, alkolik, yoksul, uyuşturucu bağımlısı tiplerdir. Hayır, böyle değildir az önce dizilerdeki Boran karakterinde de gördük, eğitilmiş kişiler de tecavüzcü olabilir, üstelik eşine bile tecavüz edebilir. Yapılan araştırmalar şunu gösteriyor: Az önce İlkur Hocamın da söylediği gibi, tecavüzcüler genelde bir şekilde yakınında olan kadınları seçiyor. Aile içi tecavüzde, baba, ağabey, dayı, ak-raba vb. olabiliyor veya kadının çalışma arkadaşı, okul arkadaşı, mahalleden arkadaşı olabiliyor. Şerife Hoca'nın sunumunda da gördük ki tecavüz, bir cinsellik değil; tecavüz, başlı başına bir şiddet. Üstelik ağır bir şiddet. Tecavüzcü erkekler alkollü oldukları için, cinsel dürtülerini bastıramadıkları için, hasta ruhlu oldukları için, sapık oldukları için yapmıyor. Tecavüz, cinsiyetler arası eşitsizlikte bir güç göstergesi. Tecavüz eden erkek, bu eylemde bulunmaya kendisinde hak görüyor. Medyada çok kullanılan "sapık" sıfatları çok da doğruyu yansıtmıyor. Maalesef herhangi bir erkek de tecavüz eyleminde bulunabiliyor. Toplumumuzda bazı mitler var, tecavüz konusunda. Bu yaygın ve yanlış inanışlar, yargılama sürecinde bizim elimizi ayağımızı zaman zaman bağlıyor. Öncelikle davaların hukuka intikal etmesini güçleştiriyor, intikal eden davaların da cezalandırma aşamasında hayli zorlanıyoruz. Bu mitlere örnek vermek istiyorum: "Tecavüzü kadın kıskırtır, kadın tecavüzü hak etmiştir". Hiçbir kadın, tecavüzü hak etmez! Evde uyurken tecavüze uğrayan 70 yaşında kadınlar var ya da 3 yaşında bebekler.

"Eğitilmiş erkekler tecavüz etmez" yargısı da kocaman bir yalan. Tecavüz meslek ya da yaş ayrımı gözetmiyor. 73 yaşındaki bir gazeteci de tecavüzcü olabildiği gibi, bir ressam, bir tenor, bir öğretim üyesi de tecavüzcü olabilir. "Tecavüz geç saatte, ıssız yerlerde olur" lafı da çok büyük bir yalandır. Bilmiyorum takip ettiniz mi geçtiğimiz aylarda, Çankaya Üniversitesi'nin önünde, Öğretmenler Caddesi'nde akşam saat 20.00'de; hatta Mart ayında bir kız öğrenci kaçırıldı. Geç bir saat değil; hele ki Öğretmenler Caddesi ıssız bir yer değil. Tecavüze uğrayanlar gece barların olduğu yerlerde ıssız mekânlarda buldukları için tecavüze uğramıyor. Tek sebebi, kadın olmaları, kız çocuğu olmaları! İktidar ilişkisinde ezilen tarafta oldukları için tecavüze uğruyorlar.

Az önce de söyledim, “Yabancı erkekler tecavüz eder” diye de bir yanlış inanış var. Tecavüz mağduru her beş kadından dördü, tanıdıklarının tecavüzüne uğramış. Ya sevgili ya eş ya akraba ya arkadaş. Özellikle burada çocuk istismarına da dikkat çekmek istiyorum. Biz çocuklarımıza “Sakin yabancılardan elma şekerini alma” diye öğüt veriyoruz ve onları cinsel istismardan koruduğumuzu düşünüyoruz; ama çocuklarımız bir şekilde yakınlarından cinsel istismar görüyorlar. Şu sıra Gezici Film Festivali’nde “Atlı Karınca” isminde bir film gösterildi. Filmde, maalesef baba tarafından hem de şair, romantik, beyefendi ve aile babası bir karakter tarafından kız ve erkek çocuk ayırımı yapılmaksızın, uygulanan cinsel istismar, şık ve saygılı bir dille ifade ediliyor.

Bir başka yanlış laf da “Tecavüzden söz edilebilmesi için, kadının öldüresiye dövülmesi gerekir, kadının namusunu canı pahasına koruması gerekir, eğer darp yoksa tecavüz de yoktur”. Bu çok çok daha büyük ve acı bir yanlış. Mağdur kadının vücudunda herhangi bir darp ya da yara izi varsa, tecavüzü kanıtlamak çok daha kolay olabilir; ama şu bir gerçek, kadın hayatını korumak pahasına tecavüze karşı durmayı tercih etmeyebilir. Karşısındaki erkek, ondan fiziksel ve hiyerarşik olarak üstün olduğunda direnmesi sadece kadının hayatını tehlikeye atacaktır. Bu noktada boyun eğmek ile işbirliği yapmak arasında çok bariz bir fark var. Bir de “Kadınların tecavüz fantezisi vardır” şeklinde bir inanış var, bu ise en çirkin, en ilkel, en büyük yalan. Bu iddiayı ortaya atan da bence dünya porno sektörü. Tecavüzcü erkekler bir şekilde, işledikleri bu suçu mazur göstermek adına, bu yalana inanmayı maalesef tercih edebiliyor.

Bir de deniyor ki “Eğer bir kadın gerçekten tecavüze uğramışsa hiç vakit kaybetmez ve bunu hemen gider bildirir”. Maalesef, gerçek böyle değil. Maalesef uygulama böyle değil. Yargıya en çok intikal etmeyen suç tecavüz. Tecavüz olaylarının %90’ının yargıya intikal etmediğini biliyoruz. Bu ve benzeri inanışlar nedeniyle, kadınlar şöyle düşünüyor: Eğer ben gece geç saatlerde ıssız yerlerde dolaşmazsam, açık saçık giyinmezsem, hareketlerime dikkat edersem tecavüze uğramam; oysaki dünyada her altı saatte bir kadın tecavüze uğruyor ya da taciz ediliyor. Bu kadar yüksek bir oran varken tecavüze

uğramak, bir şanssızlık değil; aksine tecavüze uğramamak, bir şans oluyor.

Kadın tecavüze uğradığında, toplumda suçlanmaya başlıyor. Madem dizilerden başladık devam edelim, herkes birbirine soruyor: “Fatmagül’ün suçu ne?” Fatmagül de bu soruyu kendisine soruyor. Fatmagül’ün suçu, o saatte dört erkeğin olduğu bir yerden geçmek mi yoksa sadece kadın olmak mı? Dediğim gibi, bu yaygın ve hatalı davranışlar nedeniyle tecavüz, yargıya intikal etmiyor ya da geç ediyor. Biz de tecavüzün ispatında bazı zorluklar yaşıyoruz. Takdir edersiniz ki tecavüzün ve tacizin tanığı yoktur; ancak uygulamadaki dosyalarımızdan şunu görüyoruz: Tecavüzden kurtulduktan sonra polise ya da yargıya gitmek istemeyebilirsiniz; ancak size yakın biriyle bu konuyu paylaşırsanız bu, tanıklık açısından ileride değerlendirilebilir.

Tecavüz veya taciz vakası ne kadar kısa sürede yargıya intikal edilirse tecavüzün delillendirilmesi o kadar kolay olabiliyor. Fiziksel bulguların tespiti için en fazla 48 saate kadar sonuç alabiliyoruz. Sperm örneği, tükürük, kıl örneği gibi deliller için hiç yıkanmadan, kıyafetinizi değiştirmeden, bir şekilde suç duyurusunda bulunulursa, kimliği belirsiz ya da tecavüzü inkâr eden kişiler için kimlik tespiti çok daha kolay olur. Bunların yanı sıra, şunu görüyoruz: Kadınlar, yalnız değil. Kadınlar, sadece erkeklerden yardım istemek zorunda değil. Burada Şerife Hocamla ters düşünüyoruz gerçi. Kadın, kadının kurdu da değil; kadın, kadının yandaşı, dostu, yoldaşı. Böyle bir durumla karşı karşıya kalındığında, bunu sorgulamayacağını bildiğiniz bir kadın arkadaşınızla paylaşmanızın faydası var.

Tecavüzün ilk şoku ile yargıya başvurmak istemeyebilirsiniz. Kimse de sizi geç kaldınız diye suçlayamaz. Yasalarımıza göre, tecavüzde zaman aşımı on beş yıl. Bu süre zarfında bile şikâyetçi olursanız, dosyanız işleme konur. On beş yıl tek başınıza bununla başa çıkmak var ya da güçlü bir kadın dayanışma ağı örererek tecavüzcüden hesap sormak var. Sonuç itibarıyla, ceza alır, almaz; ama süreçte güçlenme duygusu başlı başına bir kazanımdır, diye düşünüyorum. Taciz vakalarında ise zaman aşımı süresi, 6 ay. En kısa sürede başvurmanız gerekmektedir beraber 6 ay içerisinde de başvurduğunuzda tacizcinin ceza almasını sağlayabilirsiniz.

Bir de çok çok önemli bir hususa değinmek istiyorum. Özellikle tecavüzde hekim desteğinin alınması çok önemli. Cinsel yolla bulaşan hastalıkların, gebeliğin önüne geçilmesi anlamında ve en önemlisi, psikolojinizin mümkün olduğunca az bozulması için gerekli. Tabii ki ileride şikâyetçi olmaya karar verirsiniz, en büyük deliliniz olacak. Bununla ilgili bir emsal niteliğinde örnek vermek istiyorum. Kamuoyunda "kasklı sapık" olarak bilinen Şahin Öğüt, seri tecavüzcü olarak medyada kendisine yer buldu. Bu adamın on beş yıl önce faili olduğu bir tecavüzün mağduru olan kadın şikâyetçi oldu ve bunun için de Şahin Öğüt ceza aldı. Mağdur kadının o dönemdeki arkadaşlarına anlattıkları, aldığı hekim desteği, hastanede tutulan raporlar, tecavüzden sonra yaşadığı post travmatik stres sendromunun bulguları ve ağır depresyon raporları, şahsın 22 yıl ağır ceza almasını sağladı. Elbette diğer davalardan da bu toplam cezayı aldı; ama önemli olan, Yargıtay'da bu davayı bu yönüyle onadı. Bu anlamıyla da emsal teşkil ediliyor. Paylaşmak, hekime gitmek çok önemli! Eğer güçlüyse ve başvurabileceksek zaten en geç 48 saat içinde, savcılığa ve karakola iletmek çok önemli.

Doç. Dr. Filiz Kardam:

Şimdi son konuşmacımız, Utku Usta. ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi'nde lisansını tamamladı, halen aynı üniversitenin Sosyoloji Bölümü'nde doktorasını yapıyor. Genellikle Kadına Yönelik Şiddet konulu bir panelde erkek konuşmacı pek uygun düşmez ve alışıldık bir şey değil. Peki, biz erkekleri bu işlere farklı boyutlarıyla da olsa bu konuya dâhil etmeye ne zaman başlayacağız? Neden katmamız gerekiyor? Açıkçası ben şöyle düşündüm ve KADUM'da görevli arkadaşlarımızla da konuştuk, şiddetle mücadelede ataerkil bir sistem zorluk oluşturuyor. Onu ortadan kaldırmadıkça da şiddetle mücadelede de kolay yol alamıyoruz. Ataerkil sistemde karşımıza iktidar olarak çıkan erkeklerle ilgili, onların ne yaptıkları, nerede durduklarını araştırmalarda öğrenmeye çalışıyoruz; ama bazı erkeklerin değişim geçirebilecekleri ya da değişmek isteyecekleri bazı erkek kuruluşlarına yansıyor. Ufak da olsa, erkekler de örgütlenip, şiddete karşı durma, kadınların yanında saf tutma, ayrımcılıklara karşı çıkma gibi, bazı küçük çapta örgütlenmelere kalkışıyorlar; ama dediğim gibi, henüz çok azlar

ve kendilerini fazla tanımıyoruz. Ben böyle bir arayış içine girdim aslında ve bir vesileyle Utku'yu bulduk. Kendisi sizlerle bu erkek örgütlenmeleriyle ilgili bildiği kadarıyla bilgilerini paylaşacak. Esas olarak kendisinin bu ataerkil sistemde, nerede durduğunu, kendi deneyimlerinden çıkararak da erkeklerin değişmesiyle ilgili olarak ne düşündüğünü öğreneceğiz. Bizim araştırmalarımıza göre, erkekler değişmek istemiyorlar; ayrıca değişmiyorlar; ama bunu bizim dile getirmemizden önce bir erkeğin ağzından dinlemek istedik ve Utku'yu buraya çağırdık. Sorgulamak, hırpalamak için değil; ama kendisi bu dönüşümü yapmıyor mu yapamıyor mu, nerede duruyor, diye kendisinden dinlemek istedik.

Utku Usta:

Öncelikle başta Filiz Hocam ve KADUM olmak üzere, bu paneli olanaklı kılanlara, huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Gerek cinsiyetim itibarıyla, gerek anlatacağım konu itibarıyla beklenmedik bir pozisyonum olduğunun farkındayım. Konuşmama geçmeden önce, yine bu minvalde ufak bir hatırlatma yapmak istiyorum. Ben buraya herhangi bir uzman sıfatıyla çıkmış değilim, şu anda salonda hazır bulunan herhangi birisinden daha fazla şey bildiğimi de iddia etmiyorum. Benzer şekilde, ataerkilliği tüm yollarıyla tespit ettim ve hayatımdan çıkardım diye bir savım da yok. Tam tersine bu yapı içinde, imtiyazlı bir yapıda bulunmadan mütevellit, şimdiye kadar, pek çok kusurlu tavra, hatalı davranışa imza attığımın farkındayım ve muhtemelen farkında olmadan, istemeden yine bazı kusurlu davranışlarda bulunacağım. Bütün erkeklerin, toplumsal cinsiyet bağlamında yaşam tarzlarını yeniden gözden geçirmesinde sonsuz fayda olduğunu düşünüyorum. Konuşmamın genel çerçevesi de bu çaba olacak.

Ataerkilliği kabaca, sadece bir başlangıç olması açısından şöyle tanımlayabilirim: Erkeğin üstünlüğünü temel alan bir toplumsal örgütlenme düzeni. Ataerkilliği kapalı bir sistem ya da ince ince hesaplanmış kapalı bir kurgudan ziyade, daha kapalı, kuşatıcı bir dil ya da deyim yerindeyse bir üst anlatı olarak yorumluyorum.

Ataerkil sistem, şüphesiz ki erkekler tarafından kurulmuş; ama kendini yeniden üretme anlamında kadınların da gönüllü ya da zoraki işbirliğine ihtiyaç duyuyor. Burada iki noktayı açık etmek gerekiyor: Birincisi, bu kuşatıcı dil, toplumsa sadece belli kategorileri hedef alan bir yapı değil. Evet, kadınları ezen bir şey, ama erkekleri de eziyor.. Bunu topyekûn bir proje olarak düşünmeli ve bu dilin hiçbir insanı bu sistemin dışında tutmadığını düşünmememiz gerekiyor. İkincisi, yine ataerkilliğin daha genel bir tahakküm ağı içerisinde bulunduğunu aklımızda tutmamız lazım. Bu da diğer hiyerarşik düşünce sistemleriyle dirsek teması içinde olduğu sonucuna götürüyor. Bu temas, zaman zaman onlara meşruiyet sağlamanın mesela, ekonomik hayatta eşit işe eşitsiz ücret ödemenin bahanesi olabilir, zaman zaman onlar da meşruiyet devşirmek; yani kadınlara erkek arasındaki biyolojik farkın istismarıyla, bunun başka alanlarına taşınması gibi.

Biz ne zaman ataerkilliği konuşmaya kalksak aslında açık ya da kapalı olarak kapitalizmden de bahsediyoruz militarizmden de, kültürden de, gelenekten de; hatta pozitif bilimlerden de bahsediyoruz ve bahsetmemiz de gerekiyor.

Konuşmamın bel kemiği, "Ataerkillik erkeği nasıl ezer?". Şimdi tabii, bizim işimiz de zor. Bir erkek çocuğu doğduğu andan itibaren "erkeklik" denen bir olgunun içerisinde buluyor kendini. Bunun şöyle bir dezavantajı var. Biz bu kimliği yaşamımız boyunca sürekli olarak kazanmak durumunda kalıyoruz. Bunun yitimiyle ilgili, sürekli bir tehdit altındayız. Bunun için tekrar tekrar "erkekliğimizi" kazanmak zorundayız. Bu stresli bir durum. Düşünsenize, sürekli erkekliğin sorgulanır hale gelmesi tehlikesiyle baş başayım ve bunun ne zaman nerede karşıma çıkacağını bilmiyorum. Bu; evde, arkadaş arasında, iş yaşamında karşıma çıkabilir ve bu sıkıntılı durumla baş etmek durumundayım. Mesela, zorunlu askerlik uygulaması, bu durumun en güzel örneklerinden bir tanesi. Askerlik çağı denen bir takvim

var. O yaşa erişmiş bir delikanlı, erkekliğe tam olarak adım atması için "savaş sanatını" öğrenmek durumunda. Bunu tamamen erkeklerle doldurulmuş bir ortamda sarsılmaz bir emir komuta zinciri içerisinde öğrenmek durumunda. Buraya götürülen erkekler, kendilerini rahat hissedebilecekleri sosyal bağlardan uzaklaştırılmış buluyor. Askerlik çağından sonra kendisinden kurması beklenen ataerkil otoritenin bir yansıması olarak, militarist bir otoritenin yansıması olarak, kültürlenme, eğitim, adam edilme sürecine maruz kalıyor. Askerlikte kadın yok dedik, cismen yok gerçekten; ama ismen oldukça var. Anlatılanlardan öğrendiğim kadarıyla vatan, bir kadın olarak tezahür ediliyor. Kadının namusu dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunmalı, temiz tutulmalıdır. Sonra silah da bir kadındır; hatta daha spesifik bir kadındır "karıdır". Mesela askerlikte, silah paylaşmak, karını paylaşmak gibidir ve karına sahip çıktığın gibi ona da sahip çıkmalısın. Bu gibi şeylerde dikkat ederseniz gerçek kadınlar yok; idealize edilmiş kadınlar var. Teskere alındıktan sonra da militarist otorite tarafından yerinden yurdundan alınan ve değersizleştirilen erkek, daha farklı değerlerle yüklenip, kendi evlerinde komutan olmaya yollanıyor.

Gündelik hayatta da baş etmek durumunda kalıyoruz. Örneğin, "Erkek ağlamaz, erkek adam böyle davranmaz" gibi kullanımlar, sık sık toplumdan topluma erkeklik denen algının sınırlarını belirleyen bir şey. Bu kurallara riayet etmezseniz, erkekliğinizden şüphe edilmesi durumuyla karşı karşıya kalıyorsunuz. Burada bir anlamda da sembolik olarak toplumsal hadım edilme korkusuyla yüz yüze gelmeniz söz konusu. Bunun karşısında erkekler ne yapıyor? İş yaşamında cesur ve yırtıcı olmak durumunda kalıyor, mutlaka; ama mutlaka hayatının bir evresinde bir kadını hamile bırakması bekleniyor, yakın çevresindeki insanlara geçim sağlaması gerekiyor. Boran örneğinde olduğu gibi, himayesi altına alması gerekiyor, şeref, namus, haysiyet namına, dışarıdan gelecek tehlikelere karşı sürekli bir teyakkuz halinde olması gerekiyor.

Ben doktora öğrencisiyim ve doktora yeterliliğini yeni verdim. Tüm bu toplumsal rollerimi yerine getirirken tezimi nasıl vereceğimi merak ediyorum; ama toplum, bana "Önce erkek ol" diyor. İş gibi birkaç saat uğraşip başınızdan atabileceğiniz

bir şey değil; tüm yaşamınıza yansıyan bir durum bu bahsettiğim. Haliyle erkeklerin bünyesinde bu, büyük strese sebep oluyor. Peki, bu stres nasıl atılıyor? Belki maça gidip küfredince, belki daha şiddetli yöntemler buluyor belki de bu panelin ana konusu olan kadına yönelik şiddet olarak ortaya çıkıyor. Erkek, bütün bu sıkıntılara kadın yüzünden katlandığını da düşünebiliyor. Karamsar bir tablo çizdiğimin farkındayım. Ataerkilliğin erkekleri eziyor olması, bizim bu sistem içerisinde imtiyazlı bir cinsiyet olduğumuz gerçeğini değiştirmiyor. Doğal imtiyazı ve iktidarı sorgulamamız, biz erkekler için de politik ve ahlaki bir sorumluluk bana kalırsa; yani, ezen sistemin bir kurbanı olmak kadar, onun bir neferi bir taşıyıcısı olmamızı da reddetmemiz gerekiyor. Burada "Erkekler doğası gereği böyledir, kadın böyledir, geleneklerimiz böyle, bilimsel açıklamalar şöyle gibi" keyfi gerekçelerin beylik laflarla aktarılmış olmasının büyüüne çok fazla kapılmamız gerekiyor; çünkü benim sosyal bilimler alanında okuduğum, yazdığım çizdiğim şey var. Unutmamamız gerek en önemli şey, bir konu ilk bakışta göze ne kadar normal, sıradan, doğal geliyorsa o, sorgulanmayı o kadar çok hak eder.

Erkekler olarak, kadın mücadelesine saygı göstermemiz gerekiyor. Özellikle üniversite çağındaki ve arkadaşım olan insanlar arasında gözlemlediğim, bir şey var "Uğraşsak da değişmez" gibi teslimiyetçi cümlelere rastlıyorum. Bu kadar basit değil hiçbir şey. Tüm yapılanlar, uzay boşluğunda kaybolup gitmiyor. Belki yarın değil; ama daha sonraki bir günde olabilecek bir dönüşümün temellerini atıyor. Mesela, avukat arkadaşımız bahsetti, pek çok somut alan söz konusu. Kadın mücadelesini, gaylerin, lezbiyenlerin, transseksüellerin, travestilerin de mücadelesini göz önüne alarak, destek olmak deyince, biz aktivist erkeklerin aklına gelen şey, 8 Martlarda veya 25 Kasımlarda pankartları ve megafonları alarak sokağa çıkalım ve kadınlarla birlikte bağıralım. Şimdi düşününce, daha incelikli şeyler de aklıma geliyor. Kadınların taleplerini onların sesini bastırarak şekilde onlara rağmen bağırmanın, hiçbir esprisi yok. Zaten mesel, kadınların taleplerinin çok fazla görünür olamaması, onların sokağa ve siyasete bir şekilde uzak kalması. Madem kadınlar meydanlara iniyor bizim de meydanlara çıkıp onların taleplerini onlardan daha yüksek sesle bağırmanıza gerek yok. İlla

* 10 Aralık 2010 tarihinde gerçekleştirilen panelin deşifresidir.

ki bir şey yapmamız gerekiyorsa, o tarihlerde meydanlara dökülen kadınların çocuklarına bakıcılık yapabiliriz. Toplumsal ve geleneksel olarak onların üzerine bindirilmiş yükleri paylaşarak bir şey çizebiliriz; hatta bunu belirli günlerde değil; hayatın tümüne yapabiliriz.

Bir bakıyorsunuz akşam saati işlek bir yerde yürüyüşe çıkmak ya da dar kot pantolon giymek, tecavüz ya da taciz sebebi olabiliyor. "İffetsiz kadın zaten tecavüzü hak eder" gibi, vıcık vıcık, iğrenç bir söze yol açıyor; ama şurada bir gerçek var ki tecavüzün de tacizin de hafifletici sebebi olmaz. Öncelikle bunu akılda tutmalıyız, bu tarz şeylere erotik bir hikaye gibi bakan hâkim tavrı sorgulamalıyız ve elbette kurbanlarla dayanışmayı önemsemeliyiz.

Şerife Hoca'nın bahsettiği şiddetin karikatürleştirilmesi tehlikesiyle ilgili bir örnek vermek istiyorum. Birkaç hafta önce, Ali Poyrazoğlu'nun bir programında, Fatmagül'ün uğradığı tecavüzle ilgili bir skeç vardı. Bu tecavüz meselesi, gayet mizahi dille anlatılıyordu sanki bir futbol maçıymış gibi, "Gol atmak, skor yapmak" gibi tabirler kullanılıyordu. Bunun hemen ardında, İstanbul'da bir grup erkek, basın açıklaması yaptı ve "Biz bunu kınıyoruz, eğer bu erkeklikse biz erkek değiliz" dedi. Bu topluluğun adı "BEDİ: Biz Erkek Değiliz İnisiyatifi". Eğer şiddet uygulamak, imtiyaz sahibi olmak, iktidar kurmak, erkeklikse biz erkek değiliz diyorlar. Bu topluluk, bildiğim kadarıyla bu alanda faaliyet gösteren az sayıdaki topluluklardan bir tanesi belki de yegânesi. İstanbul ve Ankara ayakları var. Demek ki toplumsal cinsiyetle ilgili konular, sadece kadınların ya da mağdurların değil; erkeklerin de bir problemidir. Sözlerime, BEDİ'nin kendisini tanımladığı kısa açıklamayla son vermek istiyorum:

Toplumda hâkim olan erkeklik biçimlerine, cinsiyetçiliğe, dayatılmış cins kimliklerine ve homofobiye karşı olan anti-otoriter bir erkek inisiyatifidir. İtalyan sanatçı Pippa Bacca'nın tecavüz edilecek öldürülmesine karşı ortaya çıkan tepkilerin ardından, 2008 yılında kurulmuştur. Toplumsal cinsiyet ve erkeklik konularında hem sokağa yönelik eylemler hem de daha etkin çalışmalar yürütmek adına, bu eylemin örgütlenmesinde yer alan bazı anti - otoriter erkekler, "Biz Erkek Değiliz İnisiyatifi" oluşturmuşlardır.

“GENEL GİRİŞİMCİLİK, AİLE ŞİRKETLERİ VE İNOVASYON” ULUSLARARASI KONFERANSI

21-23 Ekim 2010 tarihlerinde Çankaya Üniversitesi'nde "Girişimcilik, Aile İşletmeleri ve İnovasyon" başlıklı uluslararası bir konferans dü-

zenlendi. Uluslararası konferansın amacı; girişimcilik, aile işletmeleri ve inovasyon konularının, gerek bilimsel düzeyde gerek uygulamadaki örnekler ile ele alınarak tartışılması, karşılıklı bilgi, deneyim ve görüş alış veriş ortamı oluşturularak üniversite ile iş dünyası ilişkilerinin ve işbirliklerinin geliştirilmesine katkı sağlanmasıdır.

"Girişimcilik, Aile İşletmeleri ve İnovasyon" başlıklı uluslararası konferans, son yıllarda ekonomik kalkınma bağlamında oldukça önem kazanan, üçlü sarmal olarak anılan kamu, üniversite ve özel sektör arası etkileşimin ve ilişkilerin güçlendirilmesine katkı sağladı. Konferansın dili Türkçe ve İngilizce olarak planlanmış olup konferansa üçlü sarmal kapsamındaki kurum ve kuruluş temsilcilerinden 100 kişi katıldı.

Konferansın ilk gününde, Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp, Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç ile Çankaya Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Konferans Başkanı Prof. Dr. Alaeddin Tileylioğlu'nun açılış konuşmalarını takiben, uluslararası camiada konferansın temalarını oluşturan alanlarda otori-

te olarak nitelendirilebilecek davetli konuşmacılar, ihtisas alanları ile ilgili olarak bilgi ve deneyimlerini katılımcılar ile paylaştı.

Konferansın ilk sunumu, ECORYS International Başkan Yardımcısı Dr. Julia Djarova tarafından yapıldı. Dr. Djarova, ulusal inovasyon politikaları ile ilgili görüşlerini gündeme getirdi. Konferansın diğer davetli konuşmacıları, Liderlik ve Eğitim Enstitüsü (ABD) (*The Institute for Leadership and Global Education* (ILGE)) Başkanı Prof. Dr. John Kenan, '21. yüzyılda liderlik'; Delft Teknoloji Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hans Wissema ise 'Üniversite-Sanayi İşbirliği'ni konu alan sunumlarını gerçekleştirdi. Davetli konuşmacıların sunumlarının ardından, toplam 17 bildirinin sunulduğu Girişimcilik Eğitimi, Rekabetçilik için Yenilikçilik (İnovasyon), Aile İşletmeleri, Kırsal İşletmeler ve KOBİ'ler için İş Geliştirme ana başlıklarından oluşan beş paralel düzenlediği İngilizce akademik oturumlar gerçekleştirildi.

Konferansın ikinci gününde ise George Mason Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Maheshkumar Joshi, aile işletmelerinde yönetim devri ile ilgili bir sunum yaptı. Bu sunumun ardından, toplam sekiz adet İngilizce bildirinin yer aldığı Girişimcilik için Rekabetçilik ve Girişimciliğin Geliştirilmesi başlıklarında iki ayrı paralel oturum düzenlendi.

Ulusal çaptaki girişimcilik alanlarında başarı vakası olarak nitelendirilecek girişimciler, Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin

Güvenç tarafından yönetilen, 'Girişimcilikte Başarı için Sürdürülebilirlik' başlıklı bir panelde bilgi, görüşü ve deneyimlerini katılımcılar ile paylaştı. Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp, Global-Teknik Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Nuray Karalar, Oruçoğlu Holding Yönetim Kurulu Başkanı Celal Oruç ve Zafer İnşaat Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı İbrahim Seyfittinoğlu'nun konuşmacı olarak katıldığı panele, üniversite ve iş dünyası temsilcilerinin yanı sıra, geleceğin girişimcileri olan öğrenciler de yoğun ilgi gösterdi.

'Girişimcilikte Başarı için Sürdürülebilirlik' panelini müteakiben, toplam 16 bildiri sunumunun yapıldığı, Girişimcilik ve İnovasyon, Girişimciliğin Desteklenmesi, Aile İşletmeleri ve Kadın Girişimciliği başlıklarında dört ayrı paralel oturum gerçekleştirildi. Konferansın kapanış oturumunun öncesindeki folklor gösterisinin ardından, Konferans Başkanı ve Çankaya Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Alaeddin Tileylioğlu'nun konferansın genel değerlendirilmesi ile ilgili yaptığı konuşma sonrasında konferans sona erdi.

Türkiye'nin yanı sıra İngiltere, Rusya, İran, Hindistan, Bangladeş, Nijerya ve Malezya'dan katılan akademisyenler, konferans temaları ile ilgili bildirimler sundu. Böylece Girişimcilik, Aile İşletmeleri ve İnovasyon temalarının farklı kültür ve gelişmişlik seviyesine sahip ülkeler arasında karşılaştırılmasına imkân tanıyan akademik bir tartışma ortamının oluşması sağlandı.

Eda İMAMOĞLU
Çankaya Üniversitesi
İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı
Performans Değerlendirme Şefi

İNSAN KAYNAKLARI EĞİTİM VE PERFORMANS DEĞERLENDİRME ŞEFLİĞİ'NİN YILLIK DEĞERLENDİRMESİ

Eğitim ve Performans Değerlendirme Şefliği, 21 Kasım 2008 tarihinde faaliyete geçerek Çankaya Üniversitesi bünyesindeki akademik ve idari personelin eğitim, genel kültür, teknik ve mesleki bilgi, fiziksel veya zihinsel yeteneklerin gelişmesi gibi olanakların dışında, iş görenleri, işletmeyle bütünleştiren ve kendi aralarında işbirliği sağlayan ve toplumsal kaynaşmasına yardımcı olmayı hedefleyen bir birimdir. Bununla beraber çalışanların belirli dönemdeki fiili başarı durumlarını ve geleceğe ilişkin gelişme potansiyellerini belirlemeye yönelik çalışmalar da yapılmaktadır.

Eğitim faaliyetleri kapsamındaki görev ve sorumluluklarımız

- Üniversite bünyesinde akademik ve idari personel organizasyonun içinde eğitime ihtiyaç olan yerleri, bölümleri ve zamanı belirlemek.
- İlgili bölümlerde eğitimle ilgili mevcut durumu incelemek ve geleceğe yönelik, ulaşılmak istenen hedeflerin ve ihtiyaçların saptayarak gözden ge-

çirmek.

- Eğitim ihtiyaçları saptandıktan sonra, bu ihtiyaçları gidermek üzere eğitim programları hazırlamak ve uygulamak:

- ◆ Tespit edilen ihtiyaçlara göre amaçları saptamak.
- ◆ Eğitim programının kapsamını belirlemek.
- ◆ Eğitim faaliyetlerini yürütecek organları belirlemek.
- ◆ Eğitim yöntemini seçmek.
- ◆ Eğitim sonuçlarının ölçülmesinde izlenecek yolları saptamak.
- ◆ Eğitimin gerçekleştirileceği yeri seçmek.
- ◆ Eğitimin zamanı ve süresini belirlemek.

- Eğitim faaliyetlerinin önceden belirlenen amaç ya da amaçlar doğrultusunda yürütülmesini sağlamak için üniversite birimlerini koordine etmek.

- Gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin amaca ulaşmada ne derece başarılı olduğunu saptamak.
- Eğitim alan iş görenlerin, eğitim öncesi ve sonrası performanslarının karşılaştırılması yapmak.
- İş görenlerin ulaştıkları performans düzeylerinin, iş görenlerin yaptıkları işle ve/veya örgütün amaçlarıyla ilişkilendirilerek eğitim sonuçlarını saptamak.
- Doğru sayıda insanın, doğru becerileri sağlaması için etkin yönetilmesi ve motive edilmesine olanak sağlamak.
- Üniversite bünyesine yeni katılan personele oryantasyon tanıtımı yapmak.

Eğitim ve Performans Değerlendirme faaliyeti kapsamında, Üniversitemizdeki kurum kültürünün oluşması için önem taşıyan **2009-2010 'Kurumsal Gelişim Eğitimleri'** ve kişisel gelişim planı doğrultusunda **'Kişisel Gelişim Eğitimleri'** planlamaları dâhilinde, 10 eğitim faaliyeti, konusunda uzman öğretim elemanları tarafından, 411 idari personele verilmiştir.

2009-2010 Eğitim takvimine göre idari personele verilen eğitimler ve bu eğitimlerin verilme amaçları aşağıda verilmiştir:

Yazışma Kuralları: Yazışma kurallarının düzgünlüğünün gerek üniversite gerekse üniversite dışında yapılan yazışmalarda hiyerarşik seviyeye uygun (yetki ve seviye), açık ve anlaşılır olmasının yanında, süreci kısalttığı gibi, gereksiz görüşmelerin önlenmesini de sağlayacaktır. Bu nedenle Üniversitemizde sorumluların yazışma kurallarını bilmesi ve hatasız uygulaması gerekmektedir.

Stresle Başa Çıkma: Koşullar ne olursa olsun, stres düzeyini kontrol altında tutmak, iş yerinde performansı, yaşam kalitesini artırmak ve ilişkileri daha iyi yönetmek açısından herkesin en büyük isteğidir. Eğitim, iş ve özel hayatımızda karşılaştığımız stresin etkisini tanımlamak ve stresin olumsuz etkilerini kontrol altında tutmaya yardımcı olacak teknikler sunmaktır.

Önce İnsan-Hizmet Kalitesinde Biz Bilinci: Daha iyi sonuçlar üretmek, performansı artırmak ve işinden daha fazla keyif almak isteyen çalışanlar hedef alınmıştır. Eğitimin amacı; kurumunu oluşturan bireylerin, kurum kültürüne olumlu yönde katkıda bulunmalarını teşvik etmek, olumlu ve ak-

tif bakış açısı kazanmalarını sağlamak için bilgi ve beceri paylaşımında bulunmak, temel düzeyde iletişim becerileri kazanmak ve bu yolla yüksek kalitede hizmet veren bireyler olmalarını sağlamaktır.

Kurum İçi İletişim: Eğitimle birlikte çalışanlar, iş yerinde anlamaya ve anlaşmaya dayalı bir iletişim zeminine sahip olabilmek için, anahtar rol oynayan beceriler konusunda yetkinlik kazanmaktadır.

İnsan İnsana İletişim: İçeriği ne olursa olsun, bir sorunu çözmek için insanların düşünce alışverişi içinde bulunmaları, bir başka deyişle, iletişim kurmaları gerekir. İnsanlar farklıysa o zaman iletişim stilleri de farklıdır, paradigmasının günlük hayatta nasıl belirleyici olduğu, kişilik tiplerinin birbirleriyle etkin iletişiminin püf noktaları gösterilerek ortaya çıkarılacaktır.

Temel İlk Yardım Eğitimi: İlk yardım eğitimi almanın en temel amacı; öncelikle kendimiz, çevremiz ve yakınlarımız için hayat kurtarıcı müdahaleleri öğrenmek, olağanüstü durumlarda doğru ve bilinçli uygulamaları çaresiz kalmadan yapabilmektir.

İş Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi: İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının amacı, iş kazaları ve meslek hastalıklarından çalışanları korumak, çalışanların daha sağlıklı bir ortamda çalışmalarını sağlamaktır.

Duygusal Zekâ: Kişisel potansiyelini tanımak, geliştirmek ve daha yüksek performansa ulaşmak isteyen herkese yönelik bir eğitimidir. İşyerinde giderek daha önemli hale gelen duygusal zekâ ve bu kavramın beş alanıyla ilgili bilgi, beceri ve yüksek farkındalık kazandırmak, duygu temelli sorunlara çözüm getiren bakış açıları konusunda paylaşımında bulunmaktadır.

Profesyonel Sekreterlik: Sekreterlik ve yönetici asistanlığı alanlarında, mesleğin gerektirdiği tüm

bilgi ve becerilere hâkim, nitelikli kişiler yetiştirmek amaç edinilmiştir. Bu sene içinde yapılan eğitim daha çok, üniversite içinde çalışan daha tecrübeli iki sekreter tarafından yönetilerek, kendi aralarında yaşamakta oldukları sıkıntılar ve uygulamalar paylaşılmış olup yaşanan sorunlara karşı bir standardın oluşturulması sağlanmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı Eğitimi: Kadınlar ve erkekler için hangi davranışların doğru (ya da uygun), hangilerinin ise yanlış olduğu, kadınların ve erkekleri hangi işleri daha iyi yapabilecekleri vb. durumlar, toplumsallaşma sürecinde ve içinde yaşanan toplumun kültürüne özgü biçimlerde öğrenilir. Pek çok toplumda erkek çocukları erkek rolüne, kız çocukları kadın rolüne daha doğruşlarından itibaren hazırlanır.

2010-2011 Eğitim Takvimi'ne göre idari personele verilmesi planlanan eğitimler ve bu eğitimlerin verilme amaçları aşağıda verilmiştir:

(2009-2010 yılında yapılan eğitim faaliyetlerinden bazıları, bu dönem içerisinde katılmayanların da yararlanabilmesi düşüncesiyle 2010-2011 Eğitim Takvimi'ne eklenmiştir.)

İdari Faaliyetlere İlişkin Değerlendirme-si (Özlük İşleri-Tahakkuk-Perf. Değ. Şefliği): 2009-2010 Özlük İşleri Şefi, Tahakkuk ve Maaş Birim Amiri ve Perf. Değ. Şefi tarafından geçen bir senenin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu etkinlikte, geçen sene içerisinde diğer bölümlerle yaşanan sorunlar paylaşılıp söz konusu sorunların tekrar yaşanmaması için ne gibi önlemler alınabileceği konuşulmuş ve diğer birim çalışanları ile fikir alış veriş yapılmıştır.

Stresle Başa Çıkma: Koşullar ne olursa olsun,

stres düzeyini kontrol altında tutmak, iş yerinde performansını, yaşam kalitesini artırmak ve ilişkilerini daha iyi yönetmek herkesin en büyük isteğidir. Etkinlik, iş ve özel hayatımızda karşılaştığımız stresin etkisini tanımlamak ve stresin olumsuz etkilerini kontrol altında tutmaya yardımcı olacak teknikler sunmaktır. 2009-2010 Akademik Dönemi içinde de bu eğitim idari personele verilmiştir. Söz konusu etkinlik, bu dönem içinde de katılmayanlar düşünülerek iş yaşamında faydalı bir eğitim olduğu için yenilenmiştir.

İş Ortamında Dostluk-Arkadaşlık: Çevremizdeki insanların, bizi arkadaş olarak seçmelerine neden olan ve diğerleri için çekici gelen özelliklerimizin farkında olabilme yeteneğimizi geliştirmek, en önemli yaşam becerilerinden birisidir. Çalışma ortamımızdaki arkadaşlarla aramızda öylesine yakın ilişkiler gelişir ki onlar yaşamımızın belli bir dönemini bize hatırlatan kişiler oluyor. Birçoğu ile dostluklarımız bir ömür boyu sürüp giderken bazen kimiyle yollarımız ayrılır ve uzun yıllar görüşmeyiz; ancak yaşamın bir noktasında rastlaştığımız anda, sanki dün ayrılmışız gibi bıraktığımız noktadan dostluğumuzu sürdürmeye başlarız. İşte bunlar, bizim çocukluk döneminde kazanıp bir ömür boyu sürdürebildiğimiz yakın ilişkilerimiz oluyor. Arkadaşlar, dostlar bizim yaşamımızın en anlamlı, en güçlü öğeleridir.

Sosyal Kaygı-Özgüven: Sosyal kaygı, kişinin sosyal faaliyet ve aktivitelerde bulunma ve katılmaya karşı geliştirdiği kaygı durumu olarak tanımlanabilir. Kişinin tek başına korku ve kaygı olmadan yapabildiği faaliyetleri, başkalarının önünde aynı rahatlıkla yapamaması olarak tanımlanır. Özgüven ise kişinin bedeni ve davranışlarıyla kendi dünyası üzerinde denetim ve egemenlik kurduğunu bilmesidir. Kişide var olan sosyal kaygı ve özgüven eksikliği, çalışma hayatında birçok sorun yaşayabileceğinin bir göstergesidir. Bu nedenle sosyal kaygı ve özgüven eksikliği eğitimi kurumlar için büyük önem taşımaktadır.

İş Doyumu: İş, bireyin yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Bireyin iş yaşamındaki mutluluğu ve doyumunu, sadece iş yaşam alanı ile sınırlı kalmayıp bunun, iş dışındaki yaşam alanına da taşması, iş doyumunu ile genel yaşam doyumunu etkileşimini ortaya koymaktadır. Bu nedendir ki iş doyumunu ile yaşam doyumunu etkileşimine araştırmacılar yo-

ğün ilgi göstermektedir. İş doyumunu ile yaşam doyumunu arasındaki ilişki üzerinde pek çok yaklaşım ortaya atılmıştır. İş yaşamından alınan doyumun, yaşam doyumunu etkileyen önemli bir değişken olduğu bilinmektedir. Benzer şekilde yaşam doyumunun, bireyin çalışma ve yaşam alanını etkilediği de bilinmektedir.

İnsan İnsana İletişim: İçeriği ne olursa olsun, bir sorunu çözmek için insanların düşünce alışverişi içinde bulunmaları, bir başka deyişle, iletişim kurmaları gerekir. İnsanlar farklıysa o zaman iletişim stilleri de farklıdır, paradigmasının günlük hayatta nasıl belirleyici olduğu, kişilik tiplerinin birbirleriyle etkin iletişiminin püf noktaları gösterilerek ortaya çıkarılacaktır.

Günlük kazalara karşı almamız gereken önlemler: Gerek işyerinde gerekse iş dışında başımıza ne zaman ne geleceğini bilememekteyiz. Bu nedenle karşılaştığımız kazalarda profesyonel yardım gelene kadar neler yapılmalı veya yapılmamalı çok iyi bilinmelidir. Bu nedenle karşılaşılan ufak kazalara karşı nasıl müdahale edilmesi gerektiğine dair bilgilerin personele kurum doktoru tarafından öğretilmesi büyük önem taşımaktadır.

Profesyonel Sekreterlik Eğitimi: Sekreterlik ve yönetici asistanlığı alanlarında, mesleğin gerektirdiği tüm bilgi ve becerilere hâkim, nitelikli kişiler yetiştirmek amaç edinilmiştir. Günümüz iş ortamında sekreterler sadece telefona bakan değil; firmanın görünen yüzü olmuştur. Bu nedenle üzerlerine büyük görevler düşmektedir. Sekreter ve yönetici asistanları, birçok işin arasında, yöneticisine

de zaman kazandırabilmelidir. İşte bu nedenle kurumların, donanımlı ve eğitilmiş sekreterlere ihtiyacı vardır.

Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı: Tekrarlanan eğitim.

Duyusal Zekâ: Kişisel potansiyelini tanımak, geliştirmek ve daha yüksek performansa ulaşmak isteyen herkese yönelik bir eğitimidir. İşyerinde giderek daha önemli hale gelen duygusal zekâ ve bunun beş alanıyla ilgili bilgi, beceri ve yüksek farkındalık kazandırmak, duygu temelli sorunlara çözüm getiren bakış açıları konusunda paylaşımda bulunmaktadır.

Sekreterler Arası İletişim: Kurumumuz içindeki sekreterlerin yaşadıkları sıkıntılar, yazışma ve evraklardaki aksaklıklar, işlerini daha hızlı ve kolay yerine getirebilmeleri için birbirlerine olan tavsiyeleri ve belirleyici kuralların konuşulduğu bir iletişim toplantısıdır.

Yetenek Yönetimi (İlgi ve Yeteneklerimizi Nasıl Tanırız): Bir diğer deyişle çalışanları başarıya hazırlamak. Kurumlar, "yetenekli" insanlara sahip olmak istiyor, sahip olanlar da kaybetmemek için mücadele ediyor. Çalışanlarının yeteneklerini keşfederek bunu zincirin halkaları gibi görüp birleştirmek, sinerji yaratmak gerekiyor.

Doğru ve Etkili Konuşma ile Başarılı İletişim: Türkçeyi doğru ve etkili kullanarak başarılı iletişim kurabilme yeteneklerini geliştirmek, en büyük gruplara bile konuşma yaparken 'kürsü fobisi'ni yenebilmek, gerginlik ve heyecanın giderilmesi

için gerekli ipuçlarını aktarmak, akıcı bir konuşma ile kişiler arası etkili iletişim kurulmasına katkıda bulunmak ve başarılı konuşmaların nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin tekniklerin iletilmesi amacını taşır.

Beden Dili: Sözsüz iletişimin bilinen en popüler ögesini "beden dili" oluşturur. Beden dili; gözleri, dudakları, başı, elleri, ayakları, omuzları, jestleri, dokunmayı, hareketleri ve duygusal yüz ifadelerini kapsar. Özellikle iş yaşamımızda beden dilimize dikkat etmemizin eğitimle üzerinde durulacaktır.

Öfke Kontrolü: Öfke, istenmeyen sonuçlara ve karşılanmayan beklentilere verilen son derece doğal ve insani bir tepkidir. Öfke duygusuyla başa çıkabilmek için genellikle iki yol kullanılır: İçine atıp bastırmak ve diğeri de dışa vurmaktır. İçine atmada, saldırganlığınızı kendi içinize yönlendirirsiniz ve öfkeyi yutarsınız. Dışa vurmada ise kontrolsüz biçimde öfkeyle ilgili dışa vuran davranışlarda bulunabilirsiniz; ancak bu ikisinin de çok sağlıklı davranışlar olduğunu söyleyemeyiz. İçine atılan öfkenin, kişiyi suçluluk ve depresyon gibi farklı duygulanımlara götürebilir. Dışa vurulan öfkenin derecesi ve sıklığı ise kişinin çevre ile olan ilişkilerini zedeleyebilir. Kişi istemediği zamanlarda dahi öfkelerini kontrolsüz biçimde ortaya koyar ve bu dışavurum bir rahatlama ve deşarj getirmeyebilir; aksine kont-

rol dışı hissi vererek çevredekilere zarar vermenin getirdiği suçluluk ve pişmanlık duygularıyla çözülmesi gereken başlıca probleme dönüşür.

İş Etiği: İş etiği, dünya iş hayatında genel kabul görmüş ilkeler, standartlar ve davranışlarla ilişkilidir. İş yaşamında belirli bir davranışın doğru olup olmadığına, etik ya da etik olmadığına genellikle yatırımcılar, çalışanlar, müşteriler, yasal sistem ve toplum karar verir. Son günlerde iş etiği, üzerinde önemle durulması gereken bir konu haline gelmiştir. Nitekim, iş hayatında, son yıllarda karşılaşılan etik olmayan davranışların ve kararların artması bu konuyu gündeme taşımıştır. Bununla birlikte yetersiz yasal düzenlemeler ve iş yaşamında uluslararası faaliyetlerin artması, etik ile ilgili yeni konuların oluşmasına yol açmıştır.

Çatışma Çözme ve Arabuluculuk: Çatışma, bireyin kendi içinde ya da bireyler arasında ihtiyaçlar- ilgiler- değerler konularında en az iki temel farklılık sonucunda oluşan enerji uyuşmazlığıdır. Değerler, öncelikler ve amaçlar çakıştığı zaman farklılıklar ortaya çıkar. Bu farklılıklar dışımızdaki gerçeklere değil; bireyin onları algılamalarına dayanır. Algıları; temel ihtiyaçlar, kültür, seçici algı kullanımı ve deneyimler şekillendirir.

İnsanın olduğu her yerde, "kişiler arası çatışma" doğal ve vazgeçilmez bir durumdur. Çatışmaları; geliştirmek, ilerletmek, dönüştürmek için bir fırsat ve araç olarak ele alabiliriz. Çatışma dediğimiz kavram engellenmesi, önlenmesi ve uzak durulması gereken değil; teşvik edilmesi gereken bir durum olarak görülür. Engellenmesi gereken, "çatışma"nın kendisi değil; "çatışmaların sözlü ya da fiziksel şiddetle" çözüm yolunun seçilmesidir. Çatışmanın yapıcı mı yoksa yıkıcı mı olduğunu çatışmanın kendisi değil; çatışmaları çözmek için seçtiğimiz "yol" belirler. Çatışma, doğası gereği ne olumlu ne de olumsuzdur. O, sadece yaşamın doğal bir parçasıdır.

Eğitim ve Performans Değerlendirme Birimi olarak, eğitim faaliyetlerini insana yapılan bir yatırım olarak görmekteyiz. İnanıyoruz ki alanında fark yaratarak yaptığı yenilikler ve değişimler sayesinde kendini kanıtlamış olan kurumlar, bu güçlerini ancak vasıflı ve eğitilmiş bir işgücünün ellerine teslim ederlerse varlıklarını sürekli kılar.

Hüseyin REİSOĞLU

“İNANDIKTAN SONRA YAPILAMAYACAK ŞEY YOK”

Çankaya Üniversitesi Bilgi İşlem Departmanı'nda görev alan ve Üniversitemiz mezunu Uzman Sayın Hüseyin Reisoğlu ile Çankaya Üniversitesi üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik.

Sayın Reisoğlu öncelikle kendinizden bahsedermisiniz?

1977'de Rize'de doğmuşum. İlkokul, ortaokul ve liseyi Rize'de okudum. 1996 yılında Ankara Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nü kazandım ve 1998 yılında üçüncülük ile mezun oldum. Aynı yıl, Çankaya Üniversitesi Öğrenci İşleri Müdürlüğü'nde çalışmaya başladım. Halen Çankaya Üniversitesi Bilgi İşlem Departmanı'nda uzman olarak görevimi devam ettirmekteyim.

2000 yılında Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nü, Dikey Geçiş Sınavı ile kazandım ve 2004 yılında mezun oldum. 2005 yılında askerlik görevimi yedek subay olarak Diyarbakır'da yaptım.

2006 yılında askerlik görevimi bitirdikten sonra, Çankaya Üniversitesi Bilgi İşlem Müdürlüğü'nde başlamış olduğum uzmanlık görevime halen devam etmekteyim. Aynı yıl, yine Çankaya Üniversitesi'nden mezunu sınıf arkadaşım olan Serap Turan ile bir yuva kurdum. Şu anda Zeynep Sena adında bir yaşında bir kızım var.

Sosyal hayatımdan bahsedecek olursak hem okuyup hem çalıştığım için sosyal aktivitelere çok fazla vakit ayırma şansı bulamadım. Hem derslerimi hem işimi aynı anda yürütüyordum; hatta burada sabahladığım bile oluyordu. Sadece zaman zaman futbol, masatenisi, voleybol veya basketbol oynuyorduk. Bazen cumartesi ve pazar günleri de gelip burada spor yapıyorduk. 1998'den 2004 yılına kadar, Üniver-

sitemiz şenliklerinde düzenlenen futbol turnuvalarına katıldım. Birçoğunda ikinci ve üçüncülük derecesi aldık. 2004 yılındaki şenliklerinde ise öğrenci ve personel arkadaşlarımızdan oluşan takımla birinci olmuştuk. O da turnuvaya katıldığım son yılımdı. Artık yoğun iş temposundan kalan tüm zamanımı eşim ve çocuğuma ayırıyorum.

Çankaya Üniversitesi'ne giriş hikâyeniz, diğer mezunlarımızdan biraz daha farklı. Öncelikle çalışanı, daha sonra da mezunu oldunuz. Çankaya Üniversitesi'ne girişinizi bize anlatabilir misiniz?

Ankara Üniversitesi'ndeki iki yıllık Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nü bitirmemin ardında YÖK Bilgi İşlem Dairesi'nde staj yapmaya başladım. Oradaki 2 aylık bir staj döneminde, özellikle muhasebe alanında programlar yaptık. Aynı dönemde, Çankaya Üniversitesi'nin Öğrenci İşleri Birimi'nde eleman ihtiyacı vardı. YÖK Bilgi İşlem Daire Başkanı bizi önerdi ve onun vasıtasıyla şu anda Öğrenci İşleri Müdür Vekili olan Savaş Yıldız'la beraber görüşmeye geldik ve 1 Ekim 1998'de Öğrenci İşleri'nde bilgisayar teknikeri olarak işe başladık. Okul yönetimi, okumaya devam etmek istediğimi biliyordu. Kim bilir belki burada okursun, denilmişti. Görüşülen ve konuşulan şey, iki yıl sonra gerçek oldu.

2000 yılında, iki yıllık bir üniversiteden mezun olduğum için, Dikey Geçiş Sınavı'na girdim. Dikey Geçiş Sınavı'nda 99. oldum ve Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nü kazandım. Çankaya Üniversitesi ile mecburi hizmet sözleşmesi imzaladım. Bu sözleşme karşılığında burs aldım ve okuduğum her bir yıl için, bir buçuk yıl çalışmayı taahhüt ettim.

Bu arada, Çankaya Üniversitesi'nin ilk dikey geçiş öğrencisi bendim. Kurallar da benim üzerimde uygulandı... Bundan kaynaklanan aksaklıklar nedeniyle bir yıl kayıt dondurdum. Eğitim hayatım, dört yıl gibi görünse de lisans eğitimimi üç yılda tamamladım. Dikey Geçiş Sınavı'yla daha sonra gelen öğrenci arkadaşlar için ben bir örnek teşkil ettim. Zaten onlar da soruları olduğunda bana geliyordu. Lisans eğitimimi tamamladıktan sonra da 2008 yılında yüksek lisansımı tamamladım.

Öğrencilik döneminizden biraz bahsedebilir misiniz?

İşimden dolayı, öğrenci arkadaşlarımla çok fazla sosyalleşme fırsatım olmadı; ancak son dönem böyle fırsatlar yaratabildik. 2004 yılı mezunları çok farklıydı. Kendi içinde beş-on kişilik gruplar vardı; ama bir etkinlik olduğu zaman, gruplar bir araya gelmeyi biliyordu.

En güzel aktivitelerimizden biri, 2004 Şenlikleri'nde yiyecek üzerine açtığımız stant olmuştu. O zamanlar öğrenciler de yiyecek standı açabiliyordu. Şimdi sadece firmalar açabiliyor. Bunların dışında son dönemde birkaç kez piknik düzenledik...

Eşimle de bu organizasyonlarda yakınlaştık. Eşim, üniversitenin hayatıma en büyük katkılarından birisi. Kendisi de Üniversitemizden 2004 yılında birincilik ile mezun oldu. 2004-2005 Akademik Yılı Güz Dönemi'nde yine Üniversitemizde bir dönem asistan olarak çalıştı. 2005'in Ocak ayında ise Türk Telekom'da uzman yardımcısı olarak işe başladı. Yaklaşık 6 yıldır Türk Telekom'da çalışmakta. Şu an Türk Telekom Genel Müdürlüğü'nde şef mühendis olarak görevini sürdürmekte...

Peki, çalışkan bir öğrenci miydiniz?

Ankara Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü'nü üçüncülük derecesi ile bitirmiştik; fakat daha önce de söylediğim gibi, burada derslere girme şansım çok fazla olmuyordu. O yıllarda Üniversitemizin yeni olması nedeni ile Öğrenci İşleri'nde yeni bir sistem kurma çalışmaları yoğun olarak sürmekteydi. Yönetmelikler, Öğrenci İşleri'nin normal iş yükü, yeni sistemlerin oluşturulması gibi... Üzerimde çok fazla yük vardı. Bu sebeple derslere vakit ayırma şansım çok fazla olmuyordu. Sınavdan önce bir-

kaç saat çalışıp sınavlara girebiliyordum; ama yine de çok fazla sıkıntı yaşamadım. En azından geçer notlar alabiliyordum ve 2,43 ortalamayla mezun oldum. Bana göre az; çünkü sadece öğrenci olsaydım en az 3,50 ile mezun olabiliyordum.

Çalışırken aynı zamanda okuyor olmak zorlu bir süreç miydi? Çankaya Üniversitesi bu konuda size ne gibi kolaylıklar sağladı?

Sadece öğrenci olduğunuz zaman derslere girip çıkıyorsunuz ve derse ayırdığınız zaman haricinde size kalan boş zamanınız çok fazla oluyor. Tabir yerindeyse “ekmek elden su gölden” bir durum. Böyle olunca, aktiviteler çok daha farklı oluyor. Ben bu durumu Ankara Üniversitesi’nde eğitim aldığım iki yıl boyunca yaşadım; fakat Çankaya Üniversitesi’nde öncelikle bir çalışandım. İşle ilgili sorumluluklarım, öğrencilik sorumluluklarımdan daha fazlaydı. İş yüküm vardı ve bu çalıştığım birimden ötürü çok fazlaydı. Dönem sonu ve dönem başları özellikle çok yoğun oluyordum. Dediğim gibi burada defalarca sabahladım. Öğrencilik o yüzden ikinci planda kaldı. Aslında hiç hoşnut olmadığım; ama birçok kişiye göre iyi denilebilecek bir ortalamayla mezun oldum.

Bunun haricinde, Üniversite Yönetimimiz mecburi hizmet karşılığı burs vererek bana çok yardımcı oldu. Bu, başka bir okulun yapmayacağı bir şeydi. Üniversite Yönetimimizin burada bana çok büyük katkısı var. Şu anda baktığımız zaman da Çankaya Üniversitesi’nin çok büyük meblağlarda burslar verdiğini biliyoruz. Personel olarak bu şekilde bir uygulamanın söz konusu olduğu ilk kişi bendim. Bana bu imkânları sundukları için minnettarım. Başta Mütevelli Heyeti Başkanımız Sıtkı Alp olmak üzere Üniversite Yönetimimize bir kez daha teşekkür ederim.

Çankaya Üniversitesi’nin size verdiği eğitimlerin getirileri neler oldu?

Her işin başı eğitimidir, diye düşünüyorum. Eğitim olmadan hiçbir şey yapamıyorsunuz; ancak aldığınız

eğitimin üzerine kendinizden bir şeyler koyarak onu geliştirebilirsiniz. Sonuçta yaptığım işle ilgili bir bölüm okudum ve yaptığım işi bu eğitimle öğrendim. Teoriyi pratiğe aktarma şansının olması en büyük avantajımdı. Sadece öğrenci olsaydım teoriyi pratiğe dökmeyi, ancak ilerleyen zamanda başarabilecektim. Ben öğrendiğimi anında uygulayabildim.

Ayrıca devlet üniversitesinde bir hocayla görüşme olasılığı ve hocaların tavırları ile buradaki koşullar arasında çok büyük farklar var. Hangi hocaya gitseniz, hele de dersle ilgili bir şey sormak istiyorsanız, tüm hocaların kapısı size sonuna kadar açıktır. Yeter ki öğrenci gelsin, sorsun ve öğrenmek istesin, diye düşünerek hiçbir yardımı esirgemezler. Üniversitemizin en büyük artısı bu. Öğrenci ve hocalar arasında, saygıyı korumakla birlikte, bir arkadaş ilişkisi var. Çankaya Üniversitesi’nde hiçbir öğrenci yardım istediği hocası tarafından geri çevrilmez. Bu da Çankaya Üniversitesi’nin tercih edilmesinde en önemli nedenlerden biridir.

Çankaya Üniversitesi Bilgi İşlem Departmanı’nda halen devam etmekte olduğunuz işiniz konusunda neler söyleyebilirsiniz?

1998 yılından, mezun olana kadar ki süreçte, “üniversitenin fırını” diyebileceğimiz, her şeyin piştiği, hamurun yoğrulduğu Öğrenci İşleri Müdürlüğü’nde çalıştım. 2004 yılında mezun olup askere gidip geldikten sonra, o dönemde eleman ihtiyacı olan Bilgi İşlem Müdürlüğü’nde uzman olarak yeni görevime başladım.

Şimdi de Öğrenci İşleri’yle alakalı programlar ve birimin işleyişle ilgili tüm sistemlerle ilgileniyorum. Yani işim çok fazla değişmedi, sadece işin kamera arkasına başka bir değişle mutfağına geçtim.

Şu an Üniversitemizde Bilgi İşlem Müdürlüğü’nde yazılımcı olarak çalışıyorum. Öğrenci İşleri’yle alakalı aklınıza gelebilecek tüm yazılımlarla ilgileniyorum. Zaten en başından beri, en çok yazılım yapmaktan keyif almıştım. Çoğu kişi kazancından ya da gelece-

ğün mesleği olmasından ötürü bilgisayar mühendisi olmak istiyor; ama ben yaptığım işten keyif aldığım için bu mesleği yapıyorum.

Yeniden dünyaya gelsen hangi mesleği seçersin, diye sorsalar yine kendi mesleğimi seçerim.

Bir gününüz nasıl geçiyor?

Daha önce de söylediğim gibi, asıl yoğunluğumu Öğrenci İşleri ile ilgili yazılımlar alıyor. Gelen isteklere göre yeni projeler ekleme veya var olan programlar üzerinde değişiklikler ve güncellemeler yapıyoruz. Bunun haricinde sistemlerde geliştirmeler yapıyoruz ya da aksaklıklar olduğunda düzeltmeler yapmamız gerekiyor. Ayrıca, dönem başlarında ve dönem sonlarında dönemsel yoğunluklar yaşayabiliyoruz. Bir de Bilgi İşlem Müdürlüğü'nde çalışmamızdan dolayı mesai kavramımız olmuyor. Günde sekiz-dokuz saat değil; 24 saat çalışıyoruz. Evden de sistemlere erişip işimizi takip ve kontrol edebiliyoruz.

Bir mezunun ve çalışanın gözünden bize Çankaya Üniversitesi'ni anlatabilir misiniz?

Çankaya Üniversitesi benim hayatımın yarıya yakını ifade ediyor. 13 yıldan beri buradayım ve burası benim ilk iş yerim. Lisans ve yüksek lisansımı burada yaptım. İş yeri dendiğinde aklıma ilk Çankaya Üniversitesi geliyor. Hayatımı paylaşacağım insanı da burada tanıdım. Üniversite benim için öyle bir hale geldi ki ikinci evim, desem hiç abartmış olmam.

Radyo, gazete, televizyon veya çevremde Çankaya Üniversitesi'ne dair bir şey duyduğumda ya da gördüğümde tüylerim diken diken oluyor. Özellikle iyi şeyler duyduğumda gururlanıyorum. Şu an baktığımda, arkadaş grubumun neredeyse tamamı Çankaya Üniversitesi bağlantılı. İyi ki 1998 yılında, YÖK'te staj yaparken, Üniversitemizde çalışmamıza vesile olmuşlar. Benim için o staj, bir dönüm noktasıydı. İyi ki burada çalışmışım, okumuşum ve evlenmişim. İyi ki hâlâ buradayım, dedirten bir duygu "Çankayalı" olma hissi.

Röportajımıza son verirken, mezun ve öğrencilerimize iletmek istedikleriniz nelerdir?

Okulumuzun kıymetini bilsinler. Mezun olduklarında, korkularından arınmaları lazım. Benim tüm mezun arkadaşlarım şu anda çok iyi yerlerde. İlk akla gelen veya daha iyi bilinen üniversitelerin mezunlarından bile iyi konumdalar. Kendilerine güvenmeleri çok önemli. Çok iyi bir üniversiteden mezun oluyorlar ve çok iyi yerlere gelecekler. Daha da önemlisi, onların geldikleri yerler, daha sonraki mezunlar için referans olacak. İnanırdan sonra yapamayacakları şey yok. Burada iyi ve kaliteli bir eğitim alıyorlar. Diğer üniversitelerden aşağıda değil; aksine yukarıdalar, bunu unutmasınlar.

Röportaj: Gözde Kuşak, F. Besim Kavukçu

Seval ALPASLAN

“ANINIZI KURTARMAK İÇİN DEĞİL; GELECEĞİNİZİ KURTARMAK İÇİN YAŞAYIN.”

Üniversitemiz İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü çalışanı Seval Alpaslan ile keyifli bir söyleşi gerçekleştirdik.

Kendinizden bahseder misiniz?

Ben, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye (Kamu Ekonomisi) Bölümü'nde doktora yapıyorum. Üniversitemizin Uluslararası Ticaret ve Finansman Yüksek Lisans Programı'nı bitirdim. Lisans eğitimimi Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde tamamladım. Çankaya Üniversitesi'nde çalışmaya başlamadan önce iki yıl Orta Doğu Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği'nde uluslararası bir kongrenin organizasyon çalışmalarında görev aldım. 2001 yılından beri Çankaya Üniversitesi'nde çalışmaktayım.

Çankaya Üniversitesi'ni seçme sebepleriniz nelerdi?

ODTÜ'de işlerim çok keyifli gidiyordu. Çok sosyal ve güzel bir ortamdı benim için; ancak kariyerim için Çankaya Üniversitesi'nin daha iyi olabileceğini dü-

şündüm. Burası bir vakıf üniversitesi ve bir nebze de olsa devlet yapısından ayrılan bir yönü var. Önünüze her an yeni bir pozisyon çıkabilir. Zaten en güzel yanı da tam olarak ne özel gibi ne de kamu gibi olmasıydı.

Çankaya Üniversitesi'nde yüksek lisans yapmaya ve alanınıza nasıl karar verdiniz?

Lisansım biter bitmez yüksek lisans yapmaya kararlıydım. İlk olarak Gazi Üniversitesi İşletme Bölümü'nde bir dönem özel öğrenci oldum; ancak bölümümüzdeki hocalarla yaptığım görüşmelerden sonra, Türkiye için de çok önemli hale gelen, uluslararası ticaret alanında yüksek lisans yapmanın daha faydalı olacağını düşündüm. Bu bölümü seçerken hem kendi alanıma yakın olduğunu hem uluslararası ticaret ve finansman alanında yetişmiş kişilere daha çok ihtiyaç

olabileceğini göz önünde bulundurarak karar verdim. İlk başta çok fazla cesaretim yoktu. Bunun nedeni, daha önce İngilizce kurslarına katılmama rağmen eğitim dili İngilizce olan bir okulda öğrenim görmüş olmamamdı. Uluslararası Ticaret Bölüm Başkanımız Dr. Ömer Yurtseven hocamın yoğun desteğinden de güç alarak programı tamamladım. Eğitim dilinin İngilizce olmasının benim için çok büyük katkısı oldu; çünkü siz doktora yaparken Türkçe eğitim veren bir üniversitede eğitim görseniz bile faydalanaacağınız tüm kaynaklar İngilizce ve temelde akademik İngilizce denilen bir yeterliğe sahip olmanız gerekiyor. Bu açıdan doktora derslerimde burada aldığım İngilizce eğitimin çok faydasını gördüm.

Programa devam ederken Üniversitemiz İşletme Yüksek Lisans Programı'ndan da ders seçtim. Farklı ortamlara giriyorsunuz, farklı insanlarla tanışıyorsunuz ve her girdiğiniz ortamda, kendinize bir şeyler katmak durumundasınız; çünkü her yerde rekabet var. Açıkçası bölüm seçiminde de çok kişide olmayı seçmeye çalıştım, diyebilirim. Ben, bu bölümü seçerken akademik bir kariyeri hedef aldım ve hemen akabinde Ankara Üniversitesi Maliye Bölümü (Kamu Ekonomisi)'nde doktora programını kazanarak doktora çalışmalarına başladım.

Çalışmakta olduğunuz bölümde yüksek lisans eğitiminizi almanızın olumlu ve olumsuz yönleri nelerdi?

Bütün bölüm hocalarını tanıyorsunuz. Her an yardım alabileceğiniz, soru sorabileceğiniz bir ortam var ve hepsi de sizin için gerçekten yardıma hazır halde zaman ayırıyor. Bunu belirtmek isterim ki bu ortam, herhangi bir soru sormak için bile devlet üniversitesinde çok zor karşılaşılabileceğiniz bir durumdur.

Olumlu yönleri kadar olumsuz yönleri de var tabii ki. Tanıdığınız, bildiğiniz bir ortamdasınız ve sınıf arkadaşlarınız da biliyor bunu. İlişkilerinizi hem samimi hem mesafeli tutmak zor bir durum; çünkü öğrenci psikolojisiyle arkadaşlarınız farklı beklentiler içine

girebilir. O mesafeyi siz ayarlamak durumundasınız. Hocaları tanıyor olmak, onlarla aynı zamanda iş ortamında beraber çalıştığınız için ayrıca sıkıntı yaratıyor; çünkü bir öğrenci dersine çalışmadığı zaman, ödevini yapmadığı zaman, sınavından kötü bir not aldığı zaman dersinin hocasına karşı bir utanç veya sıkıntı yaşamayabilir. Bu yüzden siz sevdiğiniz ve beraber çalıştığınız insanlara karşı mahcup olmak istemiyorsunuz ve size karşı beklentiler de daha fazla oluyor. Siz de bekleneni vermek durumundasınız. Belki hoca için de güç bir durum.

Çalıştığınız bölümde bir gününüzün nasıl geçtiği hakkında bilgi verebilir misiniz?

Sabahları ilk iş, bir gün önceki yorgunluğu tam olarak atabilmek için, çok koyu bir kahve içmek oluyor. Hemen işime konsantre olurum ve o işin hemen bitirilmesi gerekir bana göre. Bekleyen bir iş beni rahatsız eder. Yapı itibarıyla de biraz sabırsız bir insanım. Bölümün tam merkezinde bulunuyorsunuz ve her şeyi bilmek durumundasınız. Öğrenci işlerinden tutun, yönetmelik bilgisine, personel bilgilerine, donatım, organizasyon, halkla ilişkiler vb. Çok ilginçtir, mesela, çok veliyle sırdaş olmuşumdur: çünkü özel bir üniversitede çalışıyorsunuz ve özel bir hizmet vermeniz gerekli. Burası üniversite; ancak anne baba

olarak merak ettikleri soruları, sorunları size yöneltebiliyorlar ve önce size güvenmeleri lazım. Söz konusu öğrenci belli bir olgunluğa sahip olduğu için gururunun incinmemesi için de bu aramızda küçük bir sır olarak kalıyor. Tabii tüm bunlar için sosyal yönünüzün, ilişkilerinizin çok güçlü olması gerekiyor. Aslında aynı zamanda burada bir satış işi de yapıyorsunuz. Mesela, benim çalıştığım bölümde pek çok kardeş öğrenci okumuştur; çünkü aldıkları eğitim kalitesi, gördükleri ilgi ve alaka onları size çeker. Siz satış işinizi yaparken bulunduğunuz ortamı önce kendiniz sevmelisiniz ki bu satış gerçekleştirilebilsin. Tabii aynı aileden farklı bir öğrenci geldiği zaman mutlu oluyorsunuz ve demek ki olumlu bir geri bildirim almışız, diyorsunuz. Ben burada şunu özellikle belirtmek isterim ki çalıştığım bölüm olan Uluslararası

sı Ticaret Bölümü hocalarıyla ve öğrencileriyle bana göre ayrıcalıklı bir yapı. Bu bölüme karşı çok büyük duygusal bağlılığım var, diyebilirim.

Çankaya Üniversitesi'nin bir mezunu olarak, Çankaya Üniversitesi personeli olmanın farklılığı nedir?

Öncelikle şunu belirtmek isterim ki her insan çalıştığı kurum içinde bir güven duygusunu yaşamak ister; çünkü eğer siz kurumunuza güvenmezseniz ne kendiniz ne çalıştığınız kurum ne de işten eve gittiğinizdeki durumunuzu yansıttığınız aileniz mutlu olur. Çankaya Üniversitesi'nde bulunduğum her an bana o güven duygusunu vermiştir. Çankaya Üniversitesi akademik ve idari personeliyle ve öğrencisiyle bir aile gibidir. Ben, bu ailenin içinde olduğum için kendimi şanslı hissediyorum.

Çankaya Üniversitesi hakkında, mezun ve öğrencilerimize iletmek istedikleriniz nelerdir?

Çankaya Üniversitesi; merkezi konumu, kaliteli eğitim kadrosu, güler yüzlü, cana yakın ve genç personeliyle adını taşıyabilen bir üniversite. Burada eğitim gören veya eğitim görecektir öğrenciler, eğitim dilinin İngilizce olmasının avantajlarını yakalayacaktır. Örneğin, Uluslararası Ticaret Bölümü'nün kendi bölüm öğrencilerimiz dışında Üniversitemiz diğer bölümlerinde okuyan öğrencilerin de seçebileceği Çince, Fransızca, Almanca ve Rusça gibi ikinci bir yabancı dil öğrenebilecekleri dersler var. Bu öğrencilerimiz için çok önemli bir fırsattır bana göre. Başta da söylediğim gibi, her ortamda rekabet var ve her öğrenci mezun olduğunda okulunun yanı sıra kendine katabileceği herhangi bir şey yapmadığı takdirde bomboş bir özgeçmiş ile mezun olacaktır. Mezun öğrenciler için önemli olan, şu şu üniversite, şu şu bölümden mezun oldum demek değildir. Önemli olan, içini nasıl doldurduğunuzdur. Bu yüzden öğrencilerimiz kendilerine en geç üniversite yıllarında değer katabilir. En geç, diyorum; çünkü bizlerden sonraki kuşakların teknoloji çağının tam göbeğinde olduğunu düşününce aslında ne kadar da eksik kaldığımızı görüyoruz. Artık hiç kimse için istisnalar dışında istediği işi yapma lüksü yok. İş hayatını, iş ortamını siz seçme şansına sahip değilsiniz, iş hayatı sizi istediği noktaya çekiyor. Bu yüzden istemediğiniz bir işi yapmak durumunda kalabilirsiniz. Bunu kendini-

ze şimdiden katacağınız değerlerle yenebilirsiniz. Ne yapabilirsiniz? Öncelikle İngilizcenizin çok iyi olması gerekli. Bu sizin için artı bir durum değil; çünkü bu zaten olması gerekli bir durum. İkinci bir yabancı dili, herhangi bir kursa gitmeden okulunuzda öğrenmek ve mezun olduğunuzdaki o bomboş özgeçmişinize ikinci bir yabancı dili biliyorum, diye eklemek. Bu özgeçmişinizde çok büyük bir önem taşıyacak. Mutlaka staj yapın, ortamlara girin, kamu veya özel hiç fark etmez, hiçbir iş için benim işim değil demeyin; çünkü böyle bir lüksünüz yok. Belki bu sözler, yeni mezun bir aday için ağır olabilir; ama özgeçmişinizin yansıtacağı kişiliğiniz, yetenekleriniz ve verimliliğiniz okulunuzda göstereceğiniz performansınıza bağlı. Mutlaka sosyal ve kültürel faaliyetlere katılın. Üniversitemiz bu açıdan öğrencisine çok büyük imkânlar tanıyor. Ders aldığınız veya almadığınız hocalarınızla ilişkilerinizi koruyun ve iyi tutun. Unutmayın ki onlar sizin gelecekte iş yaşamına atılmanızdaki en büyük referans olacak. Söylediğim gibi, Çankaya Üniversitesi, öğrencilerimiz için çok büyük imkânlar tanıyor. Bunları değerlendirerek geleceğinize yatırım yapmak, sizin eğitim hayatınızda göstereceğiniz performansa bağlı.

Anınızı kurtarmak için değil; geleceğinizi kurtarmak için yaşayın.

Röportaj: Gözde Kuşak, F. Besim Kavukçu

Hakan YURDUSEVEN

“ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ BENİM GELECEĞİM OLDU”

Çankaya Üniversitesi Bilgi İşlem Departmanı'nda çalışan ve 2007 Bilgisayar Mühendisliği Bölümümüzden mezun olan Hakan Yurduseven ile bilgilendirici bir söyleşi gerçekleştirdik.

Sayın Yurduseven öncelikle bize biraz kendinizden bahsedermisiniz?

1980 Ankara doğumluyum. Keçiören'de ilköğretimi tamamladıktan sonra Yenimahalle Teknik Lisesi'nde Bilgisayar Yazılım Bölümü okudum ve 1998 yılında mezun oldum. Mezuniyetimin ardından, 1 yıl özel bir bilgisayar firmasında çalıştım. 2001 yılında ise Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde çalışmaya başladım. 2002 yılında Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde okumaya başladım ve 2007 yılında mezun oldum. 2008 yılında da Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde yüksek lisansa başladım. 2009 yılında yüksek lisansımı dondurarak askerlik görevimi yerine getirdim. 2010 yılında yüksek lisans eğitime devam ettim ve bu dönemde mezun olacağım.

Öğrencilikte, hem çalışıp hem okulumu devam ettirmek için sosyal olarak çok etkin olmadım. Derslere gitmek bile bazen sıkıntı verebiliyordu. Derslerin ardından, ofise gelip çalışmaya devam ediyor, eğer ek iş çalışmaya saatim kalmış ise akşam tamamlıyordum.

2008-2009 Akademik Yılı'nda, Öğrenci Konseyi Denetim Kurulu'nda yer aldım. Şu anda da Çankaya Kartallar Öğrenci Topluluğu'nun akademik danışmanlığını yapmaktayım. Çeşitli etkinlikler düzenliyor, maçlara gidiyor ve stantlar açıyoruz.

Çankaya Üniversitesi'ne giriş hikâyeniz, diğer mezunlarımızdan biraz daha farklı. Öncelikle çalışana, daha sonra da mezunu oldunuz. Çankaya Üniversitesi'ne girişinizi bize anlatabilir misiniz?

2001 yılında, bir arkadaşımın tavsiyesi ile Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nün teknisyenlik kadrosuna başvurduğum. Başvuruyu yaptığımda, daha önce çalıştığım bilgisayar şirketinden ayrılmıştım. Daha sonrasında mülakata çağırıldım. Başvurum kabul edildi ve 2001'in Ocak ayında, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Bilgisayar Laboratuvarları'nda teknisyen olarak çalışmaya başladım. Yaklaşık bir buçuk yıl bu şekilde çalıştım. Bu sürenin ardından, askere gitme durumum ortaya çıktı. Burada bir karar vermem gerekti, ya askere gide-

cektim ya da kalıp Açık Öğretim'e kayıt olarak askerliğimi tecil ettirebilecektim. O zamanki bölüm başkanımız ve öğretim elemanı olan arkadaşlarımızın desteği ile 2002 yılında ÖSS'ye girdim. Kazandığım puan, maalesef Bilgisayar Mühendisliği Bölümümüze yetmiyordu. Bu sebeple, Matematik- Bilgisayar Bölümü'ne yerleştim. Bir yıl Hazırlık Okulu'nda eğitim aldım. Bu süreçte, sabahları okula gidip öğleden sonra işe dönüyordum. Matematik - Bilgisayar Bölümü'nde bir yıl okuduktan sonra, yeterli ortalamayı yakalayabilirsem yatay geçiş yapabileceğimi biliyordum. Lise eğitimin sebebi de asıl hedefim olan bilgisayar mühendisliği bölümünü bitirmekti. Bu şekilde, bir yıl oldukça zor geçti. Hem çalışıyor hem Matematik - Bilgisayar Bölümü'nde not ortalamamı yükseltmeye çalışıyordum. Herkesin tahmin edebileceği gibi, Matematik - Bilgisayar Bölümü oldukça zor; ama şöyle bir şansım vardı: Bölüm içinde çalıştığım için derslere çok rahat gidebiliyor, ardından gittiğim ders saati kadar mesai tamamlıyordum.

Yatay geçiş kontenjanları belli olup başvurumu yapmamın ardından, kabul görerek Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'ne geçtim. Fark derslerini alarak ikinci sınıftan başladım. Üniversitemizin sağladığı bazı burslarla eğitim hayatıma devam ettim. İkinci sınıftan sonra da ortalamamın yüksek olması sebebiyle başarı bursunu kazandım. Üniversitemizin burslar konusunda çok avantajlı olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Bu şekilde 4 yılı bitirerek 2007 yılında şeref öğrencisi olarak bölümümden mezun oldum.

Değerli hocalarıma ve Üniversite Yönetimi'ne destekleri için tekrar teşekkür ederim Sayelerinde hayatımı değiştirmiş oldum.

Öğrencilik döneminizden biraz bahsedebilir misiniz?

Ben, sürekli okulda ve hatta bölümde olduğum için arkadaşlarım her durumda beni arardı. Sınav tarihleri, açıklanan sınav sonuçları ya da bir dersin olup ol-

mayacağı bilgisi için herkes bana ulaşırdı.

Benim en büyük avantajım, bölümde çalışıyor olmamdı. Derse girmek için oda değiştirmem yeterli oluyordu. Ayrıca, bizim bölümde çalışan iki kişiydik ve daha sonra bir arkadaşımız daha geldi. Dolayısıyla benim derslere gidiyor olmam, işleyiş bakımından da sıkıntı yaratmıyordu.

Bilgisayar dersleri konusunda temelim olduğu ve derslerin çoğuna katılma imkânı bulduğum için, derslerde çok zorlanmadım. Tabi yine de vize ve final zamanlarında arkadaşlarla birlikte çalıştığımız oluyordu.

Derslerin dışında, yaptığımız çeşitli organizasyonlarda, okulda olmam sebebiyle, büyük rol oynadım. Arkadaşlarımızla gayet olumlu ve sıcak ilişkilerim vardı.

Çalışırken aynı zamanda okuyor olmak, sizler için zorlu bir süreç miydi? Çankaya Üniversitesi bu konuda size ne gibi kolaylıklar sağladı?

Çalışırken aynı zamanda okuyor olmak tabii ki de zor. Derslere gidiyorsunuz, daha sonra dinlenmeye vakit bulamadan ofise gelip çalışmaya başlıyorsunuz. Bu işi ya da dersi mutlaka etkiliyor.

Ayrıca, gün içinde derslere gittiğiniz için, akşamları mesai tamamlıyorsunuz ve çalışma saatleriniz uzuyor. Haliyle eve gidip saatleriniz de gecikiyor. Sonuç olarak, kendinize pek zaman ayıramıyorsunuz. Sadece hafta sonlarınız kalıyor ve bunda da ders çalışmak zorunda kalıyorsunuz.

Üniversitenin bana sağladığı en büyük kolaylık, derslere gitmeme izin verilmesiydi. Bu konuda çok katı bir uygulamayla karşılaşmadım. Ek olarak, uygulanan yüksek oranlı indirimlerden de faydalandım. Tabii ki hocalarıma destekleri göz ardı edilemez.

Hocalarımla olan ilişkilerim, herhangi bir yanlış anlaşılmaya mahal vermemek adına, biraz mesafeliydi. Çalışan olmanın ayrı bir sorumluluğu vardı üstümde.

Çankaya Üniversitesi'nin size verdiği eğitimlerin getirileri neler oldu?

Bölümümden mezun olan arkadaşlarıma bakıyorum ve birçok arkadaşımın çok iyi yerlerde olduğunu görüyorum. Benim özel bir durumum var; fakat aldığımız eğitimin kalitesi buradan anlaşılabilir. Alcatel, Türk Telekom, Aselsan, Tai, Havelsan gibi büyük firmalarda çalışan arkadaşlarımız var. Bu da tabii ki verilen eğitimin bir sonucudur.

Ayrıca, öğrenci iken çalıştığım için, öğrendiklerimi direkt pratiğe dökemedim. Bir nevi stajımı burada tamamladım, diyebilirim. En büyük kazancım da bu oldu. Mezun olduktan sonra, bilgi işlem biriminde açılan uzmanlık kadrosuna başvurumun kabul edilmesi de başka bir getiri olarak kabul edilebilir. 2007'nin Aralık ayından beri de bu görevimi sürdürmekteyim.

Çankaya Üniversitesi Bilgi İşlem Departmanı'nda halen devam etmekte olduğunuz işiniz konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Bilgi İşlem Departmanı'nda, personel bilgi sistemi gibi bir projede görev alıyorum ve bu konuda yazılımlar yapıyorum. Okulumuzun web sayfası ile ilgileniyorum. Konferanslar olduğu zaman, kayıt formları yazıyorum. Online olarak yapılan birçok şeyi yönetiyorum. Web sayfasındaki personel bilgilerini düzenliyorum. Web servislerini yazarak sayfaları en güncel şekilde sunmaya çalışıyorum.

Bir proje geldiğinde ortada somut hiçbir şey olmuyor. Tüm tasarım ve dizaynı siz yapıyorsunuz. Kafanızda şekillenenleri daha sonra bilgisayara aktarı-

yorsunuz. İnsanlar yaptıklarınızı kullanarak hayatlarını kolaylaştırıyor. Bu sebeple, yazılım yapmayı çok seviyorum.

Çankaya Üniversitesi'nde bir gününüz nasıl geçiyor?

Üzerinde çalıştığım projelerim var. Personel ya da konferanslarla ilgileniyorum. Kimi zaman güncellemeler yapıyorum, kimi zamansa bir istek geliyor. Bu tip işlemlere anında cevap veriyoruz. Bunların dışında, olağan sıkıntıları çözüyorum.

Bir mezunun ve çalışanın gözünden bize Çankaya Üniversitesini anlatabilir misiniz?

İş hayatıma Çankaya Üniversitesi'nde başladım. Bu sebeple benim için önemi yadsınamaz. Ayrıca vaktimin büyük bir bölümünü burada geçiyorum. Kampusta, halı saha maçları veya masa tenisi gibi çeşitli aktivitelerden de yararlanıyoruz. Bu açıdan oldukça güzel. Yeni kampusa geçmeyi de heyecanla bekliyoruz. Bulduğum ortamda çok mutluyum. Çalışma arkadaşımı çok seviyorum. Stresimiz çok; ama çalışma ortamımız o kadar güzel ki bunu bile hissetmiyoruz. Müdürümüz bize çok destek oluyor. Ayrıca, burada okumuş olduğumuz için, tüm personeli tanıyoruz ve hepsiyle ilişkilerimiz çok iyi. Üniversitemizin kadrosu seçkin kişilerden oluştuğu için gayet güzel bir ortamımız var.

"Çankayalı olma" duygusunu bize anlatabilir misiniz?

Çankaya Üniversitesi benim geleceğim oldu. Hayatıma yön veren yer burası oldu. Eğer burada okuma şansım olmasaydı çok farklı yerlerde bulunurdum. Yolumu çizen yer burası oldu. İyi ki buradaymışım, dedim. Bana bu imkânları sundukları için çok teşekkür ederim. Çankaya Üniversitesi benim için bir dönüm noktası oldu.

Röportajımıza son verirken, mezun ve öğrencilerimize iletmek istedikleriniz nelerdir?

Okulumuzun verdiği eğitim kalitesi çok yüksek. Daha önce de söylediğim gibi, en azından benim mezun arkadaşlarım çok güzel yerlerde çalışıyor. Tabii ki herkesin bir amacı olmalı. Bu hedef uğrunda çalışmayı hiçbir zaman bırakmamalılar.

Röportaj: Gözde Kuşak, F Besim Kavukçu

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ MÜZİK TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Bahar Şenlikleri, Ankara çapında bilinen ve ziyaret edilen kültürel-sosyal bir aktivite. Bu aktivite, içerisinde her yaş grubunu barındırmakta. Her yaşın sevdiği ve ilgilendiği bir aktivite de şüphesiz müziktir. Çankaya Üniversitesi Müzik Topluluğu olarak bu sene 3.'sünü gerçekleştirdiğimiz "Çankaya Üniversitesi Alternatif Sahnesi 2010" etiketine sahip olan sahnemiz, geçmiş senelere nazaran ciddi boyutta seyirci almıştır ve katılımcılara hareketli müzikler eşliğinde unutulmaz sahne deneyimleri yaşatmıştır. "Alternatif 2010", bu sahnenin, geçmiş geleceği ne olursa olsun, gelmiş geçmiş en iyi etkinliklerden biri olmuştur.

Çankaya Üniversitesi Alternatif Sahnesi 2010'da bu sene 12 amatör ve profesyonel müzik grubu, 1 illüzyonist ve 1 komedyen sahne almıştır. Bunlardan ayrı olarak DJ Cem Agamcam ve ekibi ile beraber Karaoke yapılmıştır. Sahne alan gruplar ve sanatçılar:

- Poke
- Rhadamantys
- Replay
- Sora
- Bettle Juice
- Pankart
- Komedyen Ramazan Karaca,
- İllüzyonist Aref Ghafouri
- DJ Cem Agamcam
- Geçit
- Klişe
- Dirilesh
- Mono
- Oyunbozan
- Sondört

Çankaya Üniversitesi Alternatif Sahnesi 2010'a yaklaşık 2000 seyirci eşlik etmiştir ve alkışlarıyla ya da coşkularıyla olsun sahnemize renk katmıştır. Bu rakam, Üniversitemiz çapında yapılan tüm etkinliklerin ulaştığı en yüksek değeri temsil etmektedir. Birbirinden renkli sanatçılar eşliğinde muhteşem bir şenlik yaşadık. Üniversitemiz öğrencilerinin de yer aldığı "Poke" grubu ile Japonca ve Türkçe şarkılarıyla başlayan sahnemiz, "Geçit" ile yavaş yavaş hızlanmaya başlamıştır. Ankara metal gruplarından "Rhadamantys"ın muhteşem performansı sonrası sahne alan "Klişe" ve "Replay" ise rock ve pop karışımı coverlarıyla sahnemize renk kattı. Yine Üniversitemiz öğrencilerinin de içerisinde bulunduğu "Dirilesh" grubunun son ve müthiş performansı sonrası ilk günü kapattık.

İkinci güne "Sora" grubunun coverlarıyla başlayan sahnemiz, "Mono"nun Club ritimleriyle hareketlendi. "Bettle Juice"ın hareketli performansı ile devam eden sahnemiz, "Oyunbozan" ve "Pankart" gruplarının performansından sonra Dream TV, Powerturk, MTV gibi kanallarda klipleri yayınlanan "Sondört" grubunun performansı ile sona erdi.

Müzik dışında komedyen Ramazan Karaca'nın güldüren gösterisinden sonra, Aref Ghafouri'nin akıl almaz illüzyon gösterileriyle devam eden sahnemiz, boş zamanlarında DJ Cem Agamcam ile coştı. Hiç boş kalmayan sahnemiz ile Üniversitemiz öğrencileri doyasıya eğlendi.

Müzik Toplulukları genelde maddi gelirler ve harcamalar ile etkinlik yapabilmektedir. Bu sebepten dolayı diğer üniversitelerin toplulukları bu konularda daha etkindir; ancak bu hangi üniversitenin ne derecede başarılı olduğu konusunu kesin olarak karara bağlamaz. İşin içinde yetenek değil; daha çok maddiyat vardır. Bizler, Çankaya Üniversitesi Müzik Topluluğu'na bağlı arkadaşlar olarak, yetenekli olduğumuzu düşünmekteyiz ve Çankaya Üniversitesi Bahar Şenlikleri 2010'da bizlere verilen büyük desteği çok iyi kullanıp güzel bir Alternatif Sahne Deneyimi yaşattığımızı düşünüyoruz. Umarız ki gelecek senelerde de Üniversitemizin desteği ve topluluk üyelerimizin gayreti sonucu daha iyi ve etkili, heyecanlı ve müzik dolu sahnelerimiz olacaktır. Çankaya Üniversitesi Alternatif Sahnesi 2010'a destek veren herkese teşekkürler.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ELEKTRONİK TASARIM TOPLULUĞU

Çankaya Elektronik Tasarım Topluluğu (ÇETT), 14 Mayıs 2010 tarihinde ilk genel kurul toplantısını yapmış ve Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği öğrencisi olan 42 kurucu üyesi ile faaliyetlerine başlamıştır. Topluluk, Yönetim Kurulu Başkanı Eren Akça başkanlığında Proje Yöneticileri Emir Özgür Özbek, İbrahim Bozkurt, Baran Bakır, Tuğçe Baki ve Murat Bük ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

Topluluğun genel amacı; ders dışı etkinlikler yoluyla toplumun her kesiminin bilimsel konularda bilinçlenmesini sağlamak ve çeşitli disiplinlerde kazanılmış olan bilgi ve becerilerin takım çalışması ve birlik ruhuyla topluluk üyeleri arasında paylaşımını sağlamaktır. Topluluğun özel amaçları ise:

- Ülkemiz ve dünyadaki elektronik teknoloji uygulamalarını izleyerek Çankaya Üniversitesi öğrencilerinin akademik ve mühendislik alanındaki gelişmelerine katkıda bulunmak,
- Üniversitemizde ve toplumda elektronik ve haberleşme teknolojileri ve uygulamaları konusunda bilgi birikiminin artırılmasını sağlamak,
- Elektronik, haberleşme ve otonom sistemler alanlarında gelişen teknolojileri anlamak, özümsemek ve kullanmak amacıyla, proje yaklaşımı içinde çeşitli sistemleri tasarlamak, prototiplerini geliştirmek ve sergilemek,
- Bu alanlarda sempozyum, panel, seminer, çalıştay, konferans gibi etkinlikler düzenleyerek ilgi oluşturmak,
- Süreli yayınların izlenmesi, elektronik iletişim ortamlarının kullanılması yoluyla ulusal ve uluslararası oluşumlarla bilgi paylaşımında bulunmak,
- Araştırma ve geliştirme faaliyetine katkıda bulunmak,
- Proje yönetimi kültürü ve bilgi birikiminin oluşmasını sağlamak,
- Elektrik ve elektronik güvenli çalışma kuralları, elektrostatik tedbirler konularında bilinçlilik sağlamak ve öğrencileri eğitmek,
- Elektronik sistemlerin, cihazların tasarım, geliştirme ve imalat bilgilerinin ve becerilerinin aşamalı olarak üst sınıftan alt sınıfa usta-çırak ilişkisine da-

yalı biçimde, birlikte yaparak, gözlemleyerek, doküman oluşturarak paylaşımını, aktarılmasını ve kalıcı olmasını sağlamak,

- Çankaya Üniversitesi'nin ve bölümümüzün tanıtımına katkıda bulunmak, elektronik, haberleşme ve otonom sistemler alanlarında ulusal ve uluslararası yarışmalarda, etkinliklerde Üniversitemizi temsil etmek olarak sıralanabilir.

Topluluk, Elektronik Haberleşme Mühendisliği Bölümü'nün öğrencilerinin birbirini tanımalarına ve sosyalleşmelerine de katkı yapacaktır.

Çankaya Elektronik Tasarım Topluluğu Akademik Danışmanı Doç. Dr. Celal Zaim Çil ve Elektronik ve Haberleşme Bölümü Öğretim Elemanlarının desteği ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Bilgi birikimi oluşturmak, takım çalışmasını, güven ortamını ve proje kültürünü oluşturmak için projeler seçilmiş; bu projeleri gerçekleştirilmek üzere proje grupları oluşturulmuştur. Bu projeler:

- Uzaktan kumandalı helikopter,
- Sumo robotları,
- Çizgi izleyen robotlar,
- Robot kolu olarak belirlenmiştir. Projelerde, bir yıl içinde bir çalışan prototip elde edilmesi hedeflenmiştir. Projelerin başarıyla sonuçlandırılması ile topluluk üyeleri güven kazanacak ve yarışmalara katılarak Üniversitemizi temsil edecektir.

Topluluk faaliyetleri arasında, sektörde tanınan ve bir hikâyesi olan kişilerin Üniversitemize gelerek seminerler vermesinin sağlanması, Üniversitemiz öğrencilerinin ve personelinin bunları dinleme fırsatı bulması çok önemlidir. Bu kapsamda, 14 Aralık 2010 tarihinde topluluğumuz ilk seminer organizasyonunu gerçekleştirmiştir. Dünyanın en büyük bilgi teknolojileri üretici firmalarından birisi olan Alcatel-Lucent'in AR-GE ve Uluslararası Destek Grup Müdürü İhsan Özcan **"Haberleşme Sektöründe İnsan Kaynakları İhtiyacı ve Gelişmeler"** adlı bir seminer verdi. İhsan Özcan, seminerde, Telekom sektöründe ana oyuncular ve bu sektörde üretici ve operatör arasındaki önemli farkları vurguladı. Bu oluşumların personel-ücret politikalarından bahseden Özcan, güncel uygulama ve teknolojiler, sektörde işe eleman alımında ve iş seçiminde özellikle yabancı dil bilgisinin ve gelişen teknolojiler hakkındaki verilerin önemini, çok uluslu bir şirkette çalışmanın getirdiği kazanımları anlattı. Seminer, günümüz üniversite öğrencisinin temel sorularından birisi olan **"Beni nasıl bir gelecek bekliyor?"** sorusuna, telekom sektörü perspektifinden cevapların getirildiği bir ortam oluşturmuştur.

Seminerde Alcatel-Lucent firmasının, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir Ar-Ge Merkezi olması ve bu çalışmalar kapsamında, Elektronik ve Haberleşme Bölümümüze Alcatel-Lucent firması tarafından SUN İş İstasyonu üzerinde çalışan bir soft-switch kurulması, bu yapı üzerinde iki öğrencimizin bitirme projelerini Alcatel-Lucent firması ile birlikte yapmalarına da değinildi. Bu çalışmalar, telekom sektöründeki teknolojik gelişmelerin daha yakından ve etkin olarak izlenmesini kolaylaştırmaktadır. İhsan Özcan, sek-

törde iş bulmak için sertifika eğitimlerinin önemi- ne değindi ve yakın bir gelecekte Alcatel-Lucent'in Üniversitemizde bir sertifika eğitimi düzenleyeceğini bildirdi. Seminer, İhsan Özcan'a Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal tarafından bir plaket sunulması ile sona erdi.

Haluk BİLGİN
Çankaya Üniversitesi
Spor Koordinatörü

Çankaya Üniversitesi Spor Koordinatörlüğü olarak, 2010 – 2011 Akademik Yılı'na da yoğun çalışmalarla başladık. Amacımız; öğrencilerimizin aldığı kaliteli eğitimin yanında, bedensel ve zihinsel gelişimlerini sağlamak. Dönem başından beri dokuz branşta öğrencilerimize spor yaptırıyoruz. Bunlar; futbol, futsal, yüzme, oryantiring, masa tenisi, tenis, bilardo, satranç ve basketbol olarak belirtilebilir.

Rahatlıkla söyleyebilirim ki katılım çok üst düzeyde. Geçtiğimiz senelerdeki katılımlarla kıyaslandığında, bu dönemki öğrencilerimizin spor alanında çok daha istekli ve bilinçli olduğunu söyleyebilirim. Bu durum, bizi çok mutlu etmekle beraber, öğrencilerimizin gelişimi ve sosyalleşmesi açısından da son derece önemlidir. Geçtiğimiz senelerde öğrencilerimizin çoğu, kantinde oturmayı ya da arkadaşlarıyla sohbet etmeyi tercih ediyor veya kampus dışında sosyal hayatlarına devam ediyordu. Bırakın spor yapmayı liglerde mücadele eden takımlarımızın maçlarına seyirci olarak bile iştirak etmiyorlardı. Bu sene bunun değiştiğini görüyoruz. Örneğin 7 – 11 Aralık 2010 tarihleri arasında gerçekleşen Üniversiteler Arası Basketbol Turnuvası'nda hemen hemen her maçta dolu tribünler önünde oynadık. Bu, hem Çankaya Üni-

versiteli olma duygusuna bir katkıdır hem sahada mücadele eden oyuncularımıza moral desteğidir. Üniversitemizde çalışan ya da okuyan herkesin bu tür organizasyonlarda bir araya gelmesi, Üniversitemizde oluşturmaya çalıştığımız ve büyük yol kat ettiğimiz aidiyet duygusuna büyük katkı sağlayacaktır.

Burada, özellikle Üniversite Yönetimimize teşekkür etmek istiyorum. Güz Dönemi'nde organize ettiğimiz ve yukarıda isimlerini saydığım branşlarda bize çok destek verdiler ve 16 Aralık 2010 tarihinde düzenlediğimiz Toplu Ödül Törenimize de iştirak ederek verdikleri önemi gösterdiler. Başta Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç olmak üzere, ödül törenimize gelen ve dereceye giren öğrencilerimize ödülleri veren, Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Alaeddin Tileylioğlu ve Genel Sekreterimiz Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli hocalarımıza çok teşekkür ediyorum. Yoğun katılımı gerçekleştiren törende, dereceye giren öğrencilerimiz, madalyalarını yöneticilerimizden aldıkları için ayrıca büyük bir mutluluk yaşayarak Üniversite Yönetimimizin verdiği desteğe de şahit oldu. Bundan sonra da hiç şüphem yoktur ki bu destek, katlanarak devam edecektir.

Yaptığımız çalışmaların dışında, yavaş yavaş hayata geçen projelerimiz de mevcut. Örneğin, Ankara'daki üniversitelerin temsilcileriyle bir kurul oluşturduk ve Üniversiteler Spor Federasyonu'nun da desteğiyle şu ana kadar hiçbir spor branşında lisanslı olarak faaliyet göstermemiş üniversite öğrencilerinden çeşitli takımlar kurarak bir turnuva gerçekleştirdik. Bu turnuvada, herhangi bir branşa ilgisi olan; ama farklı nedenlerden dolayı lisans alarak faaliyet gösterememiş öğrencileri bir araya getirip onlara da spor bilincini aşılama çalışıyoruz. Öğrencilerimiz hem üniversitelerini temsil etme gururunu yaşıyor hem spor yapmış oluyor. Bu, ilk defa yapılan bir organizasyon. Daha önce üniversiteleri temsil için genellikle en iyiler seçilip turnuvalara gönderilirdi. Halende bu uygulama devam ediyor; ancak bahsettiğim organizasyon, söz konusu alana değişik bir bakış açısı getirdi.

Çankaya Üniversitesi, spor faaliyetleri bakımından birçok üniversiteye örnek olacak düzeydedir. Yıllardır Ankara basketbolunda söz sahibiyiz ve bir ekolüz. Zaman zaman inişli çıkışlı bir performans göstersek de desteğimizi ve ismimizi basketboldan hiç çekmedik. Birçok milli sporcu yetiştirip onları eğitilmiş, üst düzey sporcular olarak ülke-

mize armağan ettik. Şu anda milli takımlarda görev alan ve Üniversitemiz öğrencisi olan on tane sporcumuz var. Bu başarı sadece basketbol branşında karşımıza çıkmıyor. Örneğin, Deniz Bora Alkan, Yüzme Milli Takımımızda görev alıyor. Deniz, on dört yaşında kendi kategorisinde Türkiye Şampiyonu olup Amerika Birleşik Devletleri'nde burs kazanan bir sporcu. Daha sonra bazı nedenlerle ülkeye dönüş yapmak durumunda kalan ve Üniversitemizi kazanan bir değerimiz. Birçok kategoride Türkiye şampiyonlukları kazanan bir öğrencimiz. Sadece bununla bitmiyor elbette. Geçen sene, Bilardo Takımımız Türkiye Üçüncüsü oldu. İlk defa katıldığımız bir turnuvada bu dereceyi elde etmek büyük başarı. Şu an Üniversitemiz bünyesinde açtığımız bilardo salonunda antrenmanlarını yapıyorlar ve çalıştırıcıları Avrupa Şampiyonu Eylül Kibaroğlu. Satranç alanında da takımımızı, Türkiye'de Grand Master (Büyük Usta) payesini kazanmış üç isimden biri olan Kıvanç Haznedaroğlu çalıştırıyor. Kıvanç Hoca, tüm Türkiye'den gösteri maçı teklifi alan ve aynı anda yüzlerce kişiyle satranç oynayabilen yetenekte ve popülerite de biri. Hem çalıştırıcı hem oyuncu olarak milli takımlarda görev alıyor. Kendisinin bizimle çalışması-

nın hem bizim hem öğrencilerimiz için büyük bir avantaj olduğu kanaatindeyim. Oryantiring dalında da aynı zamanda Federasyon Yetkilisi olan Ekrem Deniz'le çalışıyoruz. Masa tenisinde Milli Takım Eski Antrenörü Serdar Albayrak ile çalışıyoruz. Bu isimler kendi dallarında ekol olmuştur. Hem bu branşlarla profesyonelce uğraşan öğrencilerimizin daha iyi yerlere gelmesi hem de sporu diğer öğrencilerimize yaymak için çalışmalar yapıyoruz.

Kurulduğumuz ilk günden bugüne imkânlarımızı daha da geliştirerek öğrencilerimize sunuyoruz. Verdiğimiz burslar da çok önemli. Bu faaliyeti, Türkiye'de ilk başlatan üniversitelerden biriyiz. Bayan Basketbol Takımımıza bu sezon iki yeni oyuncuyu bursla kattık. Kendileri şu an eğitimleriyle birlikte basketbolu da bünyemizde yürütüyor.

Tüm öğrencilerimize yaptırabileceğimiz bir şeyler var, diye düşünüyorum. Yirmi dalda orta karar mücadele etmek yerine, on dalda üst düzeyde çalışmak istiyoruz. Aktif olmak ve spor yapmak isteyen her öğrencimize, yeteneği ne düzeyde olursa olsun, kapımız açık. Spor yapmak istemeyen ya da

çeşitli nedenlerle aktif spor yapamayan öğrencilerimizi de takımlarımızı desteklemek için tribünlere bekliyoruz. Daha önce de dediğim gibi, öğrencilerimiz bu aidiyet hissini, ayrıca coşkulu desteklerini vererek okul içerisinde daha da sosyalleşebilir.

Çankaya Üniversitesi 2010-2011 Eğitim - Öğretim yılı

Ekim- Kasım- Aralık ayları faaliyetleri ;

- Halı saha futbol turnuvası 21 takımın katılımıyla Halı sahamızda yapılmıştır.
- Futsal turnuvası 21 takımın katılımıyla 1 Nolu spor salonumuzda yapılmıştır.
- Basketbol Turnuvası 7 takımın katılımıyla 1 Nolu spor salonumuzda yapılmıştır.
- Satranç turnuvası 10 sporcunun katılımıyla spor merkezi toplantı salonunda gerçekleşmiştir.
- Oryantiring turnuvası 23 sporcunun katılımıyla 2 nolu spor salonumuzda gerçekleşmiştir.
- Masa tenisi turnuvası 16 sporcunun katılımıyla masa tenisi salonumuzda gerçekleşmiştir.
- Yüzme Turnuvası 13 sporcunun katılımıyla sosyal tesis yüzme havuzunda gerçekleşmiştir.
- Tenis Turnuvası 12 sporcunun katılımıyla 1 nolu spor salonumuzda gerçekleşmiştir.

- Bilardo Turnuvası 11 sporcunun katılımıyla bilardo salonumuzda gerçekleşmiştir.
- Üniversitelerarası Basketbol 2. lig müsabakaları 7-11 Aralık 2010 tarihleri arasında Üniversitemiz Olimpik spor salonunda gerçekleşmiştir. Çankaya Üniversitesi 8 üniversite arasında 1. olarak 1. lig müsabakalarına katılmaya hak kazanmıştır.

1. ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
2. TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
3. BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ 2010- 2011 GÜZ ŞENLİĞİ TURNUVA SONUÇLARI

<p><u>SATRANÇ</u></p> <p>1. SAVAŞ BARIŞ 2. UTKU CEM ŞANTAL 3. MUSTAFA NARMANLI</p>	<p><u>MASA TENİSİ</u></p> <p>1. GAZANFER YIĞIT 2. ÖZGÜR YILDIRAN 3. SAVAŞ YILDIZ</p>	<p><u>FUTSAL</u></p> <p>1. BLADE 2. KUPA BEYİ 3. VİZYON</p>																
<p><u>HALI SAHA</u></p> <p>1. BLADE 2. ECELTİC 3. PENDİK</p>	<p><u>BASKETBOL</u></p> <p>1. ARKAYI DÖRTLE 2. T.T.NET 3. TREN</p>																	
<p><u>TENİS</u></p> <table> <thead> <tr> <th><u>Bayan</u></th> <th><u>Erkek</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. AYSU DEMİRTÜRK</td> <td>1. EREN AŞLAKÇI</td> </tr> <tr> <td>2. BEREN AYGÜN</td> <td>2. DORUK BİLGİN</td> </tr> <tr> <td>3. DUYGU KALELİ</td> <td>3. ÇAĞRI KAYA</td> </tr> </tbody> </table>	<u>Bayan</u>	<u>Erkek</u>	1. AYSU DEMİRTÜRK	1. EREN AŞLAKÇI	2. BEREN AYGÜN	2. DORUK BİLGİN	3. DUYGU KALELİ	3. ÇAĞRI KAYA	<p><u>YÜZME</u></p> <table> <thead> <tr> <th><u>Bayan</u></th> <th><u>Erkek</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. İREM KARAMAN</td> <td>1. BATU CEM BAL</td> </tr> <tr> <td>2. GÜLŞAH BAYTEKİN</td> <td>2. ALPTEKİN KANTEKİN</td> </tr> <tr> <td>3. MERVE SERİN</td> <td>3. FARUK CAN ÖZDEMİR</td> </tr> </tbody> </table>		<u>Bayan</u>	<u>Erkek</u>	1. İREM KARAMAN	1. BATU CEM BAL	2. GÜLŞAH BAYTEKİN	2. ALPTEKİN KANTEKİN	3. MERVE SERİN	3. FARUK CAN ÖZDEMİR
<u>Bayan</u>	<u>Erkek</u>																	
1. AYSU DEMİRTÜRK	1. EREN AŞLAKÇI																	
2. BEREN AYGÜN	2. DORUK BİLGİN																	
3. DUYGU KALELİ	3. ÇAĞRI KAYA																	
<u>Bayan</u>	<u>Erkek</u>																	
1. İREM KARAMAN	1. BATU CEM BAL																	
2. GÜLŞAH BAYTEKİN	2. ALPTEKİN KANTEKİN																	
3. MERVE SERİN	3. FARUK CAN ÖZDEMİR																	
<p><u>BİLARDO</u></p> <p>1. ALPARSLAN KANTEKİN 2. ALPTEKİN KANTEKİN 3. YÖREM ACAY</p>	<p><u>ORYANTİRİNG</u></p> <table> <thead> <tr> <th><u>Bayan</u></th> <th><u>Erkek</u></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. SEDA ÇELİK</td> <td>1. HASAN MIZRAK</td> </tr> <tr> <td>2. SELEN ÇAKAR</td> <td>2. MEHMET ARDA TABAK</td> </tr> <tr> <td>3. GİZAY KISA</td> <td>3. UTKU ARSLAN</td> </tr> </tbody> </table>		<u>Bayan</u>	<u>Erkek</u>	1. SEDA ÇELİK	1. HASAN MIZRAK	2. SELEN ÇAKAR	2. MEHMET ARDA TABAK	3. GİZAY KISA	3. UTKU ARSLAN								
<u>Bayan</u>	<u>Erkek</u>																	
1. SEDA ÇELİK	1. HASAN MIZRAK																	
2. SELEN ÇAKAR	2. MEHMET ARDA TABAK																	
3. GİZAY KISA	3. UTKU ARSLAN																	

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ERKEK BASKETBOL TAKIMI

Erdoğan AYDIN
Çankaya Üniversitesi
Erkek A Takımı Antrenörü

Çankaya Üniversitesi Genç Erkek Basketbol Takımı olarak, geçen yılda genç takımla katıldığımız Bölgesel Lig’de, yine zor bir grupta mücadele etmekteyiz. 76 takımın mücadele ettiği Bölgesel Lig’deki en genç takımımız. Takımda 1993 ve üzeri doğumlu 12 sporcumuz bulunuyor. Genç oyuncularımızın tecrübe elde etmesi, bizim için kazanmak ve kaybetmekten çok daha önemli. Oynayacağımız bu zor maçlar, bize Genç Takım Ligi’nde çok önemli bir tecrübe olacak. Bölgesel Lig’de ise tecrübe eksikliğimiz çok olmasına rağmen, maçın sonuna kadar koşan, pes etmeyen, mücadeleden vazgeçmeyen bir ekip olacağız. Hedefimiz; Türk basketboluna düzgün, ahlaklı ve basketbolun temel gerekliliklerini bilen sporcular yetiştirmektir. Bu unsurları esas alarak Çankaya Üniversitesi Erkek Basketbol Takımı’nı hak ettiği yerlere çıkarmak istiyoruz.

12 yıl önce Türk Telekom gibi büyük bir camiada antrenörlüğe başlamış ve 7 yıl boyunca en üst kademesine kadar her takımında sayısız başarı yaşamış biri olarak şahsımın ve ekibimin bunu başarabilecek tecrübeye sahip olduğuna inanıyorum. 2004–2006 Sezonlarında da Çankaya Üniversitesi’nde çalışma fırsatı buldum. Bu iki sezonda, yine Genç Takım’da da çok başarılı olduk

ve bu takımda bulunan birçok sporcumuz şu anda 1. ve 2. Lig’de basketbol oynamakta. Tüm bunların ışığında şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki eğer yönetimimiz bizi desteklerse zannedilenin aksine, düşük bütçelerle ve tabii ki iyi bir organizasyon ile çok başarılı olabiliriz.

Şu anda, özellikle Arı Okulları’nda okuyan çok başarılı 93 ve 94 doğumlu, henüz lise öğrencisi olan, sporcularımızla birlikte istediğimiz hedeflere ulaşabileceğimize inanıyorum. Bir sezon antrenör olarak çalışma fırsatı bulduğum West Virginia Üniversitesi’nde de gözlemlediğim en önemli şey, bu kurumun yapı olarak Çankaya Üniversitesi’ne çok benzer olmasıydı. Bu durum, beni çok heyecanlandırmıştı. Eğer organizasyon olarak aynı seviyelere gelebilirsek ki bence bu doğru bir ekip ile çok da zor değil, Çankaya Üniversitesi’ndeki salon ve tesislerle Türkiye’deki sayılı kulüplerden biri olabiliriz.

Spor dalları içerisinde futbolla yarışabilen tek branş olan erkek basketbolunda başarılı olmamız, Üniversitemizin de marka değerini kat ve kat artıracaktır.

TANSİYON NEDİR?

Sözlüğe bakıldığında basınç ve gerginlik gibi anlamlara geldiği görülen tansiyon sözcüğü, sağlık alanında önüne veya arkasına başka sözcük eklenmeden kullanıldığında, atardamarların içindeki kan basıncını ifade eder.

Damarın içinde kanın akabilmesi için belirli bir basıncının olması gerekir. Bu basıncı, kalbin kasılmasıyla kanı damarların içine pompalaması ve atardamarların elastikliğiyle bu basıncı dengelemesi sistemleri oluşturur.

Kalp kasıldığı zaman atardamarların içine kanı belirli bir basınçla pompalar. Bu sırada damar içindeki basınç en yüksek düzeye ulaşır. Bu basınca tıpta sistolik basınç, halk arasında da büyük tansiyon adı verilir.

Kalbin gevşemesiyle birlikte damar içine pompalanan kan durur. İşte bu sırada devreye damarın elastikliği girer. Önce genişlemiş olan damar, kana bir basınç uygulayarak kalbin gevşemesi anında kan akımını sağlar. İşte bu sırada oluşan en düşük basınca tıpta diastolik tansiyon, halk arasında da küçük tansiyon denilir.

Bu basınç, 1 santimetrekare alandaki cıva sütununun tabanına yaptığı basınçla karşılaştırılarak belirtilir. Örneğin bir kişinin tansiyonu 12 dediğimiz zaman, bu basınç 12 cm yüksekliğindeki cıva sütununun tabanına yaptığı basınca eşdeğerdir. Tıpta bu ölçüler, mm olarak belirtilir. Yani halk arasında 12 - 14 gibi cm cinsinden söylenen ölçüler tıpta 120 - 140 mm cinsinden ifade edilir.

Normal tansiyon değerleri nedir?

Tıpta genel olarak herkesin bünyesinin farklı olduğunu bilmek gerekir. Bu nedenle herkesin tansiyon ölçüm değerinin aynı olması beklenemez. Bu nedenle bir kişide tansiyonun yükselmiş ya da düşmüş olduğundan bahsedebilmek için, herhangi bir şikâyetinin ya da hastalığının olmadığı bir dönemde tansiyonun zaman zaman ölçülüp bir kenara kaydedilmesi yararlıdır.

Herkesin tansiyon değerinin farklı olduğundan bahsettik; ama genel olarak, normal kabul edilen sınırları da ihmal etmemek gerekir.

Yapılan uzun araştırmalar sonucu, yaşın artışıyla küçük değişimler olmakla beraber, sistolik (büyük)

Hikmet COŞKUN
Çankaya Üniversitesi
Sağlık Merkezi Hemşiresi

tansiyon için 120 ile 140 ya da Türkiye'deki yaygın söylemle 12 ile 14, diastolik (küçük) tansiyon için de 70 - 90 (7 - 9) arası değerler, tansiyona bağlı bir sağlık sorunu riski doğmadığı belirtir.

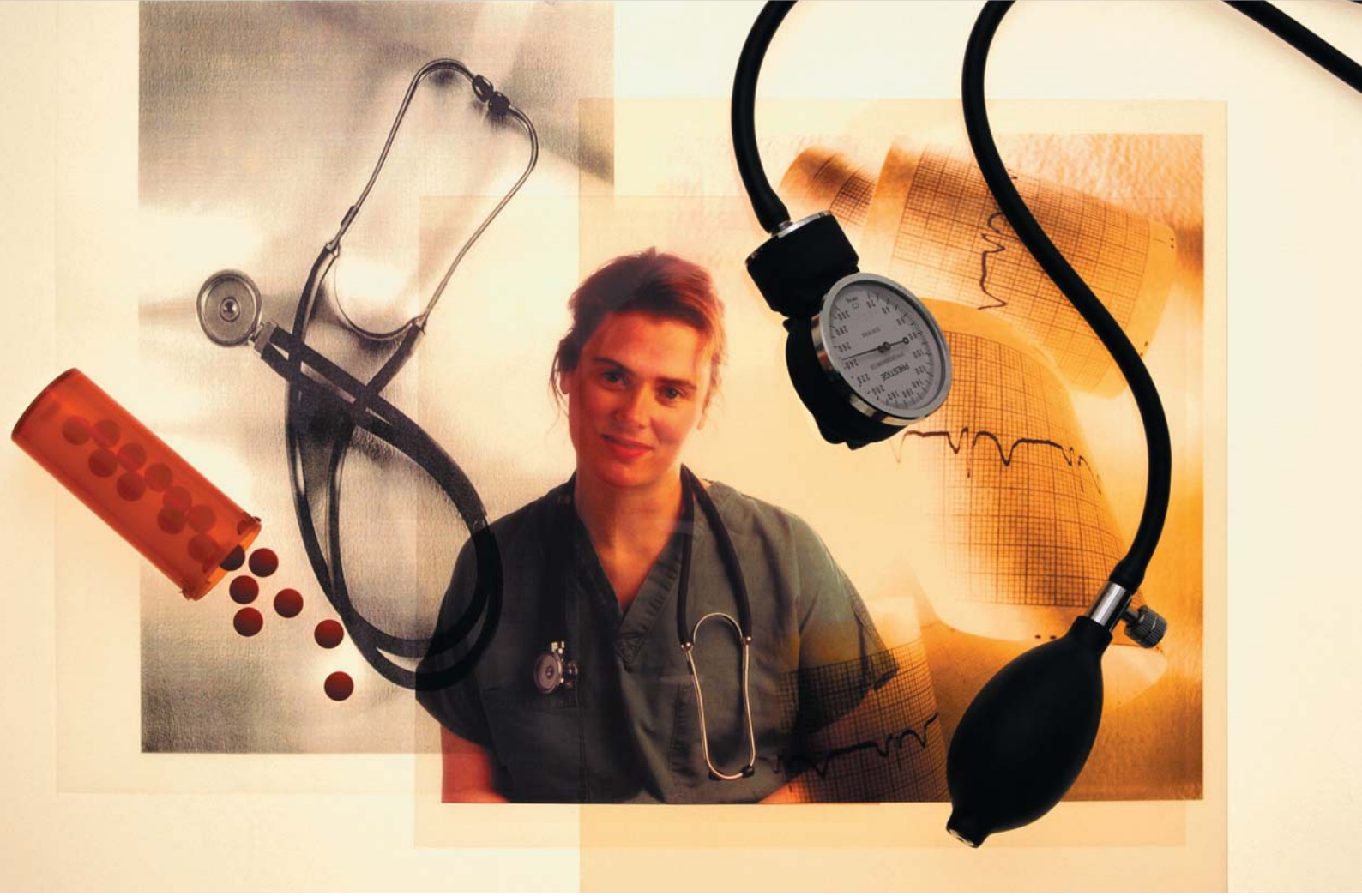
Tansiyon nasıl ölçülür?

Tansiyon ölçmekte kullanılan değişik aletler bulunmaktadır. En doğru ölçüm, zaman içinde ayarlarının değişmesi gibi bir sorun olmadığı için, cıvalı aletlerle yapılır. Bunların kullanımı, pek pratik olmadığı için günümüzde genellikle diğer türdeki aletler tercih edilmektedir.

Tüm aletlerde prensip aynıdır. Kola sarılan ve içine hava gönderilerek basınç oluşturulan bir lastik torba (manşon), bu torbaya hava göndermek için kullanılan bir pompa ve lastik torbanın içindeki basıncı ölçen bir ölçü sistemi. Ayrıca damarda oluşacak nabız seslerini dinlemek için bir dinleme aleti (steteskop) da gereklidir.

Tansiyonu ölçülecek kişinin dinlenmiş ve sakin durumda olması gerekmektedir. Hızlı bir yürüyüşün ardından tansiyon ölçülmesi için kişinin bir süre dinlenmesi gerekir. Rahat bir koltukta otururken tansiyon ölçülen kolun kalp hizasında olmasına dikkat edilmelidir.

Böyle bir alet edinerek uygun ortamın sağlanmasının ardından aletin manşon kısmı tansiyonu ölçülecek kişinin kolunun üst bölümüne sarılır. Bu sırada, dirsek önü çukurunun tamamen açıkta kalmasına ve giysilerin kolunun kişiyi sıkmamasına dikkat etmek gerekir. Tansiyonu ölçülen kişi, rahat bir şekilde ve kolu kalp hizasında kalacak biçimde otururken pompa ile basınç oluşturulmaya başlanılır. Aletin göstergesindeki rakam, kişinin daha önceden bili-

nen tansiyon değeri varsa bunun 20-30 mm üzerine, böyle bir bilgi yoksa 150 - 160 mm civarına kadar çıkartılır. Bu sırada dinleme aleti, dirsek önü çukurunun gövdeye yakın kısmına konulup hafifçe bastırılarak (manşonun altına sıkıştırarak değil) nabız sesleri olup olmadığı dinlenir. Eğer sesler varsa kayboluncaya kadar basıncı artırmak gerekir. Basın kaybolduktan sonra aletin havası yavaşça indirilerek nabız sesleri tekrar başlayıncaya kadar takip edilir. Seslerin ilk duyulduğu sırada aletin göstergesinde okunan rakam sistolik tansiyonu gösterir.

Sürekli dinlerken basınç azaltılmaya devam edilir. Seslerin artık duyulmamaya başladığı sırada göstergedeki rakam da diastolik tansiyonu gösterir.

Düşük Tansiyon Nedir?

Tıp dilinde hipotansiyon olarak adlandırılan düşük tansiyon, belirli bir düzeye kadar sorun yaratmaz. Tam tersine normalin biraz altında olması, kalp-damar hastalıklarından uzak daha sağlıklı bir yaşam sürme nedenidir.

Düşük tansiyonun sorun olduğu durum, sistolik tansiyonun çok uzun süreler için 70 mm'den düşük kalma halleridir. Böyle koşullarda şok durumundan söz edilir.

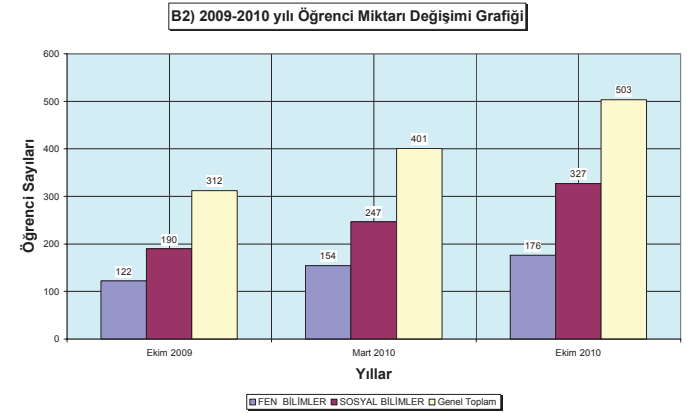
Düşük tansiyonun en sık rastlanan şekli ortostatik hipotansiyondur. Bu durum, kişinin oturur veya yatar durumda iken normal düzeylerde seyreden tansiyonunun, ayağa kalkılınca düşme halidir. Bu durumda, bir süre için beyine daha az kan gideceği için, geçici olarak denge ve şuur bozuklukları ortaya çıkabilir. Sıvı kayıpları nedeniyle daha sık görülen bu durum, sıvı açığının kapatılmasına rağmen devam ediyorsa veya yüksek tansiyon tedavisi altında olanlarda görülüyorsa bir doktora başvurmak gerekecektir.

Yararlanılan kaynak: Türkiye Bilim Sitesi

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ FEN VE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜLERİ BÜYÜK ATAKTA: “KARIYER GELİŞİMİNİZİ ERTELEMİYİN!”

Çankaya Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri, özellikle son bir senedir “Lisansüstü Eğitim Bizim İşimiz; Kariyer Gelişiminizi Ertelemeyin, Bekliyoruz!” sloganı ile yaptığı atağı gün geçtikçe başarıya dönüştürmeye devam ediyor. İki enstitümüz de öğrenim gören öğrenci sayısını beş yüz üçe ulaştırmıştır. Hem ulaşılan rakamı hem var olan başarıyı kutlamak için Ekim 2010 tarihinde bir kokteyl gerçekleştirilmiştir. Kutlama pastasını Mütevelli Heyet Başkanımız Sıtkı Alp ve Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç birlikte keserken, Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Vekili Prof. Dr. Taner Altunok’un açılış konuşmasıyla başlayan kokteyl, pasta kesiminin ardından akademik ve idari personelimizin katılımıyla devam etmiştir. Kokteylden sonra görüşlerini aldığımız Prof. Dr. Altunok, hedeflerinin ulaşılan rakamın çok üstüne çıkmak ve kaliteli eğitime devam etmekte olduğunu belirterek şu an Yüksek Öğretim Kurumu’nun onayına sunulan dosyalarla yakında yeni yüksek lisans ve doktora programları da açacaklarını; ayrıca uluslararası bir niteliğe dönüşen enstitüde yabancı öğrenci sayısının da 45’e ulaştığını belirtti.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ DERGİLERİYLE DE FARKLI: “BİR DERGİDEN ÜÇ DERGIYE DÖNÜŞÜM”

2003 yılından itibaren Çankaya Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi tarafından yayım hayatına başlatılan ve on iki sayı yayımlandıktan sonra değişim ve dönüşüme uğrayan *Journal of Arts and Sciences* dergisinin devamı olan ve gerçekleştirilen dönüşüm çalışmaları sonucunda *Journal of Humanities and Social Sciences*, *Journal of Science and Engineering* ve *Journal of Law* isimleriyle yayımlanmaya

başlayan dergilerimiz, ilk sayılarını çıkarmış ve tüm Türkiye'deki ilgili fakülte, kütüphane, abone, yazar, hakem ve danışma kurullarına dağıtılmıştır. İkinci sayılarının, 2010'un Aralık ayında yayımlanması hedeflenen dergilerimizden edinmek isteyenler değerli okurlarımızın Çankaya Üniversitesi Yayın Müdürlüğü'ne başvurması yeterli olacaktır.

ULU ÖNDER MUSTAFA KEMAL ATATÜRK`Ü ANMA TÖRENİ

Cumhuriyetimizin Kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk, 72. ölüm yıldönümünde tüm Türkiye'de olduğu gibi Çankaya Üniversitesi'nde de anıldı. Saat 09.05'te Mütevelli Heyeti Başkanımız Sıtkı Alp, Mütevelli Heyeti Üyemiz Sayın Erol Uğurlu Rektör Yardımcılarımız Prof. Dr. Yahya K. Baykal,

Prof. Dr. Alaeddin Tileylioğlu ve Genel Sekreterimiz Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli tarafından Atatürk büstüne çelenk koymasıyla başlayan tören, saygı duruşuyla devam etti. Törene; üniversite yönetimlerimiz, akademik ve idari kadromuz ve öğrencilerimiz yoğun katılım göstererek Ulu Önder'e minnet ve saygılarını sundu.

KOBİKÜME AVRUPA BİRLİĞİ YENİLİK TRANSFERİ PROJESİ FİNAL TOPLANTISI

Çankaya Üniversitesi'nin Ostim Organize Sanayi Bölgesi'yle yıllardır büyük başarıyla yürüttüğü ve tüm ülkeye örnek olan Kümelenme Çalışması kapsamında hayata geçirilen "KOBİKÜME" projesinin kapanış toplantısı, 9 Aralık 2010 tarihinde Üniversitemiz Mavi Salon'unda gerçekleştirildi. Mühendislik - Mimarlık Fakültemizin Dekanı Prof. Dr. Levent Kandiller'in projeye ilgili kısa bir bilgilendirme yapmasının ardından, toplantının açılış konuşmasını yapan Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, bu projenin gerçekleştirilme aşamalarını, proje başladıktan sonra kar-

şılaşılan zorlukları ve projenin kurum ve kuruluşlara kattığı artılardan bahsetti. Rektörümüzden sonra söz alan Ostim Organize Sanayi Bölgesi Başkanı Orhan Aydın, Çankaya Üniversitesi'yle Ostim OSB arasındaki çalışmanın, bugüne kadar kitaplarda kalan ve hayata geçirilemeyen üniversite - sanayi işbirliğinin kusursuz bir örneği olduğunu belirterek ortaklığın gün geçtikçe daha da ileri gideceğinden bahsetti. Konuşmaların ardından verilen kahve arasının ertesinde yapılan çalışmalar tanıtıldı. Aynı günün akşamında ise Arı Spor ve Dinlenme Tesisleri'nde proje katılımcıları ve Üniversitemiz personeline kokteyl verildi.

BAŞYILDIZ KÖŞKTEYDİ

Çankaya Üniversitesi Öğrenci Konseyi Başkanı Ersin Başyıldız, Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül'ün Ankara'daki üniversitelerin öğrenci temsilcileriyle gerçekleştirdiği toplantıya Çankaya Üniversitesi'ni temsilen katıldı. Olduk-

ça samimi bir ortamda gerçekleştiği bildirilen toplantıda, Başyıldız üniversitelerinin sorunlarını dile getirdikten sonra, üniversitemizin yaptığı çalışmalar hakkında Cumhurbaşkanımıza bilgiler vermiştir.

Cumhurbaşkanı'nın öğle yemeğinde konuk ettiği öğrenci temsilcilerinin aktardığı sorunları ve görüşleri de şöyle özetlenebilir;

- 1- Polisin sertlikten uzak durması, hoşgörülü davranması.
- 2- Toplumun en dinamik kesimini oluşturan üniversite gençliğinin demokratik hakkı olan görüşlerini ifade etmelerine ortam ve olanak sağlanması.
- 3- Üniversitedeki öğrenci konseylerinin yetkilerinin artırılması ve senatolarda oy kullanma hakkı tanınması.
- 4- Harçların makul düzeylere çekilmesi.

5- Yurt sorununun çözülmesi; ulaşım ve yemek olanaklarının artırılması.

Çankaya Köşkü'nde saat 13.20'de başlayan öğle yemeğinin öncesinde gazetecilerin görüntü almasına izin verildi. Bu sırada kısa bir açıklamada bulunan Cumhurbaşkanı Gül, "Çankaya Sofrası'nda üniversitelerin seçilmiş konsey başkanlarıyla birlikte olduklarını ifade etmiştir.

Yemeğe davetli öğrencilere seslenen Gül, "Arkadaşlarınız ne konuşuyorsa, arkadaşlarınızın sorunlarını beklentilerini serbestçe anlatın. Dinleyip gereğini yapacağız" demiştir.

Kendisinin de bir dönem üniversite öğrenciliği yaptığını anımsatan Gül, bu sırada öğrenci konseyi başkanlığında bulunduğunu da anlatmıştır.

Yemeğe Ankara, Atılım, Başkent, Bilkent, Çankaya, Gazi, Hacettepe, ODTÜ, TOBB-ETÜ, Turgut Özal ve Ufuk Üniversitelerinin öğrenci konseyi başkanlarıyla, 3 üniversitenin kadın başkan yardımcılarının yanı sıra Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Mustafa İsen, Basın Başdanışmanı Ahmet Sever, AB ile İlişkilerden Sorumlu Başdanışmanı Zeynep Damla Gürel ve Kurumsal İletişim Başkanı Kemal İlter katılmıştır.

SOSYAL SORUMLULUK PROJESİ DERSİ

versitesi Genel Sekreteri Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli, Fakülte Dekanları ve öğretim üyeleri de öğrencilerle birlikte fidan diktiler. Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, bilimsel eğitimin yanı sıra çevreye ve ülkemize olan sorumluluklarımızın da farkında olmamız gerektiğini ve bu bilinçle hem kendimizi hem de ülkemizi ileriye götürmek adına her türlü etkinliğe Çankaya Üniversitesi olarak destek vereceklerini açıkladı. Atatürk Orman Çiftliği Müdürü Ömer Bülent Arslan, gençlerin Atatürk'ün mirasına sahip çıkmalarından dolayı büyük mutluluk yaşadıklarını belirtti.

Çankaya Üniversitesi 700 öğrencisiyle birlikte "Sosyal Sorumluluk ve Etik" dersi kapsamında katıldığı sosyal sorumluluk projesi için Atatürk Orman Çiftliğinde yaklaşık 1000 fidan dikti. Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in önderliğinde, Atatürk Orman Çiftliği'ne ağaç diken personel ve öğrencilerimiz, daha sonra Atatürk Orman Çiftliği'nde yürütülen temizlik çalışmasına da katıldı. Yoğun katılımın gerçekleştiği bu faaliyette Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Rektör Yrd. Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal, Çankaya Üni-

ÜNİVERSİTELER ARASI BASKETBOL MÜSABAKALARI

Üniversiteler Spor Federasyonu'nun organize ettiği Üniversiteler Erkekler C Kategorisi Basketbol Turnuvası, Üniversitemiz Olimpik Spor Salonu'nda 7 - 11 Aralık tarihleri arasında gerçekleşti. Turnuva-

ya; Çankaya Üniversitesi, Polis Akademisi, Tobb Etü, Turgut Özal Üniversitesi, Kara Harp Okulu ve Ufuk Üniversitesi'nin erkek basketbol takımları katıldı. Beş gün süren turnuvanın sonunda; Çankaya Üniversitesi birinci, Turgut Özal Üniversitesi ikinci ve Başkent Üniversitesi üçüncü oldu.

KÖROĞLU LEO ÜNİVERSİTEMİZDEYDİ

Köroğlu Leo Organizasyonu, Üniversitemizi ziyaret ederek yaptıkları çalışmalar ve organizasyonları hakkında bilgiler verdi. Öğrenci İşleri Müdürlüğümüzün fuayesinde stant kurarak Üniversitemiz öğrencilerine ulaşmayı başaran organizasyon, bundan sonra da Üniversitemizle yakın ilişki içerisinde olacağını gösterdi. Stanttaki bilgilendirme çalışmalarını Geçen Dönem Köroğlu Leo Başkanı Merih Larkerta, Köroğlu Lions Başkanı Ayşe Kayserilioğlu ve Köroğlu Leo Advisorı Emiran Dağlı yaptı.

KADINA AĞIT

7 Aralık 2010 tarihinde Üniversitemiz Mavi Salon'unda, Çankaya Üniversitesi Kadın Çalışmaları ve Uygulama Merkezi (KADUM) tarafından, 25 Kasım Dünya Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü Etkinlikleri kapsamında "Kadına Ağıt" isimli bir belgesel film gösterimi yapıldı. Rahatsızlığı ne-

deniyle etkinliğe katılmayan Yönetmen Berrin Baylay Tuncer'in, özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerindeki kadınlara yönelik toplumsal/bireysel birçok şiddet ögesini belgesel temasıyla aktardığı yapıtın gösterimi, idari ve akademik personel ile öğrencilerin yoğun ilgisiyle karşılandı.

KOSGEB GENÇ GİRİŞİMCİ GELİŞTİRME PROGRAMI

KOSGEB Başkanı Mustafa Kaplan, KOSGEB'in yenilenen destek sistemi ile ilgili bilgi sunmak amacıyla 15 Aralık 2010 Çarşamba, saat 10.00-12.30 aralığında Üniversitemizi ziyaret etti. Mavi Salon'da yapılan bilgilendirme toplantısının son oturumunda 2009 - 2010 Akademik Yılı Bahar Dönemi'nde KOSGEB Genç Girişimci Geliştirme Programı (GGGP)'na katılarak GGGP Sertifikası almaya hak kazanan öğrenci ve mezunlarımıza sertifikaları takdim edildi.

CUMHURİYET VE ATATÜRK'E SAYGI SERGİSİ

Çankaya Üniversitesi Güzel Sanatlar Birimi tarafından 8 – 12 Kasım 2010 tarihleri arasında Cumhuriyet ve Atatürk'e Saygı Sergisi adlı bir etkinlik gerçekleştirildi. Kültür Hizmetleri Müdürlüğümüzün

koridorunda gerçekleşen karma serginin açılışını Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç gerçekleştirdi. Rektör Yardımcılarımız ve Genel Sekreterimizin de katıldığı sergi açılışı, tüm öğrencilerimizin yoğun ilgi ve beğenisiyle karşılandı.

KURTULUŞ SAVAŞI İÇİNDE BİR DESTAN SAKARYA MEYDAN SAVAŞI

Çankaya Üniversitesi Atatürk İlkeleri İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (AAUM) tarafından organize edilen "Kurtuluş Savaşı İçinde Bir Destan Sakarya Meydan Savaşı" isimli konferans, Ortak Dersler Koordinatörlüğü'nden Dr. Tüzel Atıcı tarafından 3 Kasım 2010 tarihinde Üniversitemiz Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi.

2010 MEZUNUMUZA ELECO 2010'DAN EN İYİ ÖĞRENCİ BİLDİRİSİ ÖDÜLÜ

Çankaya Üniversitesi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü 2010 mezunlarımızdan Burcu YAKIŞIR İTÜ, Uludağ Üniversitesi, TMMOB EMO Bursa Şubesi, TÜBİTAK ve IEEE Türkiye tarafından, 2-5 Aralık 2010 tarihlerinde Bursa'da düzenlenen **ELECO 2010 Elektrik-Elektronik-Bilgisayar Mühendisliği Sempozyumu'nda, PROF.DR. NUSRET YÜKSELER EN İYİ ÖĞRENCİ BİLDİRİSİ ödülünü almıştır.**

Burcu YAKIŞIR, Çankaya Üniversitesi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümünde Bitirme Projesi olarak İŞİM Kümeleşmesi çalışmaları kapsamında, bölümdeki danışmanları ile birlikte Sincan Organize Sanayi Bölgesi'ndeki bir sanayi kuruluşunun ihtiyacı olan bir LED'li Çalışma Lambası geliştirmiştir. Bu lambanın tasarımı ve prototipinin geliştirilmesi konularını içeren bildiri ELECO 2010 Yürütme Kurulu tarafından ödüle layık görülmüştür.

PERSONEL EĞİTİMLERİ

Çankaya Üniversitesi İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı'nın her akademik dönemde organize ettiği eğitimler, 2010-2011 Güz Dönemi'nde de devam ediyor. Bu kapsamda, Çankaya Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Uğur Öner tarafından 12 Kasım 2010 tarihinde verilen "İş Ortamında Dostluk - Arkadaşlık" konulu eğitim, Rektörlük Senato Odası'nda gerçekleşti.

Çankaya Üniversitesi İnsan Kaynakları Daire Başkanlığı'nın organize ettiği bir başka eğitim ise Üniversitemiz Mavi Salon'unda 25 Kasım 2010 tarihinde, Psikolog Tansen Taygur tarafından verilen "Sosyal Kaygı / Özgüven" konulu etkinlik oldu.

9 Aralık 2010 tarihinde ise yine Psikolog Tansen Taygur tarafından Rektörlük Senato Odası'nda "İş Doyumu" konulu bir eğitim verildi. Her üç eğitim de akademik ve idari personelimizin yoğun katılımıyla gerçekleşti.

FARKLI BOYUTLARIYLA TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Çankaya Üniversitesi Kadın Çalışmaları ve Uygulama Merkezi (KADUM) tarafından 10 Aralık 2010 tarihinde "Farklı Boyutlarıyla Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet" konulu bir panel gerçekleştirildi. Panele konuşmacı olarak Dr. İlknur Yüksel Kaptanoğlu, Yrd. Doç. Dr. Şerife Çam, Avukat Evren Paydak ve Utku Usta katıldı. Kadına yönelik şiddetin enine boyuna tartışıldığı panel, ülkemizin bu kanayan yarasına çözüm önerileri getirdi.

KÜLTÜR HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü olarak 7 Ekim 2010 tarihinde Mavi Salon'da Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in katılımıyla Öğrenci Toplulukları Toplantısı'nı düzenledik. Toplantının amacı; öğrencilerimizi 2010 - 2011 Akademik Yılı'nda yapmayı planladıkları etkinlikler hakkında bilgilendirmek ve öğrencilerimize bir takım önerilerde bulunmak, Çankaya Üniversitesi Öğrenci Toplulukları Yönergesi çerçevesinde çalışmalarını sürdüreceklerini hatırlatmak ve 2010 - 2011 Akademik Yılı içerisinde yapacakları etkinlikler hakkında görüşlerini alarak sorularını yanıtlamaktı.

Her akademik yılın başında düzenlediğimiz "Öğrenci Toplulukları Tanıtım Günü"nü, bu yıl 18 Ekim 2010 tarihinde gerçekleştirdik. Tanıtımın amacı; öğrenci topluluklarını Üniversitemiz öğrencilerine tanıtmak, topluluklara yeni üyeler kazandırmak ve öğrencilerimize 2010 - 2011 Akademik Yılı içerisinde gerçekleştirecekleri etkinlikleri duyurmaktır. Öğrencilerimizi faaliyetlerinden haberdar eden topluluklarımız, yeni öğrencilerimiz tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. Açılış, Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal ve Genel Sekreterimiz Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli'nin katılımıyla gerçekleştirildi.

Çankaya Üniversitesi İngilizce Hazırlık Sınıfı'nda okuyan öğrencilerimizi de unutmadık. 1 Kasım 2010 tarihinde Hazırlık Sınıfı Müdürü Bülent İnal'ın desteğiyle tüm topluluk başkanlarımızı kampustan alarak Hazırlık Sınıfı öğrencileri ile buluşturduk. Hazırlık Sınıfı'nda okuyan öğrencilerimiz tarafından yoğun ilgiyle karşılanan topluluk toplantısında, öğrenci topluluklarımız, topluluklarını tanıtarak yeni üye alımları yaptı. Ayrıca topluluklarımız, 2010 - 2011 Akademik Yılı'nda yapmayı düşündükleri etkinlikler ve projeler hakkında bilgi verdi.

Müdürlüğümüz, 4 - 5 Kasım 2010 tarihlerinde Lösev ile birlikte bir stant açtı. Stantta, Lösev'in tanıtımının yanı sıra, Lösev ürünlerinin satışı da yapıldı.

Müdürlüğümüz; Hakkâri'nin Yüksekova ilçesinde bulunan

Melis FIRAT
Çankaya Üniversitesi
Kültür Hizmetleri Müdürü

Yılmaz Köyü İlköğretim Okulu, Ankara'daki Bağlum İlköğretim Okulu ve Urfa'daki Hilvan İlköğretim Okulu'na köydeki ailelerin maddi durumlarının yetersiz olması, okullardaki araç - gereç eksikliği, eğitim ve öğretimde zorluk çekilmesinden kaynaklanan nedenlerden dolayı eksikliği hissedilen kitap, giyim, kırtasiye malzemeleri ve oyuncak gibi bazı ihtiyaç maddelerini kapsayan bir yardım kampanyası başlattı.

Müdürlüğümüz 20 Aralık 2010 tarihinde Devlet Tiyatrosu ve Özel Tiyatro oyuncularından oluşan "Bunlar Onlar" adlı tiyatro topluluğunu Mavi Salon'da ağırladı. Gösterileriyle büyük beğeni toplayan grup, Çankayalılar tarafından ilgiyle karşılandı.

Bunlar Onlar Tiyatro Topluluğu, 2007 yılından bu yana doğaçlama tiyatro yapmakta. Gösteride oyuncular iki takıma ayrılıp (Bunlar ve Onlar) birbirleri ile müsabaka etmekte ve tamamen doğaçlama bir oyun oynanmakta. İki takım oynarken seyirci de aktif olarak oyuna katılır. Her türün, kendine özgü önceden belirlenmiş kuralları bulunmakta. Gösterilerin tekrarı olmamakla birlikte her gösteride yeni, eğlenceli deneyimler yaşanmakta.

Çankayalı seyircilerin aktif olarak katıldığı ve oyuncuya fikir verdiği bu oyunda, zevkli ve eğlenceli dakikalar yaşandı. Gösterinin sonunda, Çankayalılar tarafından en çok alkış alan "Onlar Takımı" kazanan olarak belirlendi.

ATATÜRK İLKELERİ, TARİH, ARAŞTIRMA VE KÜLTÜR TOPLULUĞU (ATAK)

Çankaya Üniversitesi Atatürk İlkeleri, Tarih, Araştırma ve Kültür Öğrenci Topluluğu (ATAK) tarafından Türk Dili Öğretim Elemanı ve ATAK Akademik Danışmanı Okutman Kerem Gün'ün yönettiği "Dünden Bugüne Doğu Türkistan" adlı bir söyleşi Çankaya Üniversitesi Mavi Salon'unda 19.10.2010'da gerçekleştirildi. Söyleşiye konuk olarak Ankara Üniversitesi DTCF Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Yrd. Doç. Dr. Erkin Emet ve Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Ankara Şube Başkanı Hayrullah Efendigil katıldı. Saygı duruşu ve İstiklal Marşı'yla başlayan etkinlikte, Doğu Türkistan'ın Çin işgaline girdiği dönemlerden itibaren tarihsel perspektif içinde Uygur Türklerinin dil, kültür, siyasal ve ekonomik sorunları ve Çin'in yıllardır uyguladığı sistematik asimilasyon yöntemleri, gerek slayt ve film gerek Batılı ve Doğulu gözlemcilerin izlenimleriyle konuklara aktarıldı. Yoğun bir katılımın gözlendiği etkinlikte ilk konuşmayı gerçekleştiren Yrd. Doç. Dr. Emet, Doğu Türkistan'ın ulusal kurtuluş serüvenini tarihsel

bir süreç içinde değerlendirirken özellikle günümüzde dünya kamuoyunun mevcut duruma yaklaşımını eleştirel bir gözle dinleyenlere anlattı. Sayın Emet'in ardından söz alan Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Ankara Şube Başkanı Hayrullah Efendigil de Doğu Türkistan'ın sorunlarını Derneklerinin faaliyetleri eşliğinde dinleyenlerle paylaştı. Derneklerinin Türkiye'deki kurulma aşamalarından ve faaliyetlerinden de söz eden Efendigil'in, kısıtlı şartlar altında gerek dünyada gerek Türkiye'de ortaya koydukları faaliyetleri anlattığı konuşmasının ardından Moderator Kerem Gün'ün kısa bir değerlendirmesine geçildi. Söyleşinin soru - cevap bölümünde ise katılımcıların Doğu Türkistan sorunu üzerine yönelttiği sorular eşliğinde, başta Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Doğu Türkistan'ın sorunları olmak üzere Türk dünyası hakkında nitelikli tartışma ve görüş alışverişleri yaşandı. Etkinliğin hemen ardından, salon fuayesinde verilen ikramda konuşmacılar ve dinleyenlerin kaynaşması ve Doğu Türkistan üzerine çeşitli görüşlerin alışverişi sağlandı.

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ TOPLULUĞU (BİL-TEC)

Çankaya Üniversitesi Bilişim Teknolojileri Topluluğu (BİLTEC), 3 Aralık 2010 tarihinde Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Uzman Efe Çiftçi tarafından "Linux Nedir? - Masaüstü Uygulamaları" konulu bir seminer verdi.

Topluluk, 8 Aralık 2010 tarihinde "Mezunlarla Söyleşi" adlı bir etkinlik gerçekleştirdi. Söyleşiye Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü mezunlarından Zeki Burak Ata, Efe Çiftçi, Emre Akkuş, Musa Ülker ve Arzu Burçak Sönmez konuşmacı olarak katıldı. Söyleşide, mezuniyet sonrası deneyimler paylaşıldı.

ÇANKAYA ÇEVİRİ ÇEVRESİ TOPLULUĞU

Çankaya Çeviri Çevresi Topluluğu, 20 Nisan 2011 tarihinde Üniversitemizde "I. Ankara Çeviribilim Kongresi" adıyla bir etkinlik düzenleyecek. Çeviribilim öğrencileri, süresi bir gün olarak belirlenen bu kongrede, bir araya gelerek çeviribilimin teorik ve uygulama alanlarına yönelik bildirimler sunacak.

ÇANKAYA ELEKTRONİK TASARIM TOPLULUĞU

Çankaya Elektronik Tasarım Topluluğu, 14 Aralık 2010 tarihinde "Haberleşme Sektöründe İnsan Kaynakları İhtiyacı ve Gelişmeler" ve "Telekomünikasyon Sektörünün Beklentileri" konulu birer seminer düzenledi. Seminere konuşmacı olarak Alcatel Türkiye Ar - Ge ve Servis Grubu Müdürü İhsan Özcan katıldı.

ÇANKAYA GENÇ TEMA TOPLULUĞU

Çankaya Genç Tema Topluluğu, 2 Kasım 2010 tarihinde Davis Guggenheim'in yönetmenliğini yaptığı *Uygunsuz Gerçek* adlı küresel ısınma ve iklim değişikliklerini konu eden ekolojik - belgesel nitelikli bir filmin gösterimini yaptı.

5 Kasım 2010 tarihinde düzenlemiş olduğu "Arama Kurtarma Eğitimi" ile topluluk gönüllülerine başta deprem olmak üzere yangın, sel ve her türlü doğal afette doğru müdahale yöntemleri konusunda bilgi veren topluluk, Kocaeli Akut Başkanı Erdem Akın'ı Üniversitemizde ağırladı.

Tema Vakfı tarafından 6 - 7 Kasım 2010 tarihlerinde

Trabzon'da düzenlenen "Genç Tema Başkanlar Toplantısı"na Çankaya Genç Tema Topluluğu Başkanı da katıldı.

Topluluk, 30 Kasım 2010 tarihinde *Burhaniye* adlı bir filmi gösterime sundu.

Ayrıca topluluğumuz 2 Aralık 2010 tarihinde Andrew Stanton'un yönetmenliğini yaptığı 2008 yapımı *Wall-e* adlı filmi Mavi Salon'da gösterime sundu.

6 Aralık 2010 tarihinde "Gönüllülük ve Çevre" konulu bir eğitim verildi.

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Topluluğu, 6 Aralık 2010 tarihinde Hyundai Kocaeli Fabrikası'na teknik bir gezi düzenledi.

ENGELSİZ YARINLAR TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Engelsiz Yarınlar Topluluğu, 2010 - 2011 Güz Dönemi başında Anadolu Tüm Engelliler Kültür ve Dayanışma Derneği (Atek-Der) ile engellilere yardım amaçlı *Yaşam Sevinci* adlı bir gazetenin satışını gerçekleştirdi.

ETİK VE SOSYAL SORUMLULUK TOPLULUĞU & ENGELSİZ YARINLAR TOPLULUĞU

6 Ekim 2010 tarihinde kurulan Etik ve Sosyal Sorumluluk Topluluğu ve Engelsiz Yarınlar Topluluğu Kültür Hizmetleri Müdürlüğü'nün öncülüğünde Plastik Kapak Toplama Kampanyası'na destek vermek için Üniversitemizde bir girişim başlattı. Plastik kapakların toplanabilmesi için belli yerlere kutular konuldu ve stantlar açıldı. Bu kampanyanın amacı; 250 kg. plastik kapağa 1 engelli arabası, bir ton kapağa 4 engelli arabası verilecek olmasıydı. Kapaklar toplanarak Dünya Engelliler ve Dostları Gelişimi Derneği'ne gönderilecek.

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü'nün öncülüğünde, Etik ve Sosyal Sorumluluk Topluluğu ve Engelsiz Yarınlar Topluluğu'nun destekleriyle sürdürülen Hakkâri'deki Yüksekova Yılmaz Köyü İlköğretim Okulu, Ankara'daki Bağlum İlköğretim Okulu ve Urfa'daki Hilvan İlköğretim Okulu için "Siz de Yardım Edin" sloganıyla bir yardım kampanyası başlatıldı. 7-17 Aralık 2010 arasında kampanya için stant açıldı. Yardım kampanyası devam etmekte olup kampanya ile ilgili Kültür Hizmetleri Müdürlüğü'nden bilgi alınabilir.

GİRİŞİMCİLİK VE İNOVASYON TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Girişimcilik ve İnovasyon Topluluğu, 15 Aralık 2010 tarihinde Üniversitemiz Girişimcilik Merkezi ile birlikte "KOSGEB Desteklerinin Tanıtımı" adlı etkinliği Mavi Salon'da gerçekleştirdi. KOSGEB Başkanı Mustafa Kaplan'ın konuşmasıyla başlayan etkinlik, Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'in konuşmasından sonra Genç Girişimci Geliştirme Programı Sertifika Töreni ile devam etti.

HALK BİLİMİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Halk Bilimi Topluluğu, 2010 - 2011 Akademik Yılı'nda halk oyunları çalışmalarına devam etmektedir. Güz Dönemi itibarıyla Halk Oyunları Eğitmeni Ergün Sarı ile çalışmalarına başlayan topluluk, yeni üyelerini kabul etmektedir.

MOTORSPORLARI TOPLULUĞU (MOST)

Çankaya Üniversitesi Motorsporları Topluluğu, 23 Ekim 2010 tarihinde Aries Arena Gimat Tesisleri'nde bir go-kart yarışması düzenledi. Etkinlik esnasında katılımcılara yarış kuralları ve karting hakkında bilgi verildi.

MÜNAZARA TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Münazara Topluluğu, 18-19-20 Aralık 2010 tarihlerinde Boğaziçi Üniversitesi'nde düzenlenen "Geleneksel Boğaziçi Üniversitesi Münazara Turnuvası"na 3 takım ve 2 jüri üyesi olmak üzere toplam 8 üyesi ile katıldı.

LİDERLİK VE KARIYER TOPLULUĞU (LİVKA)

Çankaya Üniversitesi Liderlik ve Kariyer Topluluğu, Kariyer Yönlendirme ve Geliştirme Birimi ile birlikte düzenlediği "TTNET'le Geleceğini Netleştir" adlı seminerle birçok öğrenciye gelecek ve kariyer konusunda bilgiler verdi. TTNET Ürün Geliştirme Birimi'nden Ali Servet Eyüboğlu; PDA Danışmanlık'tan Canten Kaya, Hakan Turgut ve Abdülkadir Özbek'in katılımıyla gerçekleşen

seminer, öğrencilerimiz tarafından yoğun ilgiyle karşılandı.

Topluluk, 3 Aralık 2010 tarihinde ödüllü animasyonlar, komedi klipleri, ilginç reklamlar, komedi filmlerinin unutulmaz anları, dünyaca ünlü komedyenlerin skeçlerinin yer aldığı ve izleyenler arasında bir takım çekilişlerin de yapıldığı "Reklam Oburları" adlı bir etkinlik gerçekleştirdi.

TEMİZ ENERJİ VE MÜHENDİSLİK BİLİMİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Temiz Enerji ve Mühendislik Bilimi Topluluğu, Güneş Arabası Projesi'ni gerçekleştirebilmek için çalışmalarına hızla devam etmektedir. Topluluk, bu projeleri için hem kendilerine destek verecek üyeler hem araca sponsor olacak firmalar aramakta ve proje tamamlandığında, CARTEMT Takımı olarak TÜBİTAK 2011 Formula-G Alternatif Enerjili Araçlar Yarışması'na katılmayı hedeflemektedir.

TÜRK JAPON TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Türk Japon Topluluğu, 2010-2011 Akademik Yılı'nda Aikido derslerine devam etmektedir. Topluluk, Güz Dönemi itibarıyla Aikido Eğitmeni Ali Bora Açıklalın'la çalışmaya başladı. Topluluğun üye alımları devam etmektedir.

Topluluk, 13 Aralık 2010 tarihinde *Spirit Away* adlı bir anime filmi de gösterime sundu.

TÜRK MÜZİĞİ TOPLULUĞU (TÜRK SANAT MÜZİĞİ - TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU)

Kurulduğu günden bugüne kadar Türk Müziğine hizmet veren Türk Müziği Topluluğu, her yıl gelişmeye ve büyümeye devam etmektedir.

Türk Müziği Topluluğu, geleneksel müziğimizi aslına bozmadan geçmişten geleceğe aktarmak, Türk Müziği'ni tanıtmak, korumak, gelişimini sağlamak, Üniversitemizi sanatta daha ileri bir seviyeye taşımak ve müziğimizi gençlerimize sevdirmek amacıyla kurulmuştur. Hedefimiz, Üniversitemiz korolarında kadrolaşmayı ve sürekliliği sağlamaktır. Türk Müziği'ni Türk sanatlarıyla, halk oyunlarıyla ve gösterileriyle destekleyen topluluk, kapılarını her dönem yeni üyelere açarak büyük bir aile olmak için

çalışmaktadır. Türk Müziği'ne destek vermek isteyen herkesi çatısı altında toplamaya çalışan koromuz, üyelerini yalnızca öğrencilerden değil; akademik ve idari personelimizden ve mezunlarımızdan da seçmeye gayret göstermektedir.

Cumhuriyet'in 87. yılı anısına Devlet Tiyatroları Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı (TOBAV) tarafından 24 Ekim 2010 tarihinde Ankara Anıtpark'ta gerçekleşen "Cumhuriyet'in Temeli Kültürdür" adlı korolar konserine Türk Müziği Topluluğu Türk Sanat Müziği Koromuz da katılmıştır.

Topluluk ayrıca, Atatürk'ü Anma Haftası Etkinlikleri kapsamında 10 Kasım 2010 tarihinde gerçekleştirdiği "Atatürk'ün Sevdiği Şarkılar ve Türküler" başlıklı konserde de büyük bir beğeniyle karşılanmıştır. Konserde Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün sözlerine, anılarına ve zeybek oyunlarına yer veren Türk Müziği Topluluğu izleyiciye duygu dolu anlar yaşatmıştır. Üniversitemiz Türk Müziği Topluluğu Eğitimci Gamze Kahyaoğlu tarafından haftada beş saat çalıştırılan topluluk, gönüllü üyelerimizin desteğiyle çalışmalarına devam etmekte ve Bahar Dönemi'nde vereceği konser için repertuarını yenilemektedir.

TÜRK TARİH PLATFORMU TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Türk Tarih Platformu Topluluğu, Atatürk'ü Anma Etkinlikleri kapsamında, 10 Kasım 2010 tarihinde Senarist Turgut Özakman ve Ziya Öztan'ın yönetmenliğinde çekilen, 1998 yapımı *Cumhuriyet* adlı filmi gösterime sundu.

UYGULAMALI MATEMATİK VE BİLGİSAYAR BİLİMİ TOPLULUĞU

Çankaya Üniversitesi Uygulamalı Matematik ve Bilgisayar Bilimi Topluluğu, 17 Aralık 2010 tarihinde Bilge Adam Bilgi Teknolojileri Akademisi'nden Web & Grafik Eğitimci Serap Parlak ve Eğitim Müdür Yardımcısı Sedat Salman'ın konuşmacı olarak katıldığı "Web Tasarlama ve Geliştirme" ve "E Ticaret ve Gelişimi" konulu iki seminer düzenlemiştir.

Akşam - 08.10.10

Hukuk fakülteleri sıralaması

Hüseyin Üstünel, fakülte veya fakülte öğrencileri göre... HUKUK GÜNDEMİ Prof. ALI ULUSOY

Sabah Ankara -12.10.10

Nallıhan'da şölen

Nallıhan'da ilk kez düzenlenen Basketbol Turnuvası'nda Çankaya Üniversitesi şampiyon oldu. İlçe halkı etkinlikle basketbola doydular

Nallıhan'da basketbol şousu Nallıhanspor Kulübü tarafından ilk kez düzenlenen "Ahmet Remzi Ontas Basketbol Turnuvası"nda Nallıhanlılar basketbola doydular...

Demokrat Kocaeli -20.10.10

MÜSİAD öncü olabilir

MÜSİAD tarafından düzenlenen konferansa konuşmacı olarak katılan Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenc, KOBİ'lerin kümelenerek bir araya gelmesi için Kocaeli'de uygun şartların bulunduğunu ve MÜSİAD'ın bu konuda öncü olabileceğini söyledi

MÜSİAD Sosyal Teşvii ve Destekleme Komisyonu tarafından düzenlenen toplantıya katılan büyük önderler ve davetliler... MUSTAKIL Sanayi ve Ticaret Bakanlığı...

Sabah Ankara -13.10.10

Rekabet için kümelenme... İŞ DÜNYASINI TANIYORLAR... BÜYÜK GURUR... Seymenler gösteri yapacak

Çağdaş Kocaeli -20.10.10

Güvenç Kobilere eğitim verdi

Çankaya Üniversitesi'nin rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenc MÜSİAD üyelerine... Güvenc'in Kocaeli'de KOBİ'lere eğitim verdiğini söyledi...

Sabah Ankara -20.10.10

Yeni kampüs heyecanı... NANO TEKNOLOJİ SÜREÇ İSTER... OSTİM'li iş adamları: Yeter ki fırsat verilsin!

Kocaeli -20.10.10

MÜSİAD'da, Nano teknolojisi anlatıldı

MÜSİAD üyesi çalgımcı doçentli konferansın öncüsü Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenc Nano teknolojisinin önemini anlattı...

Sabah Ankara -20.10.10

İŞİ BİZ YAPARIZ... OSTİM'li iş adamları: Yeter ki fırsat verilsin!

Sabah Ankara -20.10.10

OSTİM, sınırdan mayın temizlemek istiyor

Türkiye-Suriye sınırındaki mayın arazinin temizlenmesine talip olan OSTİM'li iş adamları, "Burun için her türlü atılımımız, tasarruf, iş yapabilmeye gücümüzü ve cesaretimizi var. Yeter ki bize fırsat verilsin" dedi...

Cumhuriyet Ankara - 01.11.10

Hem vakif, hem de devlet üniversiteleri arasında Ankara'daki üniversiteler başı çekiyor

Yükseköğretimde Ankara başarısı

■ Mehmet LİCALI

ANKARA'da yükseköğretimde Ankara'daki üniversiteler başı çekiyor. Yükseköğretimde Ankara'nın başarıları, hem vakıf, hem de devlet üniversiteleri arasında Ankara'daki üniversitelerin başı çekiyor. Yükseköğretimde Ankara'nın başarıları, hem vakıf, hem de devlet üniversiteleri arasında Ankara'daki üniversitelerin başı çekiyor.

Üniversite	Öğrenci Sayısı	Yeni Başvuranlar
1. Ankara Üniversitesi	1.000	1.000
2. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000
3. Ankara Hukuk Fakültesi	1.000	1.000
4. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000
5. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000
6. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000
7. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000
8. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000
9. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000
10. Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Üniversitesi	1.000	1.000

Yükseköğretimde Ankara başarısı

ANKARA'da yükseköğretimde Ankara'daki üniversitelerin başı çekiyor. Yükseköğretimde Ankara'nın başarıları, hem vakıf, hem de devlet üniversiteleri arasında Ankara'daki üniversitelerin başı çekiyor.

Hürriyet Ankara - 08.11.10

Rektör öğrencilerle fidan dikti

■ Seda DÖĞER

öğrencileri, 'Etik ve Sosyal Sorumluluk' dersi kapsamında Atatürk Orman Çiftliği'nde fidan dikti. Üniversite Rektörü Prof. Dr. Ziya Gürbüz, fakülte dekanları ve öğrenci temsilcileri ile birlikte derin alan öğrencilerin oluşturduğu 700 kişilik topluluk, yaklaşık bin adet fidan dikti.

Rektör Gürbüz, öğrencilerin zorunlu olarak okutulmuş sosyal sorumluluk ders kapsamında ağaç dikimi projesine imza atan öğrenciler, hem topluma katkı sağladıkları hem de proje sayesinde dersleri başarıyla geçtikleri için mutlu olduklarını dile getirdi. Grup, fidan dikiminden ardından AOC Müze ve Sergi Salonunda 'Atatürk Evleri' konulu resim sergisinin açılışına katıldı.

53 ressamın eserlerinin sergilendiği 'Son Veda' isimli resim sergisi 10 Kasım tarihine kadar görülebilir.

Dünya Gazetesi - 10.11.10

Çankaya Üniversitesi'nde 'Girişimcilik' Konferansı

Çankaya Üniversitesi'nde 'Girişimcilik, Aile İşletmeleri ve Inovasyon' Konulu Konferans düzenlendi.

Gençlik Envanterisi, Mtevelli Heyet Başkanları, Sektörün temsilcileri konferans salonunda etkinliği açılışında yaptığı konuşmada, aile işletmelerinin girişimci için bir şans olduğunu, onların desteklerini önem taşıdığını vurguladı. Eğitim sektöründe verdiği girişimcilik mücadelesini ve armızı vurgulayan Alp, yapıldığını işi seçen ve seçtiğini işte kararlı olma mesajı verdi.

Rektör Ziya B. Gürbüz de Türkiye'deki KOBİ'lerin yüzde 98'ini aile işletmeleri oluşturduğunu ve bunların Türkiye'deki istihdamın yüzde 95'ini karşıladığını belirtti. Aile işletmelerinin Türkiye ekonomisi açısından önemli olduğunu vurgulayan Gürbüz, bu işletmelerin genç nüfusla birlikte kalkınmada büyük rol oynadığını söyledi. Bu risklerin başında aile işi sorunları geldiğini, bunun da işletmelerin devamlılığını sağlamanın önemli olduğunu belirtti.

Türkiye'de girişimcilik katkıda bulunmak ve yeni girişimcileri ortaya çıkarması konusunda üniversite olarak yaptıkları çalışmalara değinen Gürbüz, bu çerçevede son üç yılda üniversite öğrencilerinin 90'mın KOSGEB'de eğitim almış olduğunu belirtti. Üniversite öğrencilerinin girişimci olarak eğitim almış olduğunu ve bu öğrencilerin kuracakları işletmeler için KOSGEB'e başvurma hakkı kazandığını kaydetti.

Konferansa, 'Girişimcilik', 'Küçük İşletmeler', 'Uluslararası Girişimcilik', 'Aile İşletmeleri' gibi konular ele alındı. 11 ülkeden bilimsel makalelerin sunulduğu akademik oturumlar gerçekleştirildi.

'Girişimcilik Başarı İçin Sürdürülebilirlik' konulu bir de panel yapıldı.

Başkent Gazetesi - 24.11.10

AVM yerine spor önerisi

Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Gürbüz, öğrencileri AVM'lerden çekmek için sporun büyük bir önem taşıdığını belirterek, Çankaya Üniversitesi'nin spor faaliyetleri ve politikası üzerine çeşitli değerlendirmelerde bulundu.

Gençlik Envanterisi, Mtevelli Heyet Başkanları, Sektörün temsilcileri konferans salonunda etkinliği açılışında yaptığı konuşmada, aile işletmelerinin girişimci için bir şans olduğunu, onların desteklerini önem taşıdığını vurguladı. Eğitim sektöründe verdiği girişimcilik mücadelesini ve armızı vurgulayan Alp, yapıldığını işi seçen ve seçtiğini işte kararlı olma mesajı verdi.

Rektör Ziya B. Gürbüz de Türkiye'deki KOBİ'lerin yüzde 98'ini aile işletmeleri oluşturduğunu ve bunların Türkiye'deki istihdamın yüzde 95'ini karşıladığını belirtti. Aile işletmelerinin Türkiye ekonomisi açısından önemli olduğunu vurgulayan Gürbüz, bu işletmelerin genç nüfusla birlikte kalkınmada büyük rol oynadığını söyledi. Bu risklerin başında aile işi sorunları geldiğini, bunun da işletmelerin devamlılığını sağlamanın önemli olduğunu belirtti.

Türkiye'de girişimcilik katkıda bulunmak ve yeni girişimcileri ortaya çıkarması konusunda üniversite olarak yaptıkları çalışmalara değinen Gürbüz, bu çerçevede son üç yılda üniversite öğrencilerinin 90'mın KOSGEB'de eğitim almış olduğunu belirtti. Üniversite öğrencilerinin girişimci olarak eğitim almış olduğunu ve bu öğrencilerin kuracakları işletmeler için KOSGEB'e başvurma hakkı kazandığını kaydetti.

Milliyet Ankara - 24.11.10

EN GÜZEL DOPİNG

Gençlik Envanterisi, Mtevelli Heyet Başkanları, Sektörün temsilcileri konferans salonunda etkinliği açılışında yaptığı konuşmada, aile işletmelerinin girişimci için bir şans olduğunu, onların desteklerini önem taşıdığını vurguladı. Eğitim sektöründe verdiği girişimcilik mücadelesini ve armızı vurgulayan Alp, yapıldığını işi seçen ve seçtiğini işte kararlı olma mesajı verdi.

Rektör Ziya B. Gürbüz de Türkiye'deki KOBİ'lerin yüzde 98'ini aile işletmeleri oluşturduğunu ve bunların Türkiye'deki istihdamın yüzde 95'ini karşıladığını belirtti. Aile işletmelerinin Türkiye ekonomisi açısından önemli olduğunu vurgulayan Gürbüz, bu işletmelerin genç nüfusla birlikte kalkınmada büyük rol oynadığını söyledi. Bu risklerin başında aile işi sorunları geldiğini, bunun da işletmelerin devamlılığını sağlamanın önemli olduğunu belirtti.

Türkiye'de girişimcilik katkıda bulunmak ve yeni girişimcileri ortaya çıkarması konusunda üniversite olarak yaptıkları çalışmalara değinen Gürbüz, bu çerçevede son üç yılda üniversite öğrencilerinin 90'mın KOSGEB'de eğitim almış olduğunu belirtti. Üniversite öğrencilerinin girişimci olarak eğitim almış olduğunu ve bu öğrencilerin kuracakları işletmeler için KOSGEB'e başvurma hakkı kazandığını kaydetti.

24 Saat - 29.11.10

Gençleri AVM'lerden çekmenin yolu spor

ANKARA'da yükseköğretimde Ankara'daki üniversitelerin başı çekiyor. Yükseköğretimde Ankara'nın başarıları, hem vakıf, hem de devlet üniversiteleri arasında Ankara'daki üniversitelerin başı çekiyor.

ANKAYA Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Gürbüz, öğrencileri AVM'lerden çekmek için sporun büyük bir önem taşıdığını belirterek, Çankaya Üniversitesi'nin spor faaliyetleri ve politikası üzerine çeşitli değerlendirmelerde bulundu.

Gençlik Envanterisi, Mtevelli Heyet Başkanları, Sektörün temsilcileri konferans salonunda etkinliği açılışında yaptığı konuşmada, aile işletmelerinin girişimci için bir şans olduğunu, onların desteklerini önem taşıdığını vurguladı. Eğitim sektöründe verdiği girişimcilik mücadelesini ve armızı vurgulayan Alp, yapıldığını işi seçen ve seçtiğini işte kararlı olma mesajı verdi.

Rektör Ziya B. Gürbüz de Türkiye'deki KOBİ'lerin yüzde 98'ini aile işletmeleri oluşturduğunu ve bunların Türkiye'deki istihdamın yüzde 95'ini karşıladığını belirtti. Aile işletmelerinin Türkiye ekonomisi açısından önemli olduğunu vurgulayan Gürbüz, bu işletmelerin genç nüfusla birlikte kalkınmada büyük rol oynadığını söyledi. Bu risklerin başında aile işi sorunları geldiğini, bunun da işletmelerin devamlılığını sağlamanın önemli olduğunu belirtti.

Türkiye'de girişimcilik katkıda bulunmak ve yeni girişimcileri ortaya çıkarması konusunda üniversite olarak yaptıkları çalışmalara değinen Gürbüz, bu çerçevede son üç yılda üniversite öğrencilerinin 90'mın KOSGEB'de eğitim almış olduğunu belirtti. Üniversite öğrencilerinin girişimci olarak eğitim almış olduğunu ve bu öğrencilerin kuracakları işletmeler için KOSGEB'e başvurma hakkı kazandığını kaydetti.

Sabah Ankara - 25.11.10

"Gençleri AVM'lerden çekmenin yolu spor"

ANKAYA Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Gürbüz, öğrencileri AVM'lerden çekmek için sporun büyük bir önem taşıdığını belirterek, Çankaya Üniversitesi'nin spor faaliyetleri ve politikası üzerine çeşitli değerlendirmelerde bulundu.

Gençlik Envanterisi, Mtevelli Heyet Başkanları, Sektörün temsilcileri konferans salonunda etkinliği açılışında yaptığı konuşmada, aile işletmelerinin girişimci için bir şans olduğunu, onların desteklerini önem taşıdığını vurguladı. Eğitim sektöründe verdiği girişimcilik mücadelesini ve armızı vurgulayan Alp, yapıldığını işi seçen ve seçtiğini işte kararlı olma mesajı verdi.

Rektör Ziya B. Gürbüz de Türkiye'deki KOBİ'lerin yüzde 98'ini aile işletmeleri oluşturduğunu ve bunların Türkiye'deki istihdamın yüzde 95'ini karşıladığını belirtti. Aile işletmelerinin Türkiye ekonomisi açısından önemli olduğunu vurgulayan Gürbüz, bu işletmelerin genç nüfusla birlikte kalkınmada büyük rol oynadığını söyledi. Bu risklerin başında aile işi sorunları geldiğini, bunun da işletmelerin devamlılığını sağlamanın önemli olduğunu belirtti.

Türkiye'de girişimcilik katkıda bulunmak ve yeni girişimcileri ortaya çıkarması konusunda üniversite olarak yaptıkları çalışmalara değinen Gürbüz, bu çerçevede son üç yılda üniversite öğrencilerinin 90'mın KOSGEB'de eğitim almış olduğunu belirtti. Üniversite öğrencilerinin girişimci olarak eğitim almış olduğunu ve bu öğrencilerin kuracakları işletmeler için KOSGEB'e başvurma hakkı kazandığını kaydetti.

Ben Ekin Saatci, Okulumuzun Endüstri Mühendisliği 1. sınıfında okuyorum.

Derginin bu sayfasında sizlerle objektifime yansıyan kareleri paylaşacağım.

Küçük yaşlarda başladığım fotoğrafçılığı ilk olarak babamdan öğrendim. Fotoğraf sanatına yaklaşımım, tıpkı babam gibi, bir fotoğrafçıdan çok; foto muhabirliği anlayışıyla oldu. Yakaladığım anlamlı anları sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyorum...

Fakülteler Bölgesi

Fakülteler Bölgesinden Rektörlük

Hazırlık Binası

Hazırlık Binası İç Alan

Hazırlık Binası Ön Cephe

Hazırlık Binası

Genel

Rektörlük

Isı Merkezi

Rektörlük ve Öğrenci İşleri Müdürlüğü

Genel

ÖZEL ARI OKULLARI

ARI'DA BAŞARI BİR GELENEKTİR...

2010 SBS SONUÇLARINA GÖRE;

14 öğrencimiz 500.000 TAM PUAN olarak

"TÜRKİYE BİRİNCİLER"

grubunda yer almıştır.

499.999-480 arasında puan alan 42,

479.999-460 arasında puan alan 36,

459.999-440 arasında puan alan 33,

439.999-420 arasında puan alan 33

öğrencimiz bulunmaktadır.

LYS 2010'DA İLK 1000'DEKİ DERECELERİMİZ

TÜRKİYE 24.sü	TÜRKİYE 535.si
TÜRKİYE 25.si	TÜRKİYE 563.sü
TÜRKİYE 30.su	TÜRKİYE 610.su
TÜRKİYE 31.si	TÜRKİYE 626.sı
TÜRKİYE 350.si	TÜRKİYE 697.si
TÜRKİYE 379.su	TÜRKİYE 714.sü
TÜRKİYE 404.sü	TÜRKİYE 726.sı
TÜRKİYE 426.sı	TÜRKİYE 760.sı
TÜRKİYE 486.sı	TÜRKİYE 771.si

Çankaya Üniversitesi

günderim